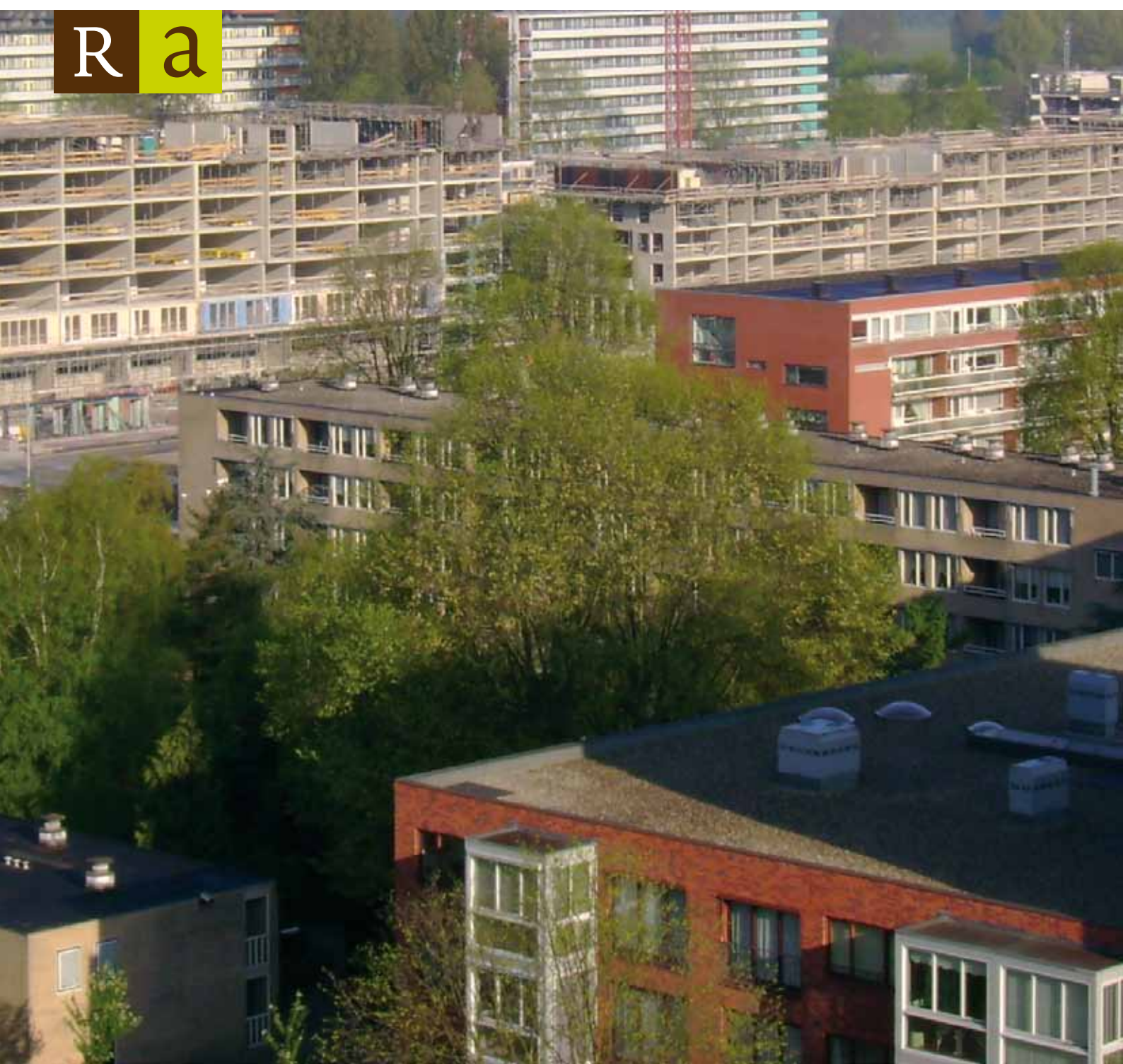

Monitoring Nieuw West

Tweede rapportage

september 2009

Rekenkamer Amsterdam

Monitoring Nieuw West

Tweede rapportage

september 2009

Voorwoord

Met genoegen bied ik u hierbij onze tweede rapportage *Monitoring Nieuw West* aan. Dit rapport is een vervolg op de rapportage die wij in mei 2008 uitbrachten naar aanleiding van uw verzoek in november 2007 aan de rekenkamer om jaarlijks een externe en onafhankelijke jaarlijkse barometer op te stellen over de stedelijke vernieuwing in Nieuw West.

De vernieuwingsoperatie in Nieuw West is een complexe operatie waarbij vele partijen betrokken zijn. Een nieuw element aan de operatie is dat met de zogeheten *Parkstaddeal* van januari 2008 de gemeente en corporaties afspraken hebben gemaakt over de verdeling van financiële tekorten van de stedelijke vernieuwing. De corporaties dragen per 1 januari 2007 de financiële risico's voor de vernieuwing. In ruil hiervoor hebben zij een grotere vrijheid gekregen om binnen de bestaande gemeentelijke kaders hun plannen uit te voeren. Als onderdeel van de *Parkstaddeal* voert de gemeente een sociaaleconomisch kopprogramma uit. Hiervoor hebben de centrale stad en de 4 stadsdelen in Nieuw West € 40 miljoen uitgetrokken. Met de *Parkstaddeal* is in feite sprake van een wijkaanpak *avant la lettre*. Deze tweede monitorrapportage bevat voor de gemeenteraad informatie over de aansturing, de voortgang en de verantwoording van zowel de 'stenen' (fysieke vernieuwing) als de 'mensen' (sociaaleconomisch kopprogramma).

Dit onderzoek had niet op goede wijze tot stand kunnen komen zonder de bijdrage van medewerkers van de gemeente Amsterdam, met name de medewerkers van bureau Koers Nieuw West, de dienst Wonen en het Ontwikkelingsbedrijf Amsterdam en van de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties. De rekenkamer dankt allen die een bijdrage hebben geleverd aan dit onderzoek.

Het onderzoeksteam bestond uit: mevrouw ir. L. van den Hoek, de heer drs. V. Ho Tham, mevrouw drs. D. van der Wiel en de heer E.G. Visser RA (projectleider).

dr. V.L. Eiff
directeur Rekenkamer Amsterdam

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Inleiding	19
1.1 Aanleiding	19
1.2 Onderzoeksvragen	19
1.3 Conclusies en aanbevelingen eerste rapportage rekenkamer	20
1.4 Doel van de tweede rapportage	22
1.5 Volgend rapportagemoment	22
1.6 Leeswijzer	22
2 Ontwikkelingen beleid en organisatie	25
2.1 Vernieuwingsgebied	25
2.2 Chronologisch overzicht	26
2.3 Betrokken actoren	35
2.4 Vernieuwingsplannen en uitwerkingsplannen	37
2.5 Recente ontwikkelingen	41
3 Beleidsmonitor	47
3.1 Volledigheid van de monitorinformatie	48
3.2 Monitoring fysieke vernieuwing	50
3.3 Monitoring sociaaleconomisch kopprogramma	56
3.4 Meetbaarheid sociaaleconomisch kopprogramma	62
3.5 Conclusies	65
4 Monitor procesmanagement	69
4.1 Bestuurlijke overleggen	70
4.2 Juridisch kader bureau Koers Nieuw West	71
4.3 Koers Nieuw West en Dienst Werk en Inkomen	72
4.4 Bevordering ondernemerschap	73
4.5 Hoofdinfrastructuur	73
4.6 Moties gemeenteraad	74
4.7 Vernieuwingsplannen en uitwerkingsplannen	75
4.8 Parkeren	76
4.9 Geschillencommissie	77
4.10 Conclusies	77
5 Monitor financieel beheer	79
5.1 Sociaaleconomisch kopprogramma	79
5.2 Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Amsterdam	84
5.3 Maatschappelijk vastgoed	90
5.4 Projectvoorbereidingskosten	96
5.5 Kosten inrichting openbare ruimte	97
5.6 Conclusies	98

6	Zes interventies beoordeeld	101
6.1	Aanpak beoordeling interventies	101
6.2	Beheer subsidieproces	109
6.3	Beoordeling doelmatigheid en doeltreffendheid	126
6.4	Conclusies	131
7	Conclusies en aanbevelingen	139
7.1	Conclusies	139
7.2	Aanbevelingen	147
8	Bestuurlijke reacties en nawoord	149
8.1	Reactie van het college van B&W en nawoord rekenkamer	149
8.2	Reactie van AFWC en nawoord rekenkamer	157
	Bijlage 1 - Motie 649: verzoek aan de Rekenkamer Amsterdam	163
	Bijlage 2 - Conclusies en aanbevelingen uit de eerste rapportage	165
	Bijlage 3 - Taken actoren raamovereenkomst Nieuw West	171
	Bijlage 4 - Stoplichtrapportages Bos en Lommer, Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp en Slotervaart	177
	Bijlage 5 - RAG-saldo vernieuwings- en uitwerkingsplannen	181
	Bijlage 6 - Stand van zaken conclusies eerste rapportage	183
	Bijlage 7 - Begrippenlijst meetbaarheid	187
	Bijlage 8 - Lijst van geraadpleegde personen	191

Samenvatting

Stedelijke vernieuwing in Nieuw West

In 1999 zijn de gemeente Amsterdam en de woningcorporaties in de westelijke stadsdelen gestart met het uitvoeren van één van de grootste stedelijke vernieuwingsoperaties in Europa. De vernieuwingsoperatie wordt uitgevoerd in de stadsdelen Bos en Lommer (alleen het deel ten westen van de ringweg A10), Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp en Slotervaart. De operatie loopt tot 2015 en omvat de volgende 5 deelprogramma's:

1. Vernieuwing van het wonen
2. Sociale vernieuwing
3. Economische vernieuwing
4. Ruimtelijke vernieuwing
5. Milieu

Verzoek gemeenteraad aan rekenkamer

In 2007 heeft de gemeenteraad bij de behandeling van het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* en de *Raamovereenkomst Integrale gebiedsontwikkeling Parkstad* de Rekenkamer Amsterdam verzocht om jaarlijks een externe en onafhankelijke jaarlijkse barometer op te stellen over de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West. De rekenkamer heeft positief gereageerd op dit verzoek en in mei 2008 verscheen haar eerste rapport over de uitvoering en voortgang van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West. In deze tweede rapportage gaat de rekenkamer na hoe de betrokken partijen met de conclusies en aanbevelingen uit haar eerste rapportage zijn omgegaan en welke ontwikkelingen zich sindsdien hebben voortgedaan.

Opzet tweede rapportage rekenkamer

In deze tweede rapportage hebben wij dezelfde aanpak gehanteerd als in onze eerste rapportage. Ook nu hebben we de voortgang van de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West, inclusief het sociaaleconomisch kopprogramma onderzocht vanuit de invalshoeken:

- Beleid
- Procesmanagement
- Financieel beheer

Per monitoronderdeel hanteren we dezelfde vraagstelling als in onze eerste rapportage:

1. Voldoet de monitorinformatie die de betrokken partijen opleveren aan de daaraan te stellen eisen (monitor beleid)?
2. Leven de betrokken partijen de afspraken uit de raamovereenkomst na (monitor procesmanagement)?
3. Is er sprake van een adequaat financieel beheer (monitor financieel beheer)?

Verder voerden we een verdiepend dossieronderzoek uit naar de uitvoering van het sociaaleconomische kopprogramma. De vraagstelling daarvoor luidt:

4. Is de beheersing van het subsidieproces van de interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma door het bureau Koers Nieuw West op orde?

I. Hoofdconclusies

De rekenkamer komt op basis van dit onderzoek tot de volgende 4 hoofdconclusies.

1. De monitorinformatie over de vernieuwingsoperatie in Nieuw West is voor verbetering vatbaar.
 - Voor de fysieke vernieuwing rapporteren de corporaties jaarlijks in hun jaarboek over de mate waarin de doelstellingen zijn bereikt ten aanzien van de woningvoorraad, het maatschappelijk vastgoed en het kleinschalig economisch vastgoed. De rekenkamer stelt vast dat de corporaties in het jaarboek niet alle gegevens hebben opgenomen die zij volgens de raamovereenkomst moeten opleveren. Overigens is het niet eenvoudig om te beoordelen of de corporaties ten aanzien van het realiseren van de doelstellingen in 2015 nog op koers liggen, aangezien in de raamovereenkomst geen tussendoelen zijn vastgelegd.
 - De looptijd van het sociaaleconomisch kopprogramma is betrekkelijk kort om nu reeds te kunnen beoordelen of het doel van het kopprogramma is bereikt, namelijk het inlopen van de sociaaleconomische achterstand van de bewoners in Nieuw West en hen op gelijk niveau brengen van ten opzichte van het gemiddelde in Amsterdam. Het beoordelen of het programma als geheel op koers ligt wordt daarnaast bemoeilijkt omdat de in juni 2007 uitgevoerde nulmeting op onderdelen oude gegevens bevat (bijvoorbeeld gegevens over sociale cohesie dateren van 2004) en er geen tussendoelen zijn geformuleerd. Positief is dat sinds november 2008 bureau Koers Nieuw West halfjaarlijks over de voortgang van de - in het kader van het kopprogramma - uitgevoerde projecten rapporteert aan de bestuurscommissie. Ook is positief dat inmiddels voor alle interventies in kwalitatieve termen doelstellingen zijn bepaald. Hierbij is de richting aangegeven welke bijdrage een interventie levert aan het sociaaleconomisch kopprogramma (bijvoorbeeld meer werkgelegenheid, grotere sociale cohesie). De rekenkamer is van mening dat in de halfjaarlijkse voortgangrapportages meer aandacht moet worden besteed aan de kwantitatieve effecten die met de projecten (interventies) daadwerkelijk zijn behaald. Dergelijke gegevens zijn van belang om onderbouwde prioriteiten te kunnen stellen en bij te sturen.
 - Verder constateert de rekenkamer dat de doelstellingen van de onderdelen ruimtelijke vernieuwing en milieu van het ontwikkelingsprogramma *Richting Parkstad 2015* in het geheel niet worden niet gemonitord.

2. De rekenkamer concludeert dat de afspraken uit de raamovereenkomst over het voeren van periodiek afstemmingsoverleg tussen gemeente en corporaties door partijen worden nageleefd. De rekenkamer constateert evenwel dat er geen afspraken zijn gemaakt over een planning voor het opleveren van vernieuwings- en uitwerkingsplannen door stadsdelen en corporaties. Hierdoor is de voortgang van deze plannen moeilijk te monitoren. Voor het sociaaleconomisch kopprogramma stelt de rekenkamer vast dat het procesmanagement sterk is verbeterd door het kopprogramma aan te wijzen als een grootstedelijk project, het instellen van de bestuurscommissie Nieuw West en het vaststellen van de bijzondere subsidieverordening voor het sociaaleconomisch kopprogramma Koers Nieuw West.
3. Het financieel beheer is in hoofdlijnen op orde. Zowel voor de fysieke vernieuwing als voor het sociaal economisch kopprogramma worden verantwoordingsverslagen opgesteld die inzicht geven in de financiële stand van zaken. De rekenkamer maakt zich wel zorgen of de bureaunkosten van bureau Koers Nieuw West binnen het taakstellende budget van € 3,2 miljoen (8% van de totale kosten van het kopprogramma) kunnen worden gerealiseerd. Verder constateert de rekenkamer dat het stadsdeel Slotervaart de berekeningswijze voor de lumpsum-afspraken voor de grondexploitatietekorten van de uitwerkingsplannen, die voor rekening van de stadsdelen komen, ter discussie stelt. Ook doen zich financiële risico's voor doordat er discussie is over de bedragen die de corporaties moeten betalen voor het over te dragen maatschappelijk vastgoed. Daarbij doet zich tevens de complicatie voor dat de schoolbesturen, die geen partij waren bij de raamovereenkomst, formeel als opdrachtgever en bouwheer hun medewerking moeten verlenen om schoolgebouwen over te dragen aan de corporaties. Naar wij hebben begrepen, zijn de schoolbesturen hiertoe niet altijd bereid.
4. Het subsidiebeheer van het sociaaleconomisch kopprogramma is nog matig op orde. Uit de 6 door ons nader onderzochte dossiers blijkt dat er beperkt aandacht is voor de toegevoegde waarde van de interventies ten opzichte van het bestaande sociaaleconomisch beleid in de stadsdelen. Ook is er nog onvoldoende aandacht voor zowel de doelmatigheid als doeltreffendheid van de interventies.

Hieronder lichten we onze conclusies en verbeterpunten per monitoronderdeel toe.

Conclusies beleidsmonitor

1. Volledigheid monitorinformatie

De huidige monitorinformatie dekt nog niet alle onderdelen van ontwikkelingsprogramma af. De bestuurscommissie en de AFWC hebben diverse monitorrapportages verstrekt over de voortgang van de fysieke, sociale en economische vernieuwing in Nieuw West in 2007 en 2008. Sinds het afsluiten van de Parkstaddeal in 2006 is er echter geen monitorinformatie meer verstrekt over de onderdelen *ruimtelijke vernieuwing* en *milieu* van het ontwikkelingsprogramma *Richting Parkstad 2015*. Hiermee is er geen zicht op de voortgang van deze twee onderdelen van het ontwikkelingsprogramma.

2. *Kwaliteit monitorinformatie woningvoorraad, economisch en maatschappelijk vastgoed*

- De rekenkamer beoordeelt het als positief dat AFWC in het jaarboek 2009 inzicht geeft in de per 31 december 2008 gerealiseerde en nog geplande woningen. De doelstelling is om de woningvoorraad met 13.600 tot 19.600 te laten toenemen; van 67.600 tot 73.600 woningen. In artikel 11 van de raamovereenkomst is bepaald dat de corporaties garanderen dat op 31 december 2015 80% van de aan te pakken woningen in de vernieuwingsgebieden is afgerond. Op basis van de meest recente prognose (31 december 2008) verwacht AFWC dat per 31 december 2015 83% van de vernieuwingsopgave is gerealiseerd. Hierbij plaatst AFWC wel als kanttekening dat dit percentage alleen onder gunstige omstandigheden (marktcondities) kan worden gerealiseerd. Het is volgens AFWC als gevolg van de huidige economische recessie reëler om er van uit te gaan dat dit percentage gerealiseerd wordt in 2018. De rekenkamer ziet een reëel risico dat de corporaties de doelstelling uit de raamovereenkomst voor 2015 niet zullen halen.
- Een tweede doelstelling voor de *Vernieuwing van het wonen* in het ontwikkelingsprogramma Herziening Richting Parkstad 2015 is om de woningvoorraad in Nieuw West meer divers van samenstelling te maken. Hiervoor plegen de corporaties en gemeente diverse ingrepen in de woningvoorraad, zoals het bouwen van meer middeldure en vrije sector huur- en koopwoningen, het bouwen van woningen om bijzondere doelgroepen als zieken en gehandicapten langer zelfstandig te laten wonen en ook wordt een deel van de bestaande corporatiewoningen verkocht om zo het eigen woningbezit in Nieuw West te stimuleren. De rapportages van AFWC geven nog geen inzicht in de vraag of de corporaties met hun jaarlijkse productie van nieuwbouwwoningen voor midden en hogere inkomens goed op schema liggen. De reden hiervoor is dat hiervoor geen tussendoelen (jaarlijkse streefwaarden) geformuleerd, waartegen de gerealiseerde aantallen woningen kunnen worden afgezet. Wel geven de rapportages van AFWC inzicht in de voortgang op de doelstelling om bestaande corporatiewoningen te verkopen. In 2008 bleef de verkoop hiervan achter ten opzichte van 2007. Over de voortgang in het bouwen van woningen om bijzondere doelgroepen langer zelfstandig te laten wonen is nog niet structureel informatie beschikbaar. Hierover was alleen voor 2007 informatie beschikbaar (rapportage april 2009 van de Bestuurscommissie Nieuw West aan de gemeenteraad).
- De monitorinformatie over het maatschappelijk vastgoed geeft nog geen inzicht in de ontwikkeling van huurprijzen, functies en leegstand van het sociaal maatschappelijk vastgoed, terwijl hierover wel afspraken zijn gemaakt in de raamovereenkomst. Verder maken de corporaties in hun jaarboeken nog géén melding van ingrijpende planwijzigingen in het maatschappelijk vastgoed. Zo blijkt dat in het vernieuwingsgebied Overtoomseveld meer dan 12.000 m² maatschappelijk vastgoed zal worden gerealiseerd, dan is opgenomen in de raamovereenkomst.

- De huidige monitorinformatie over het kleinschalig economisch vastgoed geeft inzicht in de gerealiseerde aantallen m² en de geplande m² in de vastgestelde uitwerkingsplannen. Doordat in de raamovereenkomst echter géén afspraken zijn gemaakt over de totale omvang van het aantal te realiseren m² kleinschalig economisch vastgoed, is niet duidelijk of de voortgang van dit onderdeel goed op schema ligt.

3. Kwaliteit monitorinformatie sociaaleconomisch kopprogramma

De rekenkamer stelt vast dat de informatie over het sociaaleconomische kopprogramma in de voortgangsrapportage van de Bestuurscommissie Nieuw West aan de gemeenteraad van april 2009 nog onvoldoende inzicht geeft in de effecten van dit programma. Deze beperkt zich tot een beschrijving per actielijn van de resultaten die zijn bereikt met een aantal projecten (interventies). De zogenaamde nulmeting waarmee de dienst Onderzoek + Statistiek in 2007 een groot aantal achterstanden op sociaaleconomisch terrein in Nieuw West in kaart heeft gebracht, is nog niet opgevolgd door een recente meting van de maatschappelijke indicatoren, waarmee het NAP wordt gekwantificeerd. Naar verwachting komt in het najaar van 2009 hierover meer informatie beschikbaar met de publicatie van het onderzoek *Staat van de stad*. De rekenkamer constateert evenwel dat de actualiteit van een aantal indicatoren uit de nulmeting in 2007 niet optimaal was. Zo dateerde de informatie van een belangrijke indicator als ‘sociale cohesie’ uit 2004.

4. Meetbaarheid sociaaleconomisch kopprogramma

Met de zogeheten focusnotitie, dé koers voor Nieuw West heeft de bestuurscommissie in juni 2008 de doelen voor het sociaaleconomisch kopprogramma nader bepaald. Het gaat hierbij om kwalitatieve doelstellingen. Het kopprogramma is onderverdeeld in dezelfde actielijnen (thema's) als die gehanteerd worden voor de Amsterdamse Wijkaanpak. De rekenkamer stelt vast dat het niet eenvoudig is om te beoordelen of het programma op schema ligt, omdat er geen kwantitatieve tussendoelen zijn geformuleerd voor de nagestreefde maatschappelijke effecten. De rekenkamer beoordeelt het wel als een positieve ontwikkeling dat de Bestuurscommissie in december 2008 aan bureau Koers Nieuw West opdracht heeft gegeven om de doelen en effecten van het kopprogramma op interventieniveau verder meetbaar te maken. Hierin zijn op dit moment geen nieuwe ontwikkelingen te melden.

Sinds april 2009 werkt bureau Koers Nieuw West voor de monitoring van de resultaten van het sociaaleconomische kopprogramma samen met het programma Amsterdamse wijkaanpak. Mede vanwege efficiencyoverwegingen beoordeelt de rekenkamer dit als een positieve ontwikkeling. Uit de informatie op de website van de wijkaanpak (www.test.uitvoeringsmonitor.nl) blijkt dat inmiddels voor 19 interventies van het kopprogramma voortgangsinformatie (output en tussendoelen) is opgenomen in de outputmonitor van de Wijkaanpak. Bureau Koers Nieuw West heeft nog niet alle lopende interventies op de website van de Wijkaanpak opgenomen.

5. Inzet financiële middelen Koers Nieuw West in resterende programmaperiode

De rekenkamer beoordeelt positief dat op basis van een uitgevoerde *mid term review* besluitvorming heeft plaatsgevonden over de inzet van de nog beschikbare middelen tot 31 december 2010 voor het sociaaleconomisch kopprogramma. De bestuurscommissie heeft hierbij bedragen gereserveerd voor de actielijnen *Leren en Opgroeien* (€ 4 miljoen) en *Integreren, Participeren en Werkgelegenheid* (€ 2 miljoen). Voor de actielijn *Leren en Opgroeien* is er wel een actieplan vastgesteld en voor de actielijn *Integreren, Participeren en Werkgelegenheid* nog niet.

Conclusies monitor procesmanagement

6. Bevoegdheden Bestuurscommissie Nieuw West

In het instellingsbesluit *Bestuurscommissie Nieuw West* van 14 oktober 2008 zijn de taken en verantwoordelijkheden vastgelegd voor de Bestuurscommissie Nieuw West. De commissie vergadert minimaal 3 keer per jaar met de corporaties. De taken voor dit gezamenlijke overleg vloeien voort uit de raamovereenkomst. Het gaat hierbij om het monitoren van de voortgang van de afspraken over de te realiseren woningbouw, maatschappelijk vastgoed en kleinschalig economisch vastgoed door de corporaties. De rekenkamer constateert dat het instellingsbesluit niet de taken en bevoegdheden van Bestuurscommissie regelt om afspraken te maken met de corporaties. Hierdoor is niet duidelijk of de gemeente en corporaties gebonden zijn aan de afspraken die zij maken in hun gezamenlijk overleg.

7. Sluitend toezicht op alle onderdelen van het ontwikkelingsprogramma

In het instellingsbesluit *Bestuurscommissie Koers Nieuw West* is vastgelegd dat de bestuurscommissie als taak heeft om de samenwerking en afstemming te bevorderen tussen de bestuurscommissie en woningcorporaties met wie de centrale stad en de stadsdelen de raamovereenkomst hebben afgesloten. De rekenkamer constateert dat de bestuurscommissie en corporaties in hun gezamenlijke vergadering wel de voortgang van de *fysieke vernieuwing* aan de orde stellen. De beoordeling van de voortgang op de onderdelen *ruimtelijke vernieuwing* (waaronder de hoofdinfrastructuur) en *milieu* van het ontwikkelingsprogramma komen in deze vergadering echter niet aan bod.

8. Geschillencommissie

Een nieuwe ontwikkeling is dat de Bestuurscommissie en corporaties hebben besloten om een permanente geschillencommissie in te stellen. In situaties waarin conflicten moeten worden beslecht, kan dan sneller tot een oplossing worden gekomen. De dienst Wonen en de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties (AFWC) werken aan een reglement voor deze commissie. Op 26 november 2009 stelt naar verwachting de gezamenlijke vergadering van bestuurscommissie en corporaties het reglement van de geschillencommissie vast.

9. Monitoring vernieuwings- en uitwerkingsplannen

In de raamovereenkomst is afgesproken dat vernieuwingsplannen worden vastgesteld door de betrokken stadsdeelraad, corporatie(s) en de gemeenteraad. Uitwerkingsplannen worden vastgesteld door de stadsdeelraad. De voortgangsrapportage 2007-2008 *Vernieuwing Nieuw West* van april 2009 van de bestuurscommissie aan de gemeenteraad geeft wel een overzicht van de voortgang in de op te stellen vernieuwings- en uitwerkingsplannen. Door het ontbreken van een planningsoverzicht met de nagestreefde opleverdata kan niet goed worden bepaald of de planvorming in Nieuw West op koers ligt. Verder constateerde de rekenkamer dat er bij de planvorming discussie bestaat over het al dan niet invoeren van betaald parkeren indien de corporaties op basis van de raamovereenkomst 'bebouwd parkeren' moeten invoeren. Dit leidt in de praktijk tot vertraging.

Conclusies monitor financieel beheer

Sociaaleconomisch kopprogramma

10. Bijdrage centrale stad aan sociaaleconomisch kopprogramma

In de raamovereenkomst is afgesproken dat de gemeente € 40 miljoen beschikbaar stelt voor het sociaaleconomisch kopprogramma. Hiervan komt 80% voor rekening van de centrale stad en 20% voor rekening van de stadsdelen. In totaal beslaat de bijdrage van de centrale stad € 32 miljoen. In de begroting 2009 is een achterstand ontstaan in de bijdrage van de centrale stad aan het sociaaleconomisch kopprogramma van € 3,2 miljoen. Hierdoor moet de centrale stad voor 2010 nog € 13,8 miljoen beschikbaar stellen voor het sociaaleconomisch kopprogramma, in plaats van het oorspronkelijk geraamde bedrag van € 10,6 miljoen.

11. Beheer sociaaleconomisch kopprogramma in de resterende programmaperiode

Van de € 40 miljoen die is uitgetrokken voor het sociaaleconomisch kopprogramma is op 1 januari 2009 € 29,5 miljoen aan verplichtingen en reserveringen vastgelegd. Hiervan was op dat moment een kleine € 10 miljoen uitbetaald. Voor 2009 en 2010 is nog € 30 miljoen beschikbaar om uit te betalen. De rekenkamer constateert dat bureau Koers Nieuw West medio 2009 nog anderhalf jaar de tijd heeft om de uitvoering van de interventies te versnellen en eventueel nieuwe interventies te initiëren. Voor de bestuurscommissie is het daarbij van belang om erop toe te zien dat dit niet ten koste gaat van de zorgvuldigheid.

12. Meerjarenoverzicht bureaunkosten Koers Nieuw West

In het instellingbesluit *Bestuurscommissie Nieuw West* is vastgelegd dat de bureaunkosten van het sociaaleconomisch kopprogramma maximaal 8% mogen bedragen van de beschikbare € 40 miljoen. In totaal is dus € 3,2 miljoen beschikbaar voor bureaunkosten. Hiervan is in 2007 en 2008 € 1,8 miljoen besteed. Voor 2009, 2010 én voor de afwikkeling van het programma in 2011 resteert derhalve nog € 1,4 miljoen voor bureaunkosten. Mede

vanwege het ontbreken van een meerjarenoverzicht kan de rekenkamer niet beoordelen of bureau Koers Nieuw West binnen de begroting blijft.

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting

13. Informatie over hoogte beschikbaar bedrag voor stadsdelen

In de raamovereenkomst zijn voor de vernieuwings- en uitwerkingsplannen die reeds voor de inwerkingtreding van de raamovereenkomst waren vastgesteld, zogenaamde lumpsum-afspraken met de stadsdelen gemaakt. Hiermee zijn de bedragen vastgelegd waarop de stadsdelen aanspraak kunnen maken voor een bijdrage uit het stimuleringsfonds Volkshuisvesting bij tekorten in de grondexploitaties van de uitwerkingsplannen, waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Als de tekorten voor de stadsdelen hoger uitvallen dan dit vastgestelde lumpsum-bedrag, dan moeten de stadsdelen zelf een oplossing vinden voor dekking van die tekorten. Voor de stadsdelen is op 1 januari 2009 in totaal € 51,5 miljoen beschikbaar. De rekenkamer constateert dat OGA jaarlijks in het zogeheten Lente-RAG een overzicht geeft van de actuele stand van de saldi van de betreffende grondexploitaties. Volgens de rekenkamer kan dit overzicht bij de stadsdelen de indruk wekken dat zij toch aanspraak kunnen maken op een hogere bijdrage uit het stimuleringsfonds Volkshuisvesting dan die van de lumpsum-afspraken. Dit komt omdat in het Lente-RAG de saldi worden opgenomen van de geactualiseerde prognose van de verwachte tekorten in de grondexploitatie van de uitwerkingsplannen ten opzichte van de (opgerente) lumpsum-bedragen.

14. Discussie over berekeningswijze lumpsum-bedragen

Op basis van het Lente-RAG 2009 constateert de rekenkamer dat stadsdeel Slotervaart per juni 2009 een – ten opzichte van de lumpsum-afpraak – hoger tekort van € 3,3 miljoen verwacht in de grondexploitatie bij het vernieuwingsplan Staalmanplein/Delflandpleinbuurt. Dit tekort wordt grotendeels veroorzaakt door het uitwerkingsplan *Hart Delflandplein* (€ 2,7 miljoen). Het OGA heeft het stadsdeel verzocht een voorstel te doen hoe zij denkt dit tekort te dekken. Hierop heeft het dagelijks bestuur van het stadsdeel op 12 maart 2009 aan OGA een brief gezonden waarin zij de berekeningswijze van de lumpsum-bedragen ter discussie stelt. Naar aanleiding van deze brief heeft overleg plaatsgevonden tussen OGA en het stadsdeel. De afspraken uit de raamovereenkomst zijn op basis van dit overleg nog niet bijgesteld.

15. Verdelingsvoorstel corporaties

Voor de corporaties is in het stimuleringsfonds Volkshuisvesting een vastgesteld bedrag beschikbaar waarop zij aanspraak kunnen maken voor de nog te ontwikkelen vernieuwings- en uitwerkingsplannen in Nieuw West. Per 1 januari 2009 was er € 46,5 miljoen voor de corporaties beschikbaar. Om aanspraak te kunnen maken op dit bedrag moeten de corporaties een verdelingsvoorstel indienen dat door het college van B&W moet worden

goedgekeurd. Tot nu toe hebben de corporaties nog geen verdelingsvoorstel per uitwerkingsgebied ingediend dat de goedkeuring heeft van het college.

Maatschappelijk vastgoed

16. Waarderingsregels bestaand maatschappelijk vastgoed

Om maatschappelijk vastgoed te ontwikkelen moeten corporaties soms bestaand maatschappelijk vastgoed overnemen van stadsdelen. Beide partijen moeten dan overeenstemming bereiken over de waarde van het bestaande vastgoed. In de gezamenlijke vergadering van de bestuurscommissie en de corporaties is afgesproken dat hiervoor de zogenaamde Amsterdamse Richtlijnen uit 1997 worden gehanteerd. De rekenkamer concludeert dat ondanks deze afspraken er in de praktijk discussie is over de overdrachtswaarde en de te betalen huurprijs. Mede naar aanleiding van de ervaringen bij de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed in het kader van de raamovereenkomst heeft het college van B&W op 12 november 2008 de Bestuursopdracht maatschappelijk vastgoed in de wijkaanpak vastgesteld. De bedoeling hiervan is om de ontwikkeling van het maatschappelijk vastgoed te versnellen door hiervoor een handleiding op te stellen. Medio augustus 2009 zijn nog geen voorstellen aan het college voorgelegd. Discussies over de overdrachtswaarde en de te betalen huurprijs kunnen leiden tot vertraging in de ontwikkeling van het maatschappelijk vastgoed in Nieuw West.

17. Boekwinsten bij overdracht bestaand maatschappelijk vastgoed

De rekenkamer stelt vast dat de stadsdelen bij de verkoop van maatschappelijk vastgoed aan de corporaties boekwinsten kunnen realiseren. Voor stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer is bekend dat dit stadsdeel met de verkoop van een schoolgebouw aan een corporatie naar verwachting een boekwinst realiseert van € 4 miljoen. Volgens het stadsdeel zijn deze vrij besteedbaar en hoeven deze niet per definitie ten goede te komen aan de uitwerkings- of vernieuwingsplannen van Nieuw West. De rekenkamer constateert dat in de raamovereenkomst geen afspraken zijn gemaakt over de bestemming van dergelijke boekwinsten.

18. Betrokkenheid schoolbesturen

Een groot deel van het te ontwikkelen maatschappelijk vastgoed bestaat uit scholen. Op grond van wettelijke regelgeving zijn schoolbesturen formeel opdrachtgever en bouwheer voor de huisvesting en zijn gemeenten verantwoordelijk voor de financiering. Corporaties die scholen willen ontwikkelen krijgen daarom te maken met zowel het stadsdeel als met de schoolbesturen. Bij het opstellen van de raamovereenkomst waren de schoolbesturen niet betrokken. De rekenkamer constateert dat schoolbesturen niet zonder meer hun medewerking blijken te verlenen aan het ontwikkelen van nieuwe scholen door corporaties. Dit kan leiden tot vertraging bij de nieuwbouw van schoolgebouwen en multifunctionele centra.

Conclusies beheer sociaaleconomisch kopprogramma

19. Beoordeling toegevoegde waarde ten opzichte van bestaand beleid

Bureau Koers Nieuw West heeft als taak om voor de Bestuurscommissie Nieuw West subsidieaanvragen voor het uitvoeren van interventies te beoordelen op hun bijdrage aan de beleidsdoelen van het kopprogramma en het nut en de noodzaak van de interventie te beoordelen ten opzichte van het bestaande sociaaleconomisch beleid in de stadsdelen. De beoordeling of de interventie past binnen de doelstelling van het programma beoordeelt het bureau structureel. Of de interventie een toegevoegde waarde heeft ten opzichte van het bestaande sociaaleconomisch beleid in de stadsdelen is onvoldoende onderbouwd.

20. Formulering doelen en doelgroepen

De prestaties en doelen van de interventies moeten SMART geformuleerd worden om achteraf te kunnen vaststellen of de beoogde prestaties zijn geleverd en de doelen zijn bereikt. Inmiddels heeft Bureau Koers Nieuw West voor alle interventies de zogenaamde ER-doelen vastgesteld waarbij per interventie in kwalitatieve termen is aangegeven welke bijdrage deze levert aan de maatschappelijke doelen van het sociaaleconomisch kopprogramma. De rekenkamer oordeelt hierover positief. Bij de nader onderzochte interventies constateert de rekenkamer evenwel dat de beoogde doelgroepen van de interventies veelal algemeen zijn omschreven. In geen van de dossiers heeft de rekenkamer gegevens aangetroffen over de omvang van de potentiële doelgroepen.

21. Kwaliteit voortgangsrapportages

Sinds oktober 2008 rapporteert het bureau Koers Nieuw West halfjaarlijks aan de bestuurscommissie over de voortgang van de circa 70 interventies (projecten). Voor deze halfjaarlijkse voortgangsrapportage aan de bestuurscommissie stelt bureau Koers Nieuw West in overleg met de stadsdelen per interventie een standaardrapport op. In de dossiers ontbreken veelal tussentijdse verslagen van de projectuitvoerders over de kosten, de resultaten en de effecten van de interventie. De rekenkamer is van mening dat de projectuitvoerders als eerste verantwoordelijk zijn om zich te verantwoorden over de voortgang.

22. Doelmatigheid

Door de aard van de interventies is het veelal niet mogelijk om de (economisch meest gunstige) prijs voor een interventie te bepalen. De rekenkamer hecht er daarom aan dat in de projectvoorstellen kostenramingen worden opgenomen die inzicht geven in bijvoorbeeld de uurtarieven, de kosten per activiteit, de verhouding direct en indirecte kosten en de verwachte kosten per deelnemer. In de projectaanvragen zijn wel globale kostenbegrotingen opgenomen. Meer gedetailleerde kostenonderbouwingen met bijvoorbeeld uurtarieven en kosten per deelnemer zijn niet in de dossiers aangetroffen.

23. Meten effecten op het niveau van het kopprogramma en de interventies

De vraag of het sociaaleconomische kopprogramma *als geheel* succesvol is, wordt bepaald in welke mate de bewoners in Nieuw West hun sociaaleconomische achterstanden ten opzichte van het gemiddelde Amsterdamse niveau door de uitgevoerde interventies inlopen. De rekenkamer constateert dat voor enkele interventies, zoals bij *Buurt in eigen kracht* en *Krachten in de sport*, de bijdrage voor het bereiken van het NAP kwantitatieve streefwaarden zijn vastgesteld op het niveau van geheel Nieuw West (bijvoorbeeld *de interventie verhoogt de sociale cohesie in 4 jaar met minimaal 0,2 punten*). De rekenkamer acht het weinig zinvol een dergelijke doelstelling voor een interventie vast te stellen, want de bijdrage van een individuele interventie aan (een verhoging van) een maatschappelijke effectindicator is in de praktijk nauwelijks te meten. Het vaststellen of een interventie succesvol is, kan naar het oordeel van de rekenkamer het beste worden bepaald door de directe effecten te meten bij de doelgroep en de deelnemers van de betreffende interventie.

24. Uitvoeren van projectevaluaties

Voor 4 van de 6 nader onderzochte interventies waren evaluatieverslagen aanwezig, waarbij bij 2 (*Banenmarkt* en *Krisztina de Châtel*) in de evaluatie ook gegevens zijn opgenomen die een indicatie geven van de doeltreffendheid van de interventie. In de evaluatie van de *Banenmarkt* is vermeld dat als effect van de interventie na een maand 51 bezoekers geplaatst zijn bij een werkgever en dat 122 bezoekers ‘in een traject voor plaatsing zitten’. Om te kunnen beoordelen of interventie succesvol is geweest en moet worden voortgezet, vindt de rekenkamer het belangrijk dat dergelijke impactgegevens worden verzameld. Vanwege doelmatigheidsoverwegingen moet er uiteraard wel een redelijk evenwicht zijn tussen het financiële belang van de interventie en de investeringskosten om de betreffende impactgegevens te monitoren. Bij vernieuwende interventies is het verantwoord om meer kosten te maken om de doeltreffendheid te meten, dan bij interventies die zich in de praktijk al hebben bewezen succesvol te zijn.

II. Aanbevelingen

Op basis van bovenstaande conclusies komt de rekenkamer tot de volgende aanbevelingen voor de Bestuurscommissie Nieuw West, het college van B&W en de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties (AFWC-Corporatie Overleg Parkstad).

Aanbevelingen voor de bestuurscommissie Nieuw West

Gelet op de verantwoordelijkheid van de bestuurscommissie Nieuw West voor het sociaaleconomisch kopprogramma (instellingsbesluit) en het monitoren van de fysieke vernieuwing (op basis van de raamovereenkomst) doet de rekenkamer de volgende aanbeveling aan de bestuurscommissie.

1. Neem kennis van de verbeterpunten van de rekenkamer, zoals verwoord onder de conclusies (verbeterpunten 1,3,4,5,7,8,9,11,12,18 tot en met 24), en geef aan of u de verbeterpunten herkent. Stel op basis hiervan een plan van aanpak op waarin u aangeeft welke concrete acties u neemt met betrekking tot de verbeterpunten. Betrek daarbij – voor zover van toepassing - het AFWC.
2. Informeer het college van B&W op welke termijn het college het plan van aanpak, zoals bedoeld onder aanbeveling 1, tegemoet kan zien.

Aanbevelingen voor het college van B&W

Gelet op de verantwoordelijkheid van het college van B&W als toezichhouder op de bestuurscommissie en uitvoerder van het gemeentelijke beleid doet de rekenkamer de volgende aanbevelingen.

1. Zie erop toe dat de bestuurscommissie Nieuw West een plan van aanpak opstelt, zoals bedoeld onder aanbeveling 1 en informeer de gemeenteraad op welke termijn zij dit plan van aanpak voor hun controlerende functie tegemoet kunnen zien.
2. Expliceer de bevoegdheden van de bestuurscommissie in relatie tot het maken van afspraken met de corporaties (zie verbeterpunt 6).
3. Doe een voorstel aan de raad over de dekking van de bijdrage 2010 voor het sociaaleconomisch kopprogramma (zie verbeterpunt 10).
4. Maak aan stadsdelen duidelijk welke uitwerkingsplannen van de stadsdelen onder de regeling van de lumpsum-bedragen vallen en geef daarbij aan of de berekeningswijze zoals eerder is overeengekomen, ongewijzigd blijft. Maak tevens duidelijke afspraken over de bestemming van boekwinsten die bij de stadsdelen worden gerealiseerd door de overdracht van maatschappelijk goed aan woningcorporaties (zie verbeterpunten 13, 14 en 17).
5. Zie erop toe dat DMO spoedig aan u voorstellen voorlegt voor de procedures voor de overdracht van maatschappelijk vastgoed (zie verbeterpunt 16).

Aanbevelingen voor de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties (Corporatie Overleg Nieuw West)

1. Verbeter de monitorinformatie over de samenstellende delen van de woningbouw, het maatschappelijk vastgoed en het kleinschalig economisch vastgoed (zie verbeterpunt 2).
2. Dien bij het college van B&W een voorstel in over de verdeling in het stimuleringsfonds Volkshuisvesting van de binnen dit fonds beschikbare middelen voor de door de corporaties te ontwikkelen vernieuwings- en uitwerkingsplannen in Nieuw West (zie verbeterpunt 15).

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2007 heeft de gemeenteraad bij de behandeling van het ontwikkelingsplan *Herziening Richting Parkstad 2015* en de *Raamovereenkomst Integrale gebiedsontwikkeling Parkstad* via een motie van raadslid Willemse c.s. (Gemeentebld afd. 1, nr. 649 van 2007) de Rekenkamer Amsterdam verzocht om een externe, onafhankelijke jaarlijkse barometer op te stellen (zie bijlage 1). De rekenkamer heeft op 12 februari 2008 positief gereageerd op dit verzoek en in mei 2008 verscheen het eerste rapport van de rekenkamer over de uitvoering en voortgang van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West, getiteld *Monitoring Nieuw West, eerste rapportage*.

Tweede rapportage van de rekenkamer

In onze eerste rapportage gaven wij aan dat wij eind 2008 een tweede rapportage zouden publiceren over de voortgang van de stedelijke vernieuwingsoperatie, inclusief het sociaaleconomisch kopprogramma. Wij zijn van deze planning afgeweken omdat er in het najaar van 2008 nog geen monitoringsinformatie beschikbaar was over de voortgang van het stedelijke vernieuwingsprogramma.

In deze tweede rapportage hebben we voor dezelfde aanpak gekozen als in onze eerste rapportage. Ook nu beschrijven en beoordelen we de voortgang van de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West, inclusief het sociaaleconomisch kopprogramma, vanuit de invalshoeken:

1. Beleid
2. Procesmanagement
3. Financieel beheer

1.2 Onderzoeksvragen

In deze tweede rapportage hanteren we per monitoronderdeel dezelfde vraagstelling als in onze eerste rapportage. Per monitoronderdeel luidt de vraagstelling als volgt:

1. Voldoet de monitorinformatie die de betrokken partijen opleveren aan de daaraan te stellen eisen?
2. Leven de betrokken partijen de afspraken uit de raamovereenkomst na?
3. Is er sprake van een adequaat financieel beheer?

Hiernaast heeft de rekenkamer in deze tweede rapportage nog een vierde vraagstelling onderzocht:

4. Is de beheersing van het subsidieproces van de interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma door het bureau Koers Nieuw West op orde?

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden heeft de rekenkamer diverse beleids- en voortgangsdOCUMENTEN over de vernieuwingsoperatie Nieuw West bestudeerd en diverse interviews gehouden onder bij de vernieuwingsoperatie betrokken partijen. Tevens heeft de rekenkamer als toehoorder een vergadering van de bestuurscommissie bijgewoond en een aantal dossiercontroles naar afgeronde interventies (projecten) van het sociaaleconomisch kopprogramma.

1.3 Conclusies en aanbevelingen eerste rapportage rekenkamer

In deze paragraaf bespreken wij de belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit onze eerste rapportage. In bijlage 2 is een totaaloverzicht opgenomen van alle conclusies en aanbevelingen uit onze eerste rapportage.

Beleidsmonitor

Onze eerste conclusie betreft de volledigheid van monitoring van het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015*. Wij stelden vast dat niet alle onderdelen van het ontwikkelingsprogramma door de gemeente worden gemonitord. Aan de gemeenteraad formuleerden wij als aanbeveling om het college van B&W te verzoeken om een integrale monitor op te stellen. Onze tweede conclusie betrof de meetbaarheid van het met de raamovereenkomst ingestelde sociaaleconomisch kopprogramma. Wij stelden vast dat de doelstellingen van dit programma nog niet meetbaar genoeg waren om tussentijds de voortgang te kunnen beoordelen en achteraf te kunnen vaststellen of de gestelde doelen zijn behaald. Aan de gemeenteraad formuleerden wij als aanbeveling om het college van B&W haar inzicht te laten geven in de vorderingen die worden gemaakt in het meetbaar maken van het sociaaleconomisch kopprogramma.

Monitor procesmanagement

De stedelijke vernieuwingsoperatie wordt aangestuurd door het bestuurlijk overleg waaraan vertegenwoordigers van de centrale stad, stadsdelen en corporaties deelnemen. Voor de aansturing van het programma stelden wij de volgende aandachtspunten vast.

- De bevoegdheden van het regulier bestuurlijk overleg tussen de centrale stad en de stadsdelen en het periodiek overleg tussen die bestuurders en vertegenwoordigers van de corporaties was niet goed geregeld. Het was daarom onduidelijk in hoeverre de gemeente gebonden was aan besluiten die door deze overleggen zijn genomen.
- Voor het met de raamovereenkomst ingestelde nieuwe sociaaleconomisch kopprogramma stelden wij vast dat het nog ontbrak aan een juridisch en organisatorisch kader voor het toekennen van subsidiegelden en het aangaan van financiële verplichtingen. Hiernaast waren er nog geen sluitende afspraken over de samenwerking in het kader van de uitvoering van het sociaaleconomisch kopprogramma tussen bureau Koers Nieuw West en de dienst Werk en Inkomen.

- Voor de overdracht van *bestaand* maatschappelijk vastgoed concludeerden wij dat het nog ontbrak aan duidelijke regels voor de waardebepaling, waardoor het risico ontstond dat projecten hierdoor worden vertraagd.
- Het pakket aan maatregelen ter bevordering van ondernemerschap waarover de gemeente en de corporaties afspraken hadden gemaakt in de raamovereenkomst afspraken was nog niet opgesteld.

Wij bevelen de gemeenteraad aan om het college van B&W te verzoeken de gesignaleerde knelpunten op te lossen.

Monitor financieel beheer

In onze eerste rapportage hebben we de gemeentelijke middelen voor het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* inzichtelijk gemaakt. Hierbij maakten we een onderscheid tussen de financiële middelen voor het sociaaleconomisch kopprogramma en de beschikbare gemeentelijke financiële middelen voor het realiseren van de stedelijke vernieuwing door de stadsdelen en de corporaties. Wij stelden hierbij het volgende vast.

- Voor het sociaaleconomisch kopprogramma 2007- 2010 wordt een fonds gevormd waarin de gemeente Amsterdam een bedrag van € 40 miljoen stort. Dit fonds is met de raamovereenkomst opgericht om de interventies te financieren die met het sociaaleconomisch kopprogramma worden uitgevoerd om de bewoners van Nieuw West op Normaal Amsterdams Peil te brengen op sociaaleconomisch gebied. De centrale stad draagt € 32 miljoen bij aan dit fonds en de stadsdelen € 8 miljoen. Per 15 februari 2008 had het bestuurlijk overleg Koers Nieuw West (BOK) al voor een bedrag van € 16,9 miljoen (42,2%) gereserveerd voor projecten (interventies). De uitgaven op dat moment waren tot en met 31 december 2007 € 1,4 miljoen (inclusief bureaunkosten).
- Voor de dekking van tekorten van de reeds vastgestelde uitwerkingsplannen zijn binnen het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting lumpsum-bedragen voor de stadsdelen beschikbaar voor een totaal bedrag van €52,8 miljoen per januari 2007. Eventuele extra tekorten bij deze uitvoeringsplannen komen voor rekening van de desbetreffende stadsdelen.
- Voor de corporaties is in dit fonds een bedrag beschikbaar van € 45,6 miljoen per januari 2007. De corporaties moesten nog met een voorstel komen hoe zij dit bedrag verdelen over de door hen uit te voeren uitvoeringsplannen.
- Verder constateerden wij dat de zogenaamde Parkstadreserve die is ingesteld met de raamovereenkomst nog geen middelen bevatte. Deze reserve wordt gevoed met erfpachtopbrengsten die de gemeente ontvangt van de corporaties voor complexen in Nieuw West, die niet vallen onder de raamovereenkomst. De stadsdelen van Nieuw West en stadsdeel Noord kunnen aanspraak maken op deze knelpuntenpot. In de knelpuntenpot van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting was per 1 januari 2007 vrije reserve opgenomen van € 7,2 miljoen.

Verder concludeerden wij dat er nog geen heldere afspraken waren tussen de stadsdelen en de corporaties over de waardering en overdracht van bestaand maatschappelijk vastgoed. Het ontbreken van door de partijen onderschreven afspraken geeft voor betrokken partijen financiële risico's en onzekerheden en kan nadelig uitwerken op de voortgang van de stedelijke vernieuwing.

Tenslotte signaleerden wij dat het BOK nog geen meerjarentotaaloverzicht had opgesteld voor de verdeling van het investeringsbudget stedelijke vernieuwing voor de projectvoorbereidingskosten en de bureaunkosten van bureau Koers Nieuw West. Hierdoor was het nog niet mogelijk om deze kosten goed te bewaken.

1.4 Doel van de tweede rapportage

Het doel van de tweede rapportage van de rekenkamer is tweeledig. Ten eerste dient deze rapportage om de gemeenteraad te informeren hoe betrokken partijen zijn omgegaan met de conclusies en aanbevelingen uit onze eerste rapportage. Ten tweede dient deze rapportage om de gemeenteraad te informeren over eventuele nieuwe knel- of aandachtspunten die zich in de uitvoering van de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West hebben voorgedaan sinds het publiceren van onze eerste rapportage in mei 2008.

1.5 Volgend rapportagemoment

In 2010 zal het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* voor de tweede vijfjaarlijkse periode 2005-2009 worden geëvalueerd door de bestuurscommissie Nieuw West. Hiernaast is de einddatum van het sociaaleconomisch kopprogramma gesteld op 31 december 2010. De administratief-technische afwikkeling van de interventies van het kopprogramma lopen hierbij door tot in 2011. Afhankelijk van de kwaliteit van de derde evaluatie van het ontwikkelingsprogramma eind 2010 of begin 2011 zal de rekenkamer een derde rapportage uitbrengen. Mochten zich evenwel tussentijds bijzondere ontwikkelingen voordoen, waarvan de rekenkamer vindt dat deze eerder aan de gemeenteraad moeten worden gemeld, dan kan de rekenkamer besluiten om de gemeenteraad hierover te informeren door middel van een zogeheten rekenkamerbrief.

1.6 Leeswijzer

De opbouw van dit rapport is als volgt. In hoofdstuk 2 beschrijven we de achtergronden van de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West en de belangrijkste ontwikkelingen die zich daarin hebben voorgedaan van 2000 tot heden. Verder wordt in dit hoofdstuk inzicht gegeven in de vernieuwings- en uitwerkingsplannen die vallen onder het ontwikkelingsplan *Herziening Richting Parkstad 2015* en de raamovereenkomst *Integrale Gebiedsontwikkeling Parkstad* die met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2007 in werking is getreden.

In de hoofdstukken 3, 4 en 5 presenteren wij achtereenvolgens onze bevindingen en conclusies over de voortgang van het ontwikkelingsprogramma (hoofdstuk 3), het procesmanagement (hoofdstuk 4) en de financiën van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West (hoofdstuk 5).

In hoofdstuk 6 hebben we onze bevindingen opgenomen over 6 nader onderzochte interventies. Op basis hiervan hebben wij ons een oordeel gevormd over de beheersing van de interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma. Hierbij hebben we ook beoordeeld in hoeverre de interventies doelmatig en doeltreffend zijn geweest.

2 Ontwikkelingen beleid en organisatie

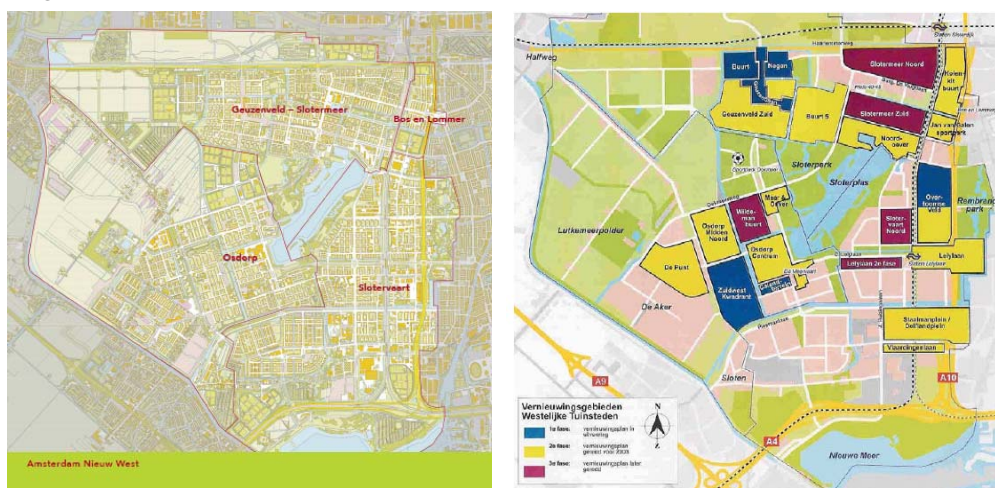
In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West vanaf 1999 tot augustus 2009. Daarmee geven we in deze rapportage een actualisatie van de ontwikkelingen ten opzichte van de eerste rapportage. De indeling van dit hoofdstuk is als volgt:

- Paragraaf 2.1 geeft een overzicht van de gebieden in Nieuw West waar de vernieuwingsoperatie wordt uitgevoerd.
- Paragraaf 2.2 geeft een chronologisch overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen (beslissingen en beleidsdocumenten) die zich vanaf 1999 tot en met augustus 2009 hebben voorgedaan in de uitvoering van de stedelijke vernieuwingsoperatie.
- In paragraaf 2.3 bespreken we een aantal belangrijke actoren die betrokken zijn bij de raamovereenkomst *Integrale Gebiedsontwikkeling Parkstad* uit 2007.
- In paragraaf 2.4 geven we een overzicht van de vernieuwings- en uitwerkingsplannen en de afspraken die voor dat plan gelden.
- Paragraaf 2.5 geeft een beschrijving van een paar belangrijke ontwikkelingen na het verschijnen van de eerste rapportage van de rekenkamer.

2.1 Vernieuwingsgebied

Aan het einde van de jaren negentig van de vorige eeuw zijn de gemeente Amsterdam en de woningbouwcorporaties in de stadsdelen Bos en Lommer (alleen het deel ten westen buiten de ringweg A10), Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp en Slotervaart gestart met de uitvoering van een grootschalige stedelijke vernieuwingsoperatie. Deze operatie loopt tot 2015. Figuur 2.1 geeft een overzicht van het gebied waar de stedelijke vernieuwing wordt uitgevoerd.

Figuur 2.1 - Amsterdam Nieuw West

Bron: Bureau Parkstad, Richting Parkstad 2015: uitgebreide samenvatting, december 2004

Het stedelijke vernieuwingsgebied in Nieuw West is opgedeeld in vernieuwingsgebieden. In totaal zijn er 23 vernieuwingsgebieden. Deze vernieuwingsgebieden zijn weer onderverdeeld in uitwerkingsgebieden, waarvoor de stadsdelen of corporaties uitwerkingsplannen maken. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de vernieuwingsgebieden per stadsdeel.

Tabel 2.1 - Vernieuwingsgebieden per stadsdeel

Bos en Lommer	Geuzenveld-Slotermeer	Osdorp	Slotervaart
1. Laan van Spartaan	4. Buurt Ne9en	11. Calandterrein	18. Lelylaan
2. Kolenkitbuurt	5. Geuzenbaan	12. De Punt	19. Lelylaan (2 ^e fase)
3. Bos en Lommerplein	6. Buurt 5	13. Meer en Oever	20. Overtoomse Veld
	7. Geuzenveld-Zuid	14. Osdorp Centrum	21. Slotervaart Noord
	8. Noordoever-Noorderhof	15. Osdorp Midden Noord	22. Staalmanplein/Delflandplein
	9. Slotermeer-Noord	16. Wildemanbuurt	23. Vlaardingenvlaan
	10. Slotermeer Zuid	17. Zuidwest Kwadrant	

2.2 Chronologisch overzicht

Tabel 2.2 geeft een chronologisch overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen (en daarbij behorende documenten) die zich vanaf 1998 tot en met augustus 2009 hebben voorgedaan in de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West.

Tabel 2.2 – Chronologisch overzicht belangrijkste gebeurtenissen Nieuw West

Jaar	Gebeurtenis/document	Inhoud	Status/vastgesteld
1998	Oprichting Bureau Parkstad	Samenwerkingsverband van stad en stadsdelen om een visie voor de vernieuwing op hoofdlijnen aan te geven en de procesgang van projecten te stroomlijnen.	Vastgesteld door college van B&W d.d. 18 december 1998.
2000	Richting Nieuw West	Visie voor de stedelijke vernieuwing in Nieuw West op hoofdlijnen.	Vastgesteld door de gemeenteraad d.d. 20 juli 2000.

Jaar	Gebeurtenis/document	Inhoud	Status/vastgesteld
2001	Ontwikkelingsplan Richting Parkstad 2015	Ambitie en uitgangspunten voor de stedelijke vernieuwing in Nieuw West.	Vastgesteld door gemeenteraad d.d. 4 juli 2001.
	De Basis	Sociaal ontwikkelingsprogramma Parkstad 2001-2015.	Concept is opgenomen bij besluit <i>Richting Parkstad 2015</i> .
2003	Aanvulling en wijzigingen op Richting Parkstad 2015	Nadere afspraken op het gebied van sport, leisure en verkeer en vervoer.	Vastgesteld door gemeenteraad d.d. 19 november 2003.
2004	Jaarrapportage 2003 Bureau Parkstad	Rapportage over de voortgang van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West in 2003.	Publicatie in februari 2004.
	Ontwikkelingsplan Richting Parkstad 2015: uitgebreide samenvatting	Vernieuwde nota Richting Parkstad 2015. Hierin zijn de aanvullingen en wijzigingen die in 2003 zijn vastgesteld verwerkt.	Publicatie in december 2004.
2005	Evaluatie Richting Parkstad 2015, bestaand uit de volgende documenten: <ul style="list-style-type: none"> • Amsterdamse Benadering • Een Blik Vooruit • Een Ongebonden Blik • Het Debat 	In 2005 is een evaluatie uitgevoerd naar de stand van zaken van de uitvoering van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West. Met als doel te beoordelen of bijstelling van het programma noodzakelijk was. Hiervoor zijn verschillende documenten opgesteld.	Documenten voor discussie over bijstelling van het oorspronkelijke ontwikkelingsplan <i>Richting Parkstad 2015</i> .
	Jaarrapportage 2004 Bureau Parkstad	Rapportage over de voortgang van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West in 2004.	Publicatie februari 2005
2006	Jaarrapportage 2005 Bureau Parkstad	Rapportage over de voortgang van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West in 2005.	Publicatie februari 2006
2007	Ontwikkelingsplan Herziening Richting Parkstad 2015	Wijzigingen op het oorspronkelijke ontwikkelingsplan Richting Parkstad 2015 uit 2001. Opgesteld na de in 2005 uitgevoerde evaluatie.	Vastgesteld door gemeenteraad d.d. 21 november 2007.

Jaar	Gebeurtenis/document	Inhoud	Status/vastgesteld
2007	Opstellen van de raamovereenkomst Integrale gebiedsontwikkeling ParkStad	Overeenkomst met daarin de herverdeling tussen taken en verantwoordelijkheden van gemeente en woningcorporaties.	Vastgesteld door gemeenteraad d.d. 21 november 2007.
	Jaarrapportage 2006 Bureau Parkstad.	Rapportage over de voortgang van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West in 2006.	Publicatie mei 2007.
	Opheffing Bureau Parkstad.	Per 1 juli 2007 wordt Bureau Parkstad opgeheven.	
	Oprichting Bureau Koers Nieuw West.	Per 1 juli 2007 is bureau Koers Nieuw West opgericht om uitvoering te geven aan het sociaaleconomisch kopprogramma.	Oprichtingsbesluit is opgesteld, maar niet in alle stadsdelen en centrale stad vastgesteld.
	Monitor Koers Nieuw West 2007.	Nulmeting, uitgevoerd door dienst Onderzoek en Statistiek, voor het sociaaleconomisch kopprogramma.	Publicatie juni 2007.
2008	Inwerkingtreding raamovereenkomst Integrale Gebiedsontwikkeling Parkstad.	Gemeente en corporaties ondertekenen de raamovereenkomst.	Raamovereenkomst treedt met terugwerkende kracht per 1 januari 2007 in werking.
	Focusnotitie, de koers voor Nieuw West.	In deze notitie heeft bureau Koers Nieuw West de doelen van het sociaaleconomisch kopprogramma nader uitgewerkt.	Vastgesteld door de bestuurscommissie Nieuw West op 5 juni 2008.
	Start wijkaanpak 2008 –2018 in Nieuw West.	Met ondertekening van het Vogelaarcharter door de gemeente Amsterdam gaat in delen van Nieuw West de wijkaanpak van start. Het sociaaleconomisch kopprogramma en de wijkaanpak werken deels aan dezelfde doelen (inlopen van achterstanden op sociaaleconomisch terrein).	Charter ondertekend door de wethouder stedelijke vernieuwing en portefeuillehouders van de stadsdelen d.d. 20 juni 2008.

Jaar	Gebeurtenis/document	Inhoud	Status/vastgesteld
2008	Jaarboek Nieuw West 2008.	Monitorrapportage van de woningbouwcorporaties over de uitvoering van de aan hen opgedragen fysieke herstructureringsstaken in het kader van de raamovereenkomst in kalenderjaar 2007.	Publicatie augustus 2008.
	Herziening raamovereenkomst Parkstad.	De raamovereenkomst wordt herzien omdat in de eerdere versie ten onrechte het uitwerkingsplein Reimerswaalbuurt (Osdorp Midden Noord) was opgenomen. De financiële toelichting op deze wijziging wordt later in de raadscommissie VV behandeld.	Besluit gemeenteraad d.d. 8 september 2008. Behandeling in raadscommissie VV d.d. 12 november 2008
	Aanwijzing Koers Nieuw West als grootstedelijk project en instelling bestuurscommissie Nieuw West.	Per 1 oktober 2008 wijst de gemeenteraad op voordracht van het college van B&W het sociaaleconomisch kopprogramma aan als grootstedelijk project. In verband hiermee worden de volgende zaken geregeld.	Besluit gemeenteraad d.d. 1 oktober 2008.
		Per 1 oktober 2008 is een bestuurscommissie opgericht zoals omschreven in artikel 83 van de gemeentewet.	Besluit gemeenteraad d.d. 14 oktober 2008.
	Convenant Koers Nieuw West.	Vaststelling bijzondere subsidieverordening Koers Nieuw West.	Besluit college van B&W d.d. 20 februari 2009
		In het convenant Koers Nieuw West maken het college van B&W en de betrokken stadsdelen nadere afspraken over de uitvoering van het sociaaleconomisch kopprogramma. In het convenant zijn ondermeer afspraken gemaakt over de	Convenant 2008 (ongedateerd), ondertekend door college van B&W en bestuurders van de 4 stadsdelen in Nieuw West.

Jaar	Gebeurtenis/document	Inhoud	Status/vastgesteld
		mandatering van bevoegdheden, het beheer van het budget en de financiering van het programma.	
	Bestuursopdracht Maatschappelijk Vastgoed.	Het college van B&W geeft de dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) opdracht om in het kader van het programma Wijkaanpak spelregels te ontwikkelen voor het in eigendom en beheer overdragen van maatschappelijk vastgoed aan corporaties. De afspraken in de raamovereenkomst over de overdracht van bestaand maatschappelijk vastgoed blijven van kracht.	Vaststelling van de bestuursopdracht door het college van B&W op 12 november 2008. De notitie is besproken in de vergadering van de bestuurscommissie Nieuw West van 12 november 2008.
2009	Overdracht financieel beheer van Koers Nieuw West van stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer naar de dienst Maatschappelijke Ontwikkeling.	In het convenant dat is opgesteld voor de aanwijzing van Koers Nieuw West is geregeld dat stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer tot 31 december 2008 verantwoordelijk blijft voor het financieel beheer en verantwoording van Koers Nieuw West. Per 1 januari 2009 draagt het stadsdeel deze taken en nog resterende middelen voor Koers Nieuw West over aan de DMO.	Conceptconvenant 2008 (ongedateerd), ondertekend door college van B&W en bestuurders van de 4 stadsdelen in Nieuw West.
	Midtermreview programma Koers Nieuw West	Evaluatie van bureau Koers Nieuw West over de resultaten van het sociaaleconomisch kopprogramma tot en met december 2008. De bestuurscommissie Nieuw West besluit naar aanleiding hiervan om in de nog resterende periode (2009 en 2010) een deel van het nog beschikbare budget van € 10,5	Vastgesteld in vergadering bestuurscommissie Nieuw West d.d. 12 maart 2009

Jaar	Gebeurtenis/document	Inhoud	Status/vastgesteld
		miljoen in te zetten voor interventies op de actielijnen <i>Leren en Opgroeien</i> (€ 4 miljoen) en <i>Integreren, Participeren en Werkgelegenheid</i> (€ 2 miljoen)	
	Vernieuwing Nieuw West, voortgangsrapportage 2007 – 2008.	Rapportage van bureau Koers Nieuw West en de dienst Wonen aan de gemeenteraad over de voortgang van de fysieke vernieuwing in Nieuw West en het sociaaleconomisch kop-programma.	Behandeld in raadscommissie VV/WIJ d.d. 15 april 2009.
	Jaarboek Nieuw West 2009.	Monitorrapportage van de woningbouwcorporaties over de uitvoering van de aan hen opgedragen fysieke herstructureringsstaken in het kader van de raamovereenkomst in kalenderjaar 2008.	Publicatie augustus 2009.
	Fusie stadsdelen Nieuw West.	In het kader van de operatie bestuurlijk stelsel is gestart met de voorbereiding van het nieuw te vormen stadsdeel Nieuw West. Per 1 mei 2010 fuseren 3 stadsdelen in Nieuw West (ten westen van de ringweg A10) gefuseerd (Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp en Slotervaart).	Vastgesteld door gemeenteraad d.d. 10 juni 2009

Vanaf 2000 heeft de gemeenteraad heeft in opeenvolgende beleidsdocumenten de kaders vastgesteld voor de vernieuwingsoperatie in Nieuw West. De belangrijkste hiervan zijn het uit 2000 daterende document *Richting Nieuw West*, waarin een visie is uitgewerkt voor de stedelijke vernieuwing in Nieuw West en het uit 2001 daterende ontwikkelingsplan *Richting Parkstad 2015: ontwikkelingsplan voor de vernieuwing*.

Het ontwikkelingsplan is uitgewerkt in de programmaonderdelen:

- Sociale vernieuwing
- Economische vernieuwing
- Vernieuwing van het wonen
- Ruimtelijke vernieuwing
- Milieu

In het ontwikkelingsplan zijn de ambities voor Nieuw West voor 2015 als volgt verwoord.

Kader 2.1 - Ambities Richting ParkStad 2015¹

Ambitie ParkStad

- Centraal staat dat ParkStad in 2015 een nieuw centrum in de regio zal zijn met voorzieningen en attracties die zich onderscheiden van andere centra in het netwerk van de Amsterdamse regio. Het imago wordt over 15 jaar bepaald door de grote verscheidenheid aan woon- en werkmilieus, waarbij groen en water de onmisbare elementen zijn, met als symbool daarvan de Sloterplas, waarvan de recreatieve functies verder zijn versterkt.
- De bereikbaarheid is gegarandeerd door voortreffelijk openbaar vervoer en een goed intern verkeerssysteem met een eigen ringweg.
- De verscheidenheid is ook terug te vinden in de bewoners van het gebied, die qua afkomst zeer divers zijn gebleven. De bewoners van straks zijn in de eerste plaats de bewoners van nu die positief kiezen voor wonen in ParkStad. Maar er zijn ook veel nieuwe mensen bijgekomen omdat het aantal woningen met 20% is toegenomen.
- De sociaaleconomische positie van de bewoners is behoorlijk verbeterd: de meesten beschikken over een voldoende startkwalificatie in de vorm van basisopleiding en taalbeheersing. Het merendeel heeft werk, maar voor wie dat niet meer kan zijn er genoeg mogelijkheden om sociaal actief te blijven.
- Ook de bedrijven vinden ParkStad een aantrekkelijk vestigingsgebied. Ook op dit punt is verscheidenheid troef: meer grootschalige vestigingen aan de randen en de kleinere bedrijven gemengd met het wonen in de middengebieden. In de werk- en winkelvoorzieningen is het allochtone karakter van ParkStad terug te vinden. Het vernieuwde en uitgebreide Osdorpplein is het kloppend hart geworden. Door meer ruimte voor ondernemen is het aantal arbeidsplaatsen toegenomen.
- Er is een grote diversiteit aan woonmilieus, die maar ten dele is gepland: wonen op het water naast wonen in een park, wonen in een toren naast wonen aan een sportveld. Ook qua prijs sluit het aanbod goed aan bij de verschillende doelgroepen. De betaalbare woningvoorraad is op peil gebleven, maar er is een behoorlijk aanbod aan middeldure en dure koopwoningen.
- ParkStad heeft ook een aantal extra's de Sloterplas, de overkluizing van het Bos en Lommerviaduct, bijzondere architectuur en een fraaie waterverbinding tussen Nieuwe Meer, Sloterplas en Ringvaart.

¹ Bureau Parkstad, 'Richting Parkstad 2015: Ontwikkelingsplan voor de vernieuwing', 15 februari 2001, p. 3.

In het document *Richting Parkstad 2015* uit 2004 hebben de gemeente en de betrokken woningbouwcorporaties de financiële kaders voor de vernieuwingsoperatie uitgewerkt. Aan de hand van een ramingsmodel is voor het hele gebied bepaald hoeveel investeringen moeten worden gedaan en wat hiervoor de dekkingsmogelijkheden en tekorten zijn. Op basis van deze raming werd het tekort voor de gemeente geraamd op € 55 miljoen. Dit tekort werd gedekt uit het Amsterdams Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Het geraamde tekort voor de corporaties bedroeg € 135 miljoen. Voor de dekking van dit tekort konden de corporaties tot € 55 miljoen aanspraak maken op een bijdrage uit het Amsterdams Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.

Evaluatie 2005

In 2005 heeft het voormalige bureau Parkstad, dat belast was met de coördinatie van de vernieuwingsoperatie, het programma tussentijds geëvalueerd. Uit deze evaluatie bleek dat de fysieke vernieuwing van de stedelijke vernieuwing goed op schema lag, maar dat de sociaaleconomische vernieuwing achterbleef.

Ook blijkt uit deze evaluatie dat de verwachte tekorten van de gemeente inmiddels waren opgelopen van € 55 miljoen naar € 225 miljoen. Hiermee was het verwachte tekort € 170 miljoen hoger geworden dan oorspronkelijk geraamd. Een deel van het tekort kon worden gedekt uit het landelijke investeringsbudget voor stedelijke vernieuwing (ISV). Maar daarna bleef er nog steeds een tekort bestaan van € 163 miljoen. Het beschikbare bedrag in het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (peildatum 1 januari 2005) bedroeg € 65 miljoen. Dit bedrag was niet voldoende om het verwachte tekort van € 163 miljoen te dekken². Ook voor de corporaties bleek dat het eerder geraamde tekort was opgelopen van € 135 miljoen naar € 209 miljoen. Daarmee was sprake van een toename van het geraamde tekort van € 74 miljoen. Ook de corporaties konden voor een gedeeltelijke dekking van dit tekort een beroep doen op ISV-gelden. Na aftrek hiervan resteerde voor de corporaties nog een tekort van € 148 miljoen.

Raamovereenkomst Integrale Gebiedsontwikkeling Parkstad (2008)

Met de raamovereenkomst hebben de gemeente en corporaties in 2007 naar aanleiding van de evaluatie afspraken gemaakt over de uitvoering en verdeling van de financiële risico's voor de resterende vernieuwingsopgave in Nieuw West. Deze afspraken zijn vastgelegd in de raamovereenkomst *Integrale Gebiedsontwikkeling Parkstad*.

De overeenkomst is in januari 2008 met terugwerkende kracht per 1 januari 2007 in werking getreden. De gemeenteraad heeft op 21 november 2007 kennisgenomen van het besluit van het college van B&W de raamovereenkomst te sluiten.

² Gemeente Amsterdam, Gemeenteraad, Raadsvoordracht 532, 14 november 2007, 'Raamovereenkomst Parkstad', p.6.

De raamovereenkomst komt er in essentie op neer dat de corporaties het financiële risico overnemen van de gemeente, inclusief de herinrichting van de openbare ruimte en het risico of de onrendabele top van maatschappelijk vastgoed³. In ruil hiervoor krijgen de corporaties een grotere vrijheid (binnen de gestelde gemeentelijke kaders) bij de ontwikkeling van de nog door hen op te stellen uitwerkingsplannen en kunnen zij een beroep doen op het nog beschikbare budget voor Nieuw West in het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Per peildatum 1 januari 2007 was in het Stimuleringsfonds € 45.564.011 miljoen beschikbaar voor de corporaties.

In ruil voor het overnemen van de financiële risico's door de corporaties neemt de gemeente op zich om voor een periode van 4 jaar (2007-2010) extra te investeren in de sociaaleconomische vernieuwing. Hiervoor voert de gemeente het zogeheten sociaaleconomisch kopprogramma *Koers Nieuw West* uit. Het doel van dit programma is dat alle bewoners van Nieuw West in 2015 een sociaaleconomische positie hebben die vergelijkbaar is met Normaal Amsterdams Peil (NAP). Hiervoor voert bureau Koers Nieuw West in Nieuw West zogeheten interventies uit. Interventies zijn activiteiten die extra nodig zijn om de sociale en economische positie van bewoners van Nieuw West te verbeteren⁴.

Herziening Richting Parkstad 2015

Met de raamovereenkomst zijn geen nieuwe beleidsuitgangspunten geformuleerd voor de stedelijke vernieuwing in Nieuw West. In de raamovereenkomst hebben de gemeente en de corporaties het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* herbevestigd. Deze nota is opgesteld naar aanleiding van de evaluatie van het programma in 2005 en is vastgesteld door de gemeenteraad op 21 november 2007. In de nota zijn de bijgestelde doelen opgenomen voor het ontwikkelingsprogramma. Tabel 2.3 geeft een overzicht op hoofdlijnen van de per onderdeel van het ontwikkelingsprogramma geformuleerde doestellingen.

³ Gemeente Amsterdam, Gemeenteraad, Raadsvoordracht 532, 14 november 2007, 'Raamovereenkomst Parkstad', p.4.

⁴ www.koersnieuwwest.amsterdam.nl, dd 5 mei 2008.

Tabel 2.3 - Bijgestelde doelen Herziening Richting Parkstad 2015⁵

Programma	Bijgestelde doelen
Sociale Vernieuwing	<ul style="list-style-type: none"> Bouwprogramma voor maatschappelijk vastgoed is gekwantificeerd op 90.000 m² (doel was niet gekwantificeerd). Naast de bestaande doelen uit het programma De Basis komt er een sociaaleconomisch kopprogramma dat een extra impuls moet geven aan de sociaaleconomische vernieuwing in Nieuw West.
Economische Vernieuwing	<ul style="list-style-type: none"> Accentverschuiving naar kleinschalige bedrijfsruimte. Accentverschuiving van vastgoedontwikkeling naar arbeidsmarktbemiddeling en bevorderen van lokaal ondernemerschap.
Wonen	<ul style="list-style-type: none"> In 2015 bestaat 45% van de totale woningvoorraad uit sociale huurwoningen (doel is onveranderd). De corporaties krijgen echter meer keuzevrijheid in ingrepen om dit einddoel te bereiken. Het einddoel van de omvang van de woningvoorraad Nieuw West wordt 67.500 à 73.600 (doel was 65.000). Toename van de woningvoorraad wordt: 9.000 à 15.000 (doel was 11.000) woningen. Het aantal te verkopen huurwoningen in Nieuw West wordt 5.400 woningen (doel was 3.500).
Ruimtelijke Vernieuwing	<ul style="list-style-type: none"> Scherper onderscheid tussen leefmilieus in de vernieuwingsgebieden. Het aantal leefmilieus wordt teruggebracht van 11 naar 3: stedelijk gemengd, grootstedelijk en stedelijk grondgebonden.
Milieu	<ul style="list-style-type: none"> Geen wijzigingen ten opzichte van oude programma

2.3 Betrokken actoren

Met de inwerkingtreding van de raamovereenkomst zijn nog grotendeels dezelfde actoren betrokken bij de vernieuwingsoperatie in Nieuw West. De enige uitzondering is dat Bureau Parkstad, dat belast was met de coördinatie van de stedelijke vernieuwing op 1 juli 2007 is opgeheven. Per die datum is bureau Koers Nieuw West opgericht. Dit bureau heeft als taak om het bij de raamkomst ingestelde sociaaleconomisch kopprogramma uit te voeren.

Daarbij zijn de volgende organisaties betrokken bij de vernieuwingsoperatie in Nieuw West.

- Centraal stedelijke diensten (dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, dienst Wonen, dienst Werk en Inkomen, dienst Economische Zaken, Ontwikkelingsbedrijf gemeente Amsterdam).
- Afdelingen stedelijke vernieuwing en sociaal domein van de stadsdelen Bos en Lommer, Geuzenveld, Osdorp en Slotervaart.

⁵ Gemeente Amsterdam, Gemeenteraad, Raadsvoordracht 533, Herziening Richting Parkstad 2015, 14 november 2007.

- Woningcorporaties: Algemene Woningbouwvereniging, Stichting De Alliantie, Woningstichting Eigen Haard, Far West en Stichting Ymere.
- De Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties.

In 2008 heeft de gemeenteraad op voordracht van het college van B&W het sociaaleconomisch kopprogramma aangewezen als grootstedelijk project. Een belangrijke reden hiervoor was het ontbreken van een grondslag voor gemeenschappelijke subsidieverlening voor de interventies. Voor de aansturing van het sociaaleconomisch kopprogramma is een bestuurscommissie ingesteld zoals omschreven in artikel 83 van de gemeentewet. In deze commissie nemen de wethouder stedelijke vernieuwing en de portefeuillehouders van de dagelijkse besturen van de 4 stadsdelen deel. De wethouder stedelijke vernieuwing is voorzitter van de commissie.⁶

De commissie komt tenminste 3 keer per jaar bijeen. De bestuurscommissie stemt periodiek af over de uitvoering van het sociaaleconomisch kopprogramma en de voortgang van het fysieke onderdeel van het vernieuwingsprogramma met de bestuurders van de betrokken woningbouwcorporaties.

In 2008 zijn in een (ongedateerd) convenant⁷ de taken en rollen van de bestuurscommissie, het ambtelijk opdrachtgeversoverleg en bureau Koers Nieuw West uitgewerkt. Het ambtelijk opdrachtgeversoverleg (AOO) heeft als taak om de vergaderingen van de bestuurscommissie voor te bereiden. Aan het AOO nemen de secretarissen van de 4 stadsdelen deel en vanuit de centrale stad de directeurs van de dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, dienst Werk en Inkomen en de dienst Wonen deel.⁸ De programmaregisseur van het bureau Koers Nieuw West is ook deelnemer aan dit overleg. Het AOO is ambtelijk verantwoordelijk voor de uitvoering van het sociaaleconomisch kopprogramma en stelt de kaders vast waarbinnen bureau Koers Nieuw West haar taken vervult. Verder zorgt het AOO voor aansluiting van de ambtelijke partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van het kopprogramma.

Ook zijn in het convenant de taken en rollen van bureau Koers Nieuw West opnieuw uitgewerkt. De belangrijkste taken van bureau Koers Nieuw West zijn:

- Ambtelijke ondersteuning van de bestuurscommissie.
- Adviseren over de beoordeling en uitvoering van interventies.
- De bestuurscommissie en het ambtelijk opdrachtgeversoverleg voorzien van informatie over de voortgang en uitvoering van het programma.

⁶ In augustus 2009 is dit wethouder F. Ossel.

⁷ Het convenant is wel ondertekend door het college van B&W en de portefeuillehouders van de 4 stadsdelen in Nieuw West.

⁸ In het instellingsbesluit van de bestuurscommissie is opgenomen dat aan het AOO de directeur van Platform Amsterdam Samen deel neemt. Dit is echter niet meer zo. Aan het ambtelijk opdrachtgeversteam zijn nu de directeur dienst Werk en Inkomen en de directeur dienst Wonen toegevoegd.

2.4 Vernieuwingsplannen en uitwerkingsplannen

Met de inwerkingtreding van de raamovereenkomst zijn op een aantal onderdelen wijzigingen aangebracht in de procedures voor het opstellen van de vernieuwings- en uitwerkingsplannen.

Vernieuwingsplannen

Een vernieuwingsplan is een meerjarig plan van aanpak voor een vernieuwingsgebied. Een vernieuwingsplan is een gezamenlijk product van het stadsdeel en de betreffende corporaties. Het bevat de gebiedsspecifieke randvoorwaarden⁹ voor de uitwerkingsplannen. Het doel van een vernieuwingsplan is om op hoofdlijnen tot besluitvorming te komen over de bestemmingen en andere uitgangspunten die op basis van een voorstudie zijn verkregen¹⁰. Vernieuwingsplannen worden ter goedkeuring voorgelegd aan de betreffende stadsdeelraad, corporaties en de gemeenteraad¹¹. In de raamovereenkomst is afgesproken dat vernieuwingsplannen altijd eerst ambtelijke worden getoetst voorafgaand aan de bestuurlijke vaststelling.

Uitwerkingsplannen

Een uitwerkingsplan geeft de onderbouwing voor de juridische planologische vastlegging van functies en het te realiseren programma in het uitwerkingsgebied. Het bestuurlijk besluit over een uitwerkingsplan heeft het karakter van (no)go besluit¹². In de raamovereenkomst wordt gesproken over zogenaamde 1^e en 2^e fase uitwerkingsplannen en 3^e fase uitwerkingsplannen. Bij de uitwerkingsplannen van de 1^e en 2^e fase gaat het om de plannen die de stadsdelen hebben opgesteld in de periode vóór de inwerking van de raamovereenkomst. Bij de 3^e fase plannen gaat het om de ‘nieuwe’ uitwerkingsplannen die de corporaties opstellen in het kader van de uitvoering van de raamovereenkomst.¹³

⁹ In de raamovereenkomst *Integrale Gebiedsontwikkeling Parkstad*, worden deze op p. 11 in een toelichting als volgt omschreven: “gebiedsspecifieke randvoorwaarden hebben vooral tot doel (i) in stedenbouwkundige zin aansluiting vinden bij de omgeving, waaronder de hoofdinfrastructuur en (ii) het stellen van voorwaarden aan de mogelijke locaties voor maatschappelijke voorzieningen (waaronder speelplekken), maar niet het bepalen van deze locaties.

¹⁰ Raamovereenkomst *Integrale Gebiedsontwikkeling Parkstad*, p-9-10.

¹¹ Artikel 3.7 van de raamovereenkomst.

¹² Raamovereenkomst *Integrale Gebiedsontwikkeling Parkstad*, p-9-10.

¹³ Raamovereenkomst *Integrale Gebiedsontwikkeling Parkstad*, p. 10.

Met de inwerkingtreding van de raamovereenkomst stellen de corporaties zelf de uitwerkingsplannen op. Hiervoor was dit een exclusieve taak van de stadsdelen. Hierdoor hebben de corporaties (binnen de bestaande gemeentelijke kaders) meer vrijheid gekregen in de gebiedsontwikkeling. De corporaties leggen hun uitwerkingsplannen ter goedkeuring voor aan het stadsdeelbestuur¹⁴.

De stadsdeelraad toetst vervolgens of de plannen voldoen aan de eerder (in het vernieuwingsplan) voor het gebied vastgestelde randvoorwaarden. De centraal stedelijke diensten hebben niet langer een toetsende rol bij de vaststelling van de nieuwe (3^e fase) uitwerkingsplannen. Het bestuurlijk overleg (de bestuurscommissie Nieuw West en de betrokken corporaties) beslist niet over de vernieuwings- en uitwerkingsplannen. Wel beoordelen zij eenmaal per jaar gezamenlijk of het geheel van plannen nog binnen de kaders valt. Is dit niet het geval dan doet AFWC een voorstel voor aanpassing.

Tabel 2.4 geeft een overzicht van de vernieuwingsplannen die in de stadsdelen in Nieuw West worden uitgevoerd in het kader van de stedelijke vernieuwing. De tabel laat per vernieuwingsplan zien of deze is vastgesteld, uit hoeveel uitwerkingsplannen het vernieuwingsplan bestaat, hoeveel uitwerkingsplannen onder welke afspraken vallen en hoeveel uitwerkingsplannen nog moeten worden vastgesteld. De uitwerkingsplannen kunnen onder 3 verschillende soorten afspraken vallen:

1. Uitwerkingsplannen die buiten de raamovereenkomst vallen. Deze worden onder verantwoordelijkheid van de stadsdelen opgesteld en uitgevoerd en hierbij gelden de reguliere afspraken met het Ontwikkelingsbedrijf Gemeente Amsterdam voor de grondexploitatie.
2. Uitwerkingsplannen waarvoor in de raamovereenkomst (artikel 8.8) een lumpsum-bedrag is afgesproken. Dit is het maximale bedrag dat beschikbaar is uit het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting voor de dekking van tekorten uit de grondexploitatie. Deze uitwerkingsplannen worden onder verantwoordelijkheid van de stadsdelen opgesteld en uitgevoerd.
3. Uitwerkingsplannen waarvoor de afspraken uit de raamovereenkomst (artikel 1) gelden. Deze uitwerkingsplannen worden onder verantwoordelijkheid van de corporaties opgesteld en uitgevoerd.

¹⁴ Artikel 4.5 raamovereenkomst.

Tabel 2.4 - Vernieuwings- en uitwerkingsplannen

Stadsdeel Vernieuwingsplan	Aantal Up*	Aantal Up buiten raamovereenkomst (stadsdelen)	Aantal Up met lumpsum afpraak (stadsdelen)	Aantal Up onder raam- overeenkomst (corporaties)	Aantal Up vastgesteld	Aantal Up nog vast te stellen
Bos en Lommer						
1. Bos en Lommerplein √ (1)	n.b.	n.b.	0	0	n.b.	0
2. Laan van Spartaan √ (2)	3	3	0	0	3	0
3. Kolenkitbuurt √ (2)	5	0	2	3	2	3
<i>Totaal</i>	<i>8</i>	<i>3</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>5</i>	<i>3</i>
Geuzenveld-Slotermeer						
4. Buurt Ne9en √ (1)	6	6	0	0	6	0
5. Buurt 5 √ (2)	6	0	2	4	2	4
6. Geuzenveld-Zuid √ (2)	4	0	2	2	2	2
7. Noordoever** (3)	n.b.	0	0	n.b.	1 ¹⁵	n.b.
8. Slotermeer-Noord** (3)	n.b.	0	0	n.b.	0	n.b.
9. Slotermeer-Zuid** (3)	n.b.	0	0	n.b.	0	n.b.
10. Eendrachtsparkbuurt (1)	1	1	0	0	1	0
<i>Totaal</i>	<i>17</i>	<i>7</i>	<i>4</i>	<i>6</i>	<i>12</i>	<i>7</i>
Osdorp						
11. Calandterrein (1)	n.b.	n.b.	0	0	n.b.	0
12. De Punt √ (2)	2	0	1	1 ¹⁶	2	0
13. Meer en Oever √ (2)	1	0	1	0	1	0
14. Amsterdam Centrum Nieuw West √ (2)	6	6	0	0	1	5
15. Osdorp Midden Noord √ (2)	3	3 ¹⁷	0	0	3	0

¹⁵ Het uitwerkingsplan Noorderhof Zuid is al vastgesteld, terwijl het vernieuwingsplan Noordoever nog niet is vastgesteld. Het uitwerkingsplan Noorderhof Zuid valt niet onder de raamovereenkomst, maar onder oude afspraken. Het vernieuwingsplan Noordoever valt wel onder de afspraken uit de raamovereenkomst.

¹⁶ In de bijlage bij de raadsvoordracht van 14 november 2007 en 10 september 2008 wordt uitwerkingsplan De Punt genoemd als vallend onder de raamovereenkomst. Volgens stadsdeel Osdorp en de corporatie (Ymere) wordt dit uitwerkingsplan niet onder de afspraken uit de raamovereenkomst uitgevoerd, maar zijn tussen stadsdeel en corporatie vergelijkbare afspraken gemaakt. Volgens het OGA zijn de partijen wel gebonden aan de afspraken in de raamovereenkomst. OGA heeft hierover op 20 november 2008 een brief gestuurd aan stadsdeel Osdorp.

¹⁷ In de raamovereenkomst is het vernieuwingsplan Osdorp Midden Noord opgenomen als een van de plannen waarvoor onder lumpsum-afspraken met de stadsdelen zijn overgekomen. Na overeenstemming tussen stadsdeel en corporaties is in de

Stadsdeel Vernieuwingsplan	Aantal Up*	Aantal Up buiten raamovereenkomst (stadsdelen)	Aantal Up met lumpsum afpraak (stadsdelen)	Aantal Up onder raam- overeenkomst (corporaties)	Aantal Up vastgesteld	Aantal Up nog vast te stellen
16. Wildemanbuurt (3) ***	n.b.	0	0	n.b.	0	n.b.
17. Zuidwestkwadrant √ (1)	5	5	0	0	5	0
<i>Totaal</i>	<i>17</i>	<i>14</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	<i>12</i>	<i>5</i>
Slotervaart						
18. Lelylaan √ (1)	6	6	0	0	5	1 ¹⁸
19. Lelylaan Tweede Fase (3)	n.b.	0	0	n.b.	0	n.b.
20. Overtoomse Veld √ (1)	13	0	6	7	5	8
21. Slotervaart Noord (3)	n.b.	0	0	n.b.	0	n.b.
22. Staalmanplein/Delflandpleinbuurt √(2)	7	0	4	3	4	3
23. Vlaardingenlaan (3)	n.b.	n.b.	0	0	0	n.b.
<i>Totaal</i>	<i>26</i>	<i>6</i>	<i>10</i>	<i>10</i>	<i>14</i>	<i>12</i>
<i>Totaal</i>	<i>68</i>	<i>30</i>	<i>18</i>	<i>20</i>	<i>43</i>	<i>27</i>
√ = vastgesteld (fase)						
* Up = uitwerkingsplan						
** = na de zomer 2009 gereed voor besluitvorming in de stadsdeelraad						
*** = eind 2009/begin 2010 gereed voor besluitvorming in de stadsdeelraad						

gezamenlijke vergadering van tussen gemeente en corporaties op 5 juni 2008 besloten dat dit is komen te vervallen.

De gemeenteraad is hierover op 10 september 2008 en 12 november 2008 op de hoogte gesteld.

¹⁸ Voor het uitwerkingsplan Lelylaan wordt gewerkt aan een nieuw uitwerkingsplan voor de stationslocatie. De verwachting is dat dit in het najaar 2009 wordt vastgesteld.

Van de in totaal 23 vernieuwingsplannen zijn er 14 vastgesteld. Deze vernieuwingsplannen bestaan uit 68 uitwerkingsplannen.

Voor 20 uitwerkingsplannen gelden de nieuwe afspraken uit de raamovereenkomst. Voor de vernieuwingsplannen die nog moeten worden vastgesteld staat nog niet vast uit hoeveel uitwerkingsplannen het vernieuwingsplan bestaat.

In totaal moeten nog voor minimaal 27 gebieden uitwerkingsplannen worden opgesteld. Van de vernieuwingsgebieden die nog moeten worden vastgesteld is nog niet bekend uit hoeveel uitwerkingsplannen deze zullen bestaan. In de afgelopen periode (tussen de eerste rapportage van de rekenkamer in mei 2008 en de tweede rapportage in augustus 2009) zijn in stadsdeel Osdorp 4 uitwerkingsplannen vastgesteld. In stadsdeel Slotervaart is één uitwerkingsplan vastgesteld. In Slotervaart zijn voor 4 uitwerkingsgebieden de randvoorwaarden vastgesteld¹⁹ op basis waarvan de corporaties aan de slag kunnen gaan met het opstellen van het uitwerkingsplan.

2.5 Recente ontwikkelingen

De belangrijkste ontwikkelingen na het uitbrengen van de eerste rapportage van de rekenkamer zijn dat de gemeenteraad het sociaaleconomisch kopprogramma Koers Nieuw West heeft aangewezen als grootstedelijk project. Dit is een belangrijke ontwikkeling die veel conclusies en aanbevelingen uit de eerste rapportage raakt. Daarnaast is de Wijkaanpak van start gegaan. De Wijkaanpak heeft hetzelfde doel als het sociaaleconomisch kopprogramma en wordt uitgevoerd in een aantal wijken in Nieuw West. De rekenkamer beschrijft in deze paragraaf eerst wat de aanwijzing van het sociaaleconomisch kopprogramma als grootstedelijk project feitelijk betekent en gaat vervolgens in op de Wijkaanpak en de relatie met het sociaaleconomisch kopprogramma.

2.5.1 Grootstedelijk project Koers Nieuw West

Grootstedelijk project Koers Nieuw West

De gemeenteraad heeft op 1 oktober 2008 het sociaaleconomisch kopprogramma Koers Nieuw West tot 1 januari 2012 aangewezen als grootstedelijk project. Hierdoor wordt het mogelijk te werken met één juridische grondslag voor het verlenen van subsidies aan interventies voor uitvoering van het sociaaleconomisch kopprogramma. Hiervoor werden de subsidies door de verschillende stadsdelen verleend. Waardoor 4 verschillende subsidieverordeningen de basis vormden voor subsidieverlening. De subsidies die voor het sociaaleconomisch kopprogramma worden verleend hebben veelal betrekking op meerdere stadsdelen waarvoor de juridische basis voor subsidieverlening ontbrak. Door het aanwijzen van het sociaaleconomisch kopprogramma als grootstedelijk project zijn de verordende

¹⁹ Op basis van artikel 3.8 van de raamovereenkomst moeten randvoorwaarden worden opgesteld voor die gebieden waarvoor reeds een vernieuwingsplan is opgesteld, maar waarvoor nog geen gebiedsspecifieke randvoorwaarden zijn opgesteld.

bevoegdheden van de stadsdelen voor de subsidieverstrekking teruggenomen door de centrale stad.

Bij het aanwijzen van het sociaaleconomisch kopprogramma Koers Nieuw West als grootstedelijk project zijn nog andere onderdelen van belang:

- A. het instellen van een Bestuurscommissie Nieuw West
- B. het Convenant Koers Nieuw West
- C. de Bijzondere subsidieverordening Koers Nieuw West.

Deze onderdelen worden hieronder behandeld.

A. Bestuurscommissie Nieuw West

Het college van B&W heeft op 16 september 2008 het *Instellingsbesluit Bestuurscommissie Nieuw West* vastgesteld. De gemeenteraad heeft hierover op 1 oktober 2008 positief geadviseerd. Het college draagt aan de bestuurscommissie de bevoegdheden over in het kader van uitvoering van het sociaaleconomisch kopprogramma en het daaraan het gekoppelde budget Koers Nieuw West. Artikel 3 van het instellingsbesluit beschrijft het doel van de bestuurscommissie om het sociaaleconomisch kopprogramma te realiseren. De taak van de bestuurscommissie is volgens artikel 5 dat de bestuurscommissie belast is met de uitoefening van de bevoegdheden die voortvloeien uit het Convenant Koers Nieuw West. In bijlage 3 wordt nader ingegaan op de taken van de bestuurscommissie die hieronder vallen.

In de bestuurscommissie zijn 4 leden van het dagelijks bestuur van de deelnemende stadsdelen en de wethouder stedelijke vernieuwing vertegenwoordigd. De wethouder stedelijke vernieuwing is voorzitter van de bestuurscommissie. Bureau Koers Nieuw West zorgt voor de ambtelijke ondersteuning van de bestuurscommissie. De programmaregisseur Koers Nieuw West is secretaris. Het ambtelijk opdrachtgeversteam bereidt de vergaderingen van de bestuurscommissie voor.

Volgens het instellingsbesluit vergadert de bestuurscommissie minstens 3 keer per jaar. In deze vergaderingen besluit de bestuurscommissie in ieder geval over de interventies, de goedkeuring van de conceptbegroting en het concept-jaarplan, de concept-jaarrekening en het concept-jaarverslag.

De bestuurscommissie voert ten minste 3 keer per jaar overleg met de vertegenwoordigers van de woningcorporaties waarmee de gemeente de raamovereenkomst heeft gesloten over de uitvoering van het sociaaleconomisch kopprogramma. De bestuurscommissie heeft op basis van artikel 5 de taak om samenwerking en afstemming te bevorderen met de woningcorporaties. In de raamovereenkomst waren de onderwerpen opgenomen waarover afstemming moest plaatsvinden tussen corporaties en gemeenten (het zogenaamde

BOP/CON overleg). Dit had onder meer betrekking op de bespreking van de jaarlijkse monitors (woningbouw, maatschappelijk vastgoed, kleinschalig economisch vastgoed).

De bestuurscommissie heeft via een mandaat- en machtigingsbesluit genomen de directeur van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) gemandateerd om enkele uitvoeringsbesluiten namens de bestuurscommissie te nemen. Het mandaatbesluit heeft betrekking op de volgende onderwerpen: subsidieverlening, wet openbaarheid van bestuur, machtigingen en privaatrechtelijk rechtshandelingen. Het betreft hier alleen het uitwerken van de besluiten van de bestuurscommissie in beschikkingen. Vervolgens is via een ondermandaatbesluit de programmaregisseur Koers Nieuw West gemandateerd om die besluiten te nemen namens de directeur van de DMO.

B. Convenant Koers Nieuw West

De gemeenteraad heeft op 1 oktober 2008 ingestemd met het *Convenant Koers Nieuw West*. Hierin verzoeken de centrale stad en de stadsdelen Bos en Lommer, Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp en Slotervaart, het college van B&W en de gemeenteraad om het programma Koers Nieuw West aan te wijzen als grootstedelijk project. Het convenant noemt hiervoor als voorwaarde dat het college van B&W een bestuurscommissie instelt voor het uitvoeren van het sociaaleconomisch kopprogramma.

Het convenant omschrijft het doel van het sociaaleconomisch kopprogramma als volgt: *alle bewoners van Amsterdam Nieuw West kennen in sociaaleconomisch opzicht uiterlijk in 2015 een gemiddeld Amsterdams Peil, gemeten naar de criteria van de Staat van de Stad Amsterdam.*

Het convenant treedt in werking met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2007 en eindigt in principe op 31 december 2010. Indien nodig wordt het convenant verlengd tot maximaal 1 januari 2012. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer interventies waarvoor subsidie is verleend of een opdracht is verstrekt nog moeten worden afgerond.

In het convenant hebben de 4 stadsdelen en de centrale stad afspraken vastgelegd over de juridische structuur, de uitvoering, de financiering en het financieel beheer van het budget van het sociaaleconomisch kopprogramma, alsmede de verantwoording daarover. In het convenant is bijvoorbeeld vastgelegd dat het budget van het sociaaleconomisch kopprogramma € 40 miljoen bedraagt, dat de centrale stad hieraan 80% en de stadsdelen 20% bijdragen. Het convenant bepaalt ook dat de bureaunkosten van bureau Koers Nieuw West 8% van het budget mogen bedragen. Met ingang van 1 januari 2009 is bureau Koers Nieuw West organisatorisch ondergebracht bij de DMO en neemt ook het financieel beheer van het budget van het sociaaleconomisch kopprogramma van stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer over.

C. Bijzondere subsidieverordening Koers Nieuw West

De gemeenteraad heeft ook de *Bijzondere Subsidieverordening Koers Nieuw West* vastgesteld. Deze subsidieverordening is een aanvulling op de *Algemene Subsidieverordening Amsterdam 2004*. Het doel van de verordening is om gedurende de periode 2008-2010 de sociaaleconomische positie van de bewoners in Amsterdam Nieuw West te bevorderen volgens het sociaaleconomisch kopprogramma. In de bijzondere subsidieverordening zijn de kaders bepaald waarbinnen projecten in aanmerking komen voor subsidie. Projecten moeten onder meer passen in één of meer van de actielijnen van het sociaaleconomisch kopprogramma. In de bijzondere subsidieverordening is expliciet opgenomen dat deze geldt als aanvulling op andere financiële regelingen die sociaaleconomische vernieuwing nastreven.

In artikel 5 lid 2 van de bijzondere subsidieverordening is bepaald dat het college uiterlijk op 1 januari 2009 nadere regels vaststelt voor de uitwerking van de actielijnen uit artikel 3. Op 17 februari 2009 heeft het college van B&W deze nadere regels vastgesteld. Hierin wordt per actielijn een nadere definiëring van het doel gegeven.

2.5.2 Wijkaanpak

Nadat de rekenkamer de eerste rapportage had afgerond is het programma de Amsterdamse Wijkaanpak van start gegaan. DMO coördineert de Wijkaanpak. Het sociaaleconomisch kopprogramma en de Wijkaanpak werken aan het realiseren van het zelfde doel, namelijk om de sociaaleconomische positie van de inwoners van Nieuw West op Normaal Amsterdams Peil te brengen. Een verschil tussen beide programma's is de einddatum.

Het sociaaleconomisch kopprogramma moet in 2011 zijn afgerond en de Wijkaanpak loopt door tot 2018. Daarnaast is de Wijkaanpak beleidsmatig breder van opzet, omdat de Wijkaanpak ook werkt aan het tot stand brengen van een verhoging van de leefbaarheid en veiligheid en kwaliteit van de fysieke leefomgeving in die wijken waar het programma wordt uitgevoerd. Het sociaaleconomisch kopprogramma heeft betrekking op geheel Nieuw West. De Wijkaanpak richt zich op die wijken waar de achterstanden op sociaaleconomisch gebied relatief het grootst zijn. Per stadsdeel richt de wijkaanpak zich op het bereiken van de volgende percentages inwoners: Geuzenveld-Slotermeer (92%, wijken: Slotermeer en Geuzenveld), Osdorp (54%, wijken: Osdorp Midden), Slotervaart (24%, wijk: Overtoomse veld) en Bos en Lommer (100%).

De bestuurscommissie Nieuw West heeft op 12 december 2008 een notitie vastgesteld waarin de samenhang tussen beide programma's uiteen wordt gezet. Daarin is onder meer opgenomen dat Koers Nieuw West en de Wijkaanpak samen toewerken naar een uitvoeringsplan Nieuw West voor 2010. De activiteiten die door Koers Nieuw West zijn opgezet kunnen zo worden voortgezet in de Wijkaanpak. Daarnaast maken beide programma's gebruik van een gezamenlijk monitorsysteem.

2.5.3 Fusie stadsdelen

Een recente ontwikkeling in het kader van het project *Verbetering Bestuurlijk Stelsel* die ook in Nieuw West speelt, is de voorgenomen fusie in mei 2010 van de 3 stadsdelen (Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp en Slotervaart) ten westen van de ringweg A10 tot het stadsdeel Nieuw West. De fusie heeft gevolgen voor zowel de bestuurlijke als ambtelijke aansturing van het sociaaleconomisch kopprogramma en de aansturing van de fysieke vernieuwing in Nieuw West.

3 Beleidsmonitor

Inleiding

In dit hoofdstuk gaat de rekenkamer na of de gemeenteraad tot op heden goed is geïnformeerd over de voortgang en uitvoering van het ontwikkelingsprogramma voor stedelijke vernieuwing in Nieuw West in het kader van de raamovereenkomst *Integrale gebiedsontwikkeling Parkstad*.

De onderzoeksvragen voor dit hoofdstuk luiden:

1. *Voldoet de monitorinformatie over Nieuw West aan de daaraan te stellen eisen?*
2. *Is het sociaaleconomisch kopprogramma inmiddels meetbaar?*

Aandachtspunten voor de beantwoording van de vraag over de monitorinformatie is of deze informatie periodiek en actueel is en alle onderdelen van het ontwikkelingsprogramma afdekt. Hiernaast gaan we na of deze informatie bruikbaar is voor het bestuurlijk toezicht op en de besluitvorming over de voortgang van het ontwikkelingsprogramma.

Aandachtspunten voor de beantwoording van de vraag over de meetbaarheid van het sociaaleconomisch kopprogramma zijn of de doelstellingen van dit programma inmiddels helder zijn geformuleerd (consistent, specifiek, meetbaar en tijdgebonden). In bijlage 7 heeft de rekenkamer de begrippen om het beleid meetbaar te maken nader beschreven.

Bij de vraag of de monitoringsinformatie aan de daaraan te stellen eisen voldoet heeft de rekenkamer 3 deelvragen geformuleerd, te weten:

- Is de verstrekte monitorinformatie volledig? (Zie paragraaf 3.1)
- Is de monitorinformatie over de fysieke ontwikkelingen in Nieuw West adequaat? (Zie paragraaf 3.2)
- Is de monitorinformatie over het sociaaleconomisch kopprogramma adequaat? (Zie paragraaf 3.3)

In deze paragraaf beantwoorden we de onderzoeksvraag aan de hand van deze 3 deelvragen. Hierbij geven we per deelvraag weer wat onze bevindingen waren in ons eerste rapportage en welke ontwikkelingen daarna hebben plaatsgevonden.

In paragraaf 3.4 zijn bevindingen opgenomen over het meetbaar maken van het sociaaleconomisch kopprogramma. We sluiten het hoofdstuk af met paragraaf 3.5, waar we onze conclusies formuleren.

3.1 Volledigheid van de monitorinformatie

3.1.1 Bevindingen eerste rapportage

In onze eerste rapportage concludeerden wij dat in de raamovereenkomst de doelen van het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* uit 2007 zijn herbevestigd. Het ontwikkelingsprogramma bestaat uit de volgende 5 onderdelen:

1. Sociale vernieuwing
2. Economische vernieuwing
3. Vernieuwing van het wonen
4. Ruimtelijke vernieuwing
5. Milieu

Met de inwerkingtreding van de raamovereenkomst is het sociaaleconomisch kopprogramma aan het ontwikkelingsprogramma toegevoegd. In onze eerste rapportage constateerde we dat in de raamovereenkomst niet voor alle 5 onderdelen afspraken waren gemaakt over de monitoring daarvan.

Voor de onderstaande onderwerpen ontbraken monitorafspraken:

Ruimtelijke vernieuwing

- Versterken van de kwaliteit van de groen- en waterstructuur.
- Grotere diversiteit aan leefmilieus.
- Verbetering bereikbaarheid Nieuw West.

Milieu

- Bouwen langs de ringweg A10.
- Bouwen woningen volgens de normen voor basiskwaliteit woningbouw Amsterdam.
- Duurzame en ecologische inrichting van de openbare ruimte in Amsterdam.

Verder nam de rekenkamer kennis van het raadsbesluit op 21 november 2007, waarin de gemeenteraad haar wens kenbaar maakte dat zij vóór 1 januari 2008 *een tijdpad* van het college van B & W zou willen ontvangen over de wijze waarop zij over de voortgang van de *Herziening Richting Parkstad* zou worden geïnformeerd. De rekenkamer constateerde in de eerste rapportage van mei 2008 dat het college nog niet aan dit verzoek van de gemeenteraad had voldaan.

Als aanbeveling aan de gemeenteraad formuleerden wij om het college van B&W te verzoeken een integrale voortgangsrapportage voor Nieuw West op te laten stellen die inzicht geeft in de doelen en financiële voortgang van het ontwikkelingsplan *Richting Parkstad 2015* en de raamovereenkomst *Integrale gebiedsontwikkeling Parkstad*.

3.1.2 Bevindingen tweede rapportage

In deze paragraaf inventariseren we eerst welke monitorinformatie over het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* is uitgebracht aan de Bestuurscommissie Nieuw West en de gemeenteraad sinds het uitbrengen van onze eerste rapportage. Aan de hand daarvan beoordelen we of nu alle onderdelen van het ontwikkelingsprogramma Nieuw West worden gemonitord.

In de raamovereenkomst is afgesproken dat woningcorporaties jaarlijks monitorgegevens zullen uitbrengen over de ontwikkelingen van de woningvoorraad en het maatschappelijk vastgoed en het programma voor kleinschalige economisch vastgoed in Nieuw West. De uitkomsten van de monitorgegevens worden tenminste jaarlijks besproken in het BOP/CON (inmiddels bestuurscommissie Nieuw West met de corporaties in Nieuw West), waarbij wordt nagegaan of de uitvoering van het totaal van plannen nog op schema ligt en binnen de gewenste doelstellingen en bandbreedtes blijft. De rekenkamer constateert dat de gemeenteraad tot op heden geen tijdpad van het college van B & W heeft ontvangen over de momenten waarop zij zal worden geïnformeerd over de voortgang van het ontwikkelingsprogramma. Wel heeft het college aan de gemeenteraad (gezamenlijke commissie VV/WIJ in de vergadering van april 2009) een voortgangsrapportage aangeboden over de vernieuwing in Nieuw West in de jaren 2007 en 2008.

Tabel 3.1 geeft een overzicht van de verschillende monitorrapportages die de betrokken partijen hebben uitgebracht na de publicatie van onze eerste rapportage in mei 2008.

Tabel 3.1 - Overzicht monitorrapportages over de stedelijke vernieuwing in Nieuw West, periode mei 2008 - september 2009

Naam monitorrapportage	Publicatiedatum	Samenstellers
<i>Jaarboek Nieuw West 2008</i>	augustus 2008	Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties
<i>Voortgangsrapportage Vernieuwing in Nieuw West 2007-2008</i>	maart 2009	Dienst Wonen en bureau Koers Nieuw West
<i>Jaarboek Nieuw West 2009</i>	augustus 2009	Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties

In de jaarboeken Nieuw West 2008 en 2009²⁰ doet de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties (AFWC) namens de betrokken woningcorporaties in Nieuw West verslag aan het BOP CON over de voortgang van het fysieke programma in Nieuw West. Beide jaarboeken zijn besproken in het BOP CON.

²⁰ De verslagperiode in het jaarboek over 2008 is kalenderjaar 2007 en voor het jaarboek 2009 is dit kalenderjaar 2008.

In de jaarboeken rapporteert AFWC over de volgende onderwerpen van de fysieke vernieuwing:

- Vernieuwing van het wonen (doelstellingen voor de vernieuwing van de woningvoorraad in het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015*).
- Sociaal maatschappelijk vastgoed (nieuwe afspraak in de raamovereenkomst).
- Kleinschalig economisch vastgoed (nieuwe afspraak in de raamovereenkomst).

In maart 2009 hebben de dienst Wonen en bureau Koers Nieuw West een eerste voortgangsrapportage aan de gemeenteraad uitgebracht over de stedelijke vernieuwing in Nieuw West: *Vernieuwing Nieuw West, Voortgangsrapportage 2007-2008*.

De in deze rapportage opgenomen informatie over de fysieke vernieuwing in de jaren 2007 en 2008 is grotendeels afkomstig uit het Jaarboek 2008 van de AFWC.

De bestuurscommissie Nieuw West heeft de rapportage besproken in haar vergadering van maart 2009. De commissie VV heeft de rapportage vervolgens behandeld in haar vergadering van 12 april 2009.

De dienst Wonen en bureau Koers Nieuw West gaan in hun rapportage in op de voortgang die in 2007 en 2008 op de onderdelen *vernieuwing van het wonen, sociale vernieuwingen economische vernieuwing*. AFWC doet in de jaarboeken van de corporaties verslag over de voortgang in de fysieke vernieuwing. De rekenkamer concludeert dat via de huidige voortgangsrapportages de beleidsonderdelen *ruimtelijke vernieuwingen milieu* niet worden gemonitord.

3.2 Monitoring fysieke vernieuwing

3.2.1 Bevindingen eerste rapportage

Ten tijde van onze eerste rapportage was er nog geen monitorinformatie beschikbaar om de voortgang van de fysieke vernieuwing in Nieuw West te kunnen beoordelen.

3.2.2 Bevindingen tweede rapportage

Om te beoordelen of de verstrekte monitorinformatie bruikbaar is voor het bestuurlijk toezicht, hebben we geïnventariseerd welke doelstellingen en afspraken de betrokken partijen hebben gemaakt over de fysieke vernieuwing in Nieuw West. Vervolgens zijn we nagegaan in hoeverre de verstrekte monitorinformatie daarop aansluit.

Doelen

In het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* en de raamovereenkomst hebben de gemeente en corporaties afspraken gemaakt over de doelen voor de fysieke vernieuwing in Nieuw West. In totaal zijn er 5 doelstellingen geformuleerd die betrekking hebben op de woningvoorraad (omvang, minder eenzijdig, betere kwaliteit), het ontwikkelen van sociaal maatschappelijk vastgoed

(schoolgebouwen, multifunctionele centra en andere voorzieningen) en kleinschalig economisch vastgoed (kleinschalige bedrijfsruimtes en winkelplinten).

1. Toename omvang woningvoorraad

In het ontwikkelingsprogramma is als doelstelling opgenomen dat de woningvoorraad aan het einde van de programmaperiode in 2015 in heel Nieuw West²¹ is toegenomen tot een bandbreedte van 67.600 tot 73.600 woningen. Bij de start van de vernieuwingsoperatie in 1999 bestond het woningbestand in Nieuw West uit 54.000 woningen. In artikel 11 van de raamovereenkomst garanderen de corporaties dat op 31 december 2015 80% van de aan te pakken woningen in de vernieuwingsgebieden is afgerond.

2. Verandering samenstelling woningvoorraad

Hiernaast is in het ontwikkelingsprogramma als doelstelling opgenomen dat de woningvoorraad aan het einde van de programmaperiode (december 2015) minder eenzijdig van samenstelling moet zijn geworden. Beoogd wordt dat Nieuw West hiermee aantrekkelijker is geworden als woongebied voor verschillende inkomensgroepen²². Hiervoor worden volgende ingrepen uitgevoerd:

- Verminderen van het aandeel sociale huurwoningen tot 45%.
- Bouwen van meer woningen in de marktsegmenten middeldure huur en koop en vrije sector huur en koop.
- Verkopen van een deel van de bestaande corporatiewoningen om het eigen woningbezit te stimuleren en de bewoners van Nieuw West een perspectief te bieden op een wooncarrière.
- Bouwen van woningen om specifieke doelgroepen als ouderen en gehandicapten woningen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen.

3. Verhoging kwaliteit woningvoorraad

Verder is in het ontwikkelingsprogramma als doelstelling opgenomen dat de kwaliteit van de woningen aan het einde van de programmaperiode moet zijn verbeterd. Hiervoor zullen de corporaties ruimere sociale huurwoningen (met een huur tot € 631,73) bouwen met een wenselijk geacht gebruiksoppervlak van 85 m².

4. Ontwikkeling van sociaal maatschappelijk goed

Voor de ontwikkeling van het sociaal maatschappelijk vastgoed hebben de corporaties en gemeente in de raamovereenkomst afgesproken dat de corporaties in totaal 92.245 m² bruto vloeroppervlak zullen ontwikkelen, verdeeld over de categorieën welzijn/zorg, onderwijs/sport, kinderdagverblijf en medische zorg.

²¹ Het gaat hierbij niet om het totale grondgebied van de 4 stadsdelen in Nieuw West, maar alleen om de vernieuwingsgebieden van de raamovereenkomst.

²² Bij aanvang van de stedelijke vernieuwingsoperatie was het woningbestand in Nieuw West relatief eenzijdig door het grote aandeel sociale huurwoningen (*Herziening Richting Parkstad 2015*).

5. Ontwikkeling van kleinschalig economisch vastgoed

In de raamovereenkomst hebben de gemeente en de corporaties afspraken gemaakt over het bouwen van kleinschalig economisch vastgoed. De corporaties zullen voor alle vernieuwingsgebieden, waarvoor in de vernieuwingsplannen afspraken zijn gemaakt over het bouwen van kleinschalig economisch vastgoed, bedrijfsruimtes of winkelpanden realiseren met een maximaal bruto vloeroppervlak van 100 m².

In de raamovereenkomst is afgesproken dat de corporaties over alle hierboven besproken onderwerpen jaarlijks een monitor uitbrengen aan het BOP CON. Aan de hand van deze monitors beoordelen de Bestuurscommissie Nieuw West en de corporaties of het totaal van de plannen binnen de afgesproken bandbreedte en doelstellingen blijft.

Voortgang

AFWC heeft met haar jaarboeken 2008 en 2009 gerapporteerd over de voortgang in de fysieke vernieuwing in Nieuw West in de jaren 2007 en 2008. Bureau Koers Nieuw West en de dienst Wonen hebben het jaarboek 2008 als één van de bronnen gebruikt voor hun voortgangsrapportage aan de gemeenteraad van april 2009 over de vernieuwing in Nieuw West in 2007 en 2008. Aan de hand van deze documenten constateert de rekenkamer het volgende over de voortgang in de fysieke vernieuwing in Nieuw West.

1. Toename omvang woningvoorraad

In het jaarboek 2009 meldt AFWC dat per 31 december 2008 de woningvoorraad in Nieuw West bestond uit 60.820 woningen. Hiermee is sprake van een toename van 363 woningen ten opzichte van 1 januari 2007. Ten opzichte van 1999, het jaar waarin de vernieuwingsoperatie startte, is er een toename van 6.820 woningen. De meest recente prognose (per 31 december 2009) van AFWC is dat de woningvoorraad in Nieuw West aan het einde van de vernieuwingsoperatie per 31 december 2020 bestaat uit 70.486 woningen. Hiermee wordt de doelstelling om de woningvoorraad te laten toenemen met een bandbreedte van 67.600 tot 73.600 woningen gehaald. De AFWC merkt hierbij wel op dat deze prognose nog kan worden bijgesteld omdat daarin de voorlopig geplande aantallen woningen zijn meegenomen van de zogenaamde derde fase vernieuwingsplannen. Op dit moment ontwikkelen de corporaties hiervoor nog de uitwerkingsplannen. Naar verwachting worden de derde fase plannen grotendeels uitgevoerd in de periode 2015 - 2020.

Het valt de rekenkamer verder op dat de informatie over de toename van de woningvoorraad in het jaarboek van AFWC 2009 meer aansluit bij de doelstellingen van de raamovereenkomst dan de informatie over dit onderwerp in haar jaarboek voor 2008. Op verzoek van het BOP CON heeft AFWC in het jaarboek van 2009 voor de bepaling van de omvang van de woningvoorraad in Nieuw West een uitsplitsing gemaakt naar (1) het totale gebied van de raamovereenkomst, inclusief de ca. 12.000 woningen die al gerealiseerd zijn in de uitbreidingsgebieden de Eendracht, de Aker en Nieuw Sloten en (2) de omvang van de woningvoorraad zonder deze uitbreidingsgebieden. Verder valt het de rekenkamer

op dat de gegevens over de woningen in aanbouw in beide jaarboeken niet consistent zijn. In het Jaarboek 2009 telt AFWC deze woningen (circa 3.950 stuks) mee bij de bepaling van de omvang van de woningvoorraad en in het Jaarboek 2008 niet. Hiermee zijn de gegevens over de woningvoorraad voor beide jaren onderling niet goed vergelijkbaar. De rekenkamer stelt vast dat het door deze inconsistenties lastig is om zich een beeld te vormen van de mate waarin de doelstellingen worden gerealiseerd.

In artikel 11 van de raamovereenkomst hebben de gemeente en de corporaties afgesproken dat 80% van de totale vernieuwingsopgave in Nieuw West moet zijn gerealiseerd per 31 december 2015.

Tot en met 31 december 2008 was ruim een derde (37%) van de vernieuwingsopgave gerealiseerd. De belangrijkste oorzaak voor de vertraging ligt volgens AFWC in de herhuisvesting van bewoners bij sloop; dit duurt vaak langer dan gepland, waardoor het langer duurt dat bouwlocaties vrij komen.

In het Jaarboek 2009 prognosticeert de AFWC dat op 31 december 2015 83% van de vernieuwingsopgave is gerealiseerd. AFWC plaatst hierbij wel als kanttekening dat het als gevolg van de economische recessie reëler is om uit te gaan van 15.000 opgeleverde woningen per december 2015 (in plaats van 20.000). AFWC verwacht dat 80% van de vernieuwingsopgave zal zijn gerealiseerd rond 2018 in plaats van in 2015.

2. Verandering samenstelling woningvoorraad

- *Aandeel sociale huurwoningen*

Per 31 december 2008 bestond het woningbestand in Nieuw West voor 58% uit sociale huurwoningen. Hiermee is sprake van een lichte daling van 2% ten opzichte van het voorgaande jaar. De meest recente prognose van AFWC (per 31 december 2008) is dat het aandeel sociale huurwoningen per 31 december 2015 voor heel Nieuw West op 45% ligt. Tussen de stadsdelen doen zich hierbij wel verschillen voor. Volgens de laatste gegevens zou Bos en Lommer als enige stadsdeel per 31 december 2015 iets hierboven zitten met 46% sociale huurwoningen.

- *Nieuwbouw voor verschillende doelgroepen*

Om het woningbestand in Nieuw West minder eenzijdig te maken, bouwen de corporaties naast de 45% sociale huurwoningen verschillende andere typen woningen in de categorieën middeldure huur en koop en vrije sector huur en koop. Uit de jaarboeken van AFWC blijkt dat er in 2007 en 2008 tussen de stadsdelen de nodige verschillen waren in het tempo waarmee de corporaties woningen voor de verschillende soorten nieuwbouw in aanbouw hebben genomen. In hoeverre de productie van de verschillende categorieën huur en koop op schema liggen, is niet te beoordelen doordat er geen streefwaarden zijn geformuleerd voor de jaarlijkse productie.

- *Sloop*

Tot 31 december 2008 waren er in totaal 4.001 sociale huurwoningen gesloopt. In 2008 werden er in Nieuw West minder voormalige sociale huurwoningen (864 woningen) gesloopt dan in 2007 (963 woningen). In Bos en Lommer (2007) en in Slotervaart (2008) werd geen enkele woningen gesloopt. Tot 31 december 2008 zijn er voor de gesloopte woningen 3.192 sociale huurwoningen teruggebouwd. Per saldo is de huidige woningvoorraad in Nieuw West hiermee verminderd met 809 sociale huurwoningen.

- *Verkoop bestaande sociale huurwoningen*

Per 31 december 2008 waren er in totaal 1.609 huurwoningen verkocht. In 2008 bleef het aantal verkochte woningen onder de streefwaarde van 170 per jaar²³. In 2007 daarentegen werd de doelstelling ruimschoots gehaald met de verkoop van 205 woningen. In Bos en Lommer (ten westen van de ringweg A10) verkochten de corporaties zowel in 2007 als 2008 geen enkele sociale huurwoning aan particulieren.

- *Bouwen voor bijzondere doelgroepen*

De dienst Wonen en bureau Koers Nieuw West melden in hun voortgangsrapportage van april 2009 aan de gemeenteraad dat er voor het einde van de programmaperiode in december 2015 in totaal 6.000 woningen zullen worden gebouwd om zieken en gehandicapten in Nieuw West langer zelfstandig te laten wonen. Het gaat hierbij om regulier gemeentelijk beleid voor de huisvesting van dergelijke groepen. Hiervan waren er per 31 december 2007 424 woningen in aanbouw genomen. Of de woningbouwproductie voor deze doelgroepen hiermee op schema ligt wordt in de rapportage niet gemeld. In de rapportage is ook geen prognose opgenomen van het aantal woningen dat aan het einde van de programmaperiode voor deze doelgroepen zal zijn opgeleverd.

3. Verhogen kwaliteit van de woningvoorraad

- *Bouwen grotere sociale huurwoningen*

Om de kwaliteit van het verouderde woningbestand in Nieuw West te verbeteren, zullen de corporaties bij renovatie van bestaande woningen of nieuwbouw grotere woningen bouwen. Voor sociale huurwoningen geldt hierbij een wenselijk gebruiksoppervlak van 85 m². AFWC meldt in het jaarboek 2009 dat er in totaal 1.324 sociale huurwoningen in Nieuw West waren met een gebruikersoppervlakte van meer dan 80 m². Hoeveel van deze woningen een gebruiksoppervlak van meer dan 85 m² wordt in de rapportage niet vermeld²⁴. Hiernaast is het onduidelijk in hoeverre de doelstelling om grotere sociale

²³ De planning is om jaarlijks in heel Nieuw West 170 sociale huurwoningen te verkopen. In Osdorp en Geuzenveld-Slotermeer gaat het om zo'n 70 woningen per jaar (totaal 140 woningen) en in Slotervaart om 30 woningen. In Bos en Lommer (deel ten westen van de ringweg A10) zullen naar verwachting jaarlijks enkele woningen worden verkocht.

²⁴ AFWC meldt in haar reactie op de nota van bevindingen van de rekenkamer dat de afspraken over het wenselijk geachte gebruiksoppervlakte van 85m² uit het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* niet langer gelden. Thans

huurwoningen te bouwen met deze 1.324 grotere sociale huurwoningen gerealiseerd wordt. De reden is dat hiervoor geen streefwaarden zijn opgenomen in het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015*.

4. Sociaal maatschappelijk vastgoed

AFWC meldt in het jaarboek 2009 dat per 31 december 2008 in Nieuw West in totaal 44.000 m² maatschappelijk vastgoed was gerealiseerd of in aanbouw genomen. In de raamovereenkomst is afgesproken dat de corporaties in totaal 92.245 m² maatschappelijk vastgoed zullen ontwikkelen. AFWC verwacht dat deze doelstelling ruimschoots wordt gehaald omdat hiernaast in de reeds vastgestelde vernieuwingsplannen (fase 1 en 2) en in de concept-vernieuwingsplannen voor de 3^e fase, nog eens 63.000 m² maatschappelijk vastgoed is opgenomen. Hiermee zal aan het einde van de programmaperiode in totaal 107.000 m² maatschappelijk vastgoed zijn gerealiseerd. De rekenkamer merkt hierbij wel op dat de resterende geplande 63.000 m² deels gebaseerd is op vernieuwingsplannen die nog bestuurlijk moeten worden vastgesteld. In het Jaarboek 2009 van AFWC ontbreekt een overzicht van de ontwikkeling van het maatschappelijk vastgoed op basis van de projecten in de uitwerkingsplannen, die bestuurlijk zijn goedgekeurd. Volgens de raamovereenkomst (artikel 13.5) moeten deze gegevens wel verstrekt worden. Hiernaast geven de jaarboeken van AFWC nog geen inzicht in de ontwikkeling van de huurprijzen, functies en leegstand van het maatschappelijk vastgoed, terwijl hierover wel afspraken zijn gemaakt in de raamovereenkomst. Door het ontbreken van deze gegevens kan de rekenkamer niet beoordelen of de corporaties voldoen aan hun verplichtingen voor de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed.

5. Kleinschalig economisch vastgoed

In de raamovereenkomst hebben de gemeente en corporaties afgesproken dat de corporaties jaarlijks een monitor maken die inzicht geeft in de aantallen gerealiseerde m² kleinschalig economisch vastgoed en het aantal m² kleinschalig economisch vastgoed dat is opgenomen in de vastgestelde uitwerkingsplannen. Uit de jaarboeken 2008 en 2009 van AFWC blijkt dat de corporaties aan deze verplichting voldoen. Per 31 december 2008 hadden de corporaties in totaal 2.439 m² economisch vastgoed gerealiseerd.

Hiernaast meldt AFWC dat in de (vastgestelde) uitwerkingsplannen al de ontwikkeling van ca. 19.000 m² kleinschalig economisch vastgoed is opgenomen. In de jaarboeken van AFWC is echter geen totaaloverzicht opgenomen van de per vernieuwingsplan te ontwikkelen aantallen vierkante meters economisch vastgoed. Het is hierdoor lastig om te beoordelen in hoeverre de corporaties met de huidige geplande 19.000 m² economisch kleinschalig vastgoed op schema liggen.

gelden ook voor de vernieuwingsgebieden van de raamovereenkomst de stedelijke afspraken uit *Bouwen aan de stad*. In deze afspraken zijn 'grote sociale huurwoningen' gekwalificeerd als sociale huurwoningen met een oppervlakte van 80m² of meer.

3.3 Monitoring sociaaleconomisch kopprogramma

3.3.1 Bevindingen eerste rapportage

In de raamovereenkomst hebben de corporaties en de gemeente afgesproken dat de gemeente voor een periode van 4 jaar (van 2007 tot en met 2010) in Nieuw West een sociaaleconomisch kopprogramma uitvoert. Het doel hiervan is om de bewoners van Nieuw West hun achterstanden te laten inlopen op sociaaleconomisch gebied ten opzichte van het gemiddelde Amsterdamse niveau: het Normaal Amsterdams Peil (NAP). In de raamovereenkomst is afgesproken dat de gemeente jaarlijks een monitor uitbrengt over de uitvoering van het sociaaleconomisch kopprogramma aan het BOP CON. In onze eerste rapportage concludeerden wij dat de doelstellingen van het sociaaleconomisch kopprogramma nog niet voldoende meetbaar waren geformuleerd. Aan de gemeenteraad formuleerden wij als aanbeveling om het college van B&W haar inzicht te geven in het meetbaar maken van de doelen voor het sociaaleconomisch kopprogramma.

Verder constateerde de rekenkamer dat in 2007 de dienst Onderzoek en Statistiek (O+S) nulmetingen heeft uitgevoerd om te bepalen hoe groot de achterstanden van de bewoners van Nieuw West zijn ten opzichte van Normaal Amsterdams Peil (NAP). Voor het sociaaleconomisch kopprogramma heeft O+S de *Nulmeting Koers Nieuw West* van juni 2007 opgesteld en voor de wijkaanpak de *Staat van de aandachtswijken* van oktober 2007. O+S concludeerde in juni 2007 op basis van de nulmeting voor Koers Nieuw West dat de achterstanden ten opzichte van het NAP relatief groot zijn in de volgende wijken van Nieuw West:

- De Kolenkit (stadsdeel Bos en Lommer)
- Slotermeer-Noordoost (stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer)
- Slotermeer-Zuidwest (stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer)
- Geuzenveld (stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer)
- Osdorp Midden (stadsdeel Osdorp)
- Overtoomse Veld (stadsdeel Slotervaart)

Hiernaast stelde O+S vast dat er in Nieuw West ook een aantal wijken zijn, waar het met de bewoners op sociaaleconomisch gebied relatief goed gaat. Het gaat hier om wijken die in de stadsrand van Nieuw West liggen (Eendracht, Lutkemeer/Ookmeer, Middenveldsche Akerpolder, Sloten en de Sloter-, Riekerpolder). De rekenkamer constateerde dat Koers Nieuw West in mei 2008 nog geen afspraken had gemaakt over een vervolgmeting.

3.3.2 Bevindingen tweede rapportage

Nulmeting en ontwikkelingen

Een belangrijke ontwikkeling sinds onze eerste rapportage van mei 2008 is dat in het kader van de aanpak van Vogelaarwijken in Nieuw West vanaf juni 2008 in delen van Nieuw West het programma Amsterdamse Wijkaanpak van start is gegaan. Het programma wijkaanpak loopt tot 2018. Het programma wijkaanpak is breder van opzet dan Koers Nieuw West. Naast het inlopen van achterstanden op sociaaleconomisch gebied wordt met

de wijkaanpak ook gewerkt aan het tot stand brengen van een verhoging van de leefbaarheid en veiligheid en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in de gebieden waar het programma wordt uitgevoerd. Een verschil tussen Koers Nieuw West en wijkaanpak is verder dat Koers Nieuw West zich richt op alle inwoners van Nieuw West, terwijl de wijkaanpak richt zich op 15 buurtwijkcombinaties in de 4 stadsdelen, waar de achterstanden op sociaaleconomisch gebied relatief het grootst zijn. Per stadsdeel richt de wijkaanpak zich op het bereiken van de volgende percentages inwoners: Geuzenveld-Slotermeer (92%), Osdorp (54%), Slotervaart (24%) en Bos en Lommer (100%).

De bestuurscommissie Nieuw West heeft in oktober 2008 besloten dat Koers Nieuw West voor de monitoring van maatschappelijke effecten van het programma gaat samenwerken met de wijkaanpak. De rekenkamer beoordeelt dit als een positieve ontwikkeling gezien het feit dat de doelen van beide programma's voor een groot deel hetzelfde zijn en met de zelfde indicatoren kunnen worden gemeten.

Tabel 3.1 geeft een overzicht van deze indicatoren en de gegevensbronnen die O+S heeft gebruikt voor de nulmeting in 2007.

Tabel 3.1 - Aandachtsgebieden en indicatoren Normaal Amsterdams Peil

Aandachtsgebied	Indicator	Peildatum
Wonen	Aandeel corporatiewoningen	onbekend
Economie	Aantal banen per 1.000 inwoners	onbekend
Werkloosheid	Aandeel niet-werkende werkzoekenden, aandeel minima jonger dan 65 jaar	2004
Welvaart	Aandeel minima jonger dan 65 jaar	2004
Gemengde bevolkingsconcentraties	Aandeel niet-westerse allochtonen	2007
Onderwijsprestaties	Citoscore 2006 (buurtcijfers berekend op basis van gemiddelde van de scholen in de buurt, stadsdeelcijfers op basis van alle in het stadsdeel wonende leerlingen)	2006
Politieke interesse	Opkomst Tweede Kamerverkiezingen 2006	2006
Veiligheid	Veiligheidsindex 2006	2006
Jeugdoverlast en verloedering	Aandeel bewoners dat vaak verloedering/ jeugdoverlast signaleert (bron: <i>Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2006</i>)	2006
Sociale cohesie	Kengetal berekend op basis van de respons op 4 stellingen in de <i>Monitor Leefbaar en Veiligheid</i>	2004
Waardering woonomgeving	Rapportcijfer woonomgeving (bron: <i>Wonen in Amsterdam 2005</i>)	2005

Bron: *Staat van de aandachtswijken 2007* en *Nulmeting Koers Nieuw West 2007*

De rekenkamer constateert dat de gegevens van de nulmeting in veel gevallen verouderde gegevens zijn²⁵. Dit betekent dat het beoordelen van de voortgang van de maatschappelijke ontwikkelingen in Nieuw West de betreffende gegevens een beperkte betekenis hebben. Inmiddels is er meer duidelijkheid ontstaan over het meten van sociaaleconomische achterstanden ten opzichte van NAP. In de notitie *Voortgang charter Amsterdamse wijkaanpak* van 25 maart 2009 meldt het programma wijkaanpak dat NAP een relatieve maat is, waaraan het succes van het programma is af te meten. Het programma is succesvol naarmate de gemiddelde waarden van de gehele stad op NAP-indicatoren gunstiger worden en minder buurten in negatieve zin substantieel afwijken van de stedelijke gemiddelden en gekozen indicatoren. In de notitie wordt verder toegelicht dat de publicaties *Staat van de stad* en *Staat van de aandachtswijken* van O+S de (absolute) cijfers leveren waarmee de (relatieve) scores ten opzichte van NAP worden berekend. Dit betekent dat sociaaleconomische achterstanden ten aanzien van NAP worden gemeten met de in tabel 3.1 opgenomen indicatoren. Er is hierbij sprake van een positieve of negatieve afwijking ten opzichte van NAP, als de score van een wijk meer dan een standaardafwijking van het Amsterdams gemiddelde ligt. Tabel 3.2 geeft per stadsdeel een overzicht van de absolute en relatieve afwijkingen van de 4 stadsdelen op de 12 indicatoren ten opzichte van NAP. Deze gegevens komen uit de meting waarmee O+S in 2007 voor de Amsterdamse wijkaanpak de achterstanden op sociaaleconomisch gebied ten opzichte van NAP in kaart heeft gebracht.

²⁵ De gegevens over de veiligheid en sociale cohesie dateren bijvoorbeeld uit 2004 en zijn gebaseerd op enquêtes onder bewonerspanels die eens in de 2 of 3 jaar worden uitgevoerd.

Tabel 3.2 - Totaalscores per stadsdeel op sociaaleconomisch gebied in 2007 per stadsdeel

	% Aandeel corporatiewoningen	Economie: werkgelegenheid	Werkloosheid	Welvaart	% Niet-westerse allochtonen	Basisonderwijs	Politieke interesse	Objectieve veiligheidsindex	Jeugdoverlast	Sociale cohesie	Verloedering	Kwaliteit woonomgeving
Amsterdams gemiddelde (NAP)	52	570	7,3	17	42	536,8	74	87	17	6,1	31	7,1
Bos en Lommer (Kolenkitbuurt)	58	294	9,4	-	56	533,7	63	85	21	-	31	6,1
Vershil % t.o.v. NAP	12	-48	29	-	33	-1	-15	-2	24	-	0	-14
Geuzenveld-Slotermeer	76	134	9,7	-	57	531,8	65	89	28	-	31	6,3
Vershil % t.o.v. NAP	46	-76	33	-	36	-1	-12	2	65	-	0	-11
Osdorp	60	175	6,9	-	43	535,9	72	90	25	-	30	6,7
Vershil % t.o.v. NAP	15	-69	-5	-	2	-0	-3	3	47	-	-3	-6
Slotervaart	50	695	6,6	-	42	535,6	74	89	28	-	29	6,4
Vershil % t.o.v. NAP	-4	22	-10	-	0	-0	0	2	65	-	-6	-10

Bron: Staat van de Aandachtswijken 2007, dienst Onderzoek en Statistiek

Tabel 3.2 maakt op stadsdeelniveau de sociaaleconomische achterstanden ten opzichte van NAP inzichtelijk²⁶. Hierbij merken we het volgende op:

- In stadsdeel Osdorp liggen de scores op de NAP-indicatoren binnen 1 standaardafwijking ten opzichte van het Amsterdamse gemiddelde. Daarmee zijn er op stadsdeelniveau géén specifieke aandachtsgebieden op sociaaleconomisch terrein.
- Bos en Lommer (de Kolenkitbuurt), Geuzenveld-Slotermeer en Slotervaart daarentegen scores in negatieve zin (meer dan 1 standaardafwijking) afwijkend ten opzichte van het Amsterdamse gemiddelde. Het gaat hierbij om de indicatoren 'Aandeel niet-westerse allochtonen' (Bos en Lommer en Geuzenveld-Slotermeer), 'Jeugdoverlast' (Geuzenveld-Slotermeer en Slotervaart) en 'Kwaliteit van de woonomgeving' (Bos en Lommer en Geuzenveld-Slotermeer).

In de tabel zijn de scores op stadsdeelniveau gepresenteerd. Een nadeel daarvan is dat de verschillen tussen buurten niet zichtbaar worden. In bijlage 4 is daarom per stadsdeel een overzicht opgenomen van de scores per buurt in de zogenaamde stoplichtrappportages. Daarin is met rood aangegeven welke buurten op een bepaalde indicator op achterstand staan. Het gaat daarbij om scores die buiten één standaardafwijking liggen van het algemene Amsterdamse gemiddelde in 2007. Met groen zijn de scores aangegeven van buurten waarin het relatief goed gaat.

Voortgang

In april 2009 hebben bureau Koers Nieuw West en de dienst Wonen een eerste voortgangsrapportage aan de gemeenteraad uitgebracht over de vernieuwing in Nieuw West in de periode 2007-2008. In deze rapportage wordt ook verslag gedaan over de uitvoering van het sociaaleconomisch kopprogramma. De rekenkamer beoordeelt het informatiegehalte van deze rapportage als tamelijk gering. De rapportage bevat namelijk nog in het geheel geen informatie over de maatschappelijke effecten van het programma²⁷. Vooralsnog is daardoor onbekend wat de bijdrage van Koers Nieuw West is aan het inlopen van de achterstanden op sociaaleconomisch terrein in Nieuw West ten opzichte van NAP. Eén van de redenen hiervoor is dat er nog geen vervolg is gegeven aan de nulmeting van O+S van juni 2007. Naar verwachting komt dit najaar meer informatie beschikbaar over de maatschappelijke effecten van het programma met de publicaties van de *Staat van de stad 2009* en de *Staat van de aandachtswijken*.

²⁶ Voor Bos en Lommer zijn in tabel 6.3 niet de totaalcijfers voor het hele stadsdeel opgenomen. De reden hiervoor is dat het sociaaleconomisch kopprogramma in dit stadsdeel alleen wordt uitgevoerd in de ten westen van de ringweg A10 gelegen Kolenkitbuurt.

²⁷ Wel is bij de rapportage een bijlage opgenomen, getiteld *Krachten bundelen, talent aanboren en investeren in de kwaliteit van mensen, resultaten interventies 2007 – 2008*. Deze bijlage geeft per interventie een overzicht van de beoogde doelen, doelgroepen, de financiële omvang van de investering van Koers Nieuw West en algemene voortgangsgegevens. In deze bijlage worden geen uitspraken gedaan over de bereikte maatschappelijke effecten.

De voortgangsrapportage 2007-2008 beperkt zich tot het geven van een kwalitatieve beschrijving van de doelstellingen die voor de verschillende actielijnen²⁸ zijn geformuleerd en het bespreken van de resultaten van een aantal interventies. Bij deze bespreking geeft bureau Koers Nieuw West per actielijn steeds aan wat de potentiële bijdrage van de interventies is aan het realiseren van de doelstellingen. Het bureau doet aan de hand van de geselecteerde interventies echter geen expliciete uitspraak in hoeverre de programmadoelen met uitvoering van de interventie worden gerealiseerd. Gedeeltelijk komt dit doordat de beoogde maatschappelijke doelen van het programma nog steeds niet SMART zijn geformuleerd. Wel zijn per interventie de zogenaamde ER-doelen geformuleerd. Dat wil zeggen er is aangegeven of de interventie bijvoorbeeld moet bijdrage aan een betere cohesie of meer werkgelegenheid.

Over het meten van de output van de interventies constateert de rekenkamer het volgende. Het programma wijkaanpak brengt 4 keer per jaar aan het gemeentebestuur en de stadsdeelbesturen een Uitvoeringsmonitor Wijkaanpak (output) uit. In deze monitor is sturingsinformatie opgenomen over de resultaten van de uitvoeringsprogramma's van de wijkaanpak. De uitvoeringsmonitor is te raadplegen via de website www.test.uitvoeringsmonitor.nl. De rekenkamer is nagegaan in hoeverre deze website informatie bevat over de voortgang van de interventies (projecten) van het sociaaleconomisch kopprogramma Koers Nieuw West. Op basis van de website stelde de rekenkamer het volgende overzicht samen:

Tabel 3.3 - Voortgangsoverzicht interventies Koers Nieuw West op basis van de website www.test.uitvoeringsmonitor.nl d.d. 19 augustus 2009

	1 januari 2008 t/m 31 december 2008	1 januari 2009 t/m 31 maart 2009	1 april 2009 t/m 1 augustus 2009
Zeer achter op de planning (rood)	-	-	2
Achter op de planning (oranje)	2	1	4
Volgens planning (groen)	16	18	13
Voorsprong op planning	-	-	-
Niet bekend	-	-	-
Totaal	18	19	19

²⁸ In de *focusnotitie* worden voor het sociaaleconomisch kopprogramma 6 thematische actielijnen onderscheiden. Het gaat hierbij om de actielijnen 'economie', 'leren en opgroeien', 'wonen en leven', 'integreren, participeren en werkgelegenheid', 'wonen en leven', 'sport' en 'kunst en cultuur'.

De rekenkamer is positief over de ontwikkeling om de monitorinformatie op de website openbaar te maken. Bestuurders en ook burgers kunnen aan de hand van deze informatie zich een oordeel vormen over de doelstellingen en de voortgang van de interventies. Voor de 19 aangetroffen interventies van Koers Nieuw West (op de site aangeduid als inspanningen) wordt naast de voortgangsinformatie tevens de streefwaarden voor de output voor 2009 vermeld. Verder wordt ook standaard aangegeven welke partijen, bijvoorbeeld, het stadsdeel, bureau koers Nieuwe West, een schoolbestuur, verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de interventie.

De rekenkamer merkt hierbij nog het volgende op:

- Niet alle interventies zijn op de betreffende website opgenomen. Van de 75 interventies waarover het bureau Koers Nieuw West in maart 2009²⁹ rapporteerde, zijn er 19 op de website terug te vinden (25%).
- De gebruikersvriendelijkheid van het systeem kan nog worden verbeterd.
- Er wordt veelal geen of beperkte informatie gegeven over de beschikbare budgetten en de besteding daarvan.
- De gewenste (maatschappelijke) effecten van de interventies zijn slechts in algemene, kwalitatieve termen verwoord door middel van de zogenaamde ER-doelen waarin de richting van het doel wordt aangegeven, zoals minder werkloosheid, meer taalontwikkeling, betere onderwijsprestaties, etc.
- Kwantitatieve 'impact-doelstellingen' ontbreken bij de interventies. Er wordt bijvoorbeeld wel aangegeven het aantal beoogde en gerealiseerde aantal cursussen (output). Er wordt niet aangegeven of de cursussen succesvol zijn geweest door bijvoorbeeld gegevens te verstrekken over of na een maand of een halfjaar de betrokken deelnemers daadwerkelijk werk hebben gevonden.

3.4 Meetbaarheid sociaaleconomisch kopprogramma

3.4.1 Bevindingen eerste rapportage

In onze eerste rapportage constateerden wij dat de doelen van het sociaaleconomisch kopprogramma niet meetbaar waren geformuleerd. In de raamovereenkomst (artikel 17.3) is afgesproken tussen de gemeente en de corporaties dat het kopprogramma wordt voorzien van meetbare doelstellingen en dat de resultaten zullen worden gemonitord. De rekenkamer deed de aanbeveling aan de gemeenteraad om het college te verzoeken haar inzicht te geven in het besluit over de meetbare doelen voor het sociaaleconomisch kopprogramma.

²⁹ Rapportage 'Werk in uitvoering, Krachten bundelen, talent aanboren en investeren in de kwaliteit van mensen. Resultaten interventies 2007 – 2008' van het bureau Koers Nieuw West.

3.4.2 Bevindingen tweede rapportage

Eind 2007 heeft bureau Koers Nieuw West in opdracht van de bestuurscommissie Nieuw West (toen nog BOK genaamd) een start gemaakt met het meetbaar maken van het kopprogramma. Hiertoe heeft Bureau Koers Nieuw West bijeenkomsten belegd met vertegenwoordigers van de bij de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West betrokken partijen³⁰. Tijdens deze bijeenkomsten bepaalden de betrokken ambtenaren en bestuurders de gewenste prioriteiten van het programma. De resultaten van deze sessies zijn vastgelegd in de zogeheten focusnotitie, dé koers van Nieuw West. De bestuurscommissie Nieuw West heeft deze notitie in de bestuursvergadering van 5 juni 2008 vastgesteld. In het besluit van 1 oktober 2008 om het sociaaleconomisch kopprogramma van Koers Nieuw West als grootstedelijk project aan te wijzen, is vastgelegd dat de focusnotitie als beleidskader geldt voor de uitvoering van het kopprogramma.

Indeling in thematische actielijnen

In de focusnotitie zijn de doelen van het kopprogramma nu uitgewerkt in 6 thematische actielijnen. Het gaat hierbij om de volgende actielijnen:

1. *Economie*
2. *Leren en Opgroeien*
3. *Wonen en Leven*
4. *Integreren, Participeren en Werkgelegenheid*
5. *Sport*
6. *Kunst en Cultuur*

Voor iedere actielijn is met kwalitatieve doelstellingen omschreven wat de bijdrage daarvan is aan het realiseren van de effectdoelstelling, namelijk: het op een (gemiddeld) Normaal Amsterdams Peil brengen van de inwoners van Nieuw West op sociaal en economisch gebied.

Met deze indeling volgt Koers Nieuw West de indeling in thematische aandachtsgebieden van de wijkaanpak. Hiervoor is gekozen omdat beide programma's aan dezelfde effectdoelstelling werken, namelijk het op een (gemiddeld) Normaal Amsterdams Peil (NAP) brengen van de inwoners van Nieuw West op sociaal en economisch gebied. Als zodanig zijn geen nieuwe onderwerpen aan het programma toegevoegd. Het programma wijkaanpak is breder van opzet dan Koers Nieuw West en loopt tot 2018. Naast het inlopen van achterstanden op sociaaleconomisch gebied wordt met de wijkaanpak ook gewerkt aan het tot stand brengen van een verhoging van de leefbaarheid en veiligheid en

³⁰ Aan deze bijeenkomsten hebben alle partijen die betrokken zijn bij de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West deelgenomen, onder wie: de bestuurders van de stadsdelen en centrale stad, ambtenaren van stadsdelen, DMO, EZ, DW en DWI. De directeur van Amsterdamse Woningbouwcorporaties heeft als toehoorder deelgenomen aan een bestuurlijk overleg over de gewenste focus voor het programma (*focusnotitie voor dé koers van Nieuw West*, p. 3).

de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in de gebieden waar het programma wordt uitgevoerd. Een verschil tussen Koers Nieuw West en wijkaanpak is verder dat Koers Nieuw West zich richt op alle inwoners van Nieuw West, terwijl de wijkaanpak richt zich op 15 buurtwijkcombinaties in de 4 stadsdelen, waar de achterstanden op sociaaleconomisch gebied relatief het grootst zijn. Per stadsdeel richt de wijkaanpak zich op het bereiken van de volgende percentages inwoners: Geuzenveld-Slotermeer (92%), Osdorp (54%), Slotervaart (24%) en Bos en Lommer (100%).

De rekenkamer constateert dat, met de herschikking van de doelen in actielijnen een eerste aanzet is gedaan om de doelen van het kopprogramma meetbaar te maken. De doelen van het programma zijn met de focusnotitie nu omschreven in kwalitatieve termen als 'beter', 'meer' en 'minder'. Een voorbeeld hiervan is het subdoel 'betere zelfredzaamheid van jongeren van 10-14 jaar' op de actielijn *Leren en Opgroeien*. Wanneer er sprake is van een betere zelfredzaamheid is in de focusnotitie niet uitgewerkt. Wel is aangegeven dat de volgende randvoorwaarden bijdragen aan een betere zelfredzaamheid van jongeren:

- meer mogelijkheden voor de ontwikkeling van actief burgerschap;
- meer mogelijkheden om vaardigheden te ontwikkelen voor een succesvolle schoolloopbaan;
- meer vraaggericht in plaats van aanbodgericht werken (de jongere staat centraal).

Met de focusnotitie als zodanig is wel de richting van het programma nader uitgewerkt, maar de doelen zijn nog steeds niet meetbaar. Bovendien wordt in focusnotitie geen koppeling gelegd met de nulmeting van O+S uit 2007 en met de achterstanden die in deze meting zijn gesignaleerd in buurtcombinaties in Nieuw West op sociaaleconomisch terrein. Het is hierdoor nog steeds onduidelijk of en wanneer de interventies die worden uitgevoerd in voldoende mate bijdragen aan het realiseren van de effectdoelstelling (NAP).

In de vergadering van de bestuurscommissie van december 2008 heeft bureau Koers Nieuw West een overzicht gemaakt van de interventies die per actielijn in uitvoering zijn en welke relaties de interventies daarbij onderling hebben. Naar aanleiding van de behandeling van dit overzicht in de vergadering van de Bestuurscommissie van december 2008 heeft bureau Koers Nieuw West opdracht gekregen van de Bestuurscommissie om dit overzicht verder uit te werken en daarbij een onderscheid te maken tussen effectdoelstellingen (outcomes) en outputdoelstellingen. De rekenkamer constateert dat er voor de output wel vorderingen zijn gemaakt om de doelstellingen van de interventies meer meetbaar te maken. Er is echter nog geen aanzet gegeven om de beoogde maatschappelijke effecten van interventies te kwantificeren (impact-doelstellingen, zoals bijvoorbeeld dat de interventies succesvol wordt gevonden als bijvoorbeeld 50% of meer van de cursisten binnen een halfjaar een (deeltijd)baan heeft gevonden van 10 uur of meer).

Verder constateert de rekenkamer dat het bureau Koers Nieuw West in 2008 een *mid term review* heeft uitgevoerd naar het sociaaleconomisch kopprogramma. De bestuurscommissie Nieuw West heeft naar aanleiding daarvan in januari 2009 besloten om in de nog resterende periode de nog beschikbare middelen (€ 10.500.000) in te zetten op de actielijn *Leren en Opgroeien* en de actielijn *Integreren, Participeren en Werkgelegenheid*. De onderbouwing hiervoor is dat op deze twee actielijnen de grootste winst kan worden behaald in het op NAP brengen van de bewoners van Nieuw West.

3.5 Conclusies

In onze eerste rapportage formuleerden we twee aanbevelingen over de monitoring van het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* en het sociaaleconomisch kopprogramma Koers Nieuw West. Eén van deze aanbevelingen had betrekking op de volledigheid van de monitorinformatie. De andere aanbeveling had betrekking op het meetbaar maken van het sociaaleconomisch kopprogramma. In deze tweede rapportage zijn we nagegaan of onze aanbevelingen zijn overgenomen en of de inmiddels verstrekte monitorinformatie aan de daaraan te stellen eisen voldoet. We concluderen dat de onze aanbevelingen uit de eerste rapportage gedeeltelijk zijn opgepakt. Verder concluderen we dat in de verstrekte monitorinformatie nog onvolkomenheden bevat, waardoor het goed toezicht houden op de voortgang van het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* door de gemeenteraad wordt bemoeilijkt. Hierna zijn onze conclusies meer in detail uitgewerkt.

1. *Volledigheid van de monitorinformatie*

De aanbeveling om de voortgang van het ontwikkelingsprogramma volledig te monitoren met een integrale voortgangsrapportage is gedeeltelijk opgevolgd, omdat 3 van de 5 onderdelen van het ontwikkelingsprogramma in de voortgangsrapportage 2007-2008 van maart 2009 worden afgedekt. In de voortgangsrapportage ontbreekt nog monitorinformatie over de *ruimtelijke vernieuwing* en het *milieu*.

2. *Monitoring fysieke vernieuwing*

De in de voortgangsrapportage 2007-2008 verstrekte monitorinformatie is grotendeels afkomstig uit het *Jaarboek Nieuw West 2008* van het Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties (AFWC). Inmiddels is ook het jaarboek 2009 gepubliceerd, waarin de AFWC rapporteert over de ontwikkeling in 2008. In de raamovereenkomst zijn afspraken gemaakt welke monitorinformatie de woningcorporaties jaarlijks moeten opleveren. De doelstelling is om de woningvoorraad met 13.600 tot 19.600 te laten toenemen tot 67.600 tot 73.600 woningen. De voortgangsrapportage 2007-2008 geeft inzicht in de gerealiseerde toename van de woningvoorraad in de periode 2007-2008. Daarnaast is een prognose opgenomen over de omvang van de woningvoorraad aan het einde van de programmaperiode op 1 januari 2016. Op basis van de meest recente prognose (31 december 2008) verwacht AFWC dat per 31 december 2015 83% van de vernieuwings-

opgave is gerealiseerd. Hierbij plaats AFWC wel als kanttekening dat dit percentage alleen onder gunstige omstandigheden (marktcondities) kan worden gerealiseerd. Het is volgens AFWC als gevolg van de huidige economische recessie reëler om er van uit te gaan dat dit percentage gerealiseerd wordt in 2018. Dit betekent derhalve dat een belangrijke doelstelling van het ontwikkelingsprogramma niet zal worden gehaald.

De rekenkamer constateerde verder dat voor de informatie in de jaarboeken 2008 en 2009 over de woningvoorraad en de ontwikkeling daarin verschillende uitgangspunten zijn gehanteerd. Dit betreft het al dan niet meenemen van de woningen in aanbouw en van de woningen buiten de vernieuwingsplannen. Daarnaast worden er geen streefcijfers op jaarbasis vermeld. Of en in hoeverre de fysieke vernieuwing tot op heden nog op koers ligt is hierdoor moeilijk te beoordelen.

De doelstelling om het aantal sociale huurwoningen terug te brengen tot 45% of minder van de totale woningvoorraad, zal op basis van de prognose van AFWC wel worden gehaald. In de voortgangsrapportage 2007-2008 zijn verder realisatiegegevens opgenomen over de gewenste differentiatie woningaanbod en de kwaliteit van de woningvoorraad. Ook hier ontbreken tussendoelen om de voortgang te beoordelen. Ditzelfde geldt voor de andere doelstelling om de kwaliteit van de woningvoorraad te verhogen.

Voor de twee andere taken van de corporaties op het gebied van de fysieke vernieuwing in Nieuw West, geldt dat de informatie in het jaarboek van de AFWC op onderdelen niet voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt in de raamovereenkomst over de monitoring van het sociaal maatschappelijk vastgoed en het kleinschalige economische vastgoed. De huidige cijfers over de voortgang in de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed in de jaarboeken 2008 en 2009 van de corporaties zijn niet gebaseerd op de gerealiseerde projecten van de voor de vernieuwingsgebieden goedgekeurde uitwerkingsplannen. Evenmin geven de jaarboeken inzicht in de ontwikkeling van de huurprijzen, functies en leegstand van het maatschappelijk vastgoed. Voor kleinschalig economisch vastgoed geldt dat uit de huidige monitorinformatie niet blijkt hoe groot de door de corporaties te realiseren opgave is ten opzichte van de goedgekeurde uitwerkingsplannen. Hierdoor is niet te beoordelen in hoeverre de corporaties met de huidige resultaten op koers liggen.

3. Monitoring sociaaleconomisch kopprogramma

De monitorinformatie over de uitvoering en de effecten van het sociaaleconomisch kopprogramma in de voortgangsrapportage 2007-2008 aan de gemeenteraad van maart 2009 is nog weinig informatief. In de rapportage wordt namelijk geen expliciete uitspraak gedaan over de vraag in hoeverre de (geselecteerde) interventies hebben bijgedragen aan de per actielijn geformuleerde doelen. Tot op heden is ook nog niet gekwantificeerd welke bijdrage interventies moeten leveren aan de geformuleerde maatschappelijke doelen.

Er ontbreekt actuele informatie over in hoeverre koers Nieuw West de relatieve achterstand ten opzichte van het NAP heeft ingelopen. De informatie, zoals opgenomen - in de juni 2007 uitgebrachte - nulmeting voor Koers Nieuw West is voor een deel verouderd en geeft daarom geen goed beeld geven van de situatie in 2007. Zo is de informatie over hoe het

gesteld is met de sociale cohesie van 2004. Hierdoor is deze informatie beperkt bruikbaar om de maatschappelijke effecten van het sociaaleconomisch kopprogramma te kunnen beoordelen. De rekenkamer beoordeelt positief over het besluit van de Bestuurscommissie Nieuw West om gedurende nog resterende looptijd van Koers Nieuw West voor de monitoring van de effecten en de output samen te werken met die van de Amsterdamse wijkaanpak.

4. Meetbaar maken sociaaleconomisch kopprogramma

Voor wat betreft de opvolging van onze aanbeveling om meetbare doelen voor het sociaaleconomisch kopprogramma te formuleren, stellen wij vast dat Bureau Koers Nieuw West hieraan gedeeltelijk invulling heeft gegeven met het opstellen van de focusnotitie van juni 2008. In dit document zijn per actielijn de doelen en richting van het programma nader bepaald. Het gaat hierbij gaat om kwalitatieve doelen. De rekenkamer maakt bij haar beoordeling een onderscheid tussen het meetbaar maken van de interventies in termen van:

- uit te voeren activiteiten en prestaties (output)
- de beoogde bijdrage aan de maatschappelijke effecten (impact).

Ten aanzien van de output constateert de rekenkamer dat er geleidelijk de activiteiten en prestaties meer kwantitatief worden beschreven. Dit blijkt onder meer uit de informatie uit de website van de wijkaanpak. Hier zijn ook de tussendoelen voor 2009 in kwalitatieve of kwantitatieve zin verwoord.

Of de interventies ook succesvol zijn geweest in de zin dat ze feitelijk een bijdrage hebben geleverd aan het beoogde maatschappelijk doel wordt nauwelijks gemonitord. Koers Nieuwe West heeft inmiddels wel de via zogenaamde ER-doelen de bijdrage van de interventie in kwalitatief zin beschreven (bijvoorbeeld **meer** werkgelegenheid), maar heeft die bijdrage niet verder gekwantificeerd. De bestuurscommissie heeft in de vergadering van december 2008 Bureau Koers Nieuw West opdracht gegeven om een onderscheid te maken tussen effect (outcome) en outputdoelstellingen. Tot op heden is dit nog niet gebeurd. De rekenkamer oordeelt positief over de uitgevoerde *mid term review* van 20 februari 2009 ten aanzien van de tot nu toe ondernomen interventies. De bestuurscommissie heeft naar aanleiding van de review besloten om de in de nog resterende perioden de nog beschikbare middelen (€ 10.500.000) in te zetten op de actielijn *Leren en Opgroeien* en de actielijn *Integreren, Participeren en Werkgelegenheid*. De onderbouwing hiervoor is dat op deze twee actielijnen de grootste winst kan worden behaald in het op NAP brengen van de bewoners van Nieuw West.

4 Monitor procesmanagement

Inleiding

Bij de stedelijke vernieuwing in Nieuw West zijn publieke en private partijen betrokken. De rekenkamer onderzocht voor haar eerste rapportage *Monitoring Nieuw West* van mei 2008 of bij de betrokken partijen voldoende juridische en organisatorische randvoorwaarden aanwezig waren om de afspraken uit de raamovereenkomst na te leven. Dit leidde tot een aantal bevindingen. In dit hoofdstuk beoordeelt de rekenkamer hoe de partijen zijn omgegaan met de bevindingen uit de eerste rapportage van de rekenkamer.

In dit hoofdstuk over de monitoring van het procesmanagement van de raamovereenkomst staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

Leven de betrokken partijen de afspraken uit de raamovereenkomst na?

De rekenkamer hanteert bij het beantwoorden van deze onderzoeksvraag de volgende aandachtspunten:

- Zijn de afspraken in de raamovereenkomst eenduidig?
- Zijn de benodigde organisatorische randvoorwaarden voldoende aanwezig?
- Zijn er voldoende juridisch randvoorwaarden aanwezig?

In de eerste rapportage gaf de rekenkamer een overzicht van de taken en rollen van de verschillende actoren:

- Bestuurlijk Overleg Koers Nieuw West (Nu: Bestuurscommissie Nieuw West)
- Bestuurlijk Overleg Parkstad/Consortia (Nu: Bestuurscommissie Nieuw West/Consortia)
- Bureau Koers Nieuw West
- Corporaties
- Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
- Dienst Wonen
- Ontwikkelingsbedrijf Gemeente Amsterdam
- Gemeente
- Stadsdelen

De rekenkamer gaat in dit hoofdstuk in op de manier waarop betrokken partijen met de belangrijkste bevindingen uit de eerste rapportage van de rekenkamer zijn omgegaan.

De rekenkamer doet dit aan de hand van de volgende onderwerpen:

- Bestuurlijke overleggen (paragraaf 4.1)
- Juridisch kader Koers Nieuw West (paragraaf 4.2)
- Koers Nieuw West en Dienst Werk en Inkomen (paragraaf 4.3)
- Bevordering ondernemerschap (paragraaf 4.4)
- Hoofdinfrastructuur (paragraaf 4.5)
- Moties gemeenteraad (paragraaf 4.6)

Op 3 onderwerpen gaat de rekenkamer nader in, maar daarover had de rekenkamer in de eerste rapportage geen concrete bevindingen gedaan:

- Vernieuwings- en uitwerkingsplannen (paragraaf 4.7)
- Parkeren (paragraaf 4.8)
- Geschillencommissie (paragraaf 4.9)

Paragraaf 4.10 sluit het hoofdstuk af met conclusies.

4.1 Bestuurlijke overleggen

Bevindingen eerste rapportage

In de eerste rapportage constateerde de rekenkamer dat het Bestuurlijk Overleg Parkstad/ Consortia (BOP/Con) op basis van de raamovereenkomst besluiten kan nemen, maar dat niet duidelijk was wat de aard van deze besluiten was en in hoeverre de centrale stad en de stadsdelen daaraan gebonden zijn. Daarnaast constateerde de rekenkamer dat het Bestuurlijk Overleg Koers Nieuw West (BOK) aan een juridische basis ontbrak. Tenslotte adviseerde de rekenkamer om in de bestuurlijke overleggen aandacht te besteden aan de andere onderdelen van het ontwikkelingsprogramma: *ruimtelijke vernieuwingen milieu*.

Bevindingen tweede rapportage

De bestuurlijke overleggen BOK en BOP/Con bestaan niet meer onder die namen. Met de vaststelling van het *Instellingsbesluit Bestuurscommissie Nieuw West* zijn de taken en verantwoordelijkheden van de Bestuurscommissie Nieuw West vastgelegd. Voorheen heette dit het BOK. De bestuurscommissie heeft als taak om het sociaaleconomisch kopprogramma uit te voeren. Hiertoe heeft het college van B&W haar bevoegdheden aan de bestuurscommissie overgedragen. Het programma loopt tot en met 2010 met een mogelijke uitloop in 2011 om de interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma bestuurlijk en financieel af te wikkelen. Daarnaast is de commissie op basis van het instellingsbesluit ook belast met het bevorderen van samenwerking en afstemming tussen de bestuurscommissie en de woningcorporaties met wie de centrale stad en de stadsdelen de Raamovereenkomst hebben afgesloten. In het instellingsbesluit is bepaald dat de bestuurscommissie minimaal 3 keer per jaar vergadert met de corporaties. Deze gezamenlijke vergadering is de opvolger van het BOP/Con. Het instellingsbesluit regelt niet de bevoegdheid van de gezamenlijke vergadering van de Bestuurscommissie en de corporaties voor de afspraken uit de raamovereenkomst.

Daarmee constateert de rekenkamer dat alleen voor het sociaaleconomisch kopprogramma de bevoegdheden van het bestuurlijk overleg zijn verduidelijkt. Voor de afspraken over de fysieke vernieuwing uit de raamovereenkomst is dit niet gebeurd.

De notulen van de gezamenlijke vergaderingen van de bestuurscommissie met de corporaties en van de bestuurscommissie afzonderlijk maken inzichtelijk dat beide partijen wel belangrijke punten bespreken die te maken hebben met de fysieke vernieuwing. Voorafgaand aan de vergadering van de bestuurscommissie vindt altijd de gezamenlijke vergadering van corporaties en bestuurscommissie plaats. Tijdens deze vergadering bespreken de corporaties en de gemeente de onderwerpen uit de raamovereenkomst waarover afstemming nodig is tussen beide partijen. De corporaties informeren de gemeente over de fysieke vernieuwing (samenstelling woningvoorraad, sloop, herhuisvesting). Daarnaast spreken de corporaties en gemeente over kwesties waarover afstemming nodig is, zoals maatschappelijk vastgoed en afstemming met de Wijkaanpak. Uit de notulen blijkt ook dat de monitors van de corporaties over de fysieke vernieuwing in 2007 zijn besproken. Hiermee is dus invulling gegeven aan verplichting uit de raamovereenkomst om jaarlijks de voortgang van de raamovereenkomst te beoordelen. De rekenkamer signaleert dat gemeente en corporaties in de praktijk tijdens de gezamenlijke vergadering wel belangrijke punten bespreken die te maken hebben met de fysieke vernieuwing.

Uit de notulen blijkt niet dat in de bestuurlijke overleggen wordt gesproken over de andere programma-onderdelen van het ontwikkelingsprogramma zoals *ruimtelijke vernieuwing* (parkeerafspraken, hoofdinfrastructuur en leefmilieus) en *milieu*. Zo is het volgens de dienst Infrastructuur Verkeer en Vervoer de bedoeling dat Parkstad zelf toezicht houdt op de uitvoering van de afspraken aangaande hoofdinfrastructuur. De rekenkamer constateert echter dat dit in de praktijk niet gebeurt.

Daarnaast is het de vraag wat de fusie en de afronding van het sociaaleconomisch kopprogramma heeft op de samenstelling van de bestuurscommissie en de einddatum van de commissie. In het instellingsbesluit is opgenomen dat het college van B&W bevoegd is te besluiten de commissie op te heffen. Ook de bestuurscommissie kan hiertoe zelf een voorstel doen. Bij een voorgenomen opheffing is de bestuurscommissie verplicht een opheffingsplan op te stellen.

4.2 Juridisch kader bureau Koers Nieuw West

Bevindingen eerste rapportage

De rekenkamer concludeerde in de eerste rapportage dat het bureau Koers Nieuw ontbrak aan een juridisch kader om de werkzaamheden te verrichten. Bureau Koers Nieuw West werkte volgens een oprichtingsbesluit, maar dat was niet door alle betrokken partijen bekrachtigd.

Bevindingen tweede rapportage

In hoofdstuk 2 is beschreven dat het sociaaleconomisch kopprogramma op 1 oktober 2008 door de gemeenteraad is aangewezen als grootstedelijk project. Bureau Koers Nieuw West

voert dit programma uit. De besluiten die samenhangen met het besluit tot grootstedelijk project zoals het Convenant Koers Nieuw West, het Instellingsbesluit Bestuurscommissie Nieuw West en de bijzondere subsidieverordening Koers Nieuw West bieden nu voldoende juridische basis om de subsidies aan de interventies te kunnen verlenen.

4.3 Koers Nieuw West en Dienst Werk en Inkomen

Bevindingen eerste rapportage

In de eerste rapportage constateerde de rekenkamer dat er nog afstemming plaats moest vinden tussen interventies van Koers Nieuw West en de activiteiten van de Dienst Werk en Inkomen (DWI) op het gebied van werkgelegenheidsprojecten. Uitgangspunt daarbij was dat de interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma aanvullend zijn op de reguliere activiteiten van DWI.

Bevindingen tweede rapportage

De Focusnotitie *De Koers van Nieuw West* van 5 juni 2008 van het sociaaleconomisch kopprogramma richt de aandacht, voor de actielijn *Integreren, Participeren en Werkgelegenheid* op begeleiding van volwassenen (vanaf 18 jaar) die bij de DWI in trede 2 en 3 zitten.³¹ In het kader van werkgelegenheid gaat de aandacht uit naar volwassenen die bij DWI in trede 3 zitten. De activiteiten vanuit het sociaaleconomisch kopprogramma zijn aanvullend op de inzet van DWI en richten zich op:

- Hoger bereik van (potentiële) doelgroepen van DWI.
- Betere toeleiding naar het arbeidsproces (betaald/onbetaald).

Op 12 maart 2009 heeft de bestuurscommissie de *midterm review* vastgesteld voor het sociaaleconomische kopprogramma. Hiermee heeft de bestuurscommissie besloten om de komende 2 jaar de nog resterende middelen met name in te zetten voor de actielijnen *Leren en Opgroeien* en *Integratie, Participatie en Werkgelegenheid*. Op 11 juni 2009 heeft de bestuurscommissie ingestemd met het *Voorstel aanscherping actielijn IPW-E: versterking en uitbouw*. Voor de aanscherping van de actielijn is € 2 miljoen gereserveerd voor medefinanciering van het actieplan. Op basis van dit voorstel maken bureau Koers Nieuw West, Dienst Werk en Inkomen, Economische Zaken, Nieuwe Kansen Nieuw West, de stadsdelen en de Wijkaanpak een actieplan. In dit actieplan moet duidelijk worden welke rollen de verschillende partijen hebben en welke bijdrage zij kunnen leveren. Het actieplan was in augustus 2009 nog niet beschikbaar. De rekenkamer ziet dat afstemming plaatsvindt tussen de activiteiten van DWI en de interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma.

³¹ Trede 2: Maatschappelijke participatie – klanten moeten daadwerkelijk weer actief worden, weer in beweging komen, eventuele problemen aanpakken en werkervaring opdoen; Trede 3: Stappen op weg naar werk, arbeidsactivering – ontwikkelen van basisvaardigheden die onmisbaar zijn voor elke baan, het opdoen van werkervaring.

4.4 Bevordering ondernemerschap

Bevindingen eerste rapportage

In de eerste rapportage constateerde de rekenkamer dat in artikel 16.3 van de raamovereenkomst was vastgelegd dat de gemeente een pakket aan maatregelen zou opstellen ter bevordering van het ondernemerschap in Nieuw West. In mei 2008 was dit nog niet gebeurd.

Bevindingen tweede rapportage

De bevordering van het ondernemerschap is onderdeel van de actielijn *Economie* van het sociaaleconomisch kopprogramma. Deze actielijn richt zich vooral op meer en betere kleinschalige buurteconomie. Interventies die hieraan een bijdrage leveren zijn *Economische kansenzones*, *Ondernemershuis* en de *Gideonsbende*. Daarnaast heeft het *Voorstel Aanscherping actielijn IPW-E* ook betrekking op de actielijn *Economie*. Voor de gehele aanscherping is in totaal € 2 miljoen gereserveerd. Het is nog niet duidelijk hoeveel hiervan betrekking heeft op de actielijn *Economie*. Voor de actielijn *Economie* wordt voornamelijk ingezet op de interventie *Kansenzone*. Hiervoor is een extra bijdrage beschikbaar van € 750.000 van de centrale stad. De rekenkamer constateert dat een apart pakket aan maatregelen ter bevordering van het ondernemerschap in Nieuw West niet is opgesteld, maar dat dit is opgenomen in de actielijn *Economie* van het sociaaleconomisch kopprogramma.

4.5 Hoofdinfrastructuur

Bevindingen eerste rapportage

In de raamovereenkomst is opgenomen dat de herprofilering van het hoofdnet voor autotramlijnen en dergelijke geen deel uitmaken van de overeenkomst. In de raamovereenkomst is afgesproken dat de gemeente financieel verantwoordelijk blijft voor het hoofdnet en dat het een autonome gemeentelijke beslissing is.

De rekenkamer gaf in de eerste rapportage aan in een volgende rapportage na te gaan of de meerjarenplannen infrastructurele werken van de centrale stad zijn afgestemd op de stedelijke vernieuwing in Nieuw West.

Bevindingen tweede rapportage

Bij de aanvullingen op het ontwikkelingsplan *Richting Parkstad 2015* uit 2003 is een *Verkeers- en Vervoersplan Parkstad (VVPP)* vastgesteld. Dit VVPP gaat in op de afwikkeling van het autoverkeer, het openbaar vervoer en het fietspadennetwerk. Voor de afwikkeling van het autoverkeer is gekozen voor een centrale ontsluitingsring (ParkstadRing) rond de Sloterplas en het Osdorpplein, een 'ladderstructuur' van hoofdwegen rond de A10 en 2 aansluitingen op de Westrandweg (A5). In het openbaar vervoer moeten ontbrekende schakels in de noord-zuidverbindingen worden toegevoegd en de oost-west verbindingen moeten worden verbeterd.

Voor parkeren is in het VVPP opgenomen dat in alle vernieuwingsplannen een paragraaf moet zijn opgenomen waarin de uitgangspunten voor het parkeren in dat gebied zijn opgenomen.

In de bijlage 3 bij de raamovereenkomst zijn wensbeelden 2015 opgenomen voor de hoofdnetten fiets, auto en openbaar vervoer. Deze wensbeelden sluiten aan bij het oorspronkelijke ontwikkelingsplan *Richting Parkstad 2015*. De rekenkamer stelt vast dat deze wensbeelden niet zijn opgenomen in het *Beleidskader Hoofdnetten* uit 2005.

Op basis van het *Mobiliteitsprogramma* van de Dienst Infrastructuur Verkeer en Vervoer (DIVV) uit februari 2008 constateert de rekenkamer de volgende belangrijke grote infrastructurele projecten voor de ontsluiting Nieuw West: de Westtangent (snelle busverbinding tussen Sloterdijk en Schiphol Oost), de tweede Coentunnel en West Randweg.

De *Meerjarenanalyse 2009-2011 - Afstemming werkzaamheden Amsterdam* is een overzicht van de belangrijkste voorgenomen infrastructurele projecten op de infrastructurele hoofdnetten in Amsterdam. Het geeft inzicht in de consequenties van de uitvoering voor de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid van de stad. Ook de werkzaamheden in de stadsdelen in Nieuw West zijn hierin opgenomen. De rekenkamer constateert dat in de meerjarenanalyse rekening wordt gehouden met de stedelijke vernieuwing in Nieuw West.

4.6 Moties gemeenteraad

Tijdpad

De gemeenteraad heeft het college bij motie van 21 november 2007, nummer 467, gevraagd om voor 1 januari 2008 een tijdpad op te stellen over de wijze waarop het college de gemeenteraad informeert over voortgang van de *Herziening Richting Parkstad 2015*. Bij het uitbrengen van onze eerste rapportage was dit tijdspad nog niet aangeboden aan de gemeenteraad. Naar aanleiding van de eerste rapportage van de rekenkamer heeft wethouder Herrema op 20 mei 2008 een brief gestuurd aan de leden van raadscommissie Verkeer en Volkshuisvesting (VV) en Werk Inkomen en Jeugd (WIJ) waarin hij ingaat op de voortgangsinformatie die nog in 2008 aan de commissie wordt aangeboden. Hij heeft de gemeenteraad geen tijdpad aangeboden over de verwachte voortgangsinformatie voor de daarop volgende jaren. Tot augustus 2009 is de gemeenteraad wel geïnformeerd over de voortgang van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West. Zo is op 15 april 2009 de *Voortgangsrapportage Nieuw West 2007-2008* aangeboden aan de raadscommissie VV/WIJ. In het voorgaande hoofdstuk concludeerde de rekenkamer al dat deze rapportage echter niet alle onderdelen van de *Herziening Richting Parkstad 2015* afdekt. De rekenkamer constateert dat aan het verzoek van de gemeenteraad om een tijdpad voor de informatievoorziening over de voortgang niet is voldaan.

Parkstad

Op 21 november 2007 heeft de gemeenteraad de motie aangenomen niet meer te spreken over Parkstad, maar over Nieuw West. De rekenkamer constateert dat met name in het kader van de fysieke vernieuwing nog veel gesproken wordt over Parkstad.

In het handboek *Werken met de raamovereenkomst* wordt zelfs beschreven dat de betrokken partijen het logo van Parkstad moeten gebruiken bij officiële publicaties. De rekenkamer constateert dat aan de motie van de gemeenteraad om niet meer te spreken over Parkstad maar over Nieuw West niet door alle partijen gehoor wordt gegeven.

4.7 Vernieuwingsplannen en uitwerkingsplannen

In hoofdstuk 2 heeft de rekenkamer een overzicht gegeven van de vernieuwingsplannen en de uitwerkingsplannen die moeten worden opgesteld voor de stedelijke vernieuwingsgebieden in Nieuw West. In die tabel is opgenomen dat nog 26 uitwerkingsplannen moeten worden vastgesteld. De rekenkamer stelt vast dat geen planning is opgenomen voor de uitwerkingsplannen. De rekenkamer acht een dergelijk overzicht wel van belang om daarmee te kunnen beoordelen of de planvorming op koers ligt. Op basis van een dergelijk overzicht kan worden vastgesteld of knelpunten zijn te voorzien in de realisatie van de doelen uit de *Herziening Richting Parkstad 2015*.

Daarnaast valt het de rekenkamer op dat het voor partijen niet altijd even duidelijk is of een vernieuwings- of uitwerkingsplan onder de raamovereenkomst valt. De rekenkamer heeft geconstateerd dat dit bijvoorbeeld het geval is in stadsdeel Slotervaart, waarbij tijdens de vergadering van de raadscommissie op 14 juni 2008 werd gevraagd of het vernieuwingsplan *Lelylaan Tweede Fase* onder de raamovereenkomst valt. De portefeuillehouder antwoordde hierop ten onrechte dat dit vernieuwingsplan niet onder de raamovereenkomst valt. Het vernieuwingsplan *Lelylaan* valt overigens wel buiten de afspraken in de raamovereenkomst.

De rekenkamer ziet daarnaast dat onduidelijkheid bestaat over het uitwerkingsplan *De Punt Noord* (stadsdeel Osdorp). Volgens stadsdeel Osdorp en corporatie Ymere valt het uitwerkingsplan *De Punt Noord* niet onder afspraken uit de raamovereenkomst, maar zijn voor dit gebied wel vergelijkbare afspraken gemaakt. Volgens het OGA valt dit uitwerkingsplan wel onder de raamovereenkomst. Dit is ook opgenomen in de raadsvoordracht van 14 november 2007 en in de brief van OGA aan stadsdelen en corporaties van 1 juli 2008, waarin de definitieve lumpsum-bedragen worden gecommuniceerd. Op 20 november 2008 heeft OGA een brief gestuurd aan stadsdeel Osdorp waarin OGA haar standpunt nader toelicht.

4.8 Parkeren

In het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* worden 3 leefmilieus onderscheiden:

1. Stedelijk gemengd
2. Groen stedelijk
3. Stedelijk grondgebonden

Per leefmilieu zijn randvoorwaarden bepaald over de bebouwing, openbare ruimte en het parkeren. Voor parkeren geldt in het leefmilieu *Stedelijk gemengd* dat in dit gebied 80% 'bebouwd parkeren' wordt gerealiseerd en dat op straat betaald parkeren geldt. Voor het leefmilieu *Groen stedelijk* is bepaald dat als er sprake is van 'bebouwd parkeren' dat er dan betaald parkeren op straat wordt ingevoerd. Voor het leefmilieu *Stedelijk grondgebonden* geldt afspraak dat 70% van het parkeren op eigen terrein gerealiseerd wordt.

Het beleid is dus dat als er sprake is van 'bebouwd parkeren' dat er dan betaald parkeren op straat wordt ingevoerd. In de praktijk blijkt dat deze afspraak niet altijd zonder meer wordt nageleefd.

Hieronder geeft de rekenkamer als voorbeeld de situatie bij het vernieuwingsplan *Wildemanbuurt* in stadsdeel Osdorp.³²

Op 30 juni 2009 heeft de stadsdeelraad een voortgangsnotitie behandeld over de voortgang van het door stadsdeel en corporaties op te stellen vernieuwingsplan *Wildemanbuurt*. Voor vernieuwingsgebied *Wildemanbuurt* is het leefmilieu *Groen Stedelijk* vastgesteld. De voortgangsnotitie gaat uitgebreid in op het onderdeel parkeren. Hieruit blijkt dat stadsdeel en corporaties het eens zijn over het uitgangspunt zoveel mogelijk bebouwd parkeren te realiseren. De corporaties wijzen op de afspraak in *Herziening Richting Parkstad* dat het stadsdeel een parkeerregime moet invoeren als de corporaties gebouwde parkeervoorzieningen moeten realiseren. Het stadsdeel geeft in de voortgangsnotitie aan dat ondanks de afspraken in de raamovereenkomst (verplicht parkeerregime instellen) zij verwacht dat dit niet mogelijk is. Om de huidige situatie te objectiveren en mogelijke aanpassingen van de gehanteerde normen nader te onderbouwen wordt een aanvullend parkeeronderzoek uitgevoerd. Volgens de laatste informatie van corporatie Ymere is het stadsdeel nu wel bereid een intentieafpraak te maken over het in te voeren parkeerregime, maar heeft Osdorp gemeld dat het definitieve besluit door het nieuwe stadsdeel moet worden genomen. De rekenkamer signaleert dat de discussie in stadsdeel Osdorp over het parkeren in het vernieuwingsgebied *Wildemanbuurt* leidt tot vertraging in het opstellen van het vernieuwingsplan.

³² De rekenkamer geeft hier één voorbeeld van de discussie tussen stadsdeel en corporatie over de afspraken voor parkeren voortvloeiend uit de raamovereenkomst. De rekenkamer heeft van corporatie Ymere en het AFWC begrepen dat deze kwestie in meer gebieden in Nieuw West speelt.

4.9 Geschillencommissie

Op 12 december 2008 hebben dienst Wonen (DW) en de corporaties voorgesteld een geschillencommissie in te stellen. Artikel 23 van de raamovereenkomst omvat een geschillenregeling, hierin is opgenomen dat wanneer gemeenten en corporaties een conflict hebben dit moet worden besproken in het BOP/Con. Wanneer de partijen er niet uitkomen, kan een geschillencommissie worden ingesteld. Deze geschillencommissie bestaat uit 3 leden. Eén wordt benoemd door de corporaties en één door de gemeente. Het derde onafhankelijke lid wordt benoemd door de gemeente en corporaties gezamenlijk. Vaak zijn de onderwerpen van geschil (zoals het Aanvullend Convenant Erfpacht) technisch van aard, waardoor het BOP/Con niet de juiste plek is om het geschil op te kunnen lossen. Om die reden is voorgesteld een permanente geschillencommissie in te stellen.

Hierdoor hoeft niet bij een nieuw conflict een nieuwe geschillencommissie te worden ingesteld. Op dit moment werken de dienst Wonen (DW) en de Amsterdamse Federatie Woningcorporaties (AFWC) samen aan een reglement voor de geschillencommissie. Op 26 november 2009 stelt naar verwachting de gezamenlijke vergadering van bestuurscommissie en corporaties het reglement van de geschillencommissie vast.

4.10 Conclusies

In dit hoofdstuk behandelde de rekenkamer verschillende onderdelen van het procesmanagement bij de afspraken uit de raamovereenkomst. De vraag die hierbij centraal stond is of de betrokken partijen de afspraken uit de raamovereenkomst voldoende naleven. De rekenkamer onderzocht dit aan de hand van de bevindingen uit de eerste rapportage. Hierbij heeft de rekenkamer bekeken of de afspraken eenduidig zijn en of er voldoende organisatorische en juridische randvoorwaarden zijn om naleving van de afspraken mogelijk te maken.

De rekenkamer concludeert dat door de aanwijzing van het sociaaleconomisch kopprogramma als grootstedelijk project door de gemeenteraad, de instelling van de Bestuurscommissie Nieuw West, het opstellen van een convenant Koers Nieuw West en het vaststellen van een bijzondere subsidieverordening sprake is van een voldoende juridische basis om subsidie te verlenen voor het sociaaleconomisch kopprogramma.

Daarnaast constateert de rekenkamer dat voor de volgende onderdelen nog aandachtspunten bestaan:

- De bestuurscommissie is ingesteld om de voortgang en uitvoering van het sociaal-economisch kopprogramma te bewaken (artikel 5 *Instellingsbesluit Bestuurscommissie Nieuw West*). Zij moet hiervoor 3 keer per jaar afstemmen met de corporaties. Formeel zijn daarnaast geen taken voor de bestuurscommissie vastgesteld. Hierdoor bestaat er

onduidelijkheid of de gemeente en corporaties gebonden zijn aan de afspraken die in het gezamenlijk overleg van de bestuurscommissie en corporaties worden gemaakt inzake de fysieke vernieuwing. In de praktijk blijkt dat belangrijke zaken over de fysieke vernieuwing wel worden besproken in de gezamenlijke vergadering. De onderwerpen die zijn opgenomen in de raamovereenkomst komen hierbij aan bod (zoals de afspraken over de te realiseren woningbouw, maatschappelijk vastgoed en kleinschalig economisch vastgoed). De andere onderdelen van het ontwikkelingsprogramma zoals ruimtelijke vernieuwing (waaronder hoofdinfrastructuur) en milieu zijn nu niet in een bestuurlijk overleg afgedekt.

- In het ontwikkelingsprogramma *Richting Parkstad 2015* zijn wensbeelden opgenomen voor de hoofdnetten fiets, auto en openbaar vervoer in Nieuw West. Deze wensbeelden sluiten aan bij het oorspronkelijke ontwikkelingsplan *Richting Parkstad 2015*. De rekenkamer stelt vast dat deze wensbeelden niet zijn opgenomen in het *Beleidskader Hoofdnetten* uit 2005. Tevens is bestuurlijke controle op de naleving van de afspraken over de hoofdinfrastructuur niet afgedekt.
- In de raamovereenkomst is geen overzicht beschikbaar van de data waarop verwacht wordt dat de vernieuwings- en uitwerkingsplannen gereed zijn, waarbij per plan is aangegeven wie voor het opstellen verantwoordelijk is. De rekenkamer vindt een dergelijk overzicht wel van belang om daarmee te kunnen beoordelen of de planvorming op koers ligt. Dan kan worden vastgesteld of knelpunten zijn te voorzien in de realisatie van de doelen uit de *Herziening Richting Parkstad 2015*.
- Voor één vernieuwingsplan en één uitwerkingsplan heeft de rekenkamer geconstateerd dat het voor de betrokken partijen niet altijd duidelijk was of het plan volgens de afspraken uit de raamovereenkomst moet worden uitgevoerd.
- De afspraken over parkeren uit het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* blijken niet zonder meer door de partijen te worden nageleefd. De rekenkamer constateert dat dit tot vertraging in het opstellen van de plannen kan leiden.

5 Monitor financieel beheer

Inleiding

In dit hoofdstuk over het financieel beheer van de afspraken uit de raamovereenkomst staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

Is er sprake van een adequaat financieel beheer?

De rekenkamer hanteert bij het beantwoorden van de onderzoeksvraag de volgende aandachtspunten:

- Aanwezigheid van een adequaat systeem van planning & control.
- De partijen rekenen in overeenstemming met de gemaakte afspraken tijdig af.
- De partijen hebben zicht op de financiële risico's.
- De partijen stellen tijdige en betrouwbare financiële verantwoordingen op.

Voor de beantwoording van deze vraag kijkt de rekenkamer naar de wijze waarop het college van B&W is omgegaan met de conclusies en aanbevelingen uit de eerste rapportage van mei 2008 van de rekenkamer. Hiervoor heeft de rekenkamer de voortgangsrapportages en andere verantwoordingsdocumenten over de stedelijke vernieuwing in Nieuw West geanalyseerd en interviews afgenomen bij de betrokken partijen.

In de eerste paragrafen van dit hoofdstuk beschrijven we op welke manier de betrokken partijen zijn omgegaan met de bevindingen van de rekenkamer. In de concluderende paragraaf beantwoordt de rekenkamer de onderzoeksvraag aan de hand van de bevindingen uit de eerdere paragrafen. De onderwerpen die de rekenkamer hierbij aan de orde stelt zijn:

1. Sociaaleconomisch kopprogramma (paragraaf 5.1).
2. Stimuleringsfonds volkshuisvesting (paragraaf 5.2).
3. Maatschappelijk vastgoed (paragraaf 5.3).
4. Projectvoorbereidingskosten (paragraaf 5.4).
5. Kosten inrichting openbare ruimte (paragraaf 5.5).

5.1 Sociaaleconomisch kopprogramma

In de raamovereenkomst Nieuw West van 11 januari 2008 is vastgelegd dat de centrale stad en de stadsdelen een sociaal investeringsfonds oprichten. De gemeente zet middelen uit dit fonds in voor de financiering van het sociaaleconomisch kopprogramma voor de jaren 2007-2010. Deze middelen gelden als extra, bovenop de reguliere budgetten van de gemeente en stadsdelen en middelen die de gemeente ontvangt voor het Grote Stedenbeleid (artikel 17.5 van de raamovereenkomst). Het budget voor dit sociaaleconomisch kopprogramma bedraagt € 40 miljoen voor 4 jaar. Hiervan komt € 32 miljoen voor rekening van de centrale stad en € 8 miljoen voor rekening van de stadsdelen.

In deze paragraaf gaat de rekenkamer achtereenvolgens in op de volgende onderwerpen: beheersing van de middelen, verplichtingen en betalingen en de bureaunkosten van het sociaaleconomisch kopprogramma.

5.1.1 Beheersing middelen

Bevindingen eerste rapportage

In de eerste rapportage van mei 2008 concludeerde de rekenkamer dat de centrale stad voor 2009 en 2010 nog niet had vastgelegd hoe de bijdragen voor het sociaal investeringsfonds gedekt zouden worden. In totaal moest de centrale stad in mei 2008 voor 2009 en 2010 nog ruim € 21 miljoen in het sociaal investeringsfonds storten en hiervoor dekking zoeken.

Bevindingen tweede rapportage

Tabel 5.1 geeft een overzicht van de stand van zaken van de begrote en ontvangen bedragen van de centrale stad en de stadsdelen voor het sociaaleconomisch kopprogramma.

Tabel 5.1 - Begrote en nog te ontvangen financiële bijdragen

	Begroot 2007 en 2008	Ontvangen 2007 en 2008	Begroot 2009 en 2010	Nog te ontvangen 2009 en 2010	Totaal
Centrale Stad	€ 10.800.000	€ 10.800.000	€ 21.200.000	€ 21.200.000	€ 32.000.000
Bos en Lommer	€ 471.428	€ 471.428	€ 671.429	€ 671.429	€ 1.142.857
Geuzenveld-Sloterveer	€ 943.158	€ 971.143	€ 1.342.858	€ 1.314.571	€ 2.285.714
Osdorp	€ 943.158	€ 857.143	€ 1.342.858	€ 1.428.571	€ 2.285.714
Slotervaart	€ 943.158	€ 1.142.858	€ 1.342.858	€ 1.142.856	€ 2.285.714
Bijdrage Fame ISH via DMO		- € 500.000			- € 500.000
Centrale stad bijdrage bureaunkosten 2007		€ 639.396			€ 639.396
Overige inkomsten		€ 46.130			€ 46.130
Totaal	€ 14.100.000	€ 14.428.098	€ 25.900.003	€ 25.757.427	€ 40.185.525

Bron: Financieel verslag Koers Nieuw West 2008

DMO heeft bij de begroting 2009 € 10,6 miljoen aangevraagd voor het sociaaleconomisch kopprogramma. Hiervan is in totaal € 7,4 miljoen door de gemeenteraad gehonoreerd. Een bedrag van € 3,2 miljoen is niet gehonoreerd. Dit betekent dat de centrale stad in 2010 € 13,8 miljoen beschikbaar moet stellen voor het sociaaleconomisch kopprogramma.

Tot 1 januari 2009 was het budget voor het sociaaleconomisch kopprogramma opgenomen als voorziening in de begroting en jaarrekening van stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer. Bij de door ACAM goedgekeurde eindafrekening van het sociaal investeringsfonds was de stand van de voorziening per 1 januari 2009 € 4.964.000. Dit bedrag is overgeheveld van stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer naar de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO). DMO heeft per 1 januari 2009 het financieel beheer van het sociaaleconomisch kopprogramma van stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer overgenomen.

5.1.2 Verplichtingen en betalingen

Bevindingen eerste rapportage

In de eerste rapportage constateerde de rekenkamer dat het bestuurlijk overleg Koers Nieuw West voor de uitvoering van interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma op 15 februari 2008 voor € 16,9 miljoen aan interventies had geaccordeerd. Dat was 42,2% van het totale programmabudget van € 40 miljoen. In 2007 was bijna € 1 miljoen aan interventies uitgegeven.

Bevindingen tweede rapportage

In tabel 5.2 geven we de stand van zaken van verplichtingen, reserveringen en uitgaven van het sociaaleconomisch kopprogramma tot en met 31 december 2008 weer.

Tabel 5.2 - Verplichtingen, reserveringen en uitgaven tot en met 31 december 2008 sociaaleconomisch kopprogramma

Actielijnen en bureaukosten	Verplichtingen	Reserveringen ³³	Totaal verplichtingen en reserveringen per 31 december 2008	Uitgaven tot en met 31 december 2008
Actielijn <i>Economie</i>	€ 1.933.000	€ 160.000	€ 2.093.000	€ 292.000
Actielijn <i>Leren en Opgroeien</i>	€ 8.748.000	€ 1.409.000	€ 10.157.000	€ 4.106.000

³³ Er is sprake van een reservering als de bestuurscommissie Nieuw West de intentie heeft uitgesproken om een project na een tussentijdse evaluatie voort te zetten.

Actielijnen en bureaunkosten	Verplichtingen	Reserveringen ³³	Totaal verplichtingen en reserveringen per 31 december 2008	Uitgaven tot en met 31 december 2008
Actielijn <i>Integratie, Participatie en Werkgelegenheid</i>	€ 4.890.000	€ 340.000	€ 5.230.000	€ 1.062.000
Actielijn <i>Wonen en Leven</i>	€ 1.275.000	€ 600.000	€ 1.875.000	€ 420.000
Actielijn <i>Sport</i>	€ 1.327.000	€ 510.000	€ 1.837.000	€ 411.000
Actielijn <i>Kunst en Cultuur</i>	€ 3.275.000	€ 1.700.000	€ 4.975.000	€ 1.270.000
Algemene interventies	€ 140.000	€ 0	€ 140.000	€ 141.000
Bureaunkosten	€ 3.200.000		€ 3.200.000	€ 1.859.000
Subtotaal	€ 24.787.000	€ 4.719.000	€ 29.506.000	€ 9.962.000

Bron: Jaarverslag Koers Nieuw West 2008

Op basis van bovenstaande tabel constateert de rekenkamer het volgende:

- € 29,5 miljoen is vastgelegd voor de verschillende actielijnen, algemene interventies en bureaunkosten. Dat is 73,8% van het totaal beschikbare budget van € 40 miljoen.
- Voor de actielijn 'Leren en Opgroeien' is het grootste bedrag (€ 10 miljoen) vastgelegd. Dat is 34% van het vastgelegde bedrag.
- In 2009 en 2010 kan nog voor € 10,5 miljoen verplichtingen worden aangeaan.

De Bestuurscommissie Nieuw West heeft in maart 2009 met de behandeling van het *Midterm review programma Koers Nieuw West* besloten om het resterende budget in te zetten op actielijn *Leren en Opgroeien* (€ 4 miljoen), de actielijn *Integratie, Participatie en Werkgelegenheid* (€ 2 miljoen) en voor *De basis op orde*. Bureau Koers Nieuw West heeft voor de eerste 2 onderdelen plannen gemaakt waarvoor de middelen besteed worden voor *De basis op orde* niet. Voor de actielijn *Leren en Opgroeien* heeft bureau Koers Nieuw West een *Meesterplan Onderwijs* opgesteld. Hieruit blijkt dat dit plan loopt tot maximaal 2013. De rekenkamer valt op dat de doorlooptijd voor het meesterplan langer is dan de duur van het sociaaleconomisch kopprogramma. Welke activiteiten verricht gaan worden voor *De basis op orde* is niet duidelijk gemaakt. Ook is niet bekend welk budget hiervoor beschikbaar is gesteld.

Tot en met 2008 is bijna € 10 miljoen uitbetaald. Voor de komende 2 jaar is dus nog € 30 miljoen beschikbaar voor uitbetaling. Volgens bureau Koers Nieuw West liggen de werkelijke uitgaven achter op het verwachte schema. Voor 2009 en 2010 verwacht bureau Koers Nieuw West meer uitgaven te kunnen doen.

In principe eindigt het sociaaleconomisch kopprogramma op 31 december 2010, maar dit kan worden verlengd tot maximaal 1 januari 2012 om interventies waarvoor subsidie is verleend dan wel een opdracht is verstrekt af te ronden.³⁴ Dit betekent dat na 2010 geen verplichtingen en reserveringen voor nieuwe interventies kunnen worden aangegaan, maar dat nog wel uitbetalingen kunnen worden gedaan voor de afronding van lopende interventies. Indien er nog geld resteert nadat de bestuurscommissie is opgeheven, moet dit worden teruggestort naar de verschillende partijen.³⁵

De rekenkamer constateert dat per augustus 2009 een achterstand bestaat in de uitvoering van de interventies en daarmee in de betalingen aan de interventies. Bureau Koers Nieuw West heeft nog tot eind 2010 de tijd en mogelijkheden om de achterstanden in te lopen. Daarbij moet er voor worden gewaakt dat vanwege tijdsdruk geen betalingen worden gedaan, waarop onvoldoende controle is uitgevoerd. De bestuurscommissie zal dit moeten monitoren.

5.1.3 Bureaukosten

Bevindingen eerste rapportage

In mei 2008 constateerde de rekenkamer dat er geen meerjarenoverzicht was opgesteld voor de bureaukosten van bureau Koers Nieuw West. In 2007 waren de bureaukosten gefinancierd uit het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). In het Bestuurlijk overleg Koers Nieuw West is in maart 2008 besloten dat ISV middelen hier niet voor zijn bedoeld.

Bevindingen tweede rapportage

In het *Convenant Koers Nieuw West* ligt vast dat het budget voor de bureaukosten 8% van de totale programmakosten mag bedragen en dat dit met ingang van 2008 ten laste komt van het budget voor het sociaaleconomisch kopprogramma.³⁶ In totaal is dus voor 4 jaar € 3,2 miljoen beschikbaar voor bureaukosten.

Het bestuurlijk overleg Koers Nieuw West heeft in december 2008 een *Begroting bureaukosten Koers Nieuw West* vastgesteld. In deze begroting worden de bureaukosten als volgt gedefinieerd “Alle uitgaven die noodzakelijk zijn om de algemene coördinerende taken te kunnen vervullen. De belangrijkste componenten zijn salarislasten en de

³⁴ Convenant Koers Nieuw West, artikel 8.

³⁵ Gemeente Amsterdam, Instellingsbesluit Bestuurscommissie Nieuw West (BNW), artikel 13.5.

³⁶ Convenant Koers Nieuw West, artikel 5.5 en Instellingsbesluit Bestuurscommissie Nieuw West, artikel 13.3.

huisvestingslasten.” In de begroting worden de jaarlijkse bureaunkosten geschat op € 800.000. Hiervan is 60% salarislasten en 40% is huisvesting en andere indirecte uitgaven. Naast de bureaunkosten worden programmakosten onderscheiden. Dit zijn kosten van het programmamanagement die ten laste worden gebracht van de actielijnen, zoals de programmamanager, projectleiders en programmaondersteuners. Op jaarbasis gaat dit om € 80.000 per actielijn. In totaal bedragen de kosten voor het programmamanagement € 469.000

Uit het overzicht in tabel 5.2 blijkt dat tot en met 2008 € 1,8 miljoen (58%) is uitgegeven aan bureaunkosten. Dit is € 200.000 meer dan het begrote bedrag (€ 800.000 per jaar). Dat betekent dat voor 2009 en 2010 nog ongeveer € 1,4 miljoen beschikbaar is voor bureaunkosten. De bureaunkosten moeten de komende jaren worden afgebouwd om binnen het budget van € 3,2 miljoen te blijven. Het ambtelijk opdrachtgeversteam schrijft in een brief aan de bestuurscommissie dat zij scherp in de gaten houdt dat de afgesproken 8% in 4 jaar niet wordt overschreden.³⁷

Naast de bureaunkosten is € 140.000 uitgegeven aan algemene interventies en € 570.000 gereserveerd voor haalbaarheidsonderzoeken en programmakosten. Deze laatste kosten worden ten laste van de actielijnen (programma's) gebracht.

Daarnaast constateert de rekenkamer dat stadsdelen kosten van medewerkers declareren bij bureau Koers Nieuw West voor de uitvoering van interventies. Deze kosten worden direct ten laste van de betreffende interventies gebracht.

De rekenkamer concludeert dat voor de bureaunkosten van Koers Nieuw West een begroting op jaarbasis is opgesteld. Hierbij is nog geen sprake van een meerjarenoverzicht dat ingaat op de verwachtingen per jaar. In de eerste 2 jaar is meer geld uitgegeven aan bureaunkosten dan begroot. In 2009 en 2010 moeten de bureaunkosten worden afgebouwd om het budget niet te overschrijden en nog geld over te houden om in 2011 de lopende interventies te kunnen afronden.

5.2 Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Amsterdam

In onderstaande paragraaf wordt achtereenvolgens ingegaan op:

- het budget voor de stadsdelen
- het budget voor de corporaties
- de Parkstadreserve
- de knelpuntenpot

³⁷ Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, *Bureaunkosten KNW*, Bestuurscommissie Nieuw West 12 december 2008.

5.2.1 Beschikbaar voor stadsdelen

In de raamovereenkomst van januari 2008 ligt vast dat de stadsdelen verantwoordelijk zijn voor de financiële afwikkeling van de uitwerkingsplannen die bestuurlijk zijn vastgesteld in de periode vóór de inwerkingtreding van de raamovereenkomst. Per vernieuwings- en uitwerkingsplan is een zogenaamde onherroepelijke lumpsum vastgesteld.³⁸ Dit betekent dat, ongeacht toekomstige marktontwikkelingen, de stadsdelen tekorten uit de grondexploitatie slechts voor dit vastgestelde bedrag kunnen dekken uit het stimuleringsfonds volkshuisvesting.

Bevindingen eerste rapportage

De rekenkamer stelde bij de eerste rapportage vast dat binnen het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting € 52,8 miljoen (prijspeil 1 januari 2007) was gereserveerd voor de stadsdelen. Daarnaast concludeerde de rekenkamer dat gezien de financiële mogelijkheden van de stadsdelen, dat in het geval zich financiële tegenvallers voordoen, de stadsdelen toch mogelijk een beroep doen op een bijdrage uit het stimuleringsfonds volkshuisvesting, bijvoorbeeld uit de knelpuntenpot, waarin op dat moment een vrije ruimte van € 7,2 miljoen bestond.

Bevindingen tweede rapportage

Op het moment van ondertekening van de raamovereenkomst waren de definitieve bedragen per vernieuwings- en uitwerkingsplan nog niet vastgesteld. Op 3 juli 2008 heeft het Ontwikkelingsbedrijf Gemeente Amsterdam (OGA) een brief gestuurd aan de stadsdelen en woningcorporaties met daarin de definitieve bedragen. Hiermee is uitvoering gegeven aan artikel 8.11 uit de raamovereenkomst. In deze brief meldt OGA dat € 53,5 miljoen beschikbaar is voor de stadsdelen voor die plannen die niet onder de raamovereenkomst vallen. Inmiddels is dit bedrag naar beneden bijgesteld, omdat het vernieuwingsplan Osdorp Midden Noord niet meer onder de raamovereenkomst valt. Op 1 januari 2009 is € 51,5 miljoen beschikbaar voor de stadsdelen uit het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Deze vastgestelde uitwerkingsplannen zijn in financiële zin onherroepelijk geworden. De stadsdelen moeten de werkzaamheden uitvoeren tegen de overeengekomen bedragen.

Het OGA houdt de ontwikkelingen in de grondexploitatie jaarlijks bij via het Lente-RAG. In het Lente-RAG 2009 geeft het OGA een overzicht van de meest recente verwachtingen voor de overschotten en de tekorten voor de vernieuwings- en uitwerkingsplannen waarvoor lumpsum-afspraken zijn gemaakt in de raamovereenkomst. Daarbij worden de bedragen uit de raamovereenkomst jaarlijks 'opgerent', dat wil zeggen dat het lumpsum-bedrag wordt verhoogd met de bestuurlijk vastgestelde omslagrente. Tabel 5.3 laat de saldi zien tussen het 'opgerente' lumpsum-bedrag en het RAG-saldo (beide prijsspeil 1 januari 2009). Bijlage 5 geeft een onderverdeling per uitwerkingsplan.

³⁸ Dit bedrag wordt jaarlijks verhoogd met de door het college van B&W vastgestelde omslagrente.

Tabel 5.3 - Stand van zaken grondexploitatie vernieuwingsplannen met lumpsum-afspraken voor de stadsdelen

Stadsdeel Vp = Vernieuwingsplan Up = Uitwerkingsplan √ = vastgesteld	Lumpsum- bedrag raamovereenkomst (prijspeil januari 2007)	Lumpsum- bedragen raamovereenkomst (prijspeil 1-1-2009)	RAG-saldo (Lente-RAG 2009) (prijspeil 1-1-2009)	Saldo
Bos en Lommer				
Vp: Kolenkitbuurt √	-€ 9.581.038	-€ 10.238.656	-€ 10.067.793	€ 170.863
Totaal Bos en Lommer	-€ 9.581.038	-€ 10.238.656	-€ 10.067.793	€ 170.863
Geuzenveld-Slotermeer				
Vp: Buurt 5 √	-€ 2.329.693	-€ 2.489.597	-€ 2.440.758	€ 48.839
Vp: Geuzenveld-Zuid √	-€ 5.338.526	-€ 5.704.949	-€ 5.952.374	-€ 247.425
Totaal Geuzenveld-Slotermeer	-€ 7.668.219	-€ 8.194.546	-€ 8.393.132	-€ 198.586
Osdorp				
Vp: De Punt √	-€ 1.543.575	-€ 1.649.522	-€ 1.229.684	€ 419.838
Vp: Meer en Oever √	-€ 9.827.828	-€ 10.502.386	-€ 9.041.734	€ 1.460.652
Vp: Osdorp Midden Noord ³⁹	(-€ 5.062.725)			
Totaal Osdorp	-€ 16.434.128	-€ 12.151.908	-€ 10.271.418	€ 1.880.490
Slotervaart				
Vp: Staalmanplein/ Delflandpleinbuurt √	-€ 7.003.168	-€ 7.483.847	-€ 10.863.725	-€ 3.379.878
Vp: Overtoomse Veld √	-€ 12.055.869	-€ 12.883.352	-€ 11.970.691	€ 912.661
Totaal Slotervaart	-€ 19.059.037	-€ 20.367.199	-€ 22.834.416	-€ 2.467.217
Totaal	-€ 52.752.223	-€ 50.952.309	-€ 51.566.759	-€ 614.450

Bron: Gemeente Amsterdam Ontwikkelingsbedrijf, Lente-RAG 2009, 25 juni 2009.

³⁹ Het vernieuwingsplan Osdorp Midden Noord valt niet meer onder de lumpsum-afspraken uit de raamovereenkomst. Dit komt omdat het uitwerkingsplan Reimerswaalbuurt ten onrechte was opgenomen onder de raamovereenkomst. Stadsdeel Osdorp en corporatie Ymere zijn het hierover eens. In de BOK/Con vergadering van 5 juni 2008 is dit besloten. In het Lente-RAG 2009 neemt OGA dit vernieuwingsplan niet meer op in het overzicht. Dit betekent ook dat het bedrag dat beschikbaar is voor de stadsdelen uit het stimuleringsfonds volkshuisvesting naar beneden is bijgesteld.

Uit het overzicht blijkt dat er op 1 januari 2009 overschotten en tekorten zijn ten opzichte van de oorspronkelijk 'opgerente' *lumpsum*-afspraken. De stadsdelen moeten voorstellen indienen bij OGA waarin zij aangeven hoe zij de verwachte tekorten op de grondexploitatie willen dekken. Voorbeelden van maatregelen zijn dat stadsdelen schuiven tussen verschillende vernieuwingsplannen. Een voorstel om aanspraak te maken op een extra bijdrage uit het stimuleringsfonds volkshuisvesting, bijvoorbeeld uit de knelpuntenpot, honoreert de Commissie Stimuleringsfonds Volkshuisvesting slechts in uitzonderlijke gevallen. De Commissie Stimuleringsfonds Volkshuisvesting adviseert het college van B&W een voorstel van het stadsdeel al dan niet goed te keuren.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat vooral stadsdeel Slotervaart een groot tekort in de grondexploitatie tegemoet ziet bij het vernieuwingsplan *Staalmanplein-/Delflandpleinbuurt* (totaal ruim € 3,3 miljoen). Dit tekort wordt voornamelijk veroorzaakt door het uitwerkingsplan *Hart Delflandplein* (ruim € 2,7 miljoen). Een reden hiervoor is dat in het oorspronkelijke plan sprake was van de ontwikkeling van kantoren. Inmiddels is dit onderdeel uit het plan gehaald. OGA heeft het stadsdeel verzocht een voorstel in te dienen voor dekking van dit tekort. In een brief van stadsdeel Slotervaart aan OGA van 12 maart 2009 stelt het stadsdeel dat de berekeningswijze van de lumpsum-bedragen als dekking voor de grondexploitatietekorten bij dit uitwerkingsplan onrechtvaardig uitpakt en verzoekt het OGA met een oplossing te komen voor een betere systematiek ter bepaling van de taakstellende saldi. Op 24 maart 2009 hebben stadsdeel Slotervaart en OGA hierover een gesprek gevoerd. De afspraken uit de raamovereenkomst zijn op basis van dit overleg niet bijgesteld.

5.2.2 Beschikbaar voor corporaties

Bevindingen eerste rapportage

In mei 2008 constateerde de rekenkamer dat voor de uitwerkingsplannen die op basis van de raamovereenkomst van 11 januari 2008 voor rekening en risico van de corporaties zijn, binnen het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting € 45,6 miljoen is gereserveerd (prijspeil 1 januari 2007). De corporaties kunnen hierop een beroep doen als de uitkering niet leidt tot 'overcompensatie'. De corporaties moesten nog onderling afspraken maken over de verdeling van het beschikbare bedrag uit het fonds.

Bevindingen tweede rapportage

Tabel 5.4 geeft een overzicht van het voor de corporaties beschikbare bedrag uit het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting op de prijspeilen 1 januari 2007, 2008 en 2009. Op 1 januari 2009 is binnen het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting € 46,5 miljoen gereserveerd voor de corporaties.

Tabel 5.4 - Beschikbaar voor corporaties uit Stimuleringsfonds Volkshuisvesting

Herkomst	Prijspeil 1 januari 2007	Prijspeil 1 januari 2008	Prijspeil 1 januari 2009
Restant 3e fase vernieuwingsplannen ⁴⁰	€ 12.183.658	€ 12.579.627	€ 13.019.913
Restant uitwerkingsplannen 2e fase vernieuwingsplannen ⁴¹	€ 15.673.211	€ 16.182.590	€ 14.525.789 ⁴²
Restant Overtoomse veld ⁴³	€ 17.707.142	€ 18.282.624	€ 18.922.516
Totaal	€ 45.564.011	€ 47.044.841	€ 46.468.218

Het uitwerkingsplan *Reimerswaalbuurt* (onderdeel vernieuwingsplan *Osdorp Midden Noord*) maakt geen onderdeel meer uit van de raamovereenkomst. Hiertoe is in overleg tussen stadsdeel Osdorp en de corporatie (Ymere) besloten.

De corporaties en de gemeente hebben hiermee tijdens gezamenlijke vergadering van op 5 juni 2008 mee ingestemd. Hierdoor is het beschikbare bedrag uit het stimuleringsfonds voor corporaties met € 2,1 miljoen (prijspeil 1 januari 2008) naar beneden bijgesteld. De gemeenteraad is hiervan op 10 september 2008 en 12 november 2008 op de hoogte gesteld. Om aanspraak te kunnen maken op dit budget moeten de corporatie een verdelingsvoorstel voorleggen aan het college van B&W. Tot op heden heeft OGA nog geen definitief voorstel van de corporaties ontvangen. De voorstellen die tot nu toe door de corporaties werden ingediend voldeden niet aan de criteria die OGA aan het voorstel stelt. Het OGA vereist een voorstel per uitwerkingsplan. De corporaties maakten een voorstel waarin een verdeling per corporatie werd gemaakt. Er is dus sinds de eerste rapportage van de rekenkamer nog geen definitief voorstel ter besluitvorming voorgelegd aan het college van B&W.

In de jaarrekening 2008 van OGA is het toegezegde bedrag voor de corporaties (€ 47.044.841) verantwoord als reserve en niet als voorziening. Volgens het 'Besluit Begroting en Verantwoording' is sprake van een voorziening als er verplichtingen jegens

⁴⁰ De corporaties stellen hiervoor de volgende vernieuwingsplannen op: Geuzenveld-Slotermeer: Noordoever, Slotermeer Noord en Slotermeer Zuid; Osdorp: Wildemanbuurt; Slotervaart: Lelylaan 2^e fase, Slotervaart Noord.

⁴¹ De woningcorporaties maken en voeren de volgende uitwerkingsplannen uit: Bos en Lommer, Vp: Kolenkitbuurt: Up Scholeneiland en Up: Kolenkit Nannostraat; Geuzenveld-Slotermeer: Vp: Geuzenveld-Zuid: Up Dudokbuurt en Up Wegener Sleswijkbuurt; Vp: Buurt 5, Up: J. de Loutercomplex, Up: Burg. Roellstraat-Noord, Up: L. van Deijsselbuurt en Up: Rousseau/De Kade; Osdorp: Vp: De Punt, Up: De Punt Noord; Slotervaart Vp: Delflandplein/Staalmanpleinbuurt: Up: Maassluisstraat, Up: Westland en Up: Hoefijzer.

⁴² Dit bedrag is lager dan in 2008 omdat het vernieuwingsplan Osdorp Midden Noord niet meer onder lumpsum- afspraken van de raamovereenkomst valt.

⁴³ De woningcorporaties gaan hiervoor de volgende uitwerkingsplannen uitvoeren: Up: A10-strook 2^e fase, Up: Noordstrook, Up: Spoorstrook Noord, Up: Spoorstrook Zuid, Up: Middengebied Zuid en Up: A10-strook Zuid.

derden tegenover staan. De rekenkamer is dan ook van mening dat dit bedrag ten onrechte als reserve is opgenomen in de jaarrekening. Dit moet als voorziening worden opgenomen. Volgens het OGA zal een voorziening getroffen worden als de woningcorporaties een definitief verdelingsvoorstel indienen.⁴⁴ De rekenkamer is van mening dat gelet op de afspraken in de raamovereenkomst het nu al een voorziening betreft.

5.2.3 Parkstadreserve

Bevindingen eerste rapportage

In de eerste rapportage constateerde de rekenkamer dat de gemeente had toegezegd een Parkstadreserve te zullen aanleggen voor de stadsdelen. Deze Parkstadreserve wordt gevoed met toekomstige erfpachtopbrengsten uit Nieuw West. Indien een surplus resteert in deze reserve kunnen de corporaties hier ook aanspraak op maken. In mei 2008 waren nog geen middelen in de reserve aanwezig.

Bevindingen tweede rapportage

In een door ACAM gecontroleerde rapportage van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting, *Stand van zaken en begroting 2009* bleek dat de Parkstadreserve per 31 december 2008 een negatief saldo had van € 1 miljoen. Er zijn bijdragen uit de reserve verstrekt voor de plannen 'Grote U' voor ruim € 1 miljoen (Geuzenveld-Slotermeer) en 'Andreasschoollocatie' voor € 600.000 (Slotervaart).⁴⁵

Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2008 is deze reserve aangevuld met middelen uit de algemene reserve van het stimuleringsfonds. De reserve wordt in de rapportage Stimuleringsfonds, *Stand van zaken en begroting 2009* wel negatief gepresenteerd om aan te geven dat de grondopbrengsten voor Parkstad achterblijven bij de gemaakte kosten.⁴⁶ Zolang de stand van de reserve Parkstad negatief is zal deze aan het eind van het betreffende boekjaar worden aangevuld vanuit de reserve gronddeel algemeen.⁴⁷ De rekenkamer constateert dat de Parkstadreserve op grond van het 'Besluit Begroting en Verantwoording' juist is gepresenteerd in de jaarrekening van OGA (saldo € 0). In feite bestaat er echter een tekort van ruim € 1 miljoen dat de komende jaren moet worden aangevuld via de erfpachtopbrengsten van de corporaties.

⁴⁴ Gemeente Amsterdam, Ontwikkelingsbedrijf, Jaarrekening 2008, 4 februari 2009, p.32.

⁴⁵ Gemeente Amsterdam, Ontwikkelingsbedrijf, *Het Resultaat Actieve Grondexploitatiegebieden per ultimo 2008: Het Lente-RAG 2009*, 25 juni 2009, p. 5.

⁴⁶ Gemeente Amsterdam, ACAM Accountancy en Advies, Rapport van bevindingen inzake het beoordelen van de rapportage Stimuleringsfonds Volkshuisvesting, stad van zaken en begroting 2009, 22 augustus 2008.

⁴⁷ Gemeente Amsterdam, Ontwikkelingsbedrijf, *Het Resultaat Actieve Grondexploitatiegebieden per ultimo 2008*, 25 juni 2009, p.5.

Knelpuntenpot

Op 22 juni 2005 heeft de gemeenteraad ingestemd met het bestemmen van een bedrag van € 14 miljoen (prijspeil 1 januari 2005) voor knelpunten in de vernieuwingsgebieden Noord en Nieuw West.

Bevindingen eerste rapportage

Bij de eerste rapportage constateerde de rekenkamer dat nog € 7,2 miljoen beschikbaar was in de knelpuntenpost.

Bevindingen tweede rapportage

In het Lente-RAG 2009 meldt OGA dat de stand van de knelpuntenpost per 1 januari 2009 € 8,2 miljoen bedraagt. Zowel stadsdeel Amsterdam Noord als de stadsdelen in Nieuw West kunnen bij knelpunten hierop een beroep doen.

5.3 Maatschappelijk vastgoed

In de raamovereenkomst is in artikel 13 bepaald dat de corporaties voor eigen rekening en risico maatschappelijk vastgoed gaan ontwikkelen. Hierbij houden de corporaties rekening met de in de raamovereenkomst afgesproken huurprijzen en kwaliteitsniveaus.

Dit programma aan maatschappelijk vastgoed heeft betrekking op 92.245 m² bruto vloer oppervlak (bvo). Het gaat hierbij om voorzieningen voor onderwijs, sport, welzijn, zorg kinderdagverblijven en medisch zorg. De gemeente is op haar beurt verantwoordelijk voor de invulling van de gebruiksfunctie van het gebouw. Dat betekent dat de gemeente het gebouw zelf huurt van de corporatie of geschikte huurders zoekt.

In deze paragraaf behandelt de rekenkamer de volgende onderwerpen die te maken hebben met maatschappelijk vastgoed.

1. Realisatie opgave raamovereenkomst.
2. Waardebepaling maatschappelijk vastgoed.
3. Boekwinst maatschappelijk vastgoed.
4. Rol schoolbesturen.
5. Ondersteuningsteam.

De rekenkamer heeft in de eerste rapportage niet bij al deze onderwerpen bevindingen geformuleerd. Als de rekenkamer dit wel heeft gedaan is de bevinding in die paragraaf opgenomen.

In de eerste rapportage deed de rekenkamer een algemene aanbeveling over de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed. De rekenkamer adviseerde de gemeenteraad het college te verzoeken om meer inzicht te geven in de financiële en maatschappelijke gevolgen van de overdracht van maatschappelijk vastgoed aan corporaties. De rekenkamer constateert dat deze aanbeveling niet is opgevolgd.

5.3.1 Realisatie opgave raamovereenkomst

In de raamovereenkomst is het begrip 'Maatschappelijk Vastgoed' gedefinieerd als "Nieuwbouw van gebouwen voor niet-commerciële doeleinden, verdeeld over de categorieën welzijn, zorg, onderwijs en sport en medische zorg." In een bijlage van *Overzicht Ruimtelijke projecten Sociaal Parkstad* van de raamovereenkomst wordt gedetailleerd weergegeven hoe de 92.245 m² te ontwikkelen maatschappelijk vastgoed is opgebouwd. De gegevens in deze bijlage zijn gebaseerd op de situatie in 2005. Hierin staan per project de stichtingskosten, het aantal bvo's en het aantal vierkante meters per gebruiksfunctie weergegeven. Van de in totaal te realiseren 92.245m² maatschappelijk vastgoed is ruim 50% bestemd voor onderwijs, bijna 25% voor welzijn en 10% voor sport.⁴⁸ Van deze opgave bestaat 91% uit eerste en tweede fase vernieuwingsplannen. Veel van de plannen voor de derde fase waren in 2005 nog niet gemaakt. De rekenkamer concludeert dat de raamovereenkomst niet betrekking heeft op de eventuele overdracht van bestaand maatschappelijk vastgoed aan de corporaties.

Het AFWC rapporteert in de jaarboeken Nieuw West 2008 en 2009 over het realiseren van maatschappelijk vastgoed.

Kader 5.1 - Ontwikkelen maatschappelijk vastgoed in 2007

(...) Het ontwikkelen van maatschappelijk vastgoed blijft een lastige klus. Er zijn bij het proces van voorbereiding vaak meerdere partijen betrokken en ook is op verschillende plaatsen besloten om scholen niet door de corporaties, maar door het stadsdeel of schoolbestuur zelf te laten ontwikkelen. (...)

Bron: Jaarboek Nieuw West 2008, AFWC, pagina 35.

Kader 5.2 - Ontwikkeling maatschappelijk vastgoed in 2008

(...) Het bouwen van scholen en voorzieningen door corporaties is één van de pijlers van de Parkstaddeal, waarin is afgesproken dat de corporaties 92.000 m² maatschappelijk vastgoed zullen realiseren. Daarvan is inmiddels bijna de helft gerealiseerd of in aanbouw genomen, meestal op de plekken waar relatief makkelijk gebouwd kon worden. Voor de corporaties is de volgende opgave veel ingewikkelder, want nu moeten, bijvoorbeeld, eerst oude gebouwen worden aangekocht en de nieuwe gebouwen moeten ontwikkeld worden in samenwerking met verschillende opdrachtgevers. Niet alle partijen hebben eenzelfde gevoel van urgentie en dat maakt gecombineerde projecten van maatschappelijk vastgoed en woningen bijzonder lastig. Soms zijn scholen een tijd bij een nieuwbouwproject betrokken, maar haken ze gedurende het ontwerpproces af. Hier komt bij dat de kosten van dit vastgoed vaak zeer hoog blijken te zijn. Soms zijn die meer dan twee keer zoveel als ingeschat bij het ondertekenen van de Parkstaddeal, terwijl er geen terugverdien capaciteit is. (...)

Bron: Jaarboek Nieuw West 2009, AFWC, pagina 47.

⁴⁸ Dienst Wonen en Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties, *Werken met de raamovereenkomst in Nieuw West*, Oktober 2008.

De rekenkamer heeft op basis van de gegevens uit de raamovereenkomst en het *Jaarboek 2008 Nieuw West* van het AFWC een overzicht samengesteld van het aantal m² te realiseren maatschappelijk vastgoed in 2005 op basis van de prognose in de raamovereenkomst en het gerealiseerde en geplande aantal m² in 2007 (Zie tabel 5.5).

Tabel 5.5 - Verwacht aantal m² bvo maatschappelijk vastgoed in 2005 en gerealiseerd en gepland in 2007

Vernieuwingsgebied	Afspraak in raamovereenkomst op basis van prognose uit 2005 ⁴⁹	Gerealiseerd of in uitvoering 2007 ⁵⁰	Gepland te bouwen door corporaties 2007 ⁵¹	Totaal gerealiseerd en gepland 2007 ⁵²	Verschil 2005 en 2007
Geuzenveld-Slotermeer					
Buurt 9	--	500 m ²	--	500 m ²	+500 m ²
Buurt 5	12.795 m ²	--	12.236 m ²	12.236 m ²	-559 m ²
Geuzenbaan	5.440 m ²	5.440 m ²	--	5.440 m ²	--
Noordoever	200 m ²	--	--	--	-200 m ²
Geuzenveld Zuid	6.198 m ²	--	150 m ²	150 m ²	-6.048 m ²
Slotermeer Noord	400 m ²	--	232 m ²	232 m ²	-168 m ²
Slotermeer Zuid	900 m ²	--	--	--	-900 m ²
Totaal Geuzenveld-Slotermeer	25.933 m²	5.940 m²	12.618 m²	18.558 m²	-7.875 m²
Osdorp					
De Punt	6.170 m ²	4.547 m ²	5.500 m ²	10.047 m ²	+3.877 m ²
Osdorp Midden Noord	9.150 m ²	4.750 m ²	980 m ²	5.730 m ²	-3.420 m ²
Meer en Oever	2.000 m ²	2.000 m ²	--	2.000 m ²	--
Zuidwest Kwadrant	7.840 m ²	7.840 m ²	--	7.840 m ²	--
Osdorp Centrum	--	--	290 m ²	290 m ²	+290 m ²
Wildemanbuurt	--	--	--	--	--
Totaal Osdorp	25.160 m²	19.137 m²	6.770 m²	25.907 m²	-3.420 m²

⁴⁹ Bron: raamovereenkomst bijlage 7.

⁵⁰ AFWC, Jaarboek Nieuw West 2008.

⁵¹ Idem

⁵² Idem

Vernieuwingsgebied	Afspraak in raam- overeenkomst op basis van prognose uit 2005 ⁴⁹	Gerealiseerd of in uitvoering 2007 ⁵⁰	Gepland te bouwen door corporaties 2007 ⁵¹	Totaal gerealiseerd en gepland 2007 ⁵²	Vershil 2005 en 2007
Slotervaart					
Delflandplein/ Staalmanplein	14.380 m ²	--	15.800 m ²	15.800 m ²	+1.420 m ²
Lelylaan	885 m ²	885 m ²	--	885 m ²	--
Overtoomseveld	9.762 m ²	5.640 m ²	16.855 m ²	22.495 m ²	+12.733 m ²
Slotervaart Noord	7.005 m ²	--	--	--	- 7.005 m ²
Totaal Slotervaart	32.032 m²	6.525 m²	32.655 m²	39.180 m²	-7.005 m²
Bos en Lommer					
Laan van Spartaan	3.000 m ²	--	5.367 m ²	5.367 m ²	+2.367 m ²
Kolenkitbuurt	6.120 m ²	310 m ²	6.930 m ²	7.240 m ²	+1.120 m ²
Totaal Bos en Lommer	9.120 m²	310 m²	12.297 m²	12.607 m²	+3.487 m²
Totaal	92.249 m²	31.912 m²	64.340 m²	96.252 m²	+4.003 m²

Uit de tabel blijkt dat in 2007 bijna 32.000 m² maatschappelijk vastgoed in aanbouw is of al is gerealiseerd. In het *Jaarboek Nieuw West 2008* is vermeld dat dit soms door woningcorporaties is gebeurd, soms door stadsdelen en soms door andere partijen. De woningcorporaties realiseren de 64.000 m² maatschappelijk vastgoed die nu in de plannen zijn opgenomen.⁵³ Uit bovenstaande tabel blijkt dat de aantallen m² zoals die in 2007 bekend zijn in de plannen sterk afwijken van de aantallen m² uit 2005 opgenomen in de raamovereenkomst. In Overtoomse Veld wordt bijvoorbeeld ruim 12.000 m² bvo maatschappelijk vastgoed meer verwacht dan op basis van de prognose in 2005 en in Geuzenveld Zuid 6.000 m² minder. Doordat het aantal m² bvo maatschappelijk vastgoed per vernieuwingsplan wordt weergegeven is onvoldoende duidelijk waardoor de afwijkingen worden veroorzaakt. In het *Jaarboek Nieuw West 2009* rapporteert AFWC niet meer over de aantallen per vernieuwingsgebied.⁵⁴

⁵³ AFWC, *Jaarboek Nieuw West 2008*, p.34.

⁵⁴ In het *Jaarboek Nieuw West 2008* rapporteert de AFWC wel over de aantallen bvo per vernieuwingsgebied

De rekenkamer vindt het wel van belang dat over de afwijkingen wordt gerapporteerd. Daarmee wordt inzichtelijk gemaakt waardoor het verschil in totaal aantal vierkante meter gerealiseerd maatschappelijk vastgoed door verklaard kan worden. Ook is de rekenkamer van mening dat inzichtelijk gemaakt moet worden hoeveel m² per functie wordt gerealiseerd door de corporaties en dient over de huurprijzen en de leegstand te worden gerapporteerd. Volgens de raamovereenkomst zijn de corporaties daartoe verplicht (artikel 13.5).

5.3.2 Waardebepaling bestaand maatschappelijk vastgoed

Bevindingen eerste rapportage

De rekenkamer constateerde in mei 2008 dat over de waarde waartegen het maatschappelijk vastgoed tussen gemeente en corporatie wordt overgedragen discussie plaats vond. In mei 2008 waren nog geen concrete afspraken gemaakt over de overdracht van het maatschappelijk vastgoed.

Bevindingen tweede rapportage

Sinds mei 2008 staat het onderwerp maatschappelijk vastgoed voortdurend op de agenda van de gezamenlijke vergadering van de bestuurscommissie Koers Nieuw West en de corporaties. Tussen de corporaties en de gemeente bestaat onenigheid over de waardebepaling van het bestaande maatschappelijk vastgoed. De waardebepaling van het maatschappelijk vastgoed is van belang indien een corporatie een gebouw in eigendom overneemt van het stadsdeel of de centrale stad. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een corporatie maatschappelijk vastgoed koopt van de gemeente:

1. Om het gebouw te slopen en nieuwbouw van maatschappelijk vastgoed te realiseren.
2. Om het gebouw te verbouwen waarbij de maatschappelijke functie blijft.
3. Omdat stadsdeel en corporatie vrijwilliger overgaan tot eigendomsoverdracht al dan niet volgens de afspraken in de raamovereenkomst.

Over de overdrachtswaarde van bestaand maatschappelijk vastgoed zijn in de raamovereenkomst geen eenduidige afspraken vastgelegd. In het BOP/Con van 8 maart 2008 is afgesproken dat hiervoor de Richtlijnen van de gemeente Amsterdam uit 1997⁵⁵ gelden, onder voorbehoud dat OGA een nuancering op de parameter bedrijfsschade hanteert.⁵⁶ Ondanks deze afspraak constateert de rekenkamer dat de knelpunten bij de overdracht van maatschappelijk vastgoed blijven bestaan. Dit blijkt uit gesprekken die de rekenkamer bij de stadsdelen en DMO heeft gevoerd. De stadsdelen Geuzenveld-

⁵⁵ Collegebesluit nr. ROIB 94/143 de regeling Richtlijnen voor de waardebepaling van terreinen en/of opstallen in het kader van de intern gemeentelijke beheersoverdrachten al of niet ter uitvoering van een ruimtelijk plan ("De Richtlijnen"), 21 oktober 1997.

⁵⁶ Terugkoppeling overdracht maatschappelijk vastgoed, behandeld in BOP/Con van 8 maart 2008. Bedrijfsschade is een schadeloosstelling waarin de volgende schadeposten is verwerkt: hogere huisvestingslasten, afbouw en inrichtingskosten, eenmalige kosten en kosten deskundigheid pand.

Slotermeer en Osdorp hebben maatschappelijk vastgoed overgedragen aan corporaties. De stadsdelen Bos en Lommer en Slotervaart hebben dit nog niet gedaan.

Mede naar aanleiding van de knelpunten bij de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed in Nieuw West, maar ook in andere gebieden in de stad, heeft het college van B&W op 12 november 2008 de *Bestuursopdracht Maatschappelijk vastgoed in de Wijkaanpak* vastgesteld. Het doel is om een handleiding op te stellen voor de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed. In de bestuursopdracht wordt wederom bevestigd dat de richtlijnen voor de verwerving van maatschappelijk vastgoed in Nieuw West van kracht blijven. Vanwege de afspraken die in het kader van de raamovereenkomst gelden in Nieuw West, is Nieuw West buiten de bestuursopdracht gehouden. In de gezamenlijke vergadering van de bestuurscommissie en de corporaties van 12 december 2008 is wel afgesproken dat naar aanleiding van de uitkomsten van de bestuursopdracht nadere procedurele afspraken gemaakt kunnen worden over de overdracht van maatschappelijk vastgoed van gemeente naar corporatie.

De rekenkamer constateert dat ondanks dat de afspraken over de waardebepaling van het maatschappelijk vastgoed zijn bekrachtigd door zowel de stadsdelen als de woningcorporaties, dit toch tot wrijving leidt tussen de betrokken partijen. Voor deze situatie is nog geen concrete oplossing gevonden. De stadsdelen en woningcorporaties maken wisselende afspraken afhankelijk van de situatie. De rekenkamer signaleert hierbij het risico dat de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed hierdoor vertraging oploopt. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de ontwikkeling van de Lucasschool in stadsdeel Osdorp.

5.3.3 Boekwinst bij overdracht maatschappelijk vastgoed

Eén van de uitwerkingsplannen van het vernieuwingsplan *Buurt 5* van stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer is het uitwerkingsplan *Jan de Louterhof*. Dit uitwerkingsplan valt onder de afspraken in de raamovereenkomst. De ontwikkeling van dit gebied komt voor rekening en risico van de corporatie. Voor de ontwikkeling van het nieuwbouwcomplex Jan de Louterhof diende de corporatie maatschappelijk vastgoed (2 scholen en 1 kinderdagverblijf) te verwerven van het stadsdeel. Hierbij betwisten de corporatie en het stadsdeel de waarde van het bestaande maatschappelijk vastgoed. Het stadsdeel en de corporatie hebben overeenstemming bereikt. Het stadsdeel verkoopt de scholen en het kinderdagverblijf aan de corporatie voor € 5,5 miljoen. Volgens de meest recente raming levert dit het stadsdeel een boekwinst op van € 4 miljoen. Deze opbrengsten van de overdracht komen ten goede van het stadsdeel. Volgens het stadsdeel hoeft de boekwinst niet te worden ingebracht als opbrengst in de grondexploitatie van de vernieuwingsplannen Nieuw West. De rekenkamer vraagt zich af of deze handelwijze juist is.

5.3.4 Rol schoolbesturen

Bevindingen eerste rapportage

In mei 2008 constateerde de rekenkamer dat DMO voor het BOK een notitie moet samenstellen. In deze notitie werkt DMO uit hoe de stadsdelen (verantwoordelijk voor het reguliere onderwijs) en DMO (verantwoordelijk voor het bijzonder onderwijs) en de corporaties (verantwoordelijk voor de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed) in de nieuwe verhoudingen met elkaar omgaan. In mei 2008 was deze notitie nog niet gereed.

Bevindingen tweede rapportage

Naast de waardebepaling bij de overdracht van maatschappelijk vastgoed leidt ook het opdrachtgeverschap en het eigendom tot discussie bij het ontwikkelen van nieuwe scholen. Voor scholen geldt dat op grond van wettelijke regelgeving schoolbesturen formeel opdrachtgever en bouwheer zijn voor de huisvesting en de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de financiering. Schoolbesturen zijn dus een belangrijke partner bij de ontwikkeling van scholen. Bij het opstellen van de afspraken uit de raamovereenkomst waren de schoolbesturen niet betrokken. Nu blijkt dat de schoolbesturen niet zonder meer hun medewerking verlenen aan het ontwikkelen van maatschappelijk vastgoed door de corporaties. Dit leidt tot vertraging bij de ontwikkeling van nieuwe scholen. De rekenkamer concludeert dat de notitie waarin de omgangsregels tussen de verschillende partijen moest worden verduidelijkt niet gerealiseerd is.

5.3.5 Ondersteuningsteam

In 2008 is door DMO in samenwerking met de dienst Wonen, OGA en het Projectmanagement Bureau een ondersteuningsteam opgericht voor het ontwikkelen van maatschappelijk vastgoed. Stadsdelen en corporaties kunnen hierbij terecht om knelpunten op te lossen. Het ondersteuningsteam heeft in totaal 45 hulpvragen ontvangen, hiervan kwamen er 13 uit Nieuw West (28%). De hulpvragen uit Nieuw West hadden onder andere betrekking op de waardebepaling van het maatschappelijk vastgoed, de hoogte van het kwaliteitsniveau van de inrichting van gebouwen en de hoogte van de onrendabele top bij het ontwikkelen van maatschappelijk vastgoed. Hieruit blijkt dat de hulpvragen van de stadsdelen aansluiten bij de knelpunten die door de verschillende partijen zijn genoemd.

5.4 Projectvoorbereidingskosten

Bevindingen eerste rapportage

In mei 2008 constateerde de rekenkamer dat de stadsdelen een bijdrage uit de ISV-middelen ontvangen voor de projectvoorbereidingskosten voor het realiseren van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West. Voor 2008 gingen de stadsdelen ervan uit dat ze € 3,97 miljoen vanuit de ISV-middelen zouden ontvangen. De centrale stad kende echter € 2,78 miljoen toe. De stadsdelen moesten nog een voorstel maken voor de verdeling van dit bedrag per stadsdeel.

Bevindingen tweede rapportage

De 4 stadsdelen in Nieuw West dienen jaarlijks een aanvraag in voor de projectvoorbereidingskosten voor het realiseren van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West. Op basis van deze aanvraag bepaalt OGA het toe te kennen bedrag.

Voor 2008 hebben de stadsdelen een verdeling gemaakt die is gebaseerd op een inschatting van de stadsdelen over de nog te realiseren opgave per stadsdeel. Voor 2009 en volgende jaren is besloten deze verdeling aan te houden. De stadsdelen hadden voor 2009 ongeveer € 3,7 miljoen aangevraagd en hebben € 2,3 miljoen toegekend gekregen.

Dit is 62% van het aangevraagde bedrag. Daarnaast is nog € 1 miljoen extra toegekend vanwege de nieuwe manier van werken onder de raamovereenkomst. In totaal is voor de stadsdelen € 3,3 miljoen beschikbaar voor de projectvoorbereidingskosten. De Bestuurscommissie Nieuw West verdeelt dit bedrag over de 4 stadsdelen. Bij het opstellen van de eerste rapportage van de rekenkamer moest er nog een verdelingsvoorstel worden opgesteld. Op 12 december 2008 heeft de Bestuurscommissie de verdeling van de projectvoorbereidingskosten als volgt vastgesteld:

Tabel 5.6 - Verdeling projectvoorbereidingskosten 2009

Stadsdeel	Bedrag	Percentage
Bos en Lommer	€ 303.030	9%
Geuzenveld-Slotermeer	€ 1.548.820	46%
Osdorp	€ 606.060	18%
Slotervaart	€ 909.090	27%
Totaal	€ 3.367.000	100%

Bron: Bestuurscommissie Nieuw West,
Projectvoorbereidingskosten 2009, 12 december 2008

De stadsdelen besteden dit budget voor de projectvoorbereidingskosten aan bijvoorbeeld communicatiemiddelen bij participatieprojecten, inhuur van externe deskundigheid, planners of projectmanagement.

5.5 Kosten inrichting openbare ruimte

In de raamovereenkomst zijn corporaties en gemeenten overeengekomen dat stadsdelen en corporaties gezamenlijk voor een uitwerkingsgebied een plan opstellen voor de openbare ruimte. Voor het opstellen van zo'n plan maken partijen gebruik van eenheidsprijzen uit het grondexploitatieplanningssysteem (GEPS) en GEPS overheadkosten, zoals die door OGA worden gehanteerd. De kosten van de inrichting van de openbare ruimte komen voor 90% ten laste van de corporatie en voor 10% ten laste van het stadsdeel. De corporatie betaalt de 90% volgens een overeen te komen betaalschema aan het stadsdeel. Het stadsdeel besteedt

vervolgens het ontwerp voor eigen rekening en risico aan. Dit betekent dat mee- of tegenvallers in de aanbesteding of uitvoering ten gunste of ten laste van het stadsdeel vallen.

Bevindingen eerste rapportage

In de eerste rapportage zegde de rekenkamer toe in de tweede rapportage te onderzoeken hoe deze afspraken financieel uitpakken voor de stadsdelen.

Bevindingen tweede rapportage

Sinds het uitbrengen van de eerste rapportage is alleen in stadsdeel Slotervaart een uitwerkingsplan *Willy Sluiter (A10 strook Noord, 2^e fase)* vastgesteld waarin de openbare ruimte wordt ontwikkeld volgens de afspraken uit de raamovereenkomst. In de voordracht en notitie aan de stadsdeelraad van 1 juli 2009 meldt het dagelijks bestuur dat de corporatie en het stadsdeel gezamenlijk een plan voor de openbare ruimte hebben opgesteld en dat zij overeenstemming hebben bereikt over de kosten daarvan. De 10% bijdrage dekt het stadsdeel uit de reserve 'bijdrage openbare ruimte in vernieuwingsgebieden'. Het risico van eventuele budgetoverschrijding bij de realisatie van het inrichtingsplan van de openbare ruimte wordt door het stadsdeel onderkend. Op dit moment is nog geen budgetoverschrijding voorzien. In de andere stadsdelen is een gezamenlijk plan van corporatie en stadsdeel voor de inrichting van de openbare ruimte nog niet ontwikkeld.

5.6 Conclusies

In dit hoofdstuk behandelde de rekenkamer verschillende onderdelen van het financieel beheer in Nieuw West. De vraag die hierbij centraal stond is of er sprake is van een adequaat financieel beheer. De rekenkamer onderzocht dit aan de hand van bevindingen uit de eerste rapportage. De rekenkamer heeft de actuele bevindingen weergegeven en enkele nieuwe knelpunten gesignaleerd. De rekenkamer concludeert op basis daarvan dat het financieel beheer voldoende op orde is, maar ziet wel de volgende aandachtspunten.

Sociaaleconomisch kopprogramma Nieuw West

- DMO heeft bij de begroting 2009 € 10,6 miljoen aangevraagd voor de bijdrage van de centrale stad in het sociaal investeringsfonds voor het sociaaleconomisch kopprogramma Koers Nieuw West. Hiervan is in totaal € 7,4 miljoen door de gemeenteraad gehonoreerd. Dit betekent dat de centrale stad in 2010 nog € 13,8 miljoen beschikbaar moet stellen voor het sociaaleconomisch kopprogramma.
- De uitvoering van de interventies en de uitbetalingen lopen achter op schema. De rekenkamer is van mening dat bureau Koers Nieuw West nu nog voldoende tijd heeft om de uitvoering te versnellen en de bestedingen op tijd af te ronden. De bestuurscommissie moet wel goed toezien op de snelheid van de uitvoering van de interventies en de bestedingen niet ten koste gaat van de zorgvuldigheid.
- De bureaunkosten van het sociaaleconomisch kopprogramma mogen maximaal 8% bedragen van het totale beschikbare budget. Tot en met 2008 is € 1,8 miljoen besteed.

Voor de resterende 2 jaar en de afbouw van het bureau Koers Nieuw West in 2011 is nog € 1,4 miljoen aan bureaunkosten beschikbaar⁵⁷. Dit betekent dat de bureaunkosten de komende jaren afgebouwd moeten worden om binnen de taakstelling van maximaal 8% te blijven.

- De rekenkamer constateert daarnaast dat kosten van programmamanagement onder de actielijn worden verantwoord. De rekenkamer vraagt zich daarom af of de feitelijke bureaunkosten niet hoger zijn dan waarover wordt verantwoord.

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting

- Het OGA houdt jaarlijks in het Lente-RAG de actuele stand van de saldi van de grondexploitaties van de vernieuwingsplannen bij. Dit doet OGA ook voor de uitwerkingsplannen waarvoor in de raamovereenkomst onherroepelijke lumpsum-afspraken zijn gemaakt met de stadsdelen. Dit overzicht kan de indruk wekken dat de stadsdelen hogere bijdragen kunnen ontvangen dan de vastgestelde lumpsum-bedragen. Dit komt omdat in het Lente-RAG de geactualiseerde prognose van de verwachte tekorten in de grondexploitatie van de uitwerkingsplannen worden verantwoord en niet de 'opgerente' lumpsum-bedragen. Op basis van de raamovereenkomst kunnen de stadsdelen alleen aanspraak doen op het vastgestelde lumpsum-bedrag, welke jaarlijks met de zogenaamde omslagrente wordt verhoogd. Het stadsdeel moet - op basis van de raamovereenkomst - zelf voor de dekking van een eventueel extra tekort zorgen.
- Stadsdeel Slotervaart heeft op basis van de gegevens uit het Lente-RAG 2009 een tekort van € 3,3 miljoen in de grondexploitatie bij het vernieuwingsplan *Staalmanplein/Delflandpleinbuurt*. Dit tekort wordt met name veroorzaakt door het uitwerkingsplan *Hart Delflandplein* (€ 2,7 miljoen). Waarbij de geplande ontwikkeling van kantoren uit het plan is verwijderd. Het OGA heeft het stadsdeel verzocht een voorstel te doen op welke wijze zij denkt het tekort te zullen dekken. Hierop heeft het stadsdeel op 12 maart 2009 aan OGA een brief gezonden waarin zij de berekeningswijze van de lumpsum-bedragen ter discussie stelt. Naar aanleiding van deze brief heeft overleg plaatsgevonden tussen OGA en het stadsdeel. De afspraken uit de raamovereenkomst zijn op basis van dit overleg niet bijgesteld.
- Corporaties moeten bij OGA een verdelingsvoorstel indienen om aanspraak te maken op het in de raamovereenkomst afgesproken bedrag uit het stimuleringsfonds volkshuisvesting. Het verdelingsvoorstel moet door het college van B&W worden goedgekeurd. Tot en met augustus 2009 hebben de corporaties geen voorstel ingediend dat aan de eisen van OGA voldoet.

⁵⁷ In 2011 zullen onder meer de meeste interventies nog administratief-technisch moeten worden afgewikkeld.

- Per augustus 2009 is het voor de corporaties gereserveerde bedrag in het stimuleringsfonds niet als voorziening maar als een reserve in de jaarrekening van OGA verantwoord. De rekenkamer is van mening dat de bestemming voor dit bedrag, gezien de afspraken in de raamovereenkomst, niet meer gewijzigd kan worden. Dit betekent dat het gereserveerde bedrag voor de corporaties als een voorziening in de jaarrekening van de gemeente moet worden opgenomen.

Maatschappelijk vastgoed

- In de raamovereenkomst is afgesproken dat de corporaties 92.245 m² bvo maatschappelijk vastgoed voor eigen rekening en risico ontwikkelen. Hierover zijn in de raamovereenkomst per project stichtingskosten opgenomen. Daarnaast zijn ook afspraken gemaakt over de te hanteren huurprijzen per functie. In de praktijk blijkt dat bij de uitwerking van de projecten discussie ontstaat over de waarde van bestaand maatschappelijk vastgoed dat aan de corporaties wordt overgedragen. Ook doet zich discussie voor over het te leveren kwaliteitsniveau van de inrichting van het gebouw en de gevolgen daarvan voor de huurprijzen. Blijkbaar zijn de gemaakte afspraken niet voldoende helder. Dit heeft als risico dat projecten worden vertraagd.
- In het jaarboek 2009 rapporteren de corporaties alleen over het totaal aantal m² maatschappelijk vastgoed dat in Nieuw West wordt gerealiseerd. In de raamovereenkomst is afgesproken dat de corporaties ook rapporteren over de gebruiksfuncties, leegstand en huurprijzen. Tot en met augustus 2009 rapporteren de corporaties hierover niet. Ook rapporteren de corporaties niet over de afwijkingen die zijn ontstaan ten opzichte van de oorspronkelijk verwachting in 2005 zoals opgenomen in bijlage 7 van de raamovereenkomst.
- De verkoop van maatschappelijk vastgoed door de stadsdelen aan de corporaties kan voor de stadsdelen boekwinsten opleveren. In de raamovereenkomst zijn geen concrete afspraken gemaakt waaraan deze boekwinsten besteed kunnen worden.

6 Zes interventies beoordeeld

In dit hoofdstuk gaat de rekenkamer na of het beheer van het sociaaleconomisch kopprogramma op orde is. De vraagstelling hierbij luidt als volgt.

Is de beheersing van het subsidieproces van de interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma door het bureau Koers Nieuw West op orde?

In de eerste paragraaf (6.1) beschrijft de rekenkamer de aanpak van de beoordeling van de interventies. Voor de beoordeling van deze vraag heeft de rekenkamer 3 deelvragen geformuleerd:

1. Is het proces van subsidieverstrekking in de dossiers goed onderbouwd? (paragraaf 6.2)
2. Worden de subsidiegelden doelmatig besteed? (paragraaf 6.3.1)
3. Wordt de doeltreffendheid van de subsidiegelden beoordeeld? (paragraaf 6.3.2)

6.1 Aanpak beoordeling interventies

In deze paragraaf gaat de rekenkamer eerst in op de selectiecriteria die de rekenkamer heeft gehanteerd bij de selectie van de 6 interventies. In het tweede deel beschrijven we de bronnen op basis waarvan de rekenkamer de beoordeling heeft uitgevoerd. In het laatste deel geeft de rekenkamer een algemene beschrijving van de geselecteerde interventies.

Selectie interventies

De rekenkamer koos ervoor om van alle 6 de actielijnen van het sociaaleconomisch kopprogramma één interventie te selecteren. De selectie heeft plaatsgevonden aan de hand van de voortgangsrapportage van bureau Koers Nieuw West die de bestuurscommissie in oktober 2008 heeft behandeld. De rekenkamer heeft bij de selectie van interventies de volgende selectiecriteria gehanteerd:

- Meerjarige interventie
- Aanzienlijk financieel belang
- Eén of meerdere afgesloten jaartranches

De overweging hierbij was dat deze interventies vanwege het meerjarige karakter en een aanzienlijke financiële belang een beoordeling van het subsidiebeheer door bureau Koers Nieuw West mogelijk maken.

Voor 5 actielijnen heeft de rekenkamer een dossier geselecteerd van een meerjarige interventie met een aanzienlijk financieel belang. Het gaat hierbij om de actielijnen *Economie, Integratie, Participatie en Werkgelegenheid, Wonen en Leven, Leren en Opgroeien*⁵⁸ en *Sport*. Voor de actielijn *Kunst en Cultuur* was er in oktober 2008 nog geen meerjarige interventie in uitvoering. Voor deze actielijn is daarom een éénjarige interventie geselecteerd.

Tabel 6.1 geeft een overzicht van de geselecteerde interventies. Per interventie is daarbij het budget vermeld dat is toegekend door de bestuurscommissie en de uitgaven die zijn gedaan per interventie.

Tabel 6.1 - Overzicht geselecteerde (meerjarige) interventies voor dossieronderzoek

Interventie	Actielijn	Omvang totaalbudget toegekend door bestuurscommissie Nieuw West	Uitgegeven tot 15 augustus 2009	Nog beschikbaar
1. <i>Uitbreiding ondernemershuis</i>	<i>Economie</i>	€ 1.035.000	€ 699.648	€ 335.352
2. <i>Ketenregie</i>	<i>Leren en Opgroeien</i>	€ 1.400.000	€ 1.053.493	€ 346.507
3. <i>Banenmarkt Nieuw West</i>	<i>Integreren, Participeren en Werkgelegenheid</i>	€ 180.000	€ 90.000	€ 90.000
4. <i>Buurt op eigen kracht</i>	<i>Wonen en Leven</i>	€ 1.385.000	€ 537.233	€ 847.767
5. <i>Krachten bundelen in de sport</i>	<i>Sport</i>	€ 1.372.000	€ 553.344	€ 818.656
6. <i>Dansgroep Krisztina de Châtel</i>	<i>Kunst en Cultuur</i>	€ 42.500	€ 42.500	0
Totaal		€ 5.414.500	€ 2.976.218	€ 2.438.282

⁵⁸ Aanvankelijk waren voor de actielijn *Leren en opgroeien* 2 interventies geselecteerd. Naast de meerjarige interventie *Ketenregie* was ook de interventie *West in kracht* geselecteerd. De reden hiervoor was dat *West in kracht* voldeed aan het criterium '1 of meer afgeronde jaartranches'. Na bestudering van deze 2 dossiers heeft de rekenkamer ervoor gekozen om in de analyse voor de actielijn *Leren en opgroeien* verder alleen het dossier van *Ketenregie* in de analyse te betrekken. De reden hiervoor is dat er in de onderzoeksopzet voor was gekozen om per actielijn slechts 1 dossier te analyseren. Het dossier van *Ketenregie* voldeed hierbij aan de meeste selectiecriteria (meerjarig, aanzienlijk financieel belang, 1 afgesloten subsidietijdvak).

Uit tabel 6.1 blijkt dat de bestuurscommissie voor deze interventies in totaal € 5.014.500 heeft gereserveerd. Dit is 18% van het totaalbedrag dat de bestuurscommissie per 1 januari 2009 reserveerde voor de interventies voor het sociaaleconomisch kopprogramma⁵⁹. Hiermee hebben de 6 door de rekenkamer geselecteerde interventies een aanzienlijk financieel belang in het sociaaleconomisch kopprogramma.

Bronnen

De rekenkamer heeft bovenstaande onderzoeksvragen onderzocht aan de hand van de dossiers van de 6 geselecteerde interventies en de gegevens die over deze dossiers beschikbaar waren in de financiële administratie.

Dossiers

Bureau Koers Nieuw West beheert de subsidiedossiers van het sociaaleconomische kopprogramma. Hieronder is een overzicht opgenomen van de stukken die in het kader van het dossieronderzoek voor de interventies zijn geanalyseerd. Het gaat hierbij om een overzicht van de belangrijkste brondocumenten die volgens de rekenkamer in de dossiers aanwezig zouden moeten zijn:

- Projectaanvraag
- Beoordeling projectaanvraag door bureau Koers Nieuw West
- Adviesnotitie aan de bestuurscommissie
- Besluit bestuurscommissie (notulen)
- Toekenningsbeschikking
- Tussentijdse verantwoordingsstukken (voortgangsrapportages, tussentijdse evaluaties)
- Eindverantwoording (inhoudelijk en financieel eindverslag, evaluaties)
- Aanvraag subsidievaststelling
- Vaststellingsbeschikking

Financiële administratie

Hiernaast heeft de rekenkamer de financiële administratie van de 6 interventies gecontroleerd. Hiertoe is de rekenkamer nagegaan of de uitgaven voor de interventies in de financiële administratie onderbouwd waren met facturen, nota's en dergelijke en of deze waren beoordeeld en gefiatteerd door bureau Koers Nieuw West. Voor de periode 1 januari 2007 tot en met 31 december 2008 heeft de rekenkamer bij het Financieel Servicecentrum (FSC) van de stadsdelen Geuzenveld-Slotermeer en Bos en Lommer de financiële stukken ingezien. Het FSC voerde tot 1 januari 2009 de financiële administratie voor Koers Nieuw West. Per 1 januari 2009 voert de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) de financiële administratie voor Koers Nieuw West. Dit houdt verband met de aanwijzing van

⁵⁹ Per 1 januari 2009 had de bestuurscommissie Nieuw West € 29.500.000 gereserveerd voor verplichtingen. De resterende ruimte in het sociaaleconomisch kopprogramma bedroeg € 10.500.000.

Koers Nieuw West tot grootstedelijk project. Voor de periode 1 januari 2009 tot en met augustus 2009 heeft de rekenkamer financiële stukken ingezien bij DMO.

Beschrijving interventies

Voordat we overgaan tot de beoordeling van het subsidiebeheer, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de interventies geven we hier eerst een algemene beschrijving van de geselecteerde interventies. Per interventie bespreken we kort de volgende zaken:

- De context van de interventie.
- De doelgroepen van de interventie.
- De beoogde resultaten en effecten van de interventie.
- De kosten van de interventie.

Interventie 1: *Uitbreiding ondernemershuis - actielijn Economie*

De uitbreiding van het ondernemershuis Nieuw West is een meerjarige interventie die wordt uitgevoerd in de periode 2008 - 2011 onder de actielijn *Economie*. Het ondernemershuis is in 2007 opgericht en is gevestigd in stadsdeel Osdorp. De taak van het ondernemershuis is om de wijk- en buurteconomie te versterken in Nieuw West. Hiervoor biedt het ondernemershuis gevestigde en potentiële ondernemers in Nieuw West verschillende producten en diensten aan (zoals voorlichting, advies en trainingen). De bewoners van stadsdeel Bos en Lommer zijn geen doelgroep voor deze interventie, omdat zij vallen onder het verzorgingsgebied van het ondernemershuis West binnen de Ring. Koers Nieuw West financiert voor een periode van 3 jaar de kosten voor aanvullende personeelscapaciteit van het ondernemershuis. De reguliere capaciteit van het ondernemershuis is namelijk ontoereikend voor een goede taakuitvoering. Met de middelen die Koers Nieuw West beschikbaar stelt, is de formatie uitgebreid met 4,2 tot 5,9 fte.

Doelgroepen

Starters en gevestigde ondernemers in Nieuw West (met uitzondering van stadsdeel Bos en Lommer). Hierbij is bijzondere aandacht voor doelgroepen die nog onvoldoende zijn aangesloten op de bestaande ondernemersinfrastructuur (allochtonen, vrouwen en ondernemers uit het stedelijk vernieuwingsgebied).

Beoogde resultaten en effecten

Met de extra personeelsformatie is het ondernemershuis 5 dagen en 1 avond per week geopend met een dagelijkse bezetting van 3 medewerkers. Het ondernemershuis zet de extra personeelscapaciteit in om de volgende resultaten te bereiken:

- Extra klantstromen bedienen vanuit Koers Nieuw West projecten.
- Aanzienlijk meer (ondernemers)potentieel aanboren en assisteren.
- Samenwerking met en kennisoverdracht aan doelgroepen en intermediaire organisaties verbeteren.
- Uitbreiden en intensiveren ondernemersnetwerk.

- Een actievere rol spelen bij de implementatie van economische stimuleringsmaatregelen van de gemeente Amsterdam.
- Extra diensten aanbieden aan ondernemers (bijvoorbeeld het opzetten van een gezamenlijk boekhoudkantoor).

Kosten

Deze interventie loopt 3 jaar: van januari 2008 tot en met januari 2011. Koers Nieuw West stelt jaarlijks € 345.000 beschikbaar. In totaal is € 1.035.000 beschikbaar voor deze interventie.

Interventie 2: Ketenregie - actielijn *Leren en Opgroeien*

Deze interventie wordt uitgevoerd op de actielijn *Leren en Opgroeien*. De interventie heeft als doel om in Nieuw West een effectieve (sluitende) aanpak van multiprobleemgezinnen te organiseren. De interventie is gestart in 2007 en loopt tot 2010. De interventie bestaat uit 2 deelprojecten. Voor heel Nieuw West wordt een helpdesk opgezet en worden bestaande *best practices* geïnventariseerd en beschreven. Hiernaast wordt met deze interventie in alle 4 de stadsdelen ketenregie opgezet voor de aanpak van multiprobleemgezinnen.

Doelgroepen

Alle gezinnen met kinderen tot 23 jaar waarover (meervoudige) problemen en signalen over opvoedrisico's bestaan en waarin de hulpverlening stagneert of onvoldoende wordt benut.

Beoogde resultaten en effecten

- Alle probleemgezinnen zijn in beeld.
- Voor elk probleemgezin is een plan van aanpak opgesteld.
- Minder hulpverleners in de gezinnen.
- Ontwikkeling van een methode voor gezinsgerichte aanpak.
- Bundeling van relevante gezinsinformatie.
- Samenwerking in de zorgketen onder regie van lokaal procesmanagement.
- Beleggen van verantwoordelijkheid voor de coördinatie van 1e en 2e lijn gezinszorg.
- Ontwikkelen van een procesmodel voor interveniëring.
- Ontwikkelen van een gedeeld begrippenkader.

Kosten

Totaal beschikbaar is € 1.400.000⁶⁰. Hiervan is € 200.000 voor het voor Nieuw West inventariseren en beschrijven van *good practices*, het opzetten van een helpdesk in Osdorp en het aanstellen van een zogeheten 'superregisseur' die kan ingrijpen als de samenwerking vastloopt. Hiernaast krijgt ieder stadsdeel in de periode 2007 tot en met 2010 jaarlijks € 100.000 voor ketenregie (totaal € 1.200.000).

⁶⁰ Bureau Koers Nieuw West, bijlage overzicht resultaten van interventies bij voortgangsrapportage Vernieuwing in Nieuw West 2007 – 2008 van maart 2009 aan de gemeenteraad van Amsterdam.

Interventie 3: *Banenmarkt Nieuw West* - actielijn *Integreren, Participeren en Werkgelegenheid*

Jaarlijks wordt een ééndaagse banenmarkt in Nieuw West georganiseerd. Deze banenmarkt is een aanvulling op de gemeentelijke Amsterdamse banenmarkt. De banenmarkt brengt bedrijven en potentiële werknemers met elkaar in contact.

Doelgroepen

- Werkzoekenden zonder werk.
- Schoolverlaters.
- Niet uitkeringsgerechtigden.
- Werkenden in Nieuw West die een andere baan zoeken.

Beoogde resultaten en effecten

- Samenwerking tussen alle partijen in Nieuw West die een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van knelpunten op de arbeidsmarkt.
- Bevorderen van het vinden van werk door werkzoekenden, het sneller vinden van werk door schoolverlaters en het toeleiden naar een betaalde baan van niet-uitkeringsgerechtigden.
- Vergemakkelijken voor werkgevers om personeel te vinden.
- Duurzame samenwerking tussen betrokken partijen.
- 5.000 - 10.000 contacten tussen werkgevers en (potentiële) werknemers.
- 100 contacten tussen opleidingsinstellingen en (potentiële) werknemers.
- 100 - 200 deelnemers aan sollicitatieworkshops.

Kosten

In 2007 en 2008 bedroegen de jaarlijkse kosten van de banenmarkt € 90.000 (totaal € 180.000).

Interventie 4: *Buurt op eigen kracht* - actielijn *Wonen en Leven*

In 2007 is in alle 4 de stadsdelen in Nieuw West de interventie *Buurt op eigen kracht* gestart. Het doel van deze interventie is om voor 4 stadsdelen gebleken succesvolle en innovatieve methoden voor bewonersparticipatie te inventariseren (zgn. *good practices*) en deze te implementeren in andere delen van Nieuw West. Het doel van bewonersparticipatie is dat de bewoners van buurten elkaar beter leren kennen en meer betrokken raken bij de hun buurt. De gedachte is dat hiermee de leefbaarheid en sociale cohesie in de buurt toeneemt. In Nieuw West is dit vooral van belang in buurten waar stedelijke vernieuwing wordt uitgevoerd.

Buurtgericht werken vraagt een actieve opstelling van de stadsdelen. Medewerkers van de stadsdelen moeten netwerken oprichten van actieve en betrokken buurtbewoners en samen met hen bepalen welke maatregelen het beste kunnen worden genomen om de leefbaarheid in de buurten te verhogen.

Doelgroep

In het overkoepelende projectplan zijn alle bewoners van Nieuw West als doelgroep aangewezen. In de projectplannen van de 4 stadsdelen, zijn vervolgens deelprojecten voor verschillende doelgroepen uitgewerkt. Hierbij wordt bijvoorbeeld onderscheid gemaakt in buurtbewoners van laagbouw of flatbewoners.

Beoogde resultaten en effecten

Voor de meeste projecten is het resultaatdoel geformuleerd als een vergroting van de sociale cohesie en leefbaarheid in de buurt of straat:

- Het verhogen van sociale cohesie index⁶¹ in 4 wijken met minimaal 0,2 punten gedurende 4 jaar.
- Het verhogen van de index van ontmoeten in een leefbare buurt⁶² met 0,3 punten gedurende 4 jaar.

In 2007 is in 4 stadsdelen geëxperimenteerd met verschillende methoden om de betrokkenheid van bewoners bij hun buurt te vergroten. Uit de projectplannen van de stadsdelen en voortgangsrapportages blijkt dat in 2007 vooral is geïnvesteerd in het opzetten van buurgericht werken, het uitbreiden van bewonersnetwerken (waaraan per netwerk zo'n 10 - 15 betrokken buurtbewoners deelnemen), het inventariseren van ideeën en wensen van bewoners om de leefbaarheid van hun buurt of straat te verhogen (bijvoorbeeld gezamenlijke schoonmaakacties, sportactiviteiten of buurtbarbecues) en het vervolgens uitvoeren van die plannen.

Kosten

De totale kosten van deze interventie bedragen € 1.385.000. Dit bedrag is als volgt verdeeld:

- € 150.000 per stadsdeel voor het ontwikkelen van *good practices* voor bewonersbetrokkenheid in 2007 en 2008.
- € 185.000 voor overkoepelende projectactiviteiten (€ 80.000 voor projectleidingskosten, € 25.000 voor organisatiekosten en € 80.000 voor projectbegeleidingskosten).

⁶¹ In de *Staat van de stad Amsterdam IV* van juni 2007 omschrijft O + S *sociale cohesie* als de mate van contact tussen burens en andere buurtbewoners, de gehechtheid aan de wijk en het kennen van elkaar van de wijkbewoners (p. 54). Naarmate de sociale cohesie in buurten hoger is, gaan de bewoners beter met elkaar om en voelen zij zich beter thuis in de buurt (*Nulmeting Koers Nieuw West*, p. 32).

⁶² In de *Nulmeting Koers Nieuw West* (p.28 e.v.) worden verschillende aspecten van een leefbare buurt onderscheiden, waaronder *trots op de eigen buurt, sociale cohesie, contact met burens, thuisvoelen in de eigen buurt*. In de *Nulmeting* is geen index *ontmoeten in een leefbare buurt* opgenomen. Wel is een indicator opgenomen over *de ervaren tevredenheid van bewoners met hun eigen buurt*. Dit is een rapportcijfer per buurtcombinatie in Nieuw West dat afkomstig is uit het onderzoek *Wonen in Amsterdam 2005*.

Interventie 5: *Krachten bundelen in de sport* - actielijn *Sport*

Doel van deze interventie is om de sportdeelname van bewoners in Nieuw West op Normaal Amsterdams Peil te brengen. De interventie bestaat uit twee fasen. In de eerste fase worden in Nieuw West reeds succesvol gebleken sportactiviteiten geïnventariseerd (good practices) en in andere stadsdelen ingevoerd. Daarnaast moet een intensievere vorm van samenwerking tot stand komen tussen de stadsdelen. De tweede fase van deze interventie moet een sportinfrastructuur voor Nieuw West opleveren, die gebaseerd is op de lokale inzichten in Nieuw West en elders beproefde methoden. De rekenkamer heeft voor dit dossieronderzoek voornamelijk het dossier van fase 1 beoordeeld. Bij de beoordeling van het onderdeel *Evaluatie* heeft de rekenkamer ook de stukken rond de *Toekening* van fase 2 betrokken.⁶³

Beoogde doelgroepen

- Bewoners met achterblijvende sportdeelname (specifieke doelgroepen: allochtone vrouwen, meisjes, ouderen, kinderen met overgewicht en mensen met een beperking).
- Scholen (basis en voortgezet onderwijs).
- Buurt- en welzijnsorganisaties.
- Sportverenigingen.
- Sportbuurtwerk en sportopbouwwerk.

Beoogde resultaten en effecten

- Brede implementatie in Nieuw West van de volgende good practices op het gebied van sport: Summer Camp, hardloop- en fietsactiviteiten voor allochtone vrouwen, imagoversterkende activiteiten Sloterplas (organiseren triatlon), voetbalschool en invoering gezamenlijke sportpas.
- Starten van een intensieve samenwerking tussen de 4 stadsdelen op het gebied van sport.
- Onderzoek uitvoeren naar de kenmerken en succesfactoren van good practices op het gebied van sport.
- Sportdeelname van de bewoners in Nieuw West komt met uitvoering van de interventie op Normaal Amsterdams Peil.

Kosten

Voor fase 1 heeft de bestuurscommissie € 400.000 toegewezen en voor fase 2 € 972.000 (waarvan € 350.000 is gereserveerd voor cofinanciering van sport- en beweegplannen van de stadsdelen).

⁶³ De rekenkamer heeft dit gedaan om te beoordelen in hoeverre er bij het vervolg van deze interventie voldoende aandacht besteed is aan de ervaringen die zijn opgedaan in fase 1. Hoewel het hierbij gaat om 2 verschillende interventies, constateert de rekenkamer dat beide interventies grote raakvlakken met elkaar hebben. In fase 1 is een overkoepelend projectplan geschreven waarin ook de doelstellingen voor fase 2 zijn uitgewerkt. Hiernaast wordt integraal over deze interventies gerapporteerd in het interventieoverzicht dat als bijlage is opgenomen in de voortgangsrapportage van april 2009 van de bestuurscommissie Nieuw West aan de gemeenteraad.

Interventie 6: *Dansgroep Krisztina de Châtel* - actielijn *Kunst en Cultuur*

Koers Nieuw West levert een bijdrage aan een cultuureducatieproject aan de Sloterplas. Het doel van deze interventie was om bewoners van Nieuw West (vrouwen en schoolgaande kinderen) kennis te laten maken met dans. Nevendoeel van de dansgroep was om binding te krijgen met de bewoners van Nieuw West om in de toekomst meer kunstprojecten voor en met hen te ontwikkelen.

Doelgroep

De doelgroep van deze interventie waren alle bewoners van Nieuw West; specifiek vrouwen en basisschoolleerlingen.

Beoogde resultaten en effecten

- Mogelijk maken van een dansvoorstelling in een circustent aan de Sloterplas.

Kosten

De financiële bijdrage van Koers Nieuw West aan deze interventie bedroeg € 42.500. De bijdrage was bestemd voor dekking van de kosten voor het huren van een circustent voor een periode 2 weken.

6.2 Beheer subsidieproces

De rekenkamer heeft het proces van subsidieverstrekking voor het sociaaleconomische kopprogramma Nieuw West beoordeeld aan de hand van de projectdossiers van de 6 geselecteerde interventies.

Voor de beoordeling hanteert de rekenkamer het volgende normenkader.

Tabel 6.2- Normenkader subsidiebeheer

Toetsaspect	Aandachtspunten
Meetbaarheid	<ul style="list-style-type: none">• In de projectaanvraag en het advies daarover van het bureau Koers Nieuw West aan de bestuurscommissie zijn de doelgroepen en beoogde doelen (effecten en resultaten) van de interventie specifiek, meetbaar, resultaatgericht en tijdgebonden geformuleerd.• De met de interventie uit te voeren activiteiten zijn onderbouwd met een kostenraming, die is getoetst door het bureau Koers Nieuw West.
Toekenning	<ul style="list-style-type: none">• In het dossier is duidelijk omschreven wat de bijdrage van de interventie is aan het inlopen achterstanden op Normaal Amsterdams Peil (NAP): er is een kwalitatieve en kwantitatieve onderbouwing over de met interventie in te lopen achterstand (te bereiken doelen en doelgroepen) die is gekoppeld aan de nulmeting uit 2007 van de dienst Onderzoek en Statistiek naar achterstanden in Nieuw West op sociaaleconomisch terrein.

Toetsaspect	Aandachtspunten
	<ul style="list-style-type: none"> • De interventie is te koppelen aan één en bij voorkeur aan meerdere NAP-indicatoren. • Bureau Koers Nieuw West heeft zichtbaar een afweging gemaakt over het nut en de noodzaak van de interventie. De interventie is bij voorkeur al elders succesvol gebleken. • Bureau Koers Nieuw West heeft zichtbaar een afweging gemaakt over de toegevoegde waarde van de interventie ten opzichte van het reguliere beleid van de stadsdelen en stedelijke diensten op sociaaleconomisch terrein.
Verantwoording	<ul style="list-style-type: none"> • De uitgaven zijn in de financiële administratie onderbouwd met facturen en nota's die door bureau Koers Nieuw West zijn beoordeeld en gefiatteerd. • In het projectdossier zijn één of meer voortgangs- of andere verantwoordingsdocumenten (eindverslagen) aanwezig (periodiciteit). Deze documenten geven bruikbare informatie over de inhoudelijke en financiële voortgang van de interventie en inzicht in eventuele knelpunten. • Dossiers van meerjarige interventies bevatten per tijdvak een tussentijdse verantwoording van de uitvoerder van de interventie over de kosten, de voortgang en de resultaten, waarbij belangrijke afwijkingen ten opzichte van het oorspronkelijk plan worden toegelicht. • Het interventiedossier bevat een verzoek van de subsidieontvanger tot subsidievaststelling en een eindverantwoording over de financiën en de geleverde resultaten. De accountantsverklaring heeft tevens betrekking op de rechtmatigheid van de bestedingen en de juiste verantwoording van de prestaties in het verantwoordingsverslag.
Evaluatie	<ul style="list-style-type: none"> • In de verantwoordingsdocumenten of in een evaluatierapport wordt gerapporteerd over de resultaten en de bereikte maatschappelijke effecten (d.w.z.: welke directe effecten zijn er bereikt met uitvoering van de interventie). Bij afgeronde interventies worden de eindresultaten bij voorkeur onderbouwd met een externe evaluatie. • Bureau Koers Nieuw West heeft zichtbaar een afweging gemaakt bij de beoordeling van de tussentijdse verantwoordingsrapportages, eindverantwoordingen en evaluatierapporten expliciet beoordeeld of het zinvol is om door te gaan met de interventie.

Op basis van de aandachtspunten zijn de projectdossiers bij bureau Koers Nieuw West beoordeeld. Bij de beoordeling hanteren wij een 5-puntsschaal: 1 = slecht, 2 = onvoldoende, 3 = matig, 4 = voldoende en 5 = goed.

In de volgende subparagrafen hebben wij onze bevindingen beschreven van de beoordeling van de 6 geselecteerde dossiers. We sluiten deze paragraaf af met samenvattende conclusies over het gevoerde subsidiebeheer door het bureau Koers Nieuw West.

Uitbreiding ondernemershuis

De uitbreiding van het ondernemershuis Nieuw West is een meerjarige interventie die wordt uitgevoerd in de periode 2008 - 2011 op de actielijn *Economie*. Voor een periode van 3 jaar financiert Koers Nieuw West de kosten van aanvullende personeelscapaciteit. Deze interventie loopt van januari 2008 tot en met januari 2011. Koers Nieuw West stelt jaarlijks € 345.000 beschikbaar (totaal € 1.035.000).

Tabel 6.3 geeft een overzicht van de scores van deze interventie op de verschillende toetsaspecten.

Tabel 6.3 - Scores op interventie 1: uitbreiding ondernemershuis

Toetsaspect	Score
Meetbaarheid	2
Toekenning	4
Verantwoording	4
Evaluatie	2
Gemiddelde score	3,0

Toelichting scores:

1 = slecht, 2 = onvoldoende, 3 = matig, 4 = voldoende, 5 = goed

Meetbaarheid

Zowel de doelen als doelgroepen van deze interventie zijn nog onvoldoende SMART geformuleerd. Van de 10 doelstellingen zijn er maar 4 SMART geformuleerd.

De overkoepelende (effect)doelstelling van deze interventie om een toename te realiseren van startende en gevestigde ondernemers is niet gekoppeld aan een beginsituatie en zijn er geen tussendoelen geformuleerd. Bij het projectvoorstel 2007⁶⁴ is een activiteitenoverzicht opgenomen, waarin voor de gehele projectperiode diverse kwantitatieve jaardoelen zijn opgenomen. Het gaat hierbij om doelstellingen als het voeren van 600 (intake)gesprekken per jaar met starters (300 gesprekken) en gevestigde ondernemers (300). Ondanks dat deze doelstellingen op zich redelijk concreet zijn, geldt echter dat ze onvoldoende specifiek zijn ten aanzien van de bijzondere doelgroepen voor deze interventie. In het voorstel zijn namelijk geen jaarlijkse streefwaarden opgenomen voor de te bereiken aantallen ondernemers uit de stedelijke vernieuwingsgebieden en de ondernemers die nog onvoldoende zijn aangesloten op de ondernemersinfrastructuur.

Voor de onderbouwing van de extra personeelsformatie voor het ondernemershuis Nieuw West gaat men uit van de omvang van de personeelsformatie van de andere ondernemershuizen in Amsterdam. In het projectplan is echter niet uitgewerkt in hoeverre het werkterrein van het ondernemershuis Nieuw West qua werkaanbod en doelgroepen vergelijkbaar is met dat van de andere ondernemershuizen.

⁶⁴ Voor de jaren 2008 en 2009 was geen projectaanvraag in het dossier aanwezig. De rekenkamer kon daardoor niet beoordelen in hoeverre de doelstellingen in de tijd consistent zijn.

Toekenning

Op het toetsaspect 'toekenning' scoort deze interventie voldoende. In de adviesnotitie van Koers Nieuw West aan de bestuurscommissie is de relatie gelegd met de actielijn Economie. Het ondernemershuis levert een bijdrage aan de versterking van de buurteconomie. Voor deze interventie stelt Koers Nieuw West jaarlijks financiële middelen beschikbaar om een structurele uitbreiding mogelijk te maken van het ondernemershuis Nieuw West. De onderbouwing hiervoor is dat het ondernemershuis Nieuw West in tegenstelling tot de andere 4 ondernemershuizen in Amsterdam niet in aanmerking zou komen voor een volledige financiering van de exploitatiekosten met EU-gelden.

Verantwoording

Ook op het toetsingsaspect 'verantwoording' scoort deze interventie voldoende. In het dossier zijn trimesterrapportages opgenomen over de periode 1 september tot en met 1 april 2009. Verder bevat het dossier een jaarrapportage 2008. De rekenkamer constateert dat zowel in de trimesterrapportages als de jaarrapportage nog niet volledig verslag wordt gedaan over de voortgang op de effectdoelstelling van deze interventie (namelijk: toename van het aantal startende en gevestigde ondernemers). Verder zijn deze rapportages informatief over de taakuitvoering van het ondernemershuis Nieuw West. Hiernaast heeft de rekenkamer voor 2008 en 2009 een accountantsverklaring in het dossier aangetroffen. De accountant concludeert in deze verklaringen dat hij naar aanleiding van een onderzoek naar de subsidiedeclaraties van het ondernemershuis geen afwijkingen van materieel belang heeft geconstateerd. Voor zowel 2007 als 2008 heeft het ondernemershuis nog geen verzoek tot subsidievaststelling ingediend. De reden hiervoor is dat bureau Koers Nieuw West in de zogenaamde toestemmingsbrief van 24 april 2007 hiervoor geen verplichtingen heeft opgelegd. Verder bevat het dossier een voortgangsrapportage van bureau Koers Nieuw West aan de bestuurscommissie, waarin relevante voortgangsinformatie is opgenomen. Bureau Koers Nieuw West spreekt in deze rapportage zijn twijfel uit over het algeheel functioneren van het ondernemershuis.

Evaluatie

In het dossier is een verslag opgenomen van een externe tussentijdse evaluatie van september 2008 naar het functioneren van ondernemershuis Nieuw West. De conclusie in deze evaluatie is dat in augustus 2008 de meeste doelstellingen voor 2008 lijken te worden gehaald. Deze prognose is gebaseerd op de voortgangsrapportages van het ondernemershuis tot en met eind augustus 2008. De rekenkamer vraagt zich af of deze conclusie niet te optimistisch is omdat uit de voortgangscijfers per eind augustus 2008 ook blijkt dat de voortgang op een aantal belangrijke doelstellingen op dat moment achterblijft bij de jaardoelstelling. Op deze datum was voor deze doelstellingen namelijk

nog maar een derde⁶⁵ van de voorgenomen gesprekken met prestarters gevoerd (115 van de beoogde 300) en gevestigde ondernemers (135 van de beoogde 300). Uit de notulen van de stuurgroep Ondernemershuis Nieuw West van 27 januari 2009 blijkt dat de evaluatie door de stuurgroep is besproken. Naar aanleiding hiervan besloot de stuurgroep om de doelstellingen van het ondernemershuis ongewijzigd te handhaven en het contract met de uitvoerder te verlengen.

Ketenregie

Deze interventie wordt uitgevoerd op de actielijn *Leren en Opgroeien* en is bedoeld om in Nieuw West een effectieve (sluitende) aanpak van multiprobleemgezinnen in risicocategorie 1 en 2 van de grond te krijgen. Koers Nieuw West stelt financiële middelen beschikbaar om coördinatoren en gezinsmanagers in de stadsdelen aan te stellen. Totaal beschikbaar € 1.400.000⁶⁶. Hiervan is € 200.000 bestemd om voor heel Nieuw West *good practices* te inventariseren en beschrijven, een helpdesk op te zetten in Osdorp en om een ‘superregisseur’ aan te stellen die kan ingrijpen als de samenwerking vastloopt.

Tabel 6.4 geeft een overzicht van de scores van deze interventie op de verschillende toetsaspecten.

Tabel 6.4 - Scores van interventie 2: ketenregie

Toetsaspect	Score
Meetbaarheid	2
Toekenning	2
Verantwoording	2
Evaluatie	1
Gemiddelde score	1,8

Toelichting scores:

1 = slecht, 2 onvoldoende, 3 = matig, 4 = voldoende, 5 = goed

Voor 2009 besloot de bestuurscommissie in maart 2009 aan de stadsdelen Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp en Slotervaart wederom € 300.000 (€ 100.000 per stadsdeel) beschikbaar te stellen voor ketenregie. Hierover zijn deze stadsdelen geïnformeerd met een toekenningsbeschikking. Ook voor 2009 zijn alleen voor Osdorp relevante stukken opgenomen in het dossier rond de aanvraag en toekenning van de subsidie voor 2009.

⁶⁵ Per 1 september 2008 had het ondernemershuis in theorie 66% van zijn activiteiten voor 2008 uitgevoerd. Niet voor alle doelstelling was op dat moment al sprake van een realiseringspercentage van 66%.

⁶⁶ Bureau Koers Nieuw West, bijlage overzicht resultaten van interventies bij voortgangsrapportage Vernieuwing in Nieuw West 2007 – 2008 van maart 2009 aan de gemeenteraad van Amsterdam.

In het dossier was geen toekenningsbeschikking 2009 opgenomen voor Bos en Lommer. Uit een financieel overzicht in het dossier⁶⁷ blijkt echter wel dat ook voor Bos en Lommer voor 2009 € 100.000 is uitgetrokken voor de uitvoering van ketenregie.

Voor geen enkel stadsdeel heeft de rekenkamer stukken in het dossier aangetroffen rond subsidievaststelling 2007 en 2008.

Meetbaarheid

Voor 2007 is een overkoepelend projectplan Nieuw West in het dossier opgenomen, waarin verschillende procesdoelstellingen zijn opgenomen om in heel Nieuw West de aanpak van multiprobleemgezinnen te verbeteren. Deze procesdoelen zijn echter onvoldoende SMART geformuleerd. Zo is bijvoorbeeld de procesdoelstelling *Het verbeteren van de ketensamenwerking* niet uitgewerkt in operationele doelen met daarbij behorende streefwaarden en een tijdpad.

Hiernaast zijn nog niet alle doelen voor deze interventie bekend. Dit komt doordat van de 4 stadsdelen alleen stadsdeel Osdorp tot nu toe projectplannen heeft opgesteld, waarin de doelen zijn uitgewerkt voor de interventie. Voor 2009 heeft Osdorp namens de andere 3 betrokken stadsdelen een vervolgaanvraag ingediend bij bureau Koers Nieuw West. In de aanvraag wordt vermeld dat de met interventie beoogde activiteiten (het opstellen van een gemeenschappelijke aanpak voor multiprobleemgezinnen) plaatsvindt in het kader van de stedelijke aanpak van multiprobleemgezinnen.

De doelgroep van deze interventie bestaat uit alle multiprobleemgezinnen in Nieuw West. In de kostenraming voor deze interventie is echter geen schatting gemaakt van de potentiële omvang van probleemgezinnen in Nieuw West in relatie tot de financiële middelen die nodig zijn om verschillende activiteiten voor deze doelgroep uit te voeren. Hiermee is naar het oordeel van de rekenkamer geen sprake van een goede financiële onderbouwing.

Toekenning

Naar het oordeel van de rekenkamer is in de adviesnotitie voor de bestuurscommissie de bijdrage van de interventie *Ketenregie* aan het inlopen van de achterstanden op de actielijn *Leren en Opgroeien*, niet goed onderbouwd. Ook heeft de rekenkamer geen analyse aangetroffen over de toegevoegde waarde van deze interventie ten opzichte van het reguliere jeugd- en welzijnswerk van de stadsdelen.

Verantwoording

De in het dossier aanwezige 2 verantwoordingsrapportages zijn weinig informatief. In de rapportage van 15 januari 2008 wordt alleen verslag gedaan over de tot dan toe uitgevoerde activiteiten in Osdorp. De rapportage is bovendien zeer summier ingevuld. In de standaard opgenomen indicatorentabel in de voortgangsrapportage geeft de uitvoerder (stadsdeel Osdorp) aan dat onmogelijk is om over een aantal vooraf overeengekomen projectdoelen

⁶⁷ Financieel overzicht in projectdossier, *stand van zaken per 19 maart 2009*.

getalsmatige voortgangsinformatie aan te leveren. De rekenkamer vindt dat over de voortgang van een aantal van deze doelen wel degelijk voortgangsgegevens zouden kunnen worden bijgehouden (bijvoorbeeld door gegevens bij te houden over de aantallen gehouden afstemmingsoverleggen, het aantal gezinnen waarvoor een plan van aanpak is opgesteld, etc.). Uit het dossier blijkt niet of het bureau Koers Nieuw West naar aanleiding van deze rapportage in nader overleg is getreden met Osdorp.

Evaluatie

Er is tot op heden nog geen externe evaluatie opgesteld voor deze interventie. Uit de laatste voortgangsrapportage van mei 2009 van het bureau Koers Nieuw West aan de bestuurscommissie blijkt dat de 4 stadsdelen thans een analyse maken van de bestaande praktijken in Nieuw West. Het doel hiervan is om een gemeenschappelijke aanpak op te stellen. De planning is dat een werkgroep van beleidsmedewerkers en coördinatoren risicogezinnen van de 4 stadsdelen voor de zomer van 2009 een globaal model hebben beschreven. Verder meldt het bureau Koers Nieuw West in de rapportage aan de bestuurscommissie dat deze interventie op schema ligt. De te bereiken maatschappelijke doelen zijn echter niet gekwantificeerd.

Banenmarkt Nieuw West

De banenmarkt is een interventie op de actielijn *Integreren, Participeren en Werkgelegenheid*. Sinds 2007 financiert Koers Nieuw West in aanvulling op de gemeentelijke Amsterdamse banenmarkt jaarlijks een aparte (één daagse) banenmarkt voor Nieuw West. Met de banenmarkt worden bedrijven en potentiële werknemers met elkaar in contact gebracht. In 2007 en 2008 bedroegen de jaarlijkse kosten van de banenmarkt € 90.000 (totaal € 180.000).

Tabel 6.5 geeft een overzicht van de scores van deze interventie op de verschillende toetsaspecten.

Tabel 6.5 - Scores van interventie 3: banenmarkt Nieuw West

Toetsaspect	Score
Meetbaarheid	3
Toekenning	4
Verantwoordingsinformatie	3
Evaluatie	3
Gemiddelde score	3,3

Toelichting scores:

1 = slecht, 2 onvoldoende, 3 = matig, 4 = voldoende, 5 = goed

In het dossier is een projectaanvraag opgenomen voor 2008 en 2009. In tegenstelling tot de aanvraag 2008, is bij de aanvraag voor 2009 geen begroting opgenomen. Hiernaast bevat het dossier nog geen stukken rond de subsidie vaststelling voor 2008.

Meetbaarheid

De outputdoelstellingen van de interventie zijn SMART geformuleerd (zo zijn er streefdoelstellingen voor de aantallen bezoekers, de aantallen contacten tussen werkzoekende en werkgevers). Het valt de rekenkamer wel op dat de bandbreedte van deze doelstellingen tamelijk ruim zijn (bijvoorbeeld 5.000 tot 10.000 contacten tussen werkgevers en potentiële werknemers).

Voor de interventie zijn hiernaast 4 effectdoelen geformuleerd (partijen die knelpunten op de arbeidsmarkt kunnen oplossen gaan samenwerken, werkzoekenden vinden sneller werk, ondernemers vinden gemakkelijker personeel en alle partijen die betrokken zijn bij de organisatie van de banenmarkt gaan duurzaam samenwerken). Deze effectdoelstellingen zijn echter niet verder uitgewerkt in tussendoelen en bijbehorende streefwaarden. De doelgroepen van deze interventie zijn goed omschreven.

De inhoudelijke onderbouwing voor het nut en noodzaak in de projectaanvraag en het advies van het bureau Koers Nieuw West over deze interventie aan de bestuurscommissie zijn voldoende. Wel stelt de rekenkamer vast dat bij de aanvraag voor 2009 van 6 november 2008 geen begroting is opgenomen. Voor 2009 heeft de bestuurscommissie opnieuw € 90.000 beschikbaar gesteld voor deze interventie.

Toekenning

In de adviesnotitie aan de bestuurscommissie is uiteengezet dat deze interventie bijdraagt aan de actielijn *Integreren, participeren en werkgelegenheid*. Het bureau Koers Nieuw West is nagegaan of de kosten voor deze interventie niet op een andere wijze kon worden gefinancierd.

Verantwoording

In het dossier is een voortgangsrapportage opgenomen van september 2008 over de banenmarkt 2008. De rapportage geeft inzicht in bezoekersaantallen en de aantallen bedrijven en organisaties die hebben deelgenomen aan het evenement. Over een aantal resultaatafspraken is geen informatie beschikbaar. Zo is er voor de doelstelling 5.000 - 10.000 contacten tussen werkgevers en potentiële werknemers bekend dat er naar schatting 2.350 contacten plaatsgevonden tussen werkgevers en potentiële werknemers. In de rapportage wordt het voorbehoud gemaakt dat niet bekend is of deze contacten daadwerkelijk hebben plaatsgevonden. Voor de banenmarkt 2008 heeft nog geen subsidievaststelling plaatsgevonden. De reden hiervoor is dat bureau Koers Nieuw West in de zogenaamde toestemmingsbrief van 28 februari 2008 hiervoor geen verplichtingen heeft opgelegd.

Evaluatie

In het dossier is een evaluatie aanwezig van de banenmarkt 2008. Hierin kijken de organisatoren kritisch terug naar de bereikte resultaten en effecten. Uit de evaluatie blijkt

dat één maand na de banenmarkt (juli 2008) 51 deelnemers een baan hebben gevonden en dat 122 bezoekers deelnemen aan een arbeidsdeelnameproject. Er zijn echter geen gegevens beschikbaar over het realiseren van de contacten tussen werkgevers en potentiële werknemers (resultaatdoelstelling) en contacten tussen opleidingsinstellingen en potentiële werknemers. Uit een zogeheten deurtelling blijkt dat in totaal ongeveer 1.250 werkzoekende de banenmarkt hebben bezocht. De organisatoren vinden dat de samenwerking (procesdoelstelling) goed was.

Buurt op eigen kracht

De interventie *Buurt op eigen kracht* is in 2007 voor de periode van 3 jaar van start gegaan in de 4 stadsdelen. Het doel van de interventie is om in de praktijk bewezen goede en innovatieve methoden voor bewonersparticipatie te inventariseren en die uit te rollen over Nieuw West. De totale kosten van deze 3 jarige interventie bedragen € 1.385.000.

Tabel 6.6 geeft een overzicht van de scores van deze interventie op de verschillende toetsaspecten.

Tabel 6.6 - Scores van interventie 4: buurt op eigen kracht

Toetsaspect	Score
Meetbaarheid	3
Toekenning	3
Verantwoording	3
Evaluatie	2
Gemiddelde score	2,8

Toelichting scores:

1 = slecht, 2 onvoldoende, 3 = matig, 4 = voldoende, 5 = goed

Meetbaarheid

In het overkoepelende projectplan dat bureau Koers Nieuw West heeft opgesteld is als effectdoelstelling opgenomen dat uitvoering van de interventie in 4 jaar tijd in aantal nog te bepalen wijken in Nieuw West moet leiden tot een verhoging van de index sociale cohesie⁶⁸ van minimaal 0, 2 punten en 0,3 punt op de index ontmoeten in een leefbare buurt⁶⁹.

⁶⁸ In de *Staat van de stad Amsterdam IV* van juni 2007 omschrijft O + S dat *sociale cohesie als* de mate van contact tussen burens en andere buurtbewoners, de gehechtheid aan de wijk en het kennen van elkaar van de wijkbewoners (p. 54). Naarmate de sociale cohesie in buurten hoger is, gaan de bewoners beter met elkaar om en voelen zij zich beter thuis in de buurt (*Nulmeting Koers Nieuw West*, p. 32).

⁶⁹ In de *Nulmeting Koers Nieuw West* (p.28 e.v.) worden verschillende aspecten van een leefbare buurt onderscheiden, waaronder *trots op de eigen buurt, sociale cohesie, contact met burens, thuisvoelen in de eigen buurt*. In de *Nulmeting* is geen index *ontmoeten in een leefbare buurt* opgenomen. Wel is een indicator opgenomen over *de ervaren tevredenheid van bewoners met hun eigen buurt*. Dit is een rapportcijfer per buurtcombinatie in Nieuw West die afkomstig is uit het onderzoek *Wonen in Amsterdam 2005*.

Van de 2 stadsdelen (Geuzenveld-Slotermeer en Osdorp) die voor 2007 een projectaanvraag hadden ingediend, heeft alleen Osdorp de overkoepelende doelstellingen voor Nieuw West uitgewerkt in een lokaal plan van aanpak met bijbehorende doelstellingen. Uit het projectplan van Geuzenveld-Slotermeer blijkt dat de doelstellingen voor heel Nieuw West niet zijn doorvertaald. De reden hiervoor is dat de doelstellingen in het projectplan van Geuzenveld-Slotermeer letterlijk zijn overgenomen uit het algemene projectplan.

Voor Bos en Lommer en Slotervaart geldt dat deze 2 stadsdelen in 2007 geen projectaanvraag hebben ingediend. Hierdoor is onbekend welke doelstellingen deze stadsdelen bij aanvang van de interventie hebben geformuleerd. De bestuurscommissie heeft in 2007 € 150.000 aan deze stadsdelen beschikbaar gesteld, zonder dat hieraan een kostenraming aan ten grondslag lag.

Voor 2009 hebben wel alle 4 de stadsdelen een projectplan ingediend bij bureau Koers Nieuw West. In deze plannen is globaal uitgewerkt met kwalitatieve ER doelstellingen wat de bijdrage van de interventie is aan het beleidskader van Koers Nieuw West.

Toekenning

In het algemene projectplan voor heel Nieuw West is aangegeven dat deze interventie bijdraagt aan de actielijn *Wonen en Leven*. De noodzaak van de interventie is onderbouwd met een verwijzing naar elders succesvol beproefde toepassingen van het concept 'buurtgericht werken'. Verder is toegevoegde waarde van de interventie uitgewerkt ten opzichte van het reguliere buurt- en welzijnswerk in de stadsdelen. Met 'buurtgericht werken' willen de stadsdelen de omslag maken naar een vraaggerichte aanpak. In hun aanvraag voor 2009 hebben Geuzenveld-Slotermeer en Slotervaart expliciet uitgewerkt wat de toegevoegde waarde van het buurtgericht werken van deze interventie is ten opzichte van het burgergericht werken dat in deze stadsdelen plaatsvindt in het kader van het programma de Amsterdamse Wijkaanpak.

Verantwoordingsinformatie

In 2008 dienden alleen de stadsdelen Geuzenveld-Slotermeer en Osdorp voortgangsrapportages in bij bureau Koers Nieuw West. De rapportages van Osdorp geven goed inzicht in de resultaten en algemene voortgang van 3 van de 2 deelprojecten. Ook meldt dit stadsdeel enkele organisatorische knelpunten. De 2 voortgangsrapportages van Geuzenveld-Slotermeer geven ook goed inzicht in de voortgang en resultaten die tot dan toe zijn behaald met de projecten. Ook dit stadsdeel signaleert net als Osdorp organisatorische knelpunten in relatie tot buurtgerichte activiteiten die in het stadsdeel worden uitgevoerd voor de wijkaanpak. Zowel Bos en Lommer als Slotervaart hebben in 2008 geen voortgangsrapportage ingediend bij bureau Koers Nieuw West. In 2009 hebben wel alle 4 de stadsdelen een voortgangsrapportage ingediend bij bureau Koers Nieuw West. Stadsdeel Bos en Lommer en stadsdeel Slotervaart gaan in de voortgangsrapportage van

2009 zeer globaal in op de resultaten van een aantal projecten die zijn uitgevoerd in de periode 2007 en 2008. Of de in de rapportageperiode in beide stadsdelen behaalde resultaten in overeenstemming zijn met de voor deze interventie oorspronkelijk geformuleerde doelstellingen is niet te beoordelen. De reden hiervoor is dat de rekenkamer in het dossier voor Bos en Lommer en Slotervaart voor 2007 geen projectaanvraag 2007 heeft aangetroffen.

Aan de hand van de 2 door bureau Koers Nieuw West aan de bestuurscommissie uitgebrachte voortgangsrapportages stelt de rekenkamer vast dat de bestuurscommissie niet geïnformeerd is over de voortgang op de doelen voor het overkoepelende deelproject voor heel Nieuw West (*good practices* inventariseren en uitrollen). Voor deze overkoepelende projectactiviteit is in 2007 een budget uitgetrokken van € 185.000.

Tot nu toe hebben de stadsdelen nog geen eindverantwoording (inhoudelijk en financieel eindverslag) voor 2007 ingediend bij bureau Koers Nieuw West. De reden hiervoor is dat bureau Koers Nieuw West in de zogenaamde toestemmingsbrieven aan de stadsdelen in 2007 hiervoor geen verplichtingen heeft opgelegd. Wel heeft het bureau inmiddels aan Bos en Lommer verzocht om een inhoudelijk en financieel eindverslag 2007 in te dienen. Dit verslag was in juli 2009 nog niet beschikbaar. In de toekenningsbeschikkingen voor 2009 die bureau Koers Nieuw West heeft verstuurd aan de 4 stadsdelen zijn nu wel heldere regels opgenomen over de verantwoording door de stadsdelen over de subsidies.

Evaluatie

Tot nu toe is voor deze interventie in één stadsdeel een deelproject geëvalueerd. Het gaat hierbij om de evaluatie van het project *Buurtweb* dat is uitgevoerd in Osdorp en dat geëvalueerd is door de dienst Onderzoek en Statistiek (O+S). Uit de evaluatie blijkt dat het lastig is om een uitspraak te doen over een toename van de sociale cohesie in de betrokken buurt als gevolg van de interventie. De reden hiervoor is een te lage respons van een bepaalde groep bewoners.

Over de effecten van de projecten op de sociale samenhang en leefbaarheid in de buurt is informatie beschikbaar in de vorm van de impressies en observaties van de medewerkers van het stadsdeel of uitvoerende organisaties die betrokken waren bij de uitvoering van het project.

Krachten bundelen in de sport

Doel van deze interventie op de actielijn *Sport* is om de (achterblijvende) sportdeelname van bewoners in Nieuw West op gemiddeld Amsterdams Peil te brengen. De interventie bestaat uit 2 fasen. In fase 1 zijn de in Nieuw West succesvol gebleken sportactiviteiten geïnventariseerd (*good practices*). Fase 2 van deze interventie moet een sportinfrastructuur voor Nieuw West opleveren, die gebaseerd is op de lokale inzichten in Nieuw West en elders beproefde praktijken. Voor fase 1 heeft de bestuurscommissie € 400.000 toegewezen en voor fase 2 € 972.000 (waarvan € 350.000 is gereserveerd voor cofinanciering van sport- en beweegplannen van de stadsdelen). Voor dit dossieronderzoek heeft de rekenkamer hoofdzakelijk het dossier van de 1^e fase beoordeeld. Voor de onderdelen 'toekenning' en

‘evaluatie’ heeft de rekenkamer ook de aanvraag voor fase 2 van deze interventie op onderdelen beoordeeld. De reden hiervoor is dat fase 2 een vervolg is op fase 1. De rekenkamer is in verband hiermee nagegaan in hoeverre in de aanvraag voor de 2^e fase voldoende aandacht is besteed aan de ervaringen die zijn opgedaan in de 1^e fase.

Tabel 6.7 geeft een overzicht van de scores van deze interventie op de verschillende toetsaspecten.

Tabel 6.7 - Scores van interventie 5: krachten bundelen in de sport

Toetsaspect	Score
Meetbaarheid	3
Toekenning	4
Verantwoording	4
Evaluatie	4
Gemiddelde score	3,8

Toelichting scores:

1 = slecht, 2 onvoldoende, 3 = matig, 4 = voldoende, 5 = goed

Meetbaarheid

Voor deze interventie zijn per fase verschillende soorten doelstellingen geformuleerd. In het overkoepelende projectplan voor beide fasen zijn verschillende effectdoelen, procesdoelen en resultaatdoelstellingen geformuleerd. Voor fase 1 zijn de procesdoelen globaal uitgewerkt (brede implementatie *good practices* uit Amsterdam West, starten van een intensieve samenwerking op het gebied van *good practices*). In het overkoepelende projectplan dat is opgesteld voor fase 1 zijn ook de doelen voor fase 2 uitgewerkt. Voor fase 1 zijn geen effectdoelen geformuleerd voor deze interventie. Wel is als resultaatdoelstelling opgenomen om een aantal *good practices* op het gebied van sport in de stadsdelen uit te voeren (waaronder een summer camp, hardloopcursussen, fietscursussen en de invoering van een sportpas). Voor fase 2 daarentegen zijn wel SMART effectdoelen geformuleerd. Het gaat hierbij om een toename in Nieuw West in 4 jaar tijd van ‘sociale cohesie’ (minimaal 0,2 punten), ‘ervaren gezondheid’ (0,3 punten) en ‘leefbaarheid’ (0,3 punten). Hiernaast is voor fase 2 als effectdoelstelling de algemene doelstelling opgenomen ‘meer deelname aan sport ten aanzien van NAP, in het bijzonder voor specifieke doelgroepen’. Voor de *good practices* die in fase 1 worden geïmplementeerd geldt dat geen streefwaarden zijn opgenomen ten aanzien van het bereiken met deze practices van de verschillende doelgroepen in Nieuw West die nog niet genoeg sporten. In het overkoepelende projectplan is geen informatie opgenomen over de omvang van de verschillende doelgroepen.

De kostenraming geeft op activiteitsniveau voor fase 1 globaal inzicht in de bedragen die zijn uitgetrokken voor deze interventie. Voor de verschillende sportactiviteiten is echter niet uitgewerkt hoeveel bewoners daarmee moeten worden bereikt. Daarmee is geen sprake van een goede onderbouwing van de kosten.

Toekenning

In het dossier is een projectplan opgenomen voor heel Nieuw West. In de adviesnotitie aan de bestuurscommissie heeft bureau Koers Nieuw West de relatie van deze interventie uitgewerkt met de beleidsdoelen van Koers Nieuw West. De interventie draagt bij aan de actielijn *Sport*.

Verantwoording

De uitvoering van fase 1 van deze interventie is aangestuurd door het zogeheten Portefeuillehoudersoverleg Sport (PFH). In dit overleg hebben de portefeuillehouders Sport van de dagelijkse besturen van de 4 stadsdelen zitting. In het dossier heeft de rekenkamer notulen aangetroffen over de periode 2007 - heden, waarin de voortgang van de verschillende deelprojecten van fase 1 is besproken. Uit deze notulen blijkt dat een aantal in de begroting opgenomen onderzoeksactiviteiten niet zijn uitgevoerd (het onderzoek en het congres). De reden hiervoor was dat de bestuurscommissie het aangevraagde budget van € 450.000 niet volledig heeft toegekend. Verder geven deze notulen inzicht in een aantal praktische zaken die komen kijken bij de uitvoering van deze interventie zoals beraadslagingen over de verdeling van kosten over de stadsdelen, discussies over de gewenste schaalgroottes voor sportactiviteiten en praktische uitvoeringsaspecten zoals het beslag dat de invoering van de sportpas legt op de formatie van de stadsdelen (hiervoor is zo'n 0,2 fte nodig per stadsdeel).

Hiernaast brengt bureau Koers Nieuw West periodiek verslag uit aan de bestuurscommissie over de voortgang van de interventie. De rapportage van januari 2008 aan de bestuurscommissie bevat echter nog nauwelijks informatie over de voortgang. De reden hiervoor is dat de interventie zich op dat moment nog in de fase van kwartiermaken bevindt.

Evaluatie

Op 1 januari 2009 is bureau Koers Nieuw West gestart met de uitvoering van fase 2. Voor fase 1 is nog geen inhoudelijk en financieel eindverslag beschikbaar. Wel zijn diverse deelevaluaties opgesteld voor de *good practices*. Het gaat hierbij om tussentijdse evaluaties van de summer camps, de zwemloop en triatlon, de hardloop- en fietscursussen en de invoering van de sportpas. In deze evaluaties wordt ingegaan op de behaalde resultaten, deelnemersaantallen en de vraag of het aanbieden van de sportactiviteit daadwerkelijk heeft geleid tot meer sporten door de leden van de doelgroep. Het blijkt nog lastig om over dit laatste punt een uitspraak te doen. Hiernaast wordt in de evaluaties ingegaan op de vraag wat de gewenste schaalgrootte en bekostiging van de activiteiten is. Een algemene conclusie is dat bundeling op het niveau van Nieuw West voor een aantal activiteiten (summer camps) zinvol lijkt te zijn. Verder is de conclusie dat deze activiteiten gelet op de positieve ervaringen in fase 1 in fase 2 verder zullen worden uitgerold.

Dansgroep Krisztina de Châtel

Deze interventie op de actielijn *Kunst en Cultuur* betreft een bijdrage van Koers Nieuw West aan een cultuureducatieproject rond de Sloterplas. De bijdrage van Koers Nieuw West bestond uit het financieren van de kosten voor het huren van een circustent voor een periode van 2 weken, waarin het project (een dansvoorstelling) werd uitgevoerd. De financiële bijdrage van Koers Nieuw West aan deze interventie bedroeg € 42.500.

Tabel 6.8 geeft een overzicht van de scores van deze interventie op de toetsaspecten.

Tabel 6.8 - Scores van interventie 6: dansgroep Krisztina de Châtel

Toetsaspect	Score
Meetbaarheid	2
Toekenning	1
Verantwoording	4
Evaluatie	4
Gemiddelde score	2,8

Toelichting scores:

1 = slecht, 2 onvoldoende, 3 = matig, 4 = voldoende, 5 = goed

Meetbaarheid

In het projectvoorstel is in algemene zin de doelstelling van deze interventie uitgewerkt (het belang van cultuureducatie). Welke doelgroepen in Nieuw West moeten worden bereikt is niet aangegeven. Verder was de aanvraag voorzien van een kostenraming. Na afronding van deze interventie heeft de uitvoerder een eindverslag ingediend. Hieruit blijkt welke doelgroepen zijn bereikt die gewoonlijk niet met dans in aanraking komen.

Toekenning

In de adviesnotitie van het bureau Koers Nieuw West wordt geen relatie gelegd met de beleidsdoelen van het kopprogramma. Ook is in deze notitie niet uitgewerkt wat de bijdrage van deze interventie is aan het inlopen van de sociaaleconomische achterstanden in Nieuw West.

Verantwoording

De uitvoerder heeft bij het bureau Koers Nieuw West een eindverslag ingediend. Hierin wordt zowel inhoudelijk als financieel verslag gedaan over de interventie. Het bureau Koers Nieuw West heeft de uitvoerder per brief laten weten dat het akkoord gaat met deze verantwoording.

Evaluatie

In het eindverslag gaat de uitvoerder in op de behaalde resultaten. De dansvoorstelling heeft 2 weken gedraaid aan de Sloterplas. Er zijn 10 voorstellingen uitgevoerd die zijn bijgewoond door 1.238 bezoekers. De gemiddelde bezettingsgraad van de voorstellingen bedroeg 85,2 %.

Verder zijn er 5 workshop gehouden waaraan leerlingen primair onderwijs (2 scholen) en voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (3 scholen) deelnamen. Verder doet de uitvoerder verslag over gesprekken die met een aantal bezoekers zijn gevoerd over de meerwaarde van de dansvoorstelling. De rekenkamer vindt het positief dat er een uitgebreide evaluatie is opgesteld, maar tekent hierbij aan dat dit wel een zelfevaluatie betreft.

Conclusies

In dit dossieronderzoek heeft de rekenkamer voor alle actielijnen van het sociaaleconomisch kopprogramma een dossier geanalyseerd van een afgeronde interventie die van start is gegaan in de periode 2007 - 2008. Voor 5 actielijnen is het dossier geselecteerd van een meerjarige interventie. De geselecteerde dossiers geven zowel inzicht in de periode voordat het kopprogramma werd aangewezen als grootstedelijk project als de periode daarna. Voor één actielijn (Kunst en cultuur) bleek het niet mogelijk om een meerjarige interventie te selecteren. Voor deze actielijn is daarom het dossier van een afgeronde interventie geselecteerd. Samen hebben de geselecteerde dossiers betrekking op bijna één vijfde (18%) van het bedrag dat de bestuurscommissie Nieuw West per 1-1-2009 had uitgetrokken voor interventies⁷⁰. Bij de beoordeling van de projectdossier heeft de rekenkamer geïnventariseerd of er informatie aanwezig was over:

- de kosten, output, outcome bij de aanvraag (meetbaarheid);
- de onderbouwing om de interventie uit te voeren (toekenning);
- de tussentijdse verantwoording en indien van toepassing de eindverantwoording over de bestede kosten, de voortgang en geleverde prestaties;
- de gerealiseerde effecten van de interventie en de beoordeling door bureau Koers Nieuw West of het wenselijk is om de activiteiten van de interventies in de toekomst voor te zetten (evaluatie).

In tabel 6.9 zijn de scores opgenomen van de 6 beoordeelde subsidiedossiers.

⁷⁰ Voor de 6 interventies heeft de bestuurscommissie Nieuw West een bedrag van € 5.014.500 beschikbaar gesteld. Per 1-1-2009 was de bestuurscommissie in totaal voor een bedrag van € 29.500.000 aangegaan voor verplichtingen in het kader van de interventies voor het sociaaleconomisch kopprogramma.

Tabel 6.9 - Gemiddelde scores voor alle 6 de interventies op de onderdelen Meetbaarheid, Toekenning, Verantwoording en Evaluatie.

Interventie	Meetbaarheid	Toekenning	Verantwoording	Evaluatie	Gemiddelde totaalscore per interventie
Uitbreiding ondernemershuis	2	4	4	2	3,0
Ketenregie	2	2	2	1	1,8
Banenmarkt Nieuw West	3	4	3	3	3,3
Buurt op eigen kracht	3	3	3	2	2,8
Krachten bundelen in de sport	3	4	4	4	3,8
Dansgroep Krisztina de Châtel	2	1	4	4	2,8
Gemiddelde totaal score per beoordelingsaspect	2,5	3,0	3,3	2,7	2,9

Toelichting scores:

1 = slecht, 2 onvoldoende, 3 = matig, 4 = voldoende, 5 = goed

Het eindoordeel van de rekenkamer is dat de kwaliteit van de projectdossiers van het bureau Koers Nieuw West 'matig' is.

Op grond van deze tabel concludeert de rekenkamer het volgende.

- De totaalscores van de 6 interventiedossiers op alle 4 de beoordelingsaspecten samen, loopt uiteen van 'matig naar voldoende' (*Krachten bundelen in de sport*, gemiddelde totaalscore 3,8) tot onvoldoende (*Ketenregie*, gemiddelde totaalscore 1,8).
- Als we naar de afzonderlijke scores kijken op de verschillende beoordelingsaspecten, dan is de gemiddelde score van de dossiers het hoogste op het onderdeel 'verantwoording' (3,3). Een verklaring voor de relatief hoge gemiddelde score van de dossiers op het onderdeel Verantwoording komt voort uit onze constatering dat alle uitgaven van de interventies in de administratie zijn onderbouwd door facturen, nota's en dergelijke zijn beoordeeld en gefiatteerd door bureau Koers Nieuw West. Daarnaast constateerden we dat het bureau Koers Nieuw West sinds het najaar van 2008 voor alle dossiers standaard een voortgangsrapportage voor de bestuurscommissie opstelt. Aan de hand van het dossier was evenwel niet altijd vast te stellen of de betreffende informatie gebaseerd was op gegevens van de uitvoerder van de interventie.
- De gemiddelde score op het onderdeel 'meetbaarheid' is het laagst (2,5). De reden hiervoor is dat de doelen en doelgroepen van de interventies nog onvoldoende SMART zijn geformuleerd.

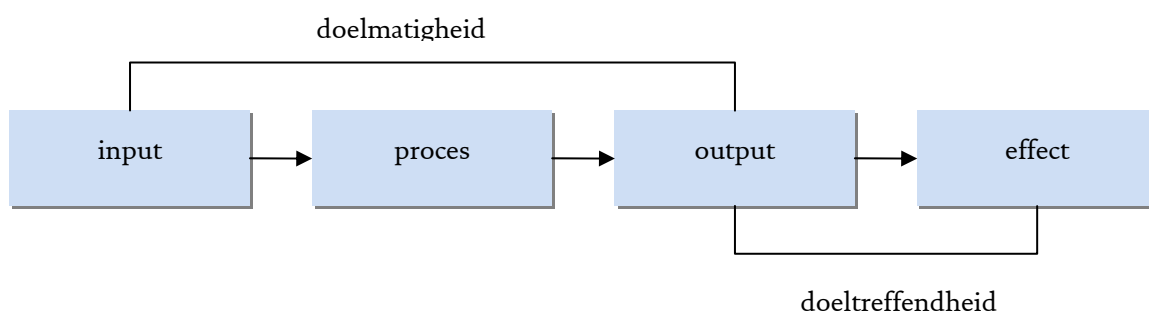
Ter toelichting op deze conclusie merkt de rekenkamer nog het volgende op.

- In 2007 en 2008 informeerde bureau Koers Nieuw West de uitvoerders van de interventies (stadsdelen in Nieuw West en private organisaties) met een bevestigingsbrief over de hoogte van het door bestuurscommissie Nieuw West toegekende budget. In deze brieven meldt het bureau Koers Nieuw West tot welk maximum bedrag de aanvrager uitgaven mag doen en dat het hierbij om een voorlopig besluit gaat. De reden hiervoor is dat er op dat moment nog geen oprichtingsbesluit is opgesteld voor Koers Nieuw West. Omdat er voor het sociaaleconomisch kopprogramma op dat moment ook nog geen specifieke subsidieverordening is opgesteld, is er nog geen sprake van een formele subsidietoekenning. Door het ontbreken van een dergelijke verordening verwijst het bureau Koers Nieuw West in deze brieven niet naar van toepassing zijnde subsidievoorwaarden. Hierdoor worden aan de aanvragers geen nadere regels opgelegd ten aanzien van de besteding en verantwoording van de door Koers Nieuw West beschikbaar gestelde gelden. Met uitzondering van de interventie *Dansgroep Krisztina de Châtel* verzoekt het bureau Koers Nieuw West bij alle andere 5 interventies met de bevestigingsbrief om aanvullende stukken. Het gaat hierbij om een aanvraag, een definitief projectplan en een definitieve begroting. Deze stukken bleken slechts voorhanden voor één deelproject van de interventie Buurt in eigen kracht. Uit de dossiers blijkt echter niet dat deze voorwaarden later bekend zijn gemaakt aan de uitvoerders.
- Beperkte informatie over voortgang op procesdoelen: 3 van de 6 interventies richten zich op het invoeren in Nieuw West van een (verbeterde) aanpak van het buurtgericht werken (buurt in kracht), de aanpak van multiprobleemgezinnen (ketenregie) en het opzetten van een sportinfrastructuur. In alle 3 deze interventies experimenteren de stadsdelen met nieuwe of elders beproefde werkwijzen en voert bureau Koers Nieuw West op een overkoepelend deelproject uit. Het doel van deze overkoepelende projecten is om een gemeenschappelijke aanpak te ontwikkelen die gebaseerd is op *good practices* in de stadsdelen. Over de voortgang op deze procesdoelstelling heeft het bureau Koers Nieuw West nog geen voortgangsrapportages opgesteld. Aangezien het gaat om meerjarenprojecten met een relatief groot financieel belang is het naar het oordeel van de rekenkamer wel wenselijk om tussentijds te beoordelen hoe de resultaten van de afzonderlijke deelprojecten in de stadsdelen zich verhouden tot de overkoepelende projectdoelen en in hoeverre eventuele bijstelling van de doelen noodzakelijk is.

6.3 Beoordeling doelmatigheid en doeltreffendheid

De doelmatigheid en doeltreffendheid van de interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma beoordeelt de rekenkamer aan de hand van de onderzochte subsidiedossiers. Hieronder is een toelichting opgenomen van de daarbij gehanteerde begrippen.

Figuur 6.1 - Doelmatigheid & doeltreffendheid interventies

Bovenstaande figuur maakt inzichtelijk dat het bij het meten van doelmatigheid gaat om de vraag in hoeverre een bepaalde input (bijvoorbeeld ingezette menskracht en financiën) leidt tot het realiseren van een bepaalde output (prestaties). In het blok output onderscheiden we alle voor een interventie gerealiseerde activiteiten en prestaties. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de aantallen gegeven cursussen, de aantallen deelnemers daaraan, de gerealiseerde aantallen contacturen. Door de output te relateren aan de input is het mogelijk om een uitspraak te doen over doelmatigheidsaspecten, zoals bijvoorbeeld de kosten per deelnemer. Verder blijkt uit de figuur dat de verhouding tussen output en effect inzicht geeft in de doeltreffendheid van de interventie.

Een voorbeeld hiervan is het percentage cursisten dat na een sollicitatietraining in het kader van de interventie *Banenmarkt* een baan heeft gevonden en na een jaar in die baan nog aan het werk was.

6.3.1 Beoordeling doelmatigheid

De rekenkamer is voor de 6 dossiers nagegaan in hoeverre bureau Koers Nieuw West bij het beheer voldoende aandacht besteedt aan de doelmatigheid van de interventies. Hiertoe heeft de rekenkamer beoordeeld of de in de projectvoorstellen van de interventies een adequate kostenonderbouwing aanwezig was voor de met de interventie uit te voeren activiteiten en de te bereiken aantallen deelnemers. Hiervoor heeft rekenkamer het volgende normenkader gehanteerd.

Tabel 6.10 – Normenkader beoordeling doelmatigheid interventies

Norm	Toetsaspecten
Het toekenningsbesluit is gebaseerd op een adequate kostenonderbouwing.	<p>Van een adequate kostenonderbouwing is sprake indien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De kosten per activiteit (op kostensoorten-niveau) en per deelnemer bekend zijn; • Inzicht bestaat in de verhouding directe kosten en overhead; • De kosten getoetst zijn aan referentiegegevens (vergelijkbare activiteiten) of tot stand zijn gekomen via een aanbesteding.

Tabel 6.11 geeft een overzicht van de scores die de rekenkamer heeft toegekend bij de beoordeling van de 6 interventies op de bovengenoemde toetsingsaspecten. De interventies zijn beoordeeld op een 5-puntsschaal die loopt van ‘goed’ (score 5), via ‘matig’ (score 3) tot ‘slecht’ (score 1).

Tabel 6.11 - Beoordeling van de 6 dossiers op doelmatigheid

Interventie	Score	Toelichting
<i>Uitbreiding ondernemershuis</i>	3	Uitbreiding personeelsformatie ondernemershuis is gebaseerd op de personeelsformatie van de andere 3 ondernemershuizen in Amsterdam. Er zijn geen gegevens opgenomen hoeveel bijvoorbeeld een adviesgesprek met een ondernemer gemiddeld kost.
<i>Ketenregie</i>	1,5	In het overkoepelende projectplan voor Nieuw West is een indicatieve meerjarenkostenbegroting opgenomen. Een nadere onderbouwing naar kostensoorten voor de uit te voeren activiteiten ontbreekt in het projectplan. De stadsdelen ontvangen jaarlijks € 100.000 om <i>good practices</i> te borgen, zonder daarbij de concrete output (uren, producten) te benoemen.
<i>Banenmarkt Nieuw West</i>	4	In het projectplan is op activiteitsniveau een kostenraming opgenomen van de verschillende kostensoorten.
<i>Buurt op eigen kracht</i>	1,5	In het overkoepelende projectplan voor Nieuw West voor 2007 en projectplannen 2009 van de 4 stadsdelen is een indicatieve kostenbegroting opgenomen. Een nadere onderbouwing naar kostensoorten voor de uit te voeren activiteiten ontbreekt in het projectplan. De stadsdelen ontvangen jaarlijks € 150.000 om nieuwe initiatieven te ontwikkelen voor het buurtwerk. In het projectplan is geen concrete output (uren, producten) benoemd.

Interventie	Score	Toelichting
<i>Krachten bundelen in de sport</i>	2,5	In de begroting van het projectplan zijn de kosten van de verschillende activiteiten geraamd, waaronder organisatie- en managementkosten en diverse sportactiviteiten. De budgetten voor de sportactiviteiten zijn niet gebaseerd op aantallen deelnemers.
<i>Dansgroep Krisztina de Châtel</i>	4	In het projectvoorstel is op kostensoortniveau de bijdrage van Koers Nieuw West gespecificeerd (het huren van een circustent)
Gemiddelde score	2,8	

Toelichting scores:

1 = slecht, 2 = onvoldoende, 3 = matig, 4 = voldoende, 5 = goed

Uit deze tabel blijkt het volgende.

- In het algemeen scoren de interventies qua kostenonderbouwing ‘matig’ (gemiddelde score is 2,8).
- Voor vrijwel alle interventies (5 van de 6) is de kostenraming gebaseerd op een globale inschatting van de kosten voor de verschillende activiteiten die voor de interventies worden uitgevoerd, zonder dit via kostensoorten te onderbouwen. Voor vrijwel geen enkele interventie (uitzondering: één deelproject van *Buurt in eigen kracht* van een stadsdeel) heeft de rekenkamer een gedetailleerde uitwerking aangetroffen van de kosten per deelnemer.

6.3.2 Beoordeling doeltreffendheid

Uit wetenschappelijk onderzoek naar stedelijke vernieuwing blijkt dat het doorgaans lastig is om de effecten (de veranderingen in de samenleving) van stedelijke vernieuwingsoperaties te meten. Bovendien zijn de effecten (maatschappelijke veranderingen) doorgaans pas na langere tijd zichtbaar. Dit pleit er voor om de verwachtingen over de met de interventies te bereiken (maatschappelijke) effecten van te voren liefst zo concreet mogelijk te formuleren. Dit betekent dat vooraf geformuleerd zou moeten worden wat het effect van de interventie (bijvoorbeeld een sollicitatietraining) zou moeten zijn voor de betreffende deelnemers (bijvoorbeeld x-% vindt een baan) en achteraf zou moeten worden gemeten wat het werkelijke effect is geweest (x-% dat een baan heeft gevonden). Dergelijke informatie is van belang om onderbouwd beslissingen te kunnen nemen of interventies eventueel gewijzigd moeten worden voortgezet.

De rekenkamer is voor de 6 projectdossiers nagegaan in hoeverre bureau Koers Nieuw West bij het beheer voldoende aandacht besteed aan de doeltreffendheid van de interventies. Hiervoor heeft rekenkamer het volgende normenkader gehanteerd.

Tabel 6.12 - Normenkader beoordeling doeltreffendheid interventies

Norm	Toetsaspecten
De doeltreffendheid van de bestede subsidiegelden wordt beoordeeld.	<ul style="list-style-type: none"> Voorafgaand aan de beslissing van de bestuurscommissie Nieuw West om financiële middelen beschikbaar te stellen voor uitvoering van een interventie, vindt door het bureau Koers Nieuw West een samenhangende beoordeling plaats van de potentiële bijdrage van de interventie aan de doelen van het sociaaleconomische kopprogramma. In de beoordeling dienen de volgende aspecten te worden meegewogen: de bijdrage van de interventie aan de beleidsdoelen van de focusnotitie en de doelgroepen die met de interventies zullen worden bereikt.
	<ul style="list-style-type: none"> Na afloop van de interventie beoordeelt Bureau Koers Nieuw West de effectiviteit van de interventie en beslist op basis hiervan of het zinvol is om de interventie uit te rollen over Nieuw West. Hierbij beoordeelt Koers Nieuw West de directe effecten van de interventies onder de deelnemers van de betreffende interventie.

Tabel 6.13 geeft een overzicht van de scores die de rekenkamer heeft toegekend bij de beoordeling van de twee toetsaspecten.

Tabel 6.13 - Beoordeling doeltreffendheid van de 6 interventiedossiers

Interventie	Score	Toelichting
<i>Uitbreiding ondernemershuis</i>	3	In de adviesnotitie voor de bestuurscommissie is de bijdrage van de interventie aan beleidsdoelen Koers Nieuw West onvoldoende SMART uitgewerkt. Niet gekwantificeerd is hoe groot bijvoorbeeld de jaarlijkse toename van startende en gevestigde ondernemers moet zijn. Het ondernemershuis is geëvalueerd. De uitgevoerde evaluatie doet geen duidelijke uitspraken over het realiseren van de effectdoelstelling (toename startende en gevestigde ondernemers).
<i>Ketenregie</i>	1	In de adviesnotitie voor de bestuurscommissie worden meerdere mogelijke effecten genoemd. Deze effecten hebben geen relatie met het beleidskader van het kopprogramma. Er zijn tot op heden nog geen (tussentijdse) evaluaties uitgevoerd om de effectiviteit van de interventie te kunnen beoordelen.

Interventie	Score	Toelichting
<i>Banenmarkt Nieuw West</i>	3	In het projectvoorstel zijn kwalitatieve doelstellingen opgenomen over 'het vergroten van het aandeel werkenden in Nieuw West'. De evaluatie geeft beperkt inzicht in de directe resultaten van de interventie (het aantal mensen dat een jaar na uitvoering van de banenmarkt nog aan het werk is of inmiddels een baan heeft gevonden). In de evaluatie is evenwel vermeld dat vanwege praktische redenen het lastig is om deze (impact-) gegevens te verzamelen.
<i>Buurt op eigen kracht</i>	2,5	In het algemene projectplan is voor heel Nieuw West aangegeven dat uitvoering van deze interventie moet leiden tot een algehele toename van de sociale cohesie en leefbaarheid in 4 nader te benoemen wijken in Nieuw West. Hiervoor zijn in het plan kwantitatieve streefwaarden opgenomen. Slechts één stadsdeel (Osdorp) heeft vervolgens de doelen uit het algemene projectplan doorvertaald naar een lokaal plan van aanpak. Eén deelproject dat Osdorp heeft uitgevoerd is geëvalueerd.
<i>Krachten bundelen in de sport</i>	2,5	Voor heel Nieuw West zijn voor fase 2 diverse streefwaarden geformuleerd voor een toename van sportdeelname en sociale cohesie. Nog onvoldoende is uitgewerkt welke veranderingen daarbij worden nagestreefd onder verschillende aandachtsgroepen die nu nog te weinig aan sport doen. De streefwaarden zijn met andere woorden nog te algemeen. Voor fase 1 zijn géén streefwaarden geformuleerd voor de met de sportactiviteiten in Nieuw West te bereiken effecten en doelgroepen. Voor fase 1 zijn wel diverse deevaluaties beschikbaar. In deze evaluaties worden echter geen kwantitatieve uitspraken gedaan over de veranderingen in sportgedrag onder de doelgroepen.
<i>Dansgroep Krisztina de Châtel</i>	2,5	Bij aanvang van deze interventie is geen afweging gemaakt welke doelgroepen met deze interventie worden bereikt en welke sociaaleconomische achterstanden worden ingelopen met uitvoering van deze interventie. Wel is in het dossier een evaluatieverslag aanwezig dat ingaat op de behaalde resultaten effecten in de relatie tot de doelgroepen.
Gemiddelde score	2,4	

Toelichting scores:

1 = slecht, 2 = onvoldoende, 3 = matig, 4 = voldoende, 5 = goed

Uit de tabel blijkt het volgende.

- Bureau Koers Nieuw West heeft als taak om de bestuurscommissie te adviseren over de aanvragen voor interventies van het sociaaleconomische kopprogramma. Uit de hierboven beoordeelde dossiers blijkt dat deze beoordeling in het algemeen gekwalificeerd kan worden als ‘onvoldoende’ (gemiddelde score 2,4).
- Uit onze analyse blijkt dat bij 2 van de 6 interventies voorafgaand aan de beslissing van de bestuurscommissie om financiële middelen beschikbaar te stellen geen samenhangende afweging heeft plaatsgevonden over de bijdrage van deze interventies aan het beleidskader van Koers Nieuw West. Het gaat hierbij om de interventies *Ketenregie* en *Dansgroep Krisztina de Châtel*.
- Bij de andere 4 interventies heeft bureau Koers Nieuw West voorafgaand wel de bijdrage van de interventie aan beleidskader van Koers Nieuw West getoetst. De daaropvolgende uitwerking van de interventie in doelen is echter onvoldoende SMART. Het gaat hierbij om de interventies *Buurt op eigen kracht*, *Banenmarkt Nieuw West*, *Uitbreiding ondernemershuis* en *Krachten bundelen in de sport*. Voor *Buurt op eigen kracht* geldt dat maar één van de 4 stadsdelen (Osdorp) de voor heel Nieuw West geformuleerde effectdoelstellingen voor toename van de sociale cohesie en leefbaarheid heeft doorvertaald naar een lokaal plan van aanpak. Voor de interventies *Banenmarkt* en *Uitbreiding ondernemershuis* geldt dat er weliswaar ambities zijn geformuleerd ten aanzien van het (effect)doel. Het gaat hierbij echter om kwalitatieve doelstellingen. Voor *Krachten bundelen in de sport* geldt dat er voor heel Nieuw West verschillende effectdoelstellingen zijn geformuleerd. Deze doelstellingen zijn echter niet uitgewerkt in kwantitatieve doelstellingen voor de verschillende doelgroepen van deze interventie. Voor de sportactiviteiten die in fase 1 in Nieuw West voor deze interventie zijn uitgevoerd geldt dat daarvoor geen kwantitatieve streefwaarden zijn benoemd voor de omvang van de te bereiken doelgroepen en veranderingen in sportgedrag onder deze doelgroepen (toename sportdeelname ten opzichte van NAP). In de evaluaties voor fase 1 wordt daarom de behaalde resultaten - aantallen bereikte leden van de verschillende doelgroepen - niet gekoppeld aan oorspronkelijk geformuleerde streefwaarden. Wel wordt in deze evaluaties aangegeven dat het nog lastig is om een uitspraak te doen over de gedragsverandering onder deze doelgroepen (meer sporten) als gevolg van de interventie.

6.4 Conclusies

De rekenkamer onderzocht 6 projectdossiers van het sociaaleconomisch kopprogramma bij bureau Koers Nieuw West en komt tot het oordeel dat de beheersing van het subsidieproces van de interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma dat deze ‘matig’ op orde is.

Het oordeel van de rekenkamer is gebaseerd op de volgende deelconclusies:

- De kwaliteit van dossierstukken is gemiddeld ‘matig’ om inzicht te krijgen in de meetbaarheid, toekenning, verantwoording en evaluatie van de interventies.
- De doelmatigheid van de toegekende middelen aan de interventies is gemiddeld ‘matig’ onderbouwd.
- Bureau Koers Nieuw West heeft de doeltreffendheid van de interventies als ‘onvoldoende tot matig’ beoordeeld.

Hierna worden onze deelconclusies voor het subsidiebeheer, de doelmatigheid en doeltreffendheid toegelicht.

Subsidiebeheer

De rekenkamer heeft aan de hand van de volgende 4 toetsingsaspecten beoordeeld of het proces van subsidiebeheer op orde is:

- Meetbaarheid
- Toekenning
- Verantwoording
- Evaluatie

De hierna volgende tabel geeft inzicht in de scores die de rekenkamer per interventie heeft toegekend per toetsaspect op een schaal van 1 tot 5.

Tabel 6.14 - Gemiddelde scores voor alle 6 de interventies op de onderdelen Meetbaarheid, Toekenning, Verantwoording en Evaluatie.

Interventie	Meetbaarheid	Toekenning	Verantwoording	Evaluatie	Gemiddelde totaalscore per interventie
Uitbreiding ondernemershuis	2	4	4	2	3,0
Ketenregie	2	2	2	1	1,8
Banenmarkt Nieuw West	3	4	3	3	3,3
Buurt op eigen kracht	3	3	3	2	2,8
Krachten bundelen in de sport	3	4	4	4	3,8
Dansgroep Krisztina de Châtel	2	1	4	4	2,8
Gemiddelde totaal score per beoordelingsaspect	2,5	3,0	3,3	2,7	2,9

Toelichting scores:

1 = slecht, 2 onvoldoende, 3 = matig, 4 = voldoende, 5 = goed

Meetbaarheid

De gemiddelde score voor 'meetbaarheid' is met een 'matig tot onvoldoende' (gemiddelde score 2,5) het laagste van de 4 beoordelingsaspecten. Geen enkel dossier scoorde voldoende op dit aspect. Dit betekent dat bureau Koers Nieuw West de projectplannen nog onvoldoende toetst op het SMART geformuleerd zijn van doelstellingen. Wel constateert de rekenkamer dat in de projectplannen van de interventies verschillende soorten doelstellingen zijn opgenomen. Het gaat hierbij om effectdoelen (de bijdrage van de interventie aan het inlopen van achterstanden ten opzichte van NAP), procesdoelen (bijvoorbeeld het verbeteren van de aanpak van multiprobleemgezinnen) en outputdoelstellingen (bijvoorbeeld aantallen contacturen met de doelgroep).

De rekenkamer concludeert het volgende over de doelformulering:

- Voor 3 van de 6 interventies zijn procesdoelen (zoals verbeteren van de samenwerking tussen stadsdelen) geformuleerd (*Buurt in eigen kracht*, *Ketenregie*, *Krachten bundelen in de sport*). Deze doelen zijn nog onvoldoende SMART geformuleerd omdat hierbij de tussendoelen en streefwaarden ontbreken. Hierdoor is het lastig om de voortgang van de interventies op dit aspect te beoordelen.
- Hiernaast is de output van de interventies nog onvoldoende SMART doordat voor interventies die in heel Nieuw West worden uitgevoerd (*Buurt in eigen kracht*, *Ketenregie*) niet alle stadsdelen een plan van aanpak hebben opgesteld, waarin zij hebben uitgewerkt hoe lokaal invulling wordt gegeven aan de overkoepelende doelstelling van de interventie voor heel Nieuw West.
- De effectdoelen zijn nog erg algemeen geformuleerd op het niveau van Nieuw West als geheel (*Buurt in eigen kracht*, *Ketenregie*, *Krachten bundelen in de sport*). Uit de *Nulmeting Koers Nieuw West* en de *Staat van de aandachtswijken* van O+S uit 2007 blijkt evenwel dat de achterstanden in NAP niet gelijk verdeeld zijn in Nieuw West.

Hiernaast is de meetbaarheid van de interventies *matig*, omdat de doelgroepen onvoldoende SMART zijn geformuleerd. Voor alle interventies geldt dat de doelgroep alleen kwalitatief is omschreven. In de dossiers zijn geen analyses opgenomen van de met de interventie te bereiken doelgroepen, in termen van gedragskenmerken en hun relatieve achterstanden ten opzichte van NAP. Ook trof de rekenkamer in geen enkel dossier een raming aan van de omvang van de doelgroep. Dergelijke informatie is naar het oordeel van de rekenkamer wel van belang om bij aanvang van een interventie een goede afweging te kunnen maken over de inzet van middelen in relatie tot de beoogde doelen van de interventie.

Toekenning

Het bureau Koers Nieuw West adviseert de bestuurscommissie over het toekennen van financiële middelen aan interventies. Bij het opstellen van het advies zal bureau Koers Nieuw West moeten nagaan wat de potentiële bijdrage van de interventie is aan (1) het beleidskader van het kopprogramma en (2) wat het nut en de noodzaak is mede in relatie tot het reeds bestaande beleid. De gemiddelde score van de 6 dossiers op dit beoordelingsaspect is 'matig' (gemiddelde score 3,0). De helft van de dossiers scoort hierbij een voldoende (*Ondernemershuis*, *Banenmarkt* en *Krachten bundelen sport*). Het bureau heeft in alle

dossiers een afweging van het nut en de noodzaak van de uit te voeren interventie gemaakt. Een analyse van de meerwaarde ten opzichte van het bestaande beleid ontbreekt veelal in het dossier. Alleen in de subsidieaanvragen van de interventie *Buurt in eigen kracht* voor 2009 is een dergelijke analyse opgenomen. Ook toetste bureau Koers Nieuw West in het begin van de programmaperiode niet altijd de potentiële bijdrage van de interventie aan het realiseren van de beleidsdoelen uit het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* of de focusnotitie.

Verantwoording

Voor de meeste dossiers geldt dat ze positief scoren op één of meerdere aandachtspunten van het aspect verantwoording. Dit verklaart de gemiddelde relatief hoge score (maar nog steeds 'matig') van de 6 dossiers op dit beoordelingsaspect (gemiddelde score 3,3).

Hieronder lichten we onze belangrijkste conclusies toe.

- Alle uitgaven voor de interventies zijn onderbouwd met facturen en nota's die zijn beoordeeld en gefiatteerd door bureau Koers Nieuw West.
- Sinds het najaar van 2008 wordt in principe elk halfjaar een voortgangsrapportage per interventie opgesteld. Over deze rapportages merkt de rekenkamer het volgende op:
 - Voor de meeste dossiers bleek een voortgangsrapportage beschikbaar. Een kanttekening hierbij is wel dat niet altijd duidelijk is wie deze rapportages heeft ingevuld (de uitvoerder of bureau Koers Nieuw West).
 - Voor een aantal dossiers (*Buurt in eigen kracht*, *Ondernemershuis*, *Ketenregie*) ontbraken voortgangsrapportages. Ook hebben we geconstateerd dat de voortgangsrapportages niet altijd tijdig worden opgesteld. Voor *Buurt in eigen kracht* bleken de voortgangsrapportages voor Bos en Lommer en Slotervaart niet tussentijds te zijn opgesteld, maar aan het eind van de projectperiode. De sturingsmogelijkheden van deze rapportage zijn daarmee gering naar het oordeel van de rekenkamer.
 - Het informatiegehalte van de voortgangsrapportages wisselt sterk. Zo wordt bijvoorbeeld in de voortgangsrapportage voor *Ketenregie* aangegeven dat er geen cijfermatige informatie beschikbaar is over de voortgang op de afgesproken projectdoelen en de werkelijk bestede gelden. De voortgangsrapportages van *Buurt in eigen kracht* voor Geuzenveld-Slotermeer en Osdorp geven wel een goed zicht op de inhoudelijke voortgang van deze interventie, inclusief een financiële verantwoording en een evaluatieve paragraaf over de mogelijke implementatie van de uitgevoerde activiteiten na afloop in deze stadsdelen.
 - Voor interventies die in de stadsdelen worden uitgevoerd, maar waarvoor ook een apart overkoepelend deelproject benoemd is op het niveau van heel Nieuw West is (*Ketenregie* en *Buurt in eigen kracht*) worden voor de overkoepelende projecten tot nu toe nog geen voortgangsrapportages opgesteld. Uit de voortgangsrapportages die tot nu toe zijn opgesteld voor deze 2 interventies, blijkt dat de bestuurscommissie slechts gedeeltelijk is geïnformeerd over de voortgang van één overkoepelende deelproject van *Ketenregie*.

Evaluatie

De gemiddelde score van de 6 dossiers op het onderdeel 'evaluatie' is 'onvoldoende' (gemiddelde score 2,7). Evaluaties kunnen betrekking hebben op de kosten, de voortgang, de organisatie, de resultaten en effecten van de interventies. Daar waar mogelijk worden verschillen tussen de realisatie en het projectplan verklaard. Bij voorkeur moet een evaluatie opgesteld worden door een onafhankelijk deskundige. Uiteraard moeten de investeringskosten van het monitoren in relatie staan met de omvang van de interventie. Ondanks dat voor 4 van de 6 interventies een evaluatieverslag beschikbaar was, beoordeelt de rekenkamer dit aspect nog als 'onvoldoende' om de volgende redenen.

- Bij de interventies *Banenmarkt* en *Dansgroep Krisztina de Châtel* doet de evaluatie een uitspraak over de directe effecten van de interventie. Voor het *Ondernemershuis* is wel een evaluatie aanwezig maar die gaat niet in op de directe effecten van de ruimere openstelling. Bij de evaluatie zou bijvoorbeeld aan de hand van gegevens van de Kamer van Koophandel inzichtelijk worden gemaakt van de toename van gestarte en gevestigde ondernemers. Verder blijkt uit de evaluatie van één deelproject van *Buurt in eigen kracht* dat het mogelijk was om een uitspraak te doen over de toename van de sociale cohesie (effectindicator) in het gebied waar de interventie was uitgevoerd.
- Uit de dossiers blijkt niet of het bureau Koers Nieuw West de evaluaties heeft gebruikt als input voor de beoordeling om subsidie te verlenen in een volgend tijdvak. Alleen voor de evaluatie van de *Banenmarkt* kon de rekenkamer uit het dossier opmaken dat dit het geval was.

Doelmatigheid

Onder 'doelmatigheid' verstaat de rekenkamer in dit onderzoek of de kosten voor het realiseren van output marktconform is. Het vaststellen of de kosten van een interventie marktconform zijn, kan bijvoorbeeld worden vastgesteld via een aanbestedingsprocedure of een referentieproject. Gegeven de aard van de interventies is het echter veelal niet eenvoudig om deze aan te besteden of de kosten te vergelijken met elders uitgevoerde projecten. De rekenkamer heeft daarom beoordeeld of in de projectvoorstellen de kosten van de interventies via kostenramingen goed zijn onderbouwd, bijvoorbeeld via het vermelden van uren en uurtarieven, kosten per activiteit, de verhouding direct en indirecte kosten en de verwachte kosten per deelnemer. Doordat er bij 5 van de 6 interventies geen (tussentijdse) financiële afrekeningen waren opgesteld heeft de rekenkamer niet de gerealiseerde doelmatigheid kunnen beoordelen.

De rekenkamer concludeert dat de doelmatigheid (kostenonderbouwing) van de 6 interventies 'matig' is (gemiddelde score 2,8). Dit houdt verband met het volgende.

- Bij 2 interventies (*Banenmarkt* en *Dansgroep Krisztina de Châtel*) zijn de kosten begroot op activiteitsniveau. Omdat het bij deze interventies om redelijk concrete interventies gaat, waarbij de output direct ten gunste komt van de doelgroep, beoordeelt de rekenkamer in dit geval de kostenonderbouwing van deze interventies gelet op hun doel als redelijk adequaat. De kostenramingen van 4 van de 6 interventies zijn zeer globaal en begroot op het niveau van hoofdactiviteiten of doelstelling. Hiermee zijn de kosten

onvoldoende onderbouwd met concrete output (uren, producten). Dit geldt vooral voor de interventies *Buurt in eigen kracht* en *Ketenregie*. In deze dossiers heeft de rekenkamer geen onderbouwing aangetroffen voor de bedragen die per stadsdeel jaarlijks beschikbaar worden gesteld uit de Koers Nieuw West middelen.

- Onder de meetbaarheid van de interventies constateerden wij dat in geen enkel dossier een raming is opgenomen van de (geschatte) aantallen deelnemers. Dit verklaart ook dat de rekenkamer in geen enkel dossier een kostenraming per deelnemer heeft aangetroffen.

Doeltreffendheid

De rekenkamer vindt het belangrijk dat voor een omvangrijk subsidieprogramma als Koers Nieuw West in de verschillende fasen van het subsidieproces wordt beoordeeld of er sprake is van een doeltreffende besteding van de subsidiegelden. Hiertoe dient bureau Koers Nieuw West voorafgaand aan de subsidietoekenning te beoordelen wat de bijdrage van de interventies is aan de doelen van het kopprogramma. Hiernaast dient bureau Koers Nieuw West na afloop en bij voorkeur ook tijdens de uitvoering van de interventies te beoordelen of de interventies de beoogde effecten opleveren. Uit onze analyse blijkt dat de aandacht van bureau Koers Nieuw West voor de doeltreffendheid van de interventies nog *onvoldoende* is (gemiddelde score 2,4). Hieronder lichten we dit toe.

- Voor 4 van de 6 dossiers heeft bureau Koers Nieuw West voorafgaand aan het uitbrengen van haar advies aan de bestuurscommissie de bijdrage van de interventie getoetst aan het beleidskader van Koers Nieuw West. Dit is het geval voor de interventies *Banenmarkt*, *Buurt in eigen kracht*, *Krachten bundelen in de sport* en *Uitbreiding ondernemershuis*. De rekenkamer beoordeelt deze doelformulering als *onvoldoende*. De reden hiervoor is dat het bureau Koers Nieuw West via zogenaamde ER-doelstellingen de potentiële bijdragen van de interventie (bijvoorbeeld meer werkgelegenheid) aan de programmadoelen heeft omschreven, maar deze niet heeft gekwantificeerd en vertaald in te bereiken effecten voor de deelnemers van de interventie (bijvoorbeeld 20 deelnemers vinden binnen 3 maanden een baan). De rekenkamer vindt het niet logisch om bij te onderscheiden interventies, zoals bij *Buurt in eigen kracht* en *Krachten in de sport* is gebeurd, dat de bijdrage voor het bereiken van het NAP op interventieniveau in kwantitatieve streefwaarden wordt vertaald: bijvoorbeeld de interventie verhoogt de sociale cohesie in 4 jaar met minimaal 0,2 punten. De rekenkamer is van oordeel dat dit maatschappelijke effect niet per interventie kan worden gemeten. Het is al een hele opgave om degelijke gegevens voor het sociaaleconomisch kopprogramma als geheel te meten.
- Daarnaast merken we nog op de gegevens over de nulmeting van de sociale cohesie betrekking hebben op metingen uit 2004 en het feitelijk niet juist is deze als referentie te hanteren. De rekenkamer vindt het overigens niet logisch om op het niveau van de interventie dergelijke
- Voor 4 interventies bleek een evaluatieverslag beschikbaar. Voor 2 interventies (*Banenmarkt* en *Dansgroep Krisztina de Châtel*) wordt over de impact van de

interventie wel enige informatie verstrekt. Bij de banenmarkt is bijvoorbeeld het aantal bezoekers vermeld dat contacten heeft gelegd met potentiële werkgevers. In hoeverre dit daadwerkelijk tot dienstverbanden heeft geleid is niet gemeten. De rekenkamer constateerde dat bureau Koers Nieuw West de evaluatie van de Banenmarkt 2007 heeft gebruikt als input voor de beslissing om in het volgende tijdvak subsidie toe te kennen. Voor de andere 2 evaluaties (*Ondernemershuis* en een deelproject van *Buurt in eigen kracht*) geldt het volgende. Voor het deelproject *Buurt in eigen kracht* meldt de uitvoerder dat het niet mogelijk was om een uitspraak te doen over de vraag of de uitvoering van de interventie heeft geleid tot een toename van de sociale cohesie. In de andere evaluatie (*Ondernemershuis*) wordt slechts in algemene zin een uitspraak gedaan over de voortgang op de effectdoelstelling (toename aantallen gestarte en gevestigde ondernemers). De rekenkamer vindt dat zoveel mogelijk de effectdoelstellingen moeten worden gekwantificeerd.

7 Conclusies en aanbevelingen

De rekenkamer voerde het onderzoek naar de voortgang van de stedelijke vernieuwingsoperatie inclusief het sociaaleconomisch kopprogramma in Nieuw West uit op verzoek van de gemeenteraad. In mei 2008 hebben we over dit onderwerp onze eerste rapportage aan de gemeenteraad uitgebracht. In bijlage 6 van dit rapport treft u een overzicht aan waarin inzichtelijk is gemaakt hoe partijen zijn omgegaan met onze conclusies uit de eerste rapportage. In dit hoofdstuk presenteert de rekenkamer haar conclusies en aanbevelingen van het tweede onderzoek.

Allereerst treft u onze conclusies aan van achtereenvolgens de beleidsmonitor, de monitor procesmanagement, de monitor financieel beheer en de onderzochte interventies. Dit hoofdstuk sluiten wij af met aanbevelingen voor het college van B&W, de Bestuurscommissie Nieuw West en de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties (AFWC- Corporatie Overleg Parkstad).

7.1 Conclusies

Beleidsmonitor

De rekenkamer is nagegaan of de gemeenteraad tot op heden goed is geïnformeerd over de voortgang en uitvoering van het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015*. Hiervoor heeft de rekenkamer onderzocht of

- (1) de monitorinformatie voldoet aan de daaraan te stellen eisen;
- (2) het sociaaleconomisch kopprogramma Koers Nieuw West inmiddels meetbaar is.

De rekenkamer concludeert dat de gemeenteraad over 3 van de 5 onderdelen van het ontwikkelingsprogramma is geïnformeerd. De gemeenteraad heeft geen monitorinformatie ontvangen over de ruimtelijke vernieuwing en het milieu in Nieuw West. Verder concludeert de rekenkamer dat de hoofddoelstellingen van het sociaaleconomisch kopprogramma inmiddels zijn bepaald, maar het programma nog onvoldoende meetbaar is gemaakt om het programma te kunnen (bij-)sturen. De rekenkamer ziet de volgende verbeterpunten.

1. De bestuurscommissie Nieuw West heeft met de voortgangsrapportage *Vernieuwing Nieuw West* van april 2009 de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang van de onderdelen *fysieke vernieuwing*, *sociale vernieuwingen* en *economische vernieuwing* van het ontwikkelingsprogramma. De rapportage bevat géén informatie over de onderdelen *ruimtelijke vernieuwingen* en *milieu*. Hiermee worden nog niet alle onderdelen van het ontwikkelingsprogramma gemonitord.
2. Een belangrijke doelstelling van de stedelijke vernieuwingsoperatie is om de woningvoorraad in Nieuw West meer divers van samenstelling te maken en in omvang te laten toenemen van 67.700 tot 73.600 woningen op 1 januari 2016. Om de woningvoorraad meer divers te maken worden diverse ingrepen gepleegd, zoals het verlagen van het aandeel sociale huurwoningen tot 45%. De rekenkamer constateert dat

de informatie over de voortgang op deze doelstellingen in het *Jaarboek Nieuw West 2009* van AFWC beter aansluit op de afspraken uit de raamovereenkomst, dan die in het jaarboek 2008. In het jaarboek 2009 is een prognose opgenomen die aangeeft dat de corporaties de betreffende doelstellingen voor 2015 zullen halen, waarbij wel een voorbehoud wordt gemaakt voor de effecten van de woningbouwproductie in verband met de huidige economische recessie. De volgende punten verdienen nog de aandacht.

- De informatie over de woningbouwproductie geeft nog geen inzicht in de samenstellende delen van de woningbouw. Wel rapporteren de corporaties jaarlijks over het realiseren van de doelstelling van 45% sociale huurwoningen. De jaarboeken van AFWC geven echter nog geen inzicht in de jaarlijkse productie om de het woningbestand meer divers te maken (onder meer nieuwbouw van middeldure en vrije sector huur- en koopwoningen, woningen voor bijzondere doelgroepen). Doordat hiervoor bovendien nog geen jaarlijkse tussendoelen zijn geformuleerd, kan niet worden beoordeeld in hoeverre het meer divers maken van de woningvoorraad goed op schema ligt.
 - De huidige monitorinformatie over het maatschappelijk vastgoed geeft nog geen inzicht in de ontwikkeling van huurprijzen, functies en leegstand van het sociaal maatschappelijk vastgoed, terwijl hierover wel afspraken zijn gemaakt in de raamovereenkomst. Bovendien constateert de rekenkamer dat de corporaties in de jaarboeken 2008 en 2009 géén melding maken van ingrijpende planwijzigingen in het maatschappelijk vastgoed. Zo blijkt dat in het vernieuwingsgebied Overtoomseveld meer dan 12.000 m² maatschappelijk vastgoed zal worden gerealiseerd dan is opgenomen in de raamovereenkomst.
 - De huidige monitorinformatie over het kleinschalig economisch vastgoed geeft inzicht in de gerealiseerde aantallen m² en de geplande m² in de vastgestelde uitwerkingsplannen. Doordat in de raamovereenkomst géén afspraken zijn gemaakt over de totale omvang van het aantal te realiseren m² kleinschalig economisch vastgoed, is niet duidelijk of de voortgang van dit onderdeel goed op schema ligt.
3. Bij het uitbrengen van ons rapport was er nog geen actuele informatie beschikbaar over de effecten van het sociaaleconomisch kopprogramma aan de hand waarvan inzicht kan worden verkregen in het bereiken van de doelstellingen van het NAP. De rekenkamer stelt bovendien vast dat de informatie over de sociaaleconomische achterstanden in de nulmeting uit 2007 op een aantal onderdelen niet actueel was. Zo dateerde de informatie over een aantal belangrijke indicatoren voor het kopprogramma, zoals de index sociale cohesie, uit 2004. Hiermee zijn deze gegevens beperkt bruikbaar om de effecten van het kopprogramma te beoordelen.
 4. Met de zogeheten *Focusnotitie, dé koers voor Nieuw West* heeft de bestuurscommissie in juni 2008 de doelen voor het sociaaleconomisch kopprogramma nader bepaald. Hierbij is er voor gekozen om dezelfde indeling in actielijnen te hanteren als het Amsterdamse programma voor de wijkaanpak. De doelen van het programma zijn nu kwalitatief bepaald in de vorm van zogenaamde ER-doelen, waarmee een kwalitatieve verbetering (meer, beter) op bepaalde indicatoren wordt nagestreefd.

De bestuurscommissie heeft in december 2008 aan het bureau Koers Nieuw West opdracht gegeven om de doelen en effecten van het kopprogramma verder meetbaar te maken. De bestuurscommissie koos er voor om voor de monitoring van de output van de interventies samen te werken met het programma Amsterdamse wijkaanpak. Uit informatie op de website van de wijkaanpak (test.uitvoeringsmonitor.nl) blijkt dat inmiddels voor 19 interventies van het kopprogramma voortgangsinformatie (output en tussendoelen) beschikbaar is. Nog niet alle lopende interventies zijn op de website opgenomen.

5. De rekenkamer beoordeelt het als een positieve ontwikkeling dat bureau Koers Nieuw West in januari 2009 een *mid term review* over het sociaaleconomisch kopprogramma heeft uitgebracht aan de bestuurscommissie over de tot dan toe behaalde resultaten. Naar aanleiding hiervan besloot de bestuurscommissie om voor de resterende programmaperiode de nog beschikbare middelen (€ 10,5 miljoen) in te zetten op de actielijnen *Leren en Opgroeien* (€ 4 miljoen) en voor *Integreren, Participeren en Werkgelegenheid* (€ 2 miljoen). De onderbouwing hiervoor is dat op deze terreinen nog de grootste winst kan worden geboekt in het op NAP brengen van de bewoners van Nieuw West. Het restant van € 4,5 miljoen is nog beschikbaar voor de overige actielijnen. Voor de actielijn *Leren en Opgroeien* is met het zogeheten *Meesterplan* voor de verbetering van het onderwijs een plan van aanpak opgesteld. Voor de actielijn *Integreren, Participeren en Werkgelegenheid* heeft Bureau Koers Nieuw West op 11 juni 2009 een voorstel *Aanscherping actielijn IPW-E: versterking en uitbouw* aan de bestuurscommissie ter besluitvorming voorgelegd. Hiervoor is nog geen uitgewerkt actieplan vastgesteld. Volgens planning zal in november 2009 een dergelijk plan ter vaststelling aan de bestuurscommissie worden aangeboden.

Monitor procesmanagement

De rekenkamer concludeert dat door de aanwijzing van het sociaaleconomisch kopprogramma als grootstedelijk project, de instelling van de Bestuurscommissie Nieuw West, het opstellen van een convenant Koers Nieuw West en het vaststellen van een bijzondere subsidieverordening Koers Nieuw West er een goede juridische basis bestaat voor de subsidieverlening voor het sociaaleconomisch kopprogramma. Daarnaast stelt de rekenkamer vast dat betrokken partijen de afspraken over de aansturing en organisatie uit de raamovereenkomst naleven, maar dat op enkele onderdelen nog verbeteringen mogelijk zijn.

6. In het instellingsbesluit *Bestuurscommissie Nieuw West* zijn de taken en verantwoordelijkheden vastgelegd voor de Bestuurscommissie Nieuw West. De bestuurscommissie is ingesteld om de voortgang van het sociaaleconomisch kopprogramma te bewaken. Het kopprogramma loopt tot en met 2010, met een mogelijke uitloop om het programma bestuurlijk en financieel af te wikkelen tot en met 2011. In de bestuurscommissie zitten de portefeuillehouders van de 4 stadsdelen en de wethouder stedelijke vernieuwing. De Bestuurscommissie Nieuw West vergadert minimaal 3 keer per jaar met de corporaties. De taken voor dit gezamenlijke overleg vloeien voort uit de raamovereenkomst. Deze

- taken betreffen het monitoren van de voortgang van de afspraken over de te realiseren woningbouw, maatschappelijk vastgoed en kleinschalig economisch vastgoed door de corporaties. De rekenkamer constateert dat het instellingsbesluit de taken en de bevoegdheden van Bestuurscommissie niet regelt om met de corporaties afspraken te maken. Hierdoor bestaat er onduidelijkheid of de gemeente en de corporaties gebonden zijn aan de afspraken die in het gezamenlijk overleg van de bestuurscommissie en de corporaties worden gemaakt inzake de fysieke vernieuwing in Nieuw West.
7. In het instellingsbesluit *Bestuurscommissie Koers Nieuw West* is geregeld dat de bestuurscommissie tevens is belast met het bevorderen van samenwerking en afstemming tussen de bestuurscommissie en de woningcorporaties met wie de centrale stad en de stadsdelen de raamovereenkomst hebben afgesloten. De rekenkamer constateert dat de bestuurscommissie en corporaties de voortgang van de opgave van de corporaties voortvloeiende uit de raamovereenkomst in hun gezamenlijke vergadering aan de orde stellen. De rekenkamer constateert daarentegen dat niet alle onderdelen van het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* in de bestuurscommissie en de gezamenlijke vergadering worden besproken. De ruimtelijke vernieuwing (waaronder de hoofdinfrastructuur) en milieu worden niet behandeld.
 8. Artikel 23 van de raamovereenkomst bepaalt dat de gemeente en corporaties een geschillencommissie kunnen instellen wanneer een conflict tussen beide partijen is ontstaan waarvoor onderling geen oplossing kan worden gevonden. Door de gezamenlijke vergadering is nu voorgesteld een permanente geschillencommissie in te stellen, zodat - wanneer zich een conflict voordoet - sneller gehandeld kan worden. De dienst Wonen en de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties (AFWC) werken aan een reglement voor de geschillencommissie. Op 26 november 2009 stelt naar verwachting de gezamenlijke vergadering van bestuurscommissie en corporaties het reglement van de geschillencommissie vast.
 9. Met het vaststellen van de raamovereenkomst is bepaald dat de vernieuwingsplannen worden vastgesteld door de betrokken stadsdeelraad, corporatie(s) en de gemeenteraad. De uitwerkingsplannen worden vastgesteld door de stadsdeelraad. De rekenkamer constateert dat in de raamovereenkomst geen planningsoverzicht is opgenomen van de verwachte opleverdata van de nog vast te stellen vernieuwings- en uitwerkingsplannen, waarbij per plan is aangegeven wie voor het opstellen daarvan verantwoordelijk is. Een dergelijk overzicht is van belang om te kunnen beoordelen of de planvorming in Nieuw West op koers ligt. De voortgangsrapportage 2007-2008 *Vernieuwing Nieuw West* van april 2009 van de bestuurscommissie, behandelt in de commissievergadering Verkeer en Volkshuisvesting geeft wel een overzicht van de voortgang in de op te stellen vernieuwings- en uitwerkingsplannen, maar hierbij ontbreekt een vooraf opgestelde planning. Hierdoor kan niet worden vastgesteld of het realiseren van de plannen vertraging oploopt. Hierbij merken we nog op dat de rekenkamer bij 2 gevallen constateerde dat niet bij alle betrokken partijen duidelijkheid is of het plan (vernieuwingsplan *Lelylaan Tweede Fase* en uitwerkingsplan *De Punt Noord*) al dan niet onder de raamovereenkomst valt. Ook discussie over het al dan niet invoeren

van betaald parkeren indien de corporaties 'bebouwd parkeren' moeten invoeren, leidt in de praktijk tot vertraging. In de raamovereenkomst is niet vastgelegd wie de voortgang in het opstellen van vernieuwings- en uitwerkingsplannen monitort. Volgens de rekenkamer ligt het voor de hand dat de gezamenlijke vergadering van de bestuurscommissie en de corporaties hiervoor zorgdraagt.

Monitor financieel beheer

De rekenkamer richt zich bij de monitor financieel beheer op de vraag of er sprake is van een adequaat financieel beheer. Bij de conclusies betreft de rekenkamer het sociaaleconomisch kopprogramma, het stimuleringsfonds volkshuisvesting en het maatschappelijk vastgoed. De algemene conclusie luidt dat het financieel beheer voldoende adequaat is, maar dat op een aantal onderdelen verbeteringen mogelijk zijn:

Sociaaleconomisch kopprogramma Koers Nieuw West

10. In de raamovereenkomst is afgesproken dat de gemeente € 40 miljoen beschikbaar stelt voor het sociaaleconomisch kopprogramma. In het convenant Koers Nieuw West is vastgelegd dat hiervan 80% voor rekening van de centrale stad komt en 20% voor rekening van de stadsdelen. De centrale stad moet hiervoor € 32 miljoen beschikbaar stellen. Bij de begroting 2009 is een achterstand ontstaan in de bijdrage van de centrale stad aan het sociaaleconomisch kopprogramma van € 3,2 miljoen. Dit betekent dat de centrale stad voor 2010 nog € 13,8 miljoen beschikbaar moet stellen voor het sociaaleconomisch kopprogramma, in plaats van het oorspronkelijk geraamde bedrag van € 10,6 miljoen.
11. Van de € 40 miljoen die met sociaaleconomisch kopprogramma beschikbaar is gesteld voor een extra impuls aan de sociaaleconomisch vernieuwing voor de periode 2007 tot en met 2010 is op 1 januari 2009 € 29,5 miljoen aan verplichtingen en reserveringen vastgelegd. Hiervan is een kleine € 10 miljoen uitbetaald. Voor 2009 en 2010 is nog € 30 miljoen beschikbaar om uit te betalen. Volgens bureau Koers Nieuw West liggen de werkelijke uitbetalingen achter op schema. Bureau Koers Nieuw West heeft medio 2009 nog anderhalf jaar om de uitvoering van de interventies te versnellen en eventueel nieuwe interventies te initiëren. Voor de bestuurscommissie is daarbij van belang om erop toe te zien dat dit niet ten koste gaat van de zorgvuldigheid.
12. In het instellingbesluit *Bestuurscommissie Nieuw West* is vastgelegd dat de bureaunkosten van het sociaaleconomisch kopprogramma maximaal 8% mogen bedragen van de beschikbare € 40 miljoen. In totaal is dus € 3,2 miljoen beschikbaar voor bureaunkosten. Hiervan is in 2007 en 2008 € 1,8 miljoen besteed. Voor 2009, 2010 en voor de afwikkeling van het programma in 2011 resteert derhalve nog € 1,4 miljoen voor bureaunkosten. Mede vanwege het ontbreken van een meerjarenoverzicht kan de rekenkamer niet beoordelen of bureau Koers Nieuw West aan de vastgestelde taakstelling kan voldoen.

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting

13. In de raamovereenkomst zijn voor de vernieuwings- en uitwerkingsplannen die reeds voor de inwerkingtreding van de raamovereenkomst waren vastgesteld, zogenaamde lumpsum-afspraken met de stadsdelen gemaakt. Hierbij zijn de bedragen vastgelegd waarop de stadsdelen aanspraak kunnen maken voor een bijdrage uit het stimuleringsfonds Volkshuisvesting bij tekorten in de grondexploitatie. Als de tekorten voor de stadsdelen hoger uitvallen dan het vastgestelde lumpsum-bedrag betekent dit dat de stadsdelen zelf een oplossing moeten vinden voor dekking van die tekorten. Voor de stadsdelen is op 1 januari 2009 € 51,5 miljoen beschikbaar. De rekenkamer constateert dat OGA jaarlijks in het Lente-RAG een overzicht geeft van de actuele stand van de saldi van de betreffende grondexploitatie. Volgens de rekenkamer kan dit overzicht bij de stadsdelen de indruk wekken dat zij toch aanspraak kunnen maken op een hogere bijdrage uit het stimuleringsfonds volkshuisvesting dan die zoals vastgesteld met de lumpsum-afspraken. Dit komt omdat in het Lente-RAG de saldi worden opgenomen van de geactualiseerde prognose van de verwachte tekorten in de grondexploitatie van de uitwerkingsplannen ten opzichte van de (opgerente) lumpsum-bedragen.
14. Op basis van de gegevens uit het Lente-RAG 2009 constateert de rekenkamer dat stadsdeel Slotervaart per juni 2009 een - ten opzichte van de lumpsum-afpraak - hoger tekort van € 3,3 miljoen verwacht in de grondexploitatie bij het vernieuwingsplan *Staalmanplein/Delflandpleinbuurt*. Dit tekort wordt grotendeels veroorzaakt door het uitwerkingsplan *Hart Delflandplein* (€ 2,7 miljoen). Het OGA heeft het stadsdeel verzocht een voorstel te doen op welke wijze zij denkt het tekort te zullen dekken. Hierop heeft het dagelijks bestuur van het stadsdeel op 12 maart 2009 aan OGA een brief gezonden waarin zij de berekeningswijze van de lumpsum-bedragen ter discussie stelt. Naar aanleiding van deze brief heeft overleg plaatsgevonden tussen OGA en het stadsdeel. De afspraken uit de raamovereenkomst zijn op basis van dit overleg niet bijgesteld.
15. Ook voor de corporaties is in het stimuleringsfonds Volkshuisvesting een vastgesteld bedrag beschikbaar waarop de corporaties aanspraak kunnen maken voor de nog te ontwikkelen vernieuwings- en uitwerkingsplannen in Nieuw West. Voor de corporaties is op 1 januari 2009 € 46,5 miljoen beschikbaar. Om aanspraak te kunnen maken op dit bedrag moeten de corporaties een verdelingsvoorstel indienen dat door het college van B&W moet worden goedgekeurd. Tot nu toe hebben de corporaties nog geen verdelingsvoorstel per uitwerkingsgebied ingediend dat de goedkeuring heeft van het college.

Maatschappelijk vastgoed

16. Om maatschappelijk vastgoed te ontwikkelen moeten corporaties soms bestaand maatschappelijk vastgoed overnemen van stadsdelen. Hierbij moeten beide partijen overeenstemming bereiken over de waarde van het bestaande maatschappelijk vastgoed. In de gezamenlijke vergadering van de bestuurscommissie en de corporaties is bepaald dat hiervoor de zogenaamde Amsterdamse Richtlijnen uit 1997 gehanteerd worden. De rekenkamer concludeert dat ondanks deze afspraken er in de praktijk discussie is over de overdrachtswaarde. Deze discussie kan leiden tot vertraging in de ontwikkeling van het maatschappelijk vastgoed.
Mede naar aanleiding van de ervaringen bij de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed in Nieuw West heeft het college van B&W op 12 november 2008 de *Bestuursopdracht maatschappelijk vastgoed in de wijkaanpak* vastgesteld. De bedoeling hiervan is om de ontwikkeling van het maatschappelijk vastgoed te versnellen door het maken van een handleiding. Het college heeft DMO aangewezen als trekker om samen met het OGA en de dienst Wonen deze bestuursopdracht uit te voeren. Hoewel de bestuursopdracht niet betrekking heeft op de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed in Nieuw West, heeft de gezamenlijke vergadering van de bestuurscommissie en corporaties op 12 december 2008 afgesproken dat naar aanleiding van de uitkomsten van de bestuursopdracht ook voor Nieuw West nadere procedurele afspraken zullen worden gemaakt. Medio augustus 2009 heeft de dienst Maatschappelijk Ontwikkeling nog geen voorstellen aan het college voorgelegd.
17. Stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer realiseert bij de verkoop van maatschappelijk vastgoed aan een corporatie een boekwinst van naar verwachting € 4 miljoen. De rekenkamer concludeert dat in de raamovereenkomst geen afspraken zijn gemaakt over de bestemming van deze boekwinsten. Volgens het stadsdeel zijn deze vrij besteedbaar en hoeven deze niet per definitie ten goede te komen aan de uitwerkings- of vernieuwingsplannen van Nieuw West.
18. Een groot deel van het te ontwikkelen maatschappelijk vastgoed bestaat uit scholen. Op grond van wettelijke regelgeving zijn schoolbesturen formeel opdrachtgever en bouwheer voor de huisvesting en zijn gemeenten verantwoordelijk voor de financiering. Corporaties die scholen willen ontwikkelen krijgen daarom te maken met zowel het stadsdeel als met de schoolbesturen. Bij het opstellen van de raamovereenkomst waren de schoolbesturen niet betrokken. De rekenkamer constateert dat schoolbesturen niet zonder meer hun medewerking blijken te verlenen aan het ontwikkelen van nieuwe scholen door corporaties. Dit kan leiden tot vertraging bij de nieuwbouw van schoolgebouwen en het ontwikkelen van multifunctionele centra.

Interventies nader beoordeeld

De rekenkamer onderzocht 6 projectdossiers van het sociaaleconomisch kopprogramma bij bureau Koers Nieuw West. Zij komt tot het oordeel dat de beheersing van het subsidieproces hiervan 'matig' op orde is. Bureau Koers Nieuw West heeft als taak om de bestuurscommissie te adviseren over projectaanvragen voor interventies die worden uitgevoerd voor het sociaaleconomisch kopprogramma. Hierbij ziet de rekenkamer de volgende verbeterpunten.

19. Bureau Koers Nieuw West heeft tot taak subsidieaanvragen voor het uitvoeren van interventies te beoordelen op hun bijdrage aan de beleidsdoelen van het kopprogramma en het nut en de noodzaak van de interventie te beoordelen ten opzichte van het bestaande sociaaleconomisch beleid in de stadsdelen. De beoordeling of de interventie past binnen de doelstelling van het programma wordt structureel beoordeeld. Of de interventie een toegevoegde waarde heeft ten opzichte van het bestaande sociaaleconomisch beleid in de stadsdelen wordt in 5 van de 6 dossiers niet onderbouwd.
20. De prestaties en doelen van de interventies moeten SMART geformuleerd worden om achteraf te kunnen vaststellen of de beoogde prestaties zijn geleverd en de doelen zijn bereikt. Inmiddels heeft Bureau Koers Nieuw West voor alle interventies de zogenaamde ER-doelen vastgesteld waarbij per interventie in kwalitatieve termen is aangegeven welke bijdrage deze levert aan de maatschappelijke doelen van het sociaal kopprogramma. De rekenkamer oordeelt hierover positief. Bij de 6 nader onderzochte interventies constateert de rekenkamer evenwel dat de beoogde doelgroepen van de interventies veelal erg algemeen zijn omschreven. In geen van de dossiers heeft de rekenkamer gegevens aangetroffen over de omvang van de potentiële doelgroepen.
21. Bureau Koers Nieuw West rapporteert sinds oktober 2008 halfjaarlijks aan de bestuurscommissie over de voortgang van de interventies. Voor deze halfjaarlijkse voortgangsrapportage aan de bestuurscommissie stelt bureau Koers Nieuw West in overleg met de stadsdelen per interventie een standaardrapport op. In de dossiers ontbreken veelal tussentijdse verslagen van de projectuitvoerders, waarin zij zich verantwoorden over de kosten, de resultaten en de effecten van de interventie.
22. De vraag of een interventie doelmatig is, wordt bepaald door de kosten van de interventie te relateren aan de output. Door de aard van de interventies is het veelal niet mogelijk om de (economisch meest gunstige) prijs voor de interventies te bepalen. De rekenkamer hecht er daarom aan dat in de projectvoorstellen kostenramingen worden opgenomen die inzicht geven in bijvoorbeeld de in te zetten uren, de uurtarieven, de kosten per activiteit, de verhouding direct en indirecte kosten en de verwachte kosten per deelnemer. In de projectaanvragen zijn wel globale kostenbegrotingen opgenomen. Meer gedetailleerde kostenonderbouwingen met bijvoorbeeld uurtarieven en kosten per deelnemer zijn niet in het dossier aangetroffen.

23. In het licht van het sociaaleconomisch kopprogramma, bestaande uit onderling samenhangende interventies, is het van belang dat periodiek wordt nagegaan welke bijdrage het programma levert aan de doelstellingen van Koers Nieuw West: het bereiken van het NAP. De rekenkamer vindt het echter niet logisch om bij de te onderscheiden interventies, zoals bij *Buurt in eigen kracht* en *Krachten in de sport* is gebeurd, dat de bijdrage voor het bereiken van het NAP op interventieniveau in kwantitatieve streefwaarden wordt vertaald: bijvoorbeeld de interventie verhoogt de sociale cohesie in 4 jaar met minimaal 0,2 punten. De rekenkamer is van oordeel dat dit maatschappelijke effect niet per interventie kan worden gemeten.
24. In de tussentijdse verantwoordingen en evaluaties wordt aandacht besteed aan de geleverde prestaties (output) van de uitgevoerde interventies door omvang van en aantallen van de prestaties te vermelden. Dit zegt echter nog niet veel over de doeltreffendheid van de interventie. Voor 4 van de 6 nader onderzochte interventies waren evaluatieverslagen aanwezig, waarbij bij 2 (*Banenmarkt* en *Krisztina de Châtel*) in de evaluatie ook gegevens zijn opgenomen die een indicatie geven van de doeltreffendheid van de interventie. Zo is bijvoorbeeld in de evaluatie van de banenmarkt vermeld dat als effect van de banenmarkt na een maand 51 bezoekers bij een werkgever zijn geplaatst en 122 bezoekers ‘in een traject voor plaatsing zitten’. Om te kunnen beoordelen of interventie succesvol is geweest en moet worden voortgezet, vindt de rekenkamer het belangrijk dat dergelijke impactgegevens worden verzameld. Vanwege doelmatigheidsoverwegingen moet er uiteraard wel een redelijk evenwicht zijn tussen het financiële belang van de interventie en de investeringskosten om de betreffende impactgegevens te monitoren. Bij vernieuwende interventies is het verantwoord om meer kosten te maken om de doeltreffendheid te meten, dan bij interventies die zich in de praktijk al hebben bewezen succesvol te zijn.

7.2 Aanbevelingen

Aanbevelingen voor de bestuurscommissie Nieuw West

Gelet op de verantwoordelijkheid van de bestuurscommissie Nieuw West voor het sociaaleconomisch kopprogramma (instellingsbesluit) en het monitoren van de fysieke vernieuwing (op basis van de raamovereenkomst) doet de rekenkamer de volgende aanbeveling aan de bestuurscommissie.

1. Neem kennis van de verbeterpunten van de rekenkamer, zoals verwoord onder de conclusies (verbeterpunten 1,3,4,5,7,8,9,11,12,18 tot en met 24), en geef aan of u de verbeterpunten herkent. Stel op basis hiervan een plan van aanpak op waarin u aangeeft welke concrete acties u neemt met betrekking tot de verbeterpunten. Betrek daarbij – voor zover van toepassing - het AFWC.
2. Informeer het college van B&W op welke termijn het college het plan van aanpak, zoals bedoeld onder aanbeveling 1, tegemoet kan zien.

Aanbevelingen voor het college van B&W

Gelet op de verantwoordelijkheid van het college van B&W als toezichthouder op de bestuurscommissie en uitvoerder van het gemeentelijke beleid doet de rekenkamer de volgende aanbevelingen.

1. Zie erop toe dat de bestuurscommissie Nieuw West een plan van aanpak opstelt, zoals bedoeld onder aanbeveling 1 en informeer de gemeenteraad op welke termijn zij dit plan van aanpak voor hun controlerende functie tegemoet kunnen zien.
2. Expliceer de bevoegdheden van de bestuurscommissie in relatie tot het maken van afspraken met de corporaties (zie verbeterpunt 6).
3. Doe een voorstel aan de raad over de dekking van de bijdrage 2010 voor het sociaaleconomisch kopprogramma (zie verbeterpunt 10).
4. Maak aan stadsdelen duidelijk welke uitwerkingsplannen van de stadsdelen onder de regeling van de lumpsum-bedragen vallen en geef daarbij aan of de berekeningswijze zoals eerder is overeengekomen, ongewijzigd blijft. Maak tevens duidelijke afspraken over de bestemming van boekwinsten die bij de stadsdelen worden gerealiseerd door de overdracht van maatschappelijk goed aan woningcorporaties (zie verbeterpunten 13, 14 en 17).
5. Zie erop toe dat DMO spoedig aan u voorstellen voorlegt voor de procedures voor de overdracht van maatschappelijk vastgoed (zie verbeterpunt 16).

Aanbevelingen voor de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties (Corporatie Overleg Nieuw West)

1. Verbeter de monitorinformatie over de samenstellende delen van de woningbouw, het maatschappelijk vastgoed en het kleinschalig economisch vastgoed (zie verbeterpunt 2).
2. Dien bij het college van B&W een voorstel in over de verdeling in het stimuleringsfonds Volkshuisvesting van de binnen dit fonds beschikbare middelen voor de door de corporaties te ontwikkelen vernieuwings- en uitwerkingsplannen in Nieuw West (zie verbeterpunt 15).

8 Bestuurlijke reacties en nawoord

De rekenkamer Amsterdam verzond haar conceptrapport op 8 september 2009 aan het college van B&W, de Bestuurscommissie Nieuw West en de Amsterdamse Federatie Woningcorporatie (AFWC). Aan allen verzocht de rekenkamer om te reageren op de conclusies en aanbevelingen uit het conceptrapport. Van het college van B&W ontving de rekenkamer - mede namens de Bestuurscommissie - op 22 september een reactie; de reactie van de AFWC (Corporatie Overleg Nieuw West) ontving de rekenkamer op 21 september.

8.1 Reactie van het college van B&W en nawoord rekenkamer

In deze paragraaf is de reactie van het college van B&W integraal opgenomen en voorzien van een nawoord van de rekenkamer.

8.1.1 Reactie van het college van B&W

Op 8 september ontvingen wij van u het concept rapport Monitoring Nieuw West Tweede rapportage. U stelt ons nu in de gelegenheid om een bestuurlijke reactie te geven op de conclusies en de aanbevelingen in het conceptrapport. In deze brief is naast de reactie van het College ook de reactie opgenomen van de Bestuurscommissie Nieuw West.

Inleiding

De Gemeenteraad heeft de Rekenkamer Amsterdam in 2007 de opdracht gegeven om jaarlijks een externe onafhankelijke barometer op te stellen om de afspraken over de Raamovereenkomst Nieuw West, de Herziening richting Parkstad 2015 en Koers Nieuw West te onderzoeken.

In mei 2008 ontvingen wij de eerste rapportage Monitor Nieuw West. Inmiddels heeft de Rekenkamer een tweede monitor uitgebracht en heeft u aangegeven om volgend jaar een derde monitor Nieuw West op te stellen.

Wij hebben met veel aandacht uw conclusies en aanbevelingen gelezen en stellen vast dat we een groot aantal zaken in een relatief korte periode op orde hebben gebracht. Wij hebben goed gebruik kunnen maken van uw eerste rapportage. Verder verwachten wij dat verschillende reeds gestarte acties zullen leiden tot verbeteringen die u gewenst acht.

Wij merken op dat de bestuurlijke opgave in Nieuw West, het realiseren van fysieke en sociale economische vernieuwing zeer groot en complex is, en samenwerking vereist met veel partners die elk hun eigen vele spelersbelangen en verantwoordelijkheden hebben. Voorts zullen door de wijzigingen in het bestuurlijk stelsel per 1 mei 2010 de verantwoordelijkheden en de kaders verschuiven.

Dat betekent dat juist de komende tijd de voortgang van de gemaakte afspraken binnen de Raamovereenkomst zorgvuldig gemonitord moeten worden en dat ons inziens een derde monitor van de Rekenkamer hier een belangrijke bijdrage aan kan leveren.

Conclusies een Aanbevelingen

Hieronder geven wij een reactie op uw conclusies en aanbevelingen. We volgen hierbij de nummering van uw rapportage.

Beleidsmonitor

1. U merkt terecht op dat de monitorinformatie geen inzicht biedt in de inspanningen en ontwikkelingen op de terreinen ruimtelijke vernieuwing en milieu. De achtergrond hiervan is dat wij met de stadsdelen en de woningcorporaties afspraken hebben gemaakt over de samenwerking en monitoring van het sociaal-economisch kopprogramma Koers Nieuw West en de raamovereenkomst vooral gericht op de middellange termijn, tot en met 2010. Met deze afspraken legden wij gezamenlijk de focus op de uitvoering van het ontwikkelingsprogramma Herziening Richting Parkstad. Wij waren het eens over de urgentie van de aanpak van de sociaal-economische problematiek en de vernieuwing van woningvoorraad en maatschappelijk vastgoed. De afspraken zijn voorgelegd aan de Gemeenteraad.
2. In de Raamovereenkomst zijn duidelijk afspraken gemaakt over hoe en wat de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties zal gaan monitoren met betrekking tot woningbouw, maatschappelijk vastgoed en kleinschalig economisch vastgoed. De Federatie zegt in haar reactie (brief 3 september 2009) toe in haar volgende rapportage wat betreft maatschappelijk vastgoed in te zullen gaan op de ontwikkelingen in huurprijzen, functie en leegstand.
In deze conclusie staat echter ook een fout: “de jaarboeken van de AFWC geven echter nog geen inzicht in de jaarlijkse productie van de overige (55%) woningbouw waarmee de woningvoorraad divers wordt gemaakt (ondermeer nieuwbouw van middeldure huur en vrije sector huur- en koopwoningen, woningen voor bijzondere doelgroepen).” De percentages worden hier verkeerd gebruikt. Voor nieuwbouwprojecten wordt de verdeling 30% sociaal en 70% markt aangehouden. Daarvan wordt wel eens afgeweken maar overall moet deze verdeling worden aangehouden. De 55% markt is een afgeleide van het eindbeeld van de woningvoorraad in 2015 waarvan de sociale voorraad minimaal 45% moet zijn. Het percentage van 55% betreft de samenstelling van de woningvoorraad en niet de woningproductie. Binnen de 55% zijn geen doelstellingen benoemd.
De doelstelling in Nieuw-West is om de woningvoorraad te laten toenemen naar 67.600 tot 73.600 woningen op 1 januari 2016 te laten toenemen. U geeft aan dat, op basis van recente prognoses van de Federatie, deze doelstelling gehaald kan worden. Met daarbij terecht een voorbehoud voor de effecten van de huidige economische recessie.
Onze gemeente en de corporaties zijn zich terdege bewust van de effecten van de recessie. Wij hebben met de corporaties afgesproken om in deze recessie in te blijven zetten op voortzetting van de stedelijke vernieuwing, ook in Nieuw West. Op verschillende manieren worden overheidsbijdragen ingezet om de voortgang van

projecten te stimuleren.

De gemeente heeft met ontwikkelaars en corporaties hiertoe een lijst van voorrangprojecten opgesteld en hebben afgesproken dat deze lijst leidend is bij investeringsbeslissingen en de inzet van overheidsbijdragen. Op de lijst van voorrangprojecten staan veel projecten in Nieuw West.

3. Wat betreft de beschikbaarheid van actuele monitorgegevens om de effecten van het sociaal economisch programma te kunnen meten: Op korte termijn (najaar 2009) komen nieuwe gegevens beschikbaar; nl. de Staat van de Aandachtswijken, de Staat van de Stad en de Staat van de Jeugd.
4. De bestuurscommissie heeft besloten om de outputmonitor van Koers Nieuw West op te nemen in de systematiek van de Wijkaanpak. Dit wordt op dit moment uitgevoerd zodat deze gegevens in november as. voor iedereen beschikbaar zijn op internet. (website AWA – uitvoeringsmonitor).
5. De Rekenkamer beoordeelt het als een positieve ontwikkeling dat het programmabureau Koers Nieuw West een midterm review heeft opgesteld. De Bestuurscommissie Nieuw West heeft de voorstellen van de midterm review besproken en vastgesteld dat een extra investering wordt uitgevoerd in de actielijn Leren&Opgroeien met het Meesterplan Onderwijs Nieuw West. Daarnaast is afgesproken om op het domein Integreren, Participeren, Werkgelegenheid & Economie (IPW&E) extra investeringen te realiseren om de specifieke problematiek van Nieuw West aan te pakken. Tenslotte heeft de Bestuurscommissie vastgesteld dat de uitvoering van het programma over de andere actielijnen; Wonen en Leven, Kunst& Cultuur, Sport in stand blijft. De Bestuurscommissie Nieuw West zal het actieplan IPW&E volgens de huidige planning vaststellen in haar vergadering op 26 november as..
6. Het College van B&W is het bevoegde orgaan van de gemeente Amsterdam om in deze besluiten te nemen (zie Raamovereenkomst). De Bestuurscommissie Nieuw West overlegt namens ons College met de corporaties, maar heeft zelf geen bevoegdheden. Als er afgeweken moet worden van de Raamovereenkomst moet dit te allen tijde worden voorgelegd aan het College.
7. U zegt ook op het onderdeel Monitor procesmanagement aandacht te missen voor de ruimtelijke vernieuwing (waaronder de hoofdinfrastructuur) en milieu. Wij verwijzen naar onze reactie op punt 1, waarbij wij aantekenen dat onze partners zich terdege realiseren dat het overleg tussen gemeente, stadsdelen en corporaties over deze onderdelen aan “andere tafels” plaatsvindt.

8. Op dit moment wordt inderdaad aan een reglement voor de Geschillencommissie gewerkt door de Dienst Wonen en de Federatie.
9. In de Raamovereenkomst is een eindbeeld met bandbreedtes afgesproken. De uitwerkingsplannen worden vastgesteld door het betrokken stadsdeel. Er zijn in de Raamovereenkomst geen afspraken gemaakt over wanneer vernieuwings- en uitwerkingsplannen moeten zijn vastgesteld. De voortgang van de uitvoering is een continue zorg van gemeente en corporaties.

Monitor Financieel Beheer

10. In overeenstemming met uw conclusie hebben wij ons bij het opstellen van de begroting 2010 beraden over de wijze waarop de centrale stad het resterende deel kunnen leveren van de afgesproken bijdrage van €32 miljoen. Zoals bekend, ook bij de Gemeenteraad, is de bijdrage aan KNW ieder jaar in het kader van de gemeentebegroting onderwerp van afweging ten opzichte van de beschikbare ruimte en de voorgestelde prioriteiten. Wij proberen ieder jaar metin onze begrotingsvoorstellen aan de Gemeenteraad recht te doen aan de afspraken om samen met de stadsdelen €40 miljoen te investeren in het sociaal-economisch kopprogramma, zoals dat gedurende de looptijd van KNW is ontwikkeld en door de Bestuurscommissie Nieuw West in overleg met de corporaties is vastgesteld. Onze voorstellen voor 2010 voorzien in voldoende middelen om in dat jaar de vastgestelde interventies in het programma – in het bijzonder de speerpunten Meesterplan en IPW-E – volgens planning uit te voeren. Zoals u terecht opmerkt, lopen verschillende interventies nog door tot na 2010. Wij zullen bij de borging van de interventies in het programma Koers Nieuw West, met het oog op de overdracht aan een nieuw college en de nieuwe stadsdeelbesturen, vastleggen dat bij de nog af te ronden interventies de toezegging behoort dat de centrale stad – tot het afgesproken totaal van €32 miljoen - de middelen levert die hiervoor nodig zijn.
11. De Bestuurscommissie heeft budgetten beschikbaar gesteld voor interventies. De werkelijke uitgaven lopen uiteraard achter op deze begroting. Ook dienen de interventies worden beoordeeld op de besteding van de middelen en zal afrekening plaatsvinden indien middelen niet zijn besteed. In principe is het budget grotendeels bestemd en zullen nauwelijks nieuwe interventies worden geïnitieerd.
12. De Rekenkamer attendeert op de bureaunkosten en signaleert een stijging in kosten. Over de vier jaren van het programma mogen de kosten echter niet het budget van 3,2 mln. overschrijden. Het programmabureau heeft reeds een meerjarenbegroting opgesteld. Het ambtelijk opdrachtgeverteam zal hierop op toezien dat er binnen dit budget gewerkt, rekening houdend met de looptijd van het programma.

13. U concludeert tot onze tevredenheid dat het financieel beheer voldoende op orde is. Wij herkennen de aandachtspunten die u hierbij aangeeft voor het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.
14. Richting de stadsdelen benadrukt ons College in de jaarlijkse RAG-rapportage (Resultaat Actieve Grondexploitaties) dat de financiële kaders taakstellend zijn. In deze rapportage wordt ook expliciet aangegeven welke uitwerkingsplannen wel en niet onder de Raamovereenkomst vallen.
15. Plannen waarbij sprake is van een (dreigende) overschrijding van het financieel kader hebben uiteraard onze aandacht. Er wordt vanwege de economische recessie, op dit moment extra kritisch gekeken naar de actieve grondexploitaties en bijbehorende risico's.
16. De bestuursopdracht die wij de diensten verstrekt hebben voor de aanpak van maatschappelijk vastgoed heeft geleid tot procesafspraken tussen corporaties, stadsdelen, diensten en schoolbesturen over de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed. In de Raamovereenkomst Parkstad is afgesproken dat de corporaties de grondexploitaties overnemen. Dit betekent onder meer dat zij de verwerving van bestaand vastgoed zoals onderwijs- en welzijngebouwen voor hun rekening nemen. Overeengekomen is dat voor de verwerving de methode "Richtlijnen Waardebepaling van terreinen en/of opstallen in het kader van intern gemeentelijke (beheers)overdrachten" wordt gehanteerd. Met deze richtlijn wordt de inbrengwaarde van het vastgoed op basis van de marktwaarde bepaald, zoals dit ook gebruikelijk is bij gemeentelijke grondexploitaties. Niet alle corporaties hebben echter rekening gehouden met de inbreng tegen marktwaarde. De discussie die hierover in de praktijk ontstond, is ons inziens beslecht in het Bestuurlijk Overleg Parkstad-Consortia d.d. 12 maart 2008. Afgesproken is dat de richtlijnen worden gehandhaafd.
17. De genoemde bedragen (zie ook pagina 77) hebben te maken met het verwerven van vastgoed. Dit zijn gegevens die niet zo maar in een openbaar rapport kunnen worden genoemd. Daarnaast wordt er gesproken over het realiseren van boekwinst. Indien sprake is van boekwinst door de overdracht van het stadsdeel-eigendom van maatschappelijk vastgoed aan een corporatie, dan is dit geheel in de lijn met de afspraken uit de Raamovereenkomst. Deze eventuele boekwinst komt conform de afspraken in Parkstad ten goede aan de sociale pijler van de stedelijke vernieuwing.
18. Stadsdelen zijn verantwoordelijk voor de huisvesting van het primair onderwijs. Schoolbesturen zijn op grond van de wet bouwheer. Bij de ontwikkeling van nieuwe huisvesting kan een schoolbestuur afstand doen van haar bouwheerschap en dit overdragen aan de lokale overheid. Het stadsdeel kan dan zelf ontwikkelen of besluiten de corporatie dit te laten ontwikkelen. Dat is allemaal mogelijk binnen de

Raamovereenkomst en wordt volgens deze afspraken uitgevoerd. Om vertragingen te voorkomen is het dus belangrijk dat het stadsdeel afspraken maakt met schoolbestuur en corporatie over deze rolverdeling.

De interventies nader beoordeeld (pag 129)

Wij delen de mening van de Rekenkamer dat de administratieve afhandeling van de interventies in het recent verleden “matig” op orde was. In de eerste rapportage van de Rekenkamer werd geconstateerd dat het proces nog helemaal niet op orde was. De Rekenkamer constateert nu terecht dat veel voortgang is geboekt in het beheersen van het subsidieproces. Inmiddels worden de interventies volgens de geldende richtlijnen omtrent het subsidieproces uitgevoerd. Dit betekent dat de administratieve afhandeling ons inziens voldoet aan alle criteria van de rekenkamer. De Rekenkamer doet een aantal aanbevelingen om met deze verbeterslag door te gaan. Deze nemen wij waar mogelijk graag over.

19. Bureau Koers Nieuw West beoordeelt per subsidieaanvraag de bijdrage aan de beleidsdoelen van het kopprogramma. Bij de aanvraag wordt steeds nadrukkelijk beoordeeld of de interventie een toegevoegde waarde heeft. Hiertoe heeft het programmabureau een aanvraagformulier ontwikkeld waar deze toets wordt onderbouwd.
20. Het College onderschrijft het positieve oordeel van de Rekenkamer over het DIN model. Hierin worden Doelen, Inspanningen, en het Netwerk in samenhang aangegeven. Deze zogenaamde ER-doelen geven in kwalitatieve termen aan welke bijdragen wordt geleverd aan het kopprogramma. U wijst erop dat het nader specificeren van de doelgroep nog extra aandacht vraagt. Wij erkennen dit aandachtspunt en zullen bij de aanvragen van de interventies dit specifiek opnemen.
21. De Rekenkamer constateert terecht dat de uitvoerders van de interventies niet altijd in het verleden voldoende rapporteerden over de resultaten en de effecten van de interventies. Inmiddels is de outputmonitor van KNW als sturingsinstrument volledig geïmplementeerd in de planning en controlcyclus.
22. Het College is eveneens van mening dat met een duidelijke kostenopbouw een betere financiële beheersing van interventies wordt bereikt. Echter moet het ook mogelijk zijn ruimte te bieden aan innovatieve interventies waarvan de kostenstructuur nog niet helemaal transparant is.
23. De Rekenkamer is van oordeel dat niet per interventie het maatschappelijk effect kan worden gemeten. Het College deelt deze opvatting maar blijft tegelijkertijd streven naar het in beeld brengen van zoveel mogelijk maatschappelijke effecten.

24. Het verzamelen van outputgegevens is inderdaad erg belangrijk. Wij delen de opvatting van de Rekenkamer dat er een redelijk evenwicht moet zijn in het financiële belang van de interventie en de investeringskosten om deze outputgegevens te monitoren. Het programmabureau heeft de taak en de opdracht dit evenwicht te bewaken.

Aanbevelingen

Uit het voorgaande mag duidelijk zijn, dat ons College zich met de Bestuurscommissie Nieuw West herkent in de door u aangegeven verbeteringspunten; wij hebben al een aantal acties ondernomen om oplossingen te vinden en te realiseren.

Wij beschouwen de verschillende acties samen als het plan van aanpak dat u voorstelt. In die zin nemen wij graag uw aanbeveling over. Wij bouwen het plan, om bureaucratie te voorkomen, wel op een modulaire wijze op. Als voorbeeld het maatschappelijk vastgoed. In het kader van de herziene bestuursopdracht zullen wij de Gemeenteraad melden welke acties wij – mede naar aanleiding van uw conclusies en aanbevelingen – samen met onze partners ondernemen om tot een effectievere en goed beheersbare aanpak te komen. Op de geëigende momenten zullen wij de Gemeenteraad informeren over andere modules, zoals de evaluatie van interventies en de resultaten daarvan. De verschillende modules hebben hun eigen actoren en hun eigen tijdpad. Het bundelen daarvan in één document voor de Gemeenteraad zou extra capaciteit vergen ten koste van de uitvoering, en een risico opleveren in de voortgang (door wachten op goedkeuring voor het totaal).

Het College van B&W is het bevoegde orgaan van de gemeente Amsterdam om in deze besluiten te nemen (zie Raamovereenkomst). De Bestuurscommissie Nieuw West overlegt namens ons College met de corporaties, maar heeft zelf geen bevoegdheden. Als er afgeweken moet worden van de Raamovereenkomst moet dit te allen tijde worden voorgelegd aan ons College.

Zoals gesteld in onze reactie op punt 10 van uw conclusies doen wij – conform uw aanbeveling - in het kader van begroting 2010 voorstellen aan de Gemeenteraad over de dekking van het sociaal economisch kopprogramma.

We gaan er van uit dat de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties zich houdt aan de afspraken die er rond monitoring zijn gemaakt in de Raamovereenkomst.

Wij verwachten op korte termijn van de Federatie van Amsterdamse Woningcorporaties een voorstel voor de verdeling van de in het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting beschikbare middelen voor de door de corporaties te ontwikkelen vernieuwing- en uitwerkingsplannen in Nieuw West.

8.1.2 Nawoord van de rekenkamer

De rekenkamer is verheugd dat het college van B&W en de bestuurscommissie Nieuw West zich herkennen in de verbeterpunten van de rekenkamer en dat ze al acties hebben ondernomen om oplossingen te vinden en te realiseren. Daarnaast is de rekenkamer verheugd dat het college en de bestuurscommissie goed gebruik hebben gemaakt van de eerste rapportage om verbeteringen aan te brengen en dat ze aangeven dat ook een derde monitor van de rekenkamer een belangrijke bijdrage kan leveren om de voortgang van de gemaakte afspraken te monitoren.

Van de 5 aanbevelingen die de rekenkamer aan het college deed, neemt het college er 4 (aanbeveling 1 tot en met 4) over. Aanbeveling 5 neemt het college niet over, want het college meldt dat de afspraken over de overdrachtswaarde van het maatschappelijk goed al zijn beslecht in de Bestuurlijk Overleg /Concortia d.d. 12 maart 2008. De rekenkamer constateert echter dat de bestuurscommissie hiertoe niet bevoegd is en in de praktijk nog steeds discussie is tussen de stadsdelen en de corporaties over de overdrachts- en de huurwaarde van het maatschappelijk goed.

Van de 2 aanbevelingen die de rekenkamer deed aan de bestuurscommissie neemt zij 1 aanbeveling geheel (aanbeveling 1) en 1 deels (aanbeveling 2) over. Wat betreft aanbeveling 2 wordt de bestuurscommissie niet concreet over wanneer welke onderdelen van het plan van aanpak beschikbaar komen.

Verder merkt de rekenkamer naar aanleiding van de reactie van het college en de bestuurscommissie op de verbeterpunten nog het volgende op (in volgorde van de verbeterpunten).

1. De rekenkamer hecht eraan erop te wijzen dat in de raamovereenkomst afspraken met de corporaties zijn vastgelegd tot en met 2015, eventueel met een uitloop tot 31 december 2016. Ook het ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015* uit 2007 loopt tot en met 2015. Om die reden vindt de rekenkamer het van belang dat in de voortgangsrapportage over de stedelijke vernieuwing in Nieuw West ook monitorinformatie aan de gemeenteraad wordt verstrekt over de voortgang van de doelstellingen voor de ruimtelijke vernieuwing en het milieu.
2. De opmerking van het college dat de rekenkamer het percentage van 55% voor het realiseren van het divers maken van de woningbouw in Nieuw West verkeerd gebuikt, heeft ertoe geleid dat de rekenkamer de tekst hierop heeft aangepast.
12. Het college meldt bij dit verbeterpunt dat er reeds een meerjarenbegroting voor de bureaunkosten is opgesteld. Dit betreft de meerjarenbegroting die bij aanvang van het programma aangeeft dat de programmakosten jaarlijks € 800.000 bedragen. De rekenkamer heeft geconstateerd dat in de eerste jaren er budgetoverschrijdingen zijn geweest. Op basis van dit gegeven is de meerjarenbegroting nog niet geactualiseerd.

17. De rekenkamer is niet bekend met de afspraken in Parkstad dat boekwinsten ten goede komen aan de sociale pijler van de stedelijke vernieuwing.
23. De rekenkamer heeft aangegeven dat het meten van de bijdrage van een enkele interventie aan het bereiken van het NAP niet logisch is. Wel pleit de rekenkamer er voor om op interventieniveau de directe effecten en eventueel de neveneffecten bij deelnemer te meten. Voorbeelden hiervan betreft informatie over of de deelnemers van de interventie inderdaad een hoger opleidingsniveau hebben gehaald, een baan hebben gevonden of meer sociale contacten hebben.
24. Het college onderschrijft het belang om outputgegevens te verzamelen. Outputgegevens betreffen feitelijk de 'productiegegevens' van de organisatie die belast is met de uitvoering van de interventie. De rekenkamer is van oordeel dat een subsidieontvanger zich altijd moet verantwoorden over de besteding van de financiële middelen en de daarvoor geleverde producten en diensten (output). Het college zegt niets over outcome-gegevens bij de deelnemers van de interventie. Om inzicht te krijgen of de betreffende producten en diensten ook tot het gewenste maatschappelijk effect (outcome) hebben geleid, vergt veelal extra investeringen om de meetgegevens te verzamelen. Dergelijke meetgegevens zijn zeer belangrijk om bestuurlijk te kunnen beoordelen of een interventie moet worden voortgezet. Uiteraard moeten de betreffende investeringskosten in redelijke verhouding staan met de kosten van de interventie.

Tot slot meldt het college dat de Rekenkamer een opdracht van de gemeenteraad heeft gehad om deze monitor jaarlijks uit te voeren. Dit is niet juist. De gemeenteraad heeft bij motie van 21 november 2007 een verzoek gedaan aan de rekenkamer om de uitvoering van de raamovereenkomst en de stedelijke vernieuwing in Nieuw West te monitoren (zie bijlage 1). Op 12 februari 2008 heeft de rekenkamer positief gereageerd op het verzoek van de gemeenteraad.

8.2 Reactie van AFWC en nawoord rekenkamer

In deze paragraaf is de reactie van de AFWC integraal opgenomen en voorzien van een nawoord van de rekenkamer.

8.2.1 Reactie van de AFWC

U heeft ons namens de Rekenkamer Amsterdam de nota Monitoring Nieuw West, tweede rapportage gestuurd en in uw brief van 8 september vraagt u ons een reactie te geven op uw conclusies en aanbevelingen.

Wij hechten er vooraf aan duidelijk te maken dat de woningcorporaties als privaatrechtelijke organisaties niet onder financieel toezicht staan van de Rekenkamer Amsterdam en dus ook geen verantwoordingsplicht hebben jegens uw Kamer. De woningcorporaties zijn bij Woningwet onderworpen aan toezicht van de minister van Volkshuisvesting, waarbij het

Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting in belangrijke mate de uitvoering van het financiële toezicht voor zijn rekening neemt. De gemeente Amsterdam en de Rekenkamer Amsterdam hebben dus op generlei wijze een toezichtsrelatie richting de woningcorporaties. Dat blijkt ook uit uw doelstelling. Die is gericht op de vraag of de gemeente haar middelen op een doelmatige, doeltreffende en rechtmatige wijze besteedt. In die zin hebben wij kennis genomen van uw concept rapportage.

Wij zijn echter bereid om een nadere toelichting te verschaffen, om te voorkomen dat op onderdelen onvolledige of onjuiste informatie over onze rol en activiteiten in uw rapportage terecht komt. Wij constateren dat u op een aantal onderdelen ons eerdere commentaar van 3 september jl. op een eerdere versie van het rapport hebt verwerkt. Maar op een aantal onderdelen herhalen wij ons eerdere commentaar en lichten dit waar nodig nog nader toe. U bent van mening dat het Jaarboek 2009 reeds beter aansluit bij de gemaakte afspraken dan die van 2008. Dat is positief. Vanzelfsprekend kost het even tijd om de juiste wijze van verantwoording te vinden bij zo'n complexe operatie als de vernieuwing van Nieuw West.

De twee aanbevelingen die u op pagina 131 aan ons doet zijn duidelijk. In ons volgende jaarboek nemen wij naast het totaal aantal vierkante meters maatschappelijk vastgoed ook de verschillende functies op, de huurprijzen en de leegstand. Overigens melden wij hier dat de huurprijzen conform de afspraken zijn en dat er op 1 januari 2009 geen leegstand is. Het verdelingsvoorstel voor het Stimuleringsfonds is reeds op 13 januari 2009 verstuurd aan de commissie Stimuleringsfonds. Op twee onderdelen wenste de commissie nog een nadere specificatie, die lastiger bleek te maken dan voorzien, maar inmiddels gereed en aangeboden is.

Bij verschillende onderwerpen meldt u dat het lastig is om de voortgang te kunnen beoordelen omdat streefaantallen per jaar ontbreken. (bijvoorbeeld bij bouwprognoses, verkoop sociale huurwoningen, maatschappelijk vastgoed e.d.). Afgezien van het feit dat bouwen en verkopen van vastgoed sterk beïnvloed worden door actuele marktontwikkelingen en er dus schommelingen kunnen zijn, is het juist de ratio van de Raamovereenkomst geweest om niet op jaarbasis een gedetailleerd bouw, sloop en verbeteringsprogramma vast te stellen.

De bedoeling van het akkoord is geweest dat teneinde tempo te kunnen blijven maken in de herstructurering, corporaties bereid waren een aanzienlijk risico van de gemeente over te nemen in de grondexploitatie, openbare ruimte en het maatschappelijk vastgoed, en in ruil daarvoor meer vrijheid zouden krijgen in de gebiedsontwikkeling en de planvorming. Daarbij zijn wel afspraken gemaakt over het eindbeeld, bijvoorbeeld over het aantal te bouwen woningen, maar daar zijn ook weer bandbreedtes aangehouden. Het is aan de corporaties om binnen de gestelde randvoorwaarden verder de invulling en het tempo daarvan te bepalen. Overigens wordt de voortgang van de bouw, de verkoop van woningen en de herhuisvesting stelselmatig besproken in de Bestuurscommissie Nieuw West, met de

centrale stad en de stadsdelen, zowel ambtelijk als politiek. Juist die vrijheid om te kunnen inspelen op marktontwikkelingen is voor corporaties van essentieel belang.

Hetzelfde geldt voor verschillen tussen de stadsdelen en vernieuwingsgebieden. Het ontwikkelingsprogramma Richting Nieuw West 2015 is een programma voor heel Nieuw West. Uw opmerking dat in bepaalde stadsdelen of vernieuwingsgebieden doelstellingen van het geheel niet gehaald worden is in dit verband eigenlijk niet zo relevant en werkt uiteindelijk contraproductief uit. De kracht van het Ontwikkelingsplan is juist het geheel aan ingrepen in Nieuw West en de vernieuwingsgebieden te laten werken als communicerende vaten.

Ook missen wij in uw rapportage nog enkele onderwerpen. In de Herziening Richting Parkstad 2015 is opgenomen dat de stadsdelen een parkeerregime zouden invoeren. Corporaties bouwen volgens afspraak parkeergarages die vervolgens grotendeels leeg staan of voor zeer lage prijzen verhuurd worden omdat het parkeren op straat nog gratis is. Corporaties komen hiermee voor grote onrendabele investeringen te staan. Ook de planvoorbereiding loopt in een aantal buurten vertraging op in verband met de terughoudendheid van de stadsdelen om betaald parkeren in te voeren.

Bij het ontwikkelen van het maatschappelijk vastgoed signaleren corporaties een aantal knelpunten die onder andere te maken hebben met gebrek aan kennis bij stadsdeelmedewerkers en gebrek aan vertrouwen in de corporatie. De hoogte van servicekosten en het opleverniveau zijn steeds opnieuw onderwerp van gesprek en leiden tot vertraging. Ook de aankoop van bestaand maatschappelijk vastgoed is een terugkerende kwestie tussen stadsdeel en corporatie. Dit geldt overigens niet alleen voor Nieuw West en komt niet voort uit de Raamovereenkomst, maar speelt in heel Amsterdam.

Een laatste onderwerp dat wij missen in uw rapportage is de beperking aan de ontwikkelmogelijkheden van de corporaties die gecreëerd worden. Het gaat bijvoorbeeld om het aanwijzen van het Van Eesterenmuseum in Slotermeer, het opstellen van de Waardekaarten voor Nieuw West en het stellen van gedetailleerde randvoorwaarden. Hierdoor hebben de corporaties onvoldoende ruimte om naar eigen inzicht te ontwikkelen en lijden zij daardoor soms onnodige verliezen.

Wij constateren dan ook dat de Raamovereenkomst in de praktijk nog niet heeft geleid tot een grotere ontwikkelvrijheid voor de corporaties. Dat was wel uitdrukkelijk de bedoeling bij het sluiten van de Raamovereenkomst. Met deze grotere ontwikkelruimte zouden corporaties beter in staat zijn om de risico's die zij van de gemeente hebben overgenomen, te beperken.

8.2.2 Nawoord Rekenkamer Amsterdam

Uit de reactie van de AFWC blijkt dat zij de 2 voor hen geformuleerde aanbevelingen ter harte nemen. De AFWC meldt als eerste dat zij in het volgende jaarboek de door de rekenkamer gesignaleerde ontbrekende informatie zal opnemen. Verder geeft ze aan dat de corporaties inmiddels een nieuw verdelingsvoorstel voor het Stimuleringsfonds ter goedkeuring aan de gemeente hebben aangeboden. De rekenkamer is verheugd dat de AFWZ de aanbevelingen heeft overgenomen.

Naar aanleiding van de brief van de directeur van de AFWC merkt de rekenkamer nog het volgende op.

De AFWC geeft aan de gemeente Amsterdam en de rekenkamer op generlei wijze een toezichtsrelatie hebben richting de woningcorporaties. De rekenkamer wijst erop dat in de raamovereenkomst afspraken zijn gemaakt over het monitoren van de gemeente of de corporaties de afspraken uit de overeenkomst naleven. Verder is over het toezicht op de financiën in de raamovereenkomst vastgelegd dat de gemeente Amsterdam de bevoegdheid heeft de boekhouding van de corporaties in te zien om te beoordelen of er bij de corporaties geen sprake is van 'overcompensatie' als gevolg van uitkeringen uit het stimuleringsfonds Volkshuisvesting Amsterdam. Op grond hiervan is de rekenkamer van oordeel dat in het kader van de uitvoering van de raamovereenkomst er wel degelijk sprake is van een vorm van toezicht door de gemeente Amsterdam en dat de rekenkamer op basis daarvan bevoegdheden heeft voor het doen van onderzoek.

Verder maakt de AFWC van de gelegenheid gebruik om haar zienswijze over de ontwikkelingen in Nieuw West voor het voetlicht te brengen.

Anders dan de rekenkamer is zij geen voorstander om op jaarbasis gedetailleerde bouw-, sloop- en verbeterprogramma's op te stellen. Ze geeft daarbij aan dat het de bedoeling van het akkoord is geweest dat teneinde tempo te kunnen blijven maken in de herstructurering, corporaties bereid waren een aanzienlijk risico van de gemeente over te nemen in de grondexploitatie, openbare ruimte en maatschappelijk vastgoed en in ruil daarvoor meer vrijheid zouden krijgen in de gebiedsontwikkeling en de planvorming. Het is aan de corporaties om binnen gestelde randvoorwaarden verder de invulling en het tempo te bepalen. In de raamovereenkomst zijn afspraken gemaakt over een eindbeeld, bijvoorbeeld over het aantal woningen. De vrijheid om te kunnen inspelen op marktontwikkelingen is juist voor corporaties van essentieel belang. De rekenkamer staat op het standpunt dat het formuleren van jaarlijkse tussendoelen, de vrijheid van de corporaties niet hoeft aan te tasten. Wel wordt het daarmee beter mogelijk de ontwikkelingen te volgen en biedt het de corporaties de mogelijkheid om de door hen gemaakte keuzes nader toe te lichten.

Om te beoordelen of er voldoende voortgang zit in het opstellen van de uitwerkingsplannen door de stadsdelen en de corporaties vindt de rekenkamer het ook van belang dat daarvoor een meerjarige planning wordt opgesteld. Afwijkingen ten opzichte van deze planning betekent niet direct dat er goed of slecht is gepresteerd, maar biedt wel de mogelijkheid om inzicht te krijgen in de voortgang en eventueel bij te sturen.

Verder geeft de AFWC aan dat wij in ons rapport geen aandacht besteden aan de problematiek van (1) het invoeren van een parkeerregime door de stadsdelen (2) de aankoop van bestaand maatschappelijk vastgoed en (3) de inperking aan ontwikkelmogelijkheden van de corporaties, bijvoorbeeld door gedetailleerde randvoorwaarden vast te stellen. Ten aanzien van de eerste 2 punten verwijst de rekenkamer naar in het rapport opgenomen verbeterpunten 9, 16 en 18, waaruit blijkt dat de rekenkamer deze onderwerpen niet heeft gemist. In hoeverre de ontwikkelmogelijkheden van de corporaties onnodig en meer zijn ingeperkt dan afgesproken hebben we niet in ons onderzoek betrokken. Dit aspect vereist nader onderzoek. Overigens kunnen de corporaties de ervaren knelpunten in het overleg met de bestuurscommissie en zonodig in de geschillencommissie aan de orde stellen.

Bijlage 1 - Motie 649: verzoek aan de Rekenkamer Amsterdam

X Gemeente Amsterdam
X Gemeenteraad
X Gemeenteblad
X Motie

R

Jaar	2007
Afdeling	1
Nummer	649
Publicatiedatum	26 november 2007
Ingekomen onder	G
Ingekomen op	21 november 2007
Behandeld op	21 november 2007
Status	Aangenomen

Onderwerp

Motie van het raadslid mevr. Willemse c.s. inzake de Raamovereenkomst Parkstad en de Herziening Richting Parkstad 2015 (toetsing Rekenkamer Amsterdam).

Aan de Gemeenteraad

Ondergetekenden hebben de eer voor te stellen:

De Raad,

Gehoord de discussie over de voordrachten van het College van Burgemeester en Wethouders van 26 september 2007 inzake de Raamovereenkomst Parkstad (Gemeenteblad afd. 1, nr. 532) en de Herziening Richting Parkstad 2015 (Gemeenteblad afd. 1, nr. 533);

Overwegende:

dat de Raad een controlerende taak heeft bij de uitvoering door het College van Burgemeester en Wethouders van de Raamovereenkomst, de Herziening Richting Parkstad 2015 en Koers Nieuw West;

dat vorenstaande projecten hun weerga in Nederland en Europa niet kennen;

dat er naast de periodieke controle en monitor vanuit de Raad ook een externe, onafhankelijke barometer noodzakelijk wordt geacht,

Besluit:

de Rekenkamer Amsterdam te verzoeken, een externe, onafhankelijke jaarlijkse barometer op te stellen.

De leden van de Gemeenteraad,

H.J.T. Willemse
M.P.C. van der Meer
A.H. van Drooge

Bijlage 2 - Conclusies en aanbevelingen uit de eerste rapportage

De gemeenteraad heeft de rekenkamer bij brief van 9 januari 2008 verzocht een externe, onafhankelijke jaarlijkse barometer te ontwikkelen voor de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West. De rekenkamer heeft op 12 februari 2008 positief gereageerd op dit verzoek. Als eerste stap heeft de rekenkamer een verkenning uitgevoerd en onderzoeksvragen opgesteld. Daarbij onderscheidt zij 3 aandachtsgebieden, te weten:

- Monitoring beleid
- Monitoring procesmanagement
- Monitoring Financieel beheer

Op basis van de bevindingen die de rekenkamer bij deze eerste verkenning heeft gedaan, komt de rekenkamer tot een aantal conclusies. In deze paragraaf treft u onze eerste conclusies aan. In de volgende paragraaf zijn onze aanbevelingen opgenomen.

1 Conclusies

1.1 Monitor beleid

De onderzoeksvraag die de rekenkamer centraal stelt bij de monitor beleid luidt als volgt:

Voldoet de monitorinformatie die de betrokken partijen opleveren aan de daaraan te stellen eisen?

De rekenkamer is bij deze vraag nagegaan wie de monitorinformatie moet opleveren en of de betreffende monitorinformatie aan de daaraan te stellen eisen voldoet. De belangrijkste eisen die aan monitorinformatie zijn te stellen zijn: (1) de monitorinformatie moet beleidsrelevant zijn (2) de monitorinformatie moet in voldoende mate actueel zijn en (3) de monitorinformatie moet betrouwbaar zijn. Monitorinformatie is beleidsrelevant indien de monitorgegevens een goed beeld geven van de doelbereiking. Verder is belangrijk dat inzicht wordt gegeven in de eventuele oorzaken waarom de werkelijke resultaten en ontwikkelingen afwijken van de vastgestelde doelen.

Bij de verkenning constateerde de rekenkamer dat na het afsluiten van de samenwerkingsovereenkomst op 11 januari 2008 er nog geen actuele monitorgegevens door partijen is opgeleverd. De rekenkamer heeft derhalve nog niet kunnen toetsen of deze informatie aan de door de rekenkamer gestelde kwaliteitseisen voldoet. Wel heeft de rekenkamer getoetst of met de afspraken in de raamovereenkomst is geregeld dat er voldoende monitorinformatie beschikbaar komt voor de toezichthoudende rol van de gemeenteraad

Op basis van de tot nu toe beschikbare gegevens concludeert de rekenkamer het volgende:

1. Het bureau Parkstad, dat per 1 juli 2007 is opgeheven, had een goed stelsel van monitorgegevens ontwikkeld, welke zij jaarlijks via integrale jaarrapportage publiceerde. In de raamovereenkomst zijn op onderdelen, het fysieke programma (woningen, maatschappelijk vastgoed en economisch vastgoed) en het sociaaleconomisch kopprogramma, afspraken gemaakt over welke onderdelen moeten worden gemonitord en welke partij hiervoor zorgt. In artikel 24.1 van de raamovereenkomst staat dat de vermelde monitoren worden gebundeld en besproken in het BOP/Consortia. De rekenkamer stelt vast dat met de bundeling van monitors uit de raamovereenkomst niet alle onderdelen van het ontwikkelingsplan zijn afgedekt zoals in de jaarrapportages van Bureau Parkstad tot en met 2007 wel het geval was. Er is niets geregeld over het opleveren van monitorinformatie over het programma's *sociale vernieuwing*, *economische vernieuwing* en *ruimtelijke vernieuwing en milieu*. Verder constateert de rekenkamer dat de doelstellingen van de betreffende programma's nog weinig specifiek zijn geformuleerd, zodat achteraf niet eenduidig is vast te stellen of de doelen bereikt zijn.
2. Naast de oorspronkelijke doelen uit het ontwikkelingsplan uit 2001 is met de 'Herziening Richting Parkstad 2015' uit 2007 een apart programma vastgesteld, het zogenaamde sociaaleconomisch kopprogramma. Artikel 17 van de raamovereenkomst bepaalt dat de gemeente het sociaaleconomisch kopprogramma nader moet uitwerken in meetbare doelen. Aan de hand daarvan maakt de gemeente een monitor om de vorderingen ten aanzien van deze doelen bij te houden. De rekenkamer constateert dat er voor het sociaaleconomisch kopprogramma nog geen meetbare doelen zijn geformuleerd. Wel is het hoofddoel voor het programma bepaald. Ook is er in 2007 door de dienst Onderzoek en Statistiek al een nulmeting uitgevoerd. Onduidelijk is op dit moment of er vervolgmetingen op deze nulmetingen worden uitgevoerd en of de nog te formuleren meetbare doelen aansluiten bij de indicatoren uit de nulmeting.

1.2 Monitor procesmanagement

Bij de monitor procesmanagement heeft de rekenkamer de volgende onderzoeksvraag gesteld:

Leven de betrokken partijen de afspraken uit de raamovereenkomst na?

De raamovereenkomst *integrale gebiedsovereenkomst Parkstad* is op 11 januari 2008 afgesloten en met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2007 van toepassing. In relatie tot de gewijzigde rolverdeling tussen de gemeente en de woningbouwcorporaties zijn door de raamovereenkomst ook binnen de gemeente rolverdelingen gewijzigd. De rekenkamer is bij deze vraag nagegaan welke taken bij welke partijen zijn belegd en of er knel- of aandachtspunten zijn die nog oplossing behoeven. Hiertoe hebben wij gesproken met meerdere medewerkers van de centrale stad, de stadsdelen en de Amsterdamse Federatie

van Woningbouwcorporaties (zie bijlage 3). Verder hebben wij kennis genomen van besprekingsverslagen van ambtelijke en bestuurlijke overleggen. Daarnaast hebben wij voor onze eerste verkenning ook relevante beleidsnota's, begrotingen en jaarrapportages bestudeerd. Onze bevindingen over de gemaakte afspraken hebben geleid tot de volgende conclusies.

Afspraken over de besluitvorming

3. Het Bestuurlijk Overleg Parkstad/Consortia (BOP/Con) bestaat uit vertegenwoordigers van bestuurders van de centrale stad en de stadsdelen enerzijds en uit vertegenwoordigers van de corporaties anderzijds. Uit de raamovereenkomst blijkt dat BOP/Con besluiten kan nemen. Het is de rekenkamer niet duidelijk wat de aard is van de besluiten en in hoeverre de centrale stad en de stadsdelen daaraan gebonden zijn.
4. Voor het realiseren van het sociaaleconomisch kopprogramma is bureau Koers Nieuw West in het leven geroepen. Het kader waarbinnen dit Bureau opereert ontbreekt. Er is een oprichtingsbesluit opgesteld, maar dit is niet door alle betrokken partijen bekrachtigd, waaronder de centrale stad. Wel wordt er nu gewerkt volgens de afspraken uit dit oprichtingsbesluit.

Afspraken over bestuurlijke informatievoorziening

5. De gemeenteraad heeft het college bij motie van 21 november 2007, nummer 467, gevraagd om voor 1 januari 2008 een tijdspad op te stellen over de wijze waarop het college de gemeenteraad zal informeren over de Herziening Richting Parkstad 2015. Bij het opmaken van dit rapport was dit tijdspad nog niet aan de raad aangeboden.

Afspraken over de samenwerking tussen centrale stad en stadsdelen

6. Op dit moment ontbreekt het BOK een juridische basis. Het BOK heeft DMO verzocht een notitie samen over de gewenste juridische constellatie voor de samenwerking in Koers Nieuw West tussen de centrale stad en stadsdelen. Bij het opmaken van dit rapport was deze notitie niet beschikbaar.
7. DMO stelt voor het BOK een notitie samen, waarin wordt uitgewerkt hoe de stadsdelen (verantwoordelijk voor het reguliere onderwijs) en DMO (verantwoordelijk voor het bijzonder onderwijs) en de corporaties (verantwoordelijk voor het sociaal maatschappelijk vastgoed) in de nieuwe verhoudingen met elkaar omgaan. Bij het opmaken van dit rapport was deze notitie nog niet gereed.

Afspraken over de samenwerking tussen Koers Nieuw West en centrale stedelijke diensten

8. Het BOK treedt nog in overleg met de dienst Werk en Inkomen over de afstemming van de activiteiten van Koers Nieuw West en deze dienst op het gebied van werkgelegenheidsprojecten. Uitgangspunt hierbij is dat de interventies van Koers Nieuw West aanvullend zijn. Hierover wordt een notitie opgesteld, die bij het opmaken van dit rapport nog niet klaar was.

Afspraken over het bevorderen van ondernemerschap

9. In artikel 16.3 van de raamovereenkomst is geregeld dat de gemeente een pakket aan maatregelen zal opstellen ter bevordering van ondernemerschap in Nieuw West. Voor zover bekend bij de rekenkamer is hiervoor nog geen plan opgesteld.

1.3 Monitor financieel beheer

Bij de monitor financieel beheer staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

Is er sprake van een adequaat financieel beheer?

Bij deze onderzoeksvraag toetst de rekenkamer of voor de stedelijke vernieuwingsoperatie Koers Nieuw West er een adequaat financieel beheer is opgezet en goed functioneert. Dit betekent dat (1) de partijen overeenkomstig de gemaakte afspraken tijdig met elkaar afrekenen, (2) er zicht is in de financiële risico's en (3) dat er tijdig en betrouwbare financiële verantwoordingen worden opgesteld, opdat bestuurders goed zicht hebben op de financiële voortgang van het project in relatie tot de financiële mogelijkheden.

Bij onze eerste verkenning hebben wij ons beperkt tot het inventariseren van de beschikbare financiële middelen voor de stedelijke vernieuwingsoperatie Nieuw West bij de gemeente. Daarbij hebben tevens de financiële afspraken tussen partijen geïnventariseerd.

Financiële middelen voor het uitvoeren van het sociaaleconomisch kopprogramma

10. Voor het uitvoeren van het sociaaleconomisch kopprogramma 2007-2010 stellen de centrale stad en de stadsdelen € 40 miljoen beschikbaar. Hiervan komt € 32 miljoen voor rekening van de centrale stad. Voor de jaren 2007 en 2008 heeft de centrale stad hun bijdrage inmiddels via de begroting geregeld. Voor 2009 en 2010 moet dat nog gebeuren.

11. Het BOK heeft inmiddels voor de uitvoering van zogenaamde interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma een bedrag van € 16,9 miljoen aan verplichtingen geaccordeerd. Dat is 42,2% van het totale programmabudget van € 40 miljoen. In 2007 is voor subsidies in totaal bijna € 1 miljoen voor interventies uitgegeven. Daarnaast zijn ook de bureaunkosten Koers Nieuw West ten laste van deze middelen gebracht. Voor het verlenen van subsidies is nog geen subsidieverordening vastgesteld.

Financiële middelen uit het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Amsterdam

12. De reeds bestuurlijk vastgestelde uitwerkingsplannen vallen niet onder de raamovereenkomst en dienen nog door de betrokken stadsdelen te worden afgewikkeld met het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Amsterdam. Binnen dit fonds is hiervoor in totaal € 52,8 miljoen gereserveerd. De in het fonds voor de stadsdelen gereserveerde bedragen gelden als onherroepelijke lumpsum, ongeacht marktontwikkelingen. Gelet op de financiële mogelijkheden van de stadsdelen is het niet onmogelijk dat in het geval zich er tegenvallers voordoen, de stadsdelen een beroep zullen doen op de knelpuntenpot binnen het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. In deze 'pot' is een vrije ruimte van € 7,2 miljoen.
13. Voor de uitwerkingsplannen die op basis van de raamovereenkomst van 11 januari 2008 voor rekening en risico van de woningbouwcorporaties komen, zijn binnen het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting bedragen gereserveerd voor in totaal € 45,6 miljoen (prijspeil 1 januari 2007). De woningbouwcorporaties kunnen hierop een beroep doen indien de uitkering niet leidt tot een 'overcompensatie'. Verder moeten de corporaties nog onderlinge afspraken maken over de verdeling van het beschikbare bedrag in het fonds. Dit verdelingsvoorstel dient te worden voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders.
14. De gemeente heeft toegezegd een Parkstadreserve te zullen aanleggen, te voeden met toekomstige erfpachtopbrengsten uit Nieuw West. Deze middelen zijn in primair bestemd voor de stadsdelen. Indien er een surplus resteert dan is dat voor de woningbouwcorporaties. Per 31 december 2007 waren er nog geen middelen in dit fonds aanwezig.

Afspraken over maatschappelijk goed

15. Artikel 13.1 van de raamovereenkomst geeft aan dat programma aan Maatschappelijk Vastgoed betrekking heeft op 92.245 m² bruto vloer oppervlak. Voor het realiseren van maatschappelijk vastgoed (voorzieningen voor onderwijs, sport, welzijn, kinderdagverblijven etc.) zijn de corporaties verantwoordelijk. De corporaties zullen voor eigen rekening en risico het programma maatschappelijk vastgoed ontwikkelen en realiseren, rekening houdende met huurprijzen en kwaliteitsniveaus. Over de waarde waartegen het maatschappelijk vastgoed tussen gemeente en corporatie wordt overgedragen vindt nog discussie plaats. En zijn er tot op heden nog geen concrete afspraken gemaakt over de overdacht van het maatschappelijk vastgoed.

Afspraken over projectvoorbereidingskosten en bureaunkosten Koers Nieuw West

16. Op dit moment is er nog geen meerjarentotaaloverzicht opgesteld voor de projectvoorbereidingskosten en de kosten voor het bureau Koers Nieuw West. Over de kostenbudgetten en over de financiële dekking daarvan dienen nog besluiten te worden genomen.

2 Aanbevelingen

De rekenkamer doet bij deze eerste rapportage de volgende aanbevelingen aan de gemeenteraad voor de verbetering van het toezicht op de ontwikkelingen bij de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West.

1. Verzoek het college van burgemeester en wethouders een integrale voortgangsrapportage voor Nieuw West op te stellen, waarmee inzicht wordt geboden in de doelen en financiële voortgang van het ontwikkelingsplan Richting Parkstad 2015 en de raamovereenkomst Integrale gebiedsontwikkeling Parkstad.
2. Verzoek het college inzicht te geven in het besluit over de meetbare doelen voor het sociaaleconomisch kopprogramma en de afspraken die zijn gemaakt om de voortgang van dit programma te monitoren.
3. Verzoek het college om de structuur van het Bestuurlijk Overleg Parkstad/Consortia en het Bestuurlijk Overleg Koers Nieuw West duidelijk te maken en bepaal daarbij welke besluiten door de bestuurlijke overleggen mogen worden genomen. Adviseer het college daarbij om alle programma's van het ontwikkelingsplan in beide bestuurlijke overleggen aan de orde te stellen. Regel daarbij tevens de controle op de uitvoering van de verschillende programma's van het ontwikkelingsplan.
4. Verzoek het college u te informeren over (1) wat in de praktijk de financiële en maatschappelijke gevolgen zijn van de overdracht van maatschappelijk vastgoed aan de corporaties en (2) hoe de maatregelen uitpakken die de gemeente treft ter bevordering van ondernemerschap in Nieuw West.
5. Verzoek het college zo snel mogelijk een oprichtingsbesluit en subsidieverordening vast te stellen voor het sociaaleconomisch kopprogramma. Verzoek tevens het college om de taakverdeling vast te stellen tussen bureau Koers Nieuw West en de dienst Werk en Inkomen voor activiteiten op het gebied van werkgelegenheidsprojecten.

Bijlage 3 - Taken actoren raamovereenkomst Nieuw West

In eerste monitor gaven we per betrokken partij een overzicht van hun taken bij de stedelijke vernieuwing in Nieuw West. Hierin zijn onder andere met de aanwijzing van Koers Nieuw West als grootstedelijk project veranderingen gekomen. In deze bijlage geeft de rekenkamer een overzicht van taken per betrokken partij aangepast aan de huidige situatie. De Wijkaanpak is er als partij bijgekomen.

Bestuurscommissie Nieuw West (BNW)

In de eerste rapportage werd hier gesproken over het Bestuurlijk Overleg Parkstad. In het instellingsbesluit bestuurscommissie Nieuw West (BNW) is de taak voor de bestuurscommissie weergegeven als uitvoering van taken en uitoefening van bevoegdheden die voortvloeien uit het Convenant Koers Nieuw West.

1. Toezien op het functioneren van het bureau Koers Nieuw West.
2. Monitoring voortgang van het sociaaleconomisch kopprogramma.
3. Indien nodig bijstellen van het sociaaleconomisch kopprogramma.
4. Toepassing van de op de uitvoering van het sociaaleconomisch kopprogramma betrekking hebbende wet- en regelgeving.
5. Bevorderen en doen realiseren van interventies.
6. Tussentijds controleren van rechtmatigheid en doelmatigheid van de gefinancierde interventies.
7. Bevorderen van de samenwerking en afstemming tussen de bestuurscommissie en de woningcorporaties met wie de centrale stad en de stadsdelen de raamovereenkomst hebben gesloten.

BNW/Con

Taken

1. *Tenminste* jaarlijks (artikel 24.1) aan de hand van de in een jaarrapportage gebundelde verschillende monitors bespreken of de stedelijke vernieuwingsoperatie binnen de afgesproken bandbreedte en doelstellingen blijft (artikel 11.4).
2. Beoordelen van de werking van de raamovereenkomst (artikel 24.1).
3. Vaststellen van vernieuwingsplannen⁷¹ (voorafgaand aan besluitvorming college B&W en gemeenteraad).
4. Vaststellen van uitwerkingsplannen waarvan het inhoudelijke of financiële kader afwijkt ten opzichte van het vernieuwingsplan⁷² (voorafgaand aan behandeling in gemeenteraad)
5. Uitbrengen van bestedingsvoorstellen over de Parkstadreserve aan de gemeenteraad⁷³.

⁷¹ Gemeente Amsterdam, B&W besluit nr. 2003/313, d.d. 22 januari 2002.

⁷² Gemeente Amsterdam, B&W besluit nr. 2003/313, d.d. 22 januari 2002.

⁷³ Gemeente Amsterdam, Raadsbesluit nr. 332, d.d. 22-06-2005 inzake nadere invulling van het Aanvullend Convenant Erfpacht.

6. Bespreken van geschillen tussen gemeente en corporaties (artikel 23.1).
7. Jaarlijks bespreken gemeente en corporaties de verschillende monitors die worden genoemd in de raamovereenkomst die gebundeld zijn in een voortgangsrapportage (artikel 24.1).

Bureau Koers Nieuw West

Taken

1. Sociaaleconomisch kopprogramma ontwikkelen en uitvoeren met de betrokken partners
2. Voeren van regie over de activiteiten en interventies van Koers Nieuw West en het bieden van deskundige ondersteuning aan de stadsdelen in Nieuw West.
3. Ten uitvoer brengen van de besluiten van bestuurlijk overleg KNW, inclusief het besteden van budgetten uit het programmabudget KNW.
4. Fungeren als aanspreekpunt voor de stadsdelen, centrale stad en de partijen die een aanvraag voor het uitvoeren van interventie willen indienen.
5. Tot stand brengen van een verbinding tussen de stadsdelen en centrale stad.

In het convenant Koers Nieuw West zijn de volgende taken voor bureau Koers Nieuw West te onderscheiden:

6. Zorgen voor de ambtelijke ondersteuning van de bestuurscommissie Nieuw West.
7. De programmaregisseur is belast met de dagelijks leiding van bureau Koers Nieuw West en de uitvoering van de aan bureau Koers Nieuw West opgedragen werkzaamheden.
8. De programmaregisseur KNW voorziet de AOO en de BNW van informatie over de voortgang en uitvoering van het programma KNW en treedt op als adviseur bij de beoordeling en afhandeling van de ingediende interventies.

Ambtelijk opdrachtgevers overleg (AOO)

Taken

1. Voorbereiden vergaderingen van de Bestuurscommissie Nieuw West.
2. Het AOO draagt de ambtelijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het programma KNW en stelt de kaders vast waarbinnen het bureau Koers Nieuw West haar taken vervult.
3. Het AOO draagt zorg voor een goede aansluiting van de ambtelijke organisatie van de partijen bij de uitvoering van het programma KNW.

Corporaties

Taken

1. Opstellen van vernieuwingsplannen in samenwerking met stadsdelen (artikel 3).
2. Opstellen van uitwerkingsplannen (artikel 4), inclusief grondexploitaties (artikel 5).
3. Inrichten van de openbare ruimte, inclusief de financiering van 90% van de kosten hiervan (artikel 6).

4. Uiterlijk op 31 december 2015 realiseren van 80% van de aan te pakken woningen in de vernieuwingsgebieden (artikel 11.1).
5. Realiseren van in totaal 92.245 vierkante meters bruto vloer oppervlak sociaal maatschappelijk vastgoed sociaal, verdeeld over de categorieën welzijn/zorg, onderwijs/sport, kinderdagverblijf en medische zorg (artikel 13.1).
6. Realiseren van kleinschalig economisch vastgoed (maximaal 100 vierkante meters per bruto vloeroppervlak), voor zover hierover afspraken zijn gemaakt in de vernieuwingsplannen (artikel 16.1).
7. Bijhouden van een gescheiden boekhouding, die aan de inkomstenkant alle bij de uitvoering van de raamovereenkomst behaalde inkomsten bevat (artikel 25.3), zodat de gemeente kan bepalen of er geen sprake is van overcompensatie (artikel 25.d).
8. Jaarlijks maken van monitors over de woningbouw (artikel 11.3), maatschappelijk vastgoed (artikel 13.5) en kleinschalig economisch vastgoed (artikel 16.2).

Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling

Taken

1. Zoeken van een jaarlijkse financiële dekking voor de bijdrage aan KNW door de centrale stad.
2. Fungeren als verbindende schakel tussen de centrale stad en de bij de uitvoering van KNW betrokken partijen.
3. Beheer van het budget Koers Nieuw West.
4. Trekker van de bestuursopdracht maatschappelijk vastgoed.

Dienst Wonen

Taken

1. Vanuit het centrale stedelijke niveau coördineren van de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West, waaronder de monitoring van zowel de fysieke vernieuwing als het sociaaleconomisch kopprogramma van de stedelijke vernieuwingsoperatie in Nieuw West.
2. Fungeren als intermediair tussen gemeente en corporaties.
3. Beheren van het vastgoeddeel van het erfpachtdeel van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Amsterdam (dit is bestemd voor de compensatie van onrendabele investeringen in de volkshuisvesting).
4. Doen van voorstellen aan het college van B&W voor de besteding van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Amsterdam.
5. Opstellen van een gebundelde voortgangsrapportage over de voortgang van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West.

Gemeente

Taken

In de raamovereenkomst is vastgelegd dat de gemeente de volgende taken uitvoert:

1. Jaarlijks vaststellen of de aan de corporaties uit stimuleringsfonds Volkshuisvesting Amsterdam ter beschikking gestelde gelden geen overcompensatie vormen voor de werkzaamheden die zij uitvoeren op grond van de raamovereenkomst (art 24.d).
2. Opstellen van een samenhangend pakket van maatregelen voor de bevordering van ondernemerschap (art 16.2).
3. Jaarlijks melden aan de corporaties hoeveel middelen zijn geraamd voor het sociaaleconomisch kopprogramma.

Stadsdelen

Taken

1. Gezamenlijk met de corporaties opstellen van vernieuwingsplannen (artikel 3.1).
2. Toetsen van de door de corporaties opgestelde uitwerkingsplannen (artikel 46).
3. Verlenen van de vereiste planologische vrijstellingen aan corporaties na vaststelling van hun uitwerkingsplannen (artikel 4.12).
4. Gezamenlijk met de corporaties opstellen van maaiveldontwerpen voor de inrichting van de openbare ruimte van vastgestelde uitwerkingsplannen (artikel 6.3).
5. Voor eigen rekening en risico aanbesteden van maaiveldontwerpen (artikel 6.4).
6. Uitvoeren van de stedelijke vernieuwingsplannen die bestuurlijk zijn vastgesteld vóór de raamovereenkomst, inclusief de financiële aansprakelijkheid hiervoor (artikel 8.8).
7. Jaarlijks vrijmaken van middelen in de stadsdeelbegroting voor de bijdrage aan het sociaaleconomisch kopprogramma.

Ontwikkelingsbedrijf Gemeente Amsterdam

Taken

1. Het beheer van het gronddeel van het stimuleringsfonds Volkshuisvesting Amsterdam.
2. Bewaken dat de stadsdelen voldoende dekking vinden voor mogelijk ontstane tekorten voor vernieuwingsplannen met een lumpsum-afpraak op basis van de raamovereenkomst.
3. Uitbrengen van voorstellen aan het college van B&W voor de besteding van de middelen in het stimuleringsfonds Volkshuisvesting Amsterdam (OGA heeft zitting in de gelijknamige commissie en doet het secretariaat).
4. Adviseren over haalbaarheid van gebieds- en vastgoedconcepten in alle fase van grootstedelijke planvorming.
5. Uitgeven van erfpacht.
6. Beheren van het 'Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing'.

Wijkaanpak

Taken

1. Beheren van de monitor outputmonitor wijkaanpak.
2. Zorgen voor rapportage Staat van de aandachtswijken.
3. Uitvoeren van de charter Amsterdamse wijkaanpak.
4. Opstellen buurtuitvoeringsplannen.

Bijlage 4 - Stoplichtrapportages Bos en Lommer, Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp en Slotervaart

Tabel B.1 - Stoplichtrapportage stadsdeel Bos en Lommer

In onderstaande tabel worden de aandachtswijken in Bos en Lommer op een aantal kernindicatoren afgezet tegen het stedelijk gemiddelde. De gebruikte indicatoren staan beschreven in de eindnoten.ⁱⁱ Een deel van de cijfers is alleen op buurtcombinatieniveau beschikbaar.

Kenmerken aandachtsgebieden Bos en Lommer tov het stedelijk gemiddelde

		Aandeel corporatiewoningen	Economie: werkgelegenheid	Werkloosheid	Welvaart	% niet-westerse allochtonen	Basisonderwijs	Politieke interesse	Objectieve veiligheidsindex 2006	Jeugdoverlast	Sociale cohesie	Verloeding	Kwaliteit woonomgeving
H37a	Bedrijventerrein Landlust	89	6354	13,6	24	42	536,2	83					
H37b	Landlust Noord	60	67	10,1	22	51	536,2	84					
H37c	Bosleeuw	66	174	9,6	23	62	534,9	83					
H37d	Landlust Zuid	59	112	9,2	22	44	534,1	69					
H37e	Erasmusparkbuurt Oost	40	68	7,1	16	41	535,0	83					
H37	Landlust	60	773	9,5	21	52	535,0	63	80	23	5,3	32	6,2
H38a	Erasmusparkbuurt West	21	439	7,0	16	36	533,4	66					
H38b	Poolbuurt Oost	32	79	6,2	17	46	531,3	64					
H38	Erasmuspark	24	112	6,8	17	38	532,7	64	94	14	5,4	29	6,3
H39a	Poolbuurt West	100	324	0,7	34	64	538,9	66					
H39c	Kolenkitbuurt Zuid	91	107	11,2	27	81	530,0	57					
H39d	Kolenkitbuurt Noord	86	53	14,9	36	86	530,0	57					
H39	Kolenkitbuurt	95	121	11,5	32	80	533,0	61	90	25	5,6	32	5,8
H	Bos en Lommer	58	294	9,4		56	533,7	63	85	21		31	6,1
	Amsterdam	52	570	7,3	17	34	536,8	74	87	17	6,1	31	7,1

Betekenis kleuren: De rode vakken wijken in negatieve zin meer dan een standaarddeviatie af van het stadsgemiddelde en de groene vakken in positieve zin.

Tabel B.2 - Stoplichtrapportage stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer

Kenmerken aandachtsgebieden Geuzenveld-Slotermeer tov het stedelijk gemiddelde													
		Aandeel corporatiewoningen	Economie: werkgelegenheid	Werkloosheid	Wetvaart	% niet-westers	Basisondernij	Politieke interesse	Objectieve veiligheidsindex	Jeugdoverlast	Sociale cohesie	Verfodering	Kwaliteit woonomgeving
P76a	Buurt 3	67	122	9,1	21	51	533,1	61					
P76b	Buurt 2	80	144	11,5	27	73	533,1	61					
P76	Slotermeer-Noordoost	71	130	10,0	23	59	533,1	61	84	24	5,5	30	6,2
P77a	Slotermeer Zuid	88	199	11,9	27	46	533,7	79					
P77b	Noordoever Sloterplas	35	198	6,1	12	36	532,2	59					
P77c	Buurt 4 Oost	58	169	8,8	19	49	531,5	62					
P77d	Buurt 5 Noord	90	111	12,8	29	74	532,2	72					
P77f	Buurt 5 Zuid	93	132	12,6	30	59	532,2	70					
P77	Slotermeer-Zuidwest	74	159	10,7	25	54	532,2	70	100	24	5,7	29	6,2
P78a	Buurt 6	96	74	9,8	24	58	533,9	66					
P78b	Buurt 7	89	72	8,3	21	45	531,1	68					
P78c	Buurt 8	80	186	8,7	26	67	532,0	57					
P78d	Buurt 9	87	54	10,3	30	65	532,3	71					
P78e	Eendrachtspark	0	138	9,9	1	36	532,3	62					
P78	Geuzenveld	86	98	9,3	25	60	532,3	62	86	28	5,5	36	6,1
P79a	Osdorper Binnenpolder	0	1222	15,8	4	44	532,3	65					
P79b	Buurt 10	57	45	4,6	6	28	532,3	65					
P79	Eendracht	57	59	4,7	6	28	532,3	65	84	47	6,1	24	6,9
P	Geuzenveld-Slotermeer	76	134	9,7		57	531,8	65	89	28		31	6,3
	Amsterdam	52	570	7,3	17	34	536,8	74	87	17	6,1	31	7,1

Tabel B.3 - Stoplichtrapportage stadsdeel Osdorp

Stoplichtoverzicht kenmerken aandachtsgebieden Osdorp tov het stedelijk gemiddelde													
		Aandeel corporatiewoningen	Economie : werkgelegenheid	Werkloosheid	Wetvaart	% niet-westerse allochtonen	Basisonderwijs	Politieke interesse	Objectieve veiligheidsindex 2006	Jeugdoverlast	Sociale cohesie	Verfordering	Kwaliteit woonomgeving
Q81a	Wildeman	92	153	11,8	26	49	531,0	66					
Q81b	Meer en Oever	37	99	3,5	12	31	533,5	81					
Q81c	Osdorpplein e.o.	51	439	8,4	18	52	533,5	93					
Q81d	Calandlaan/Lelylaan	96	263	9,2	21	24	534,1	68					
Q81e	Osdorp Zuidoost	60	173	5,3	11	21	538	77					
Q81	Osdorp-Oost	68	226	8,1	17	39	533,5	75	105	26	5,7	27	6,9
Q82a	Osdorp Midden Noord	92	110	13,2	29	73	533,1	62					
Q82b	Osdorp Midden Zuid	100	58	11,0	28	60	532,5	66					
Q82c	Zuidwestkwadrant Osdorp Noord	84	148	7,8	27	67	532,4	63					
Q82d	Zuidwestkwadrant Osdorp Zuid	76	100	8,4	19	57	532,0	59					
Q82	Osdorp-Midden	87	108	10,2	25	65	532,5	64	100	31	5,1	38	6,3
Q83	De Punt	60		7,4	16	39	535,1	64	91		5,7		6,8
Q	Osdorp	60	175	6,9		43	535,9	72	90	25		30	6,7
	Amsterdam	52	570	7,3	17	34	536,8	74	87	17	6,1	31	7,1

Tabel B.4 - Stoplichtrapportage stadsdeel Slotervaart

Stoplichtoverzicht kenmerken aandachtsgebieden Slotervaart tov het stedelijk gemiddelde													
		Aandeel corporatiewoningen	Economie: werkgelegenheid	Werkloosheid	Werkvaart	% niet-westerse allochtonen	Basisonderwijs	Politieke interesse	Objectieve veiligheidsindex	Jeugdoverlast	Sociale cohesie	Verloeding	Kwaliteit woonomgeving
R85a	Oostoever Sloterplas	31	50	2,8	3	30	533,7	83					
R85b	Emanuel van Meterenbuurt	26	218	6,2	13	24	539,4	81					
R85c	Jacob Geelbuurt	73	114	9,7	24	56	532,7	66					
R85d	Louis Christijnsbuurt	67	268	9,0	18	37	529,9	73					
R85e	Jacques Veldmanbuurt	69	231	6,9	19	41	533,7	84					
R85f	Staalmanpleinbuurt	100	512	11,6	32	69	533,7	67					
R85g	Medisch Centrum Slotervaart	100	12.059	3,4	5	26	533,7	81					
R85	Slotervaart	63	502	7,7	18	43	533,7	76	81	24	5,7	26	6,8
R86a	Overtoomse Veld Noord	91	153	11,3	38	85	529,8	59					
R86b	Overtoomse Veld Zuid	62	384	9,1	20	60	527,8	70					
R86c	Rembrandtpark Noord	0	880	3,2	3	15	532,3	65					
R86d	Rembrandtpark Zuid	0	751	3,6	2	12	539,4	65					
R86e	Johan Jongkindbuurt	62	599	12,8	38	62	532,3	70					
R86	Overtoomse veld	60	648	9,5	24	66	532,3	65	112	40	4,0	36	5,4
R	Slotervaart	50	695	6,6		42	535,6	74	89	28		29	6,4
	Amsterdam	52	570	7,3	17	34	536,8	74	87	17	6,1	31	7,1

Bijlage 5 - RAG-saldo vernieuwings- en uitwerkingsplannen

Tabel B.5 - Stand van zaken grondexploitatie uitwerkingsplannen met lumpsum-afspraken stadsdelen

Stadsdeel Vp = Vernieuwingsplan Up = Uitwerkingsplan	Lumpsum-bedrag raamovereenkomst (prijspeil januari 2007)	Lumpsum- bedragen raamovereenkomst (prijspeil 1-1- 2009)	RAG-saldo (Lente-RAG 2009) (prijspeil 1-1- 2009)	Saldo
Bos en Lommer				
Vp: Kolenkitbuurt	-€ 9.581.038	-€ 10.238.656	-€ 10.067.793	€ 170.863
Up Ringspoorzone en Zuidelijk Veld	-€ 9.581.038	-€ 10.238.656	-€ 10.067.793	€ 170.863
Totaal Bos en Lommer	-€ 9.581.038	-€ 10.238.656	-€ 10.067.793	€ 170.863
Geuzenveld-Slotermeer				
Vp: Buurt 5 ✓	-€ 2.329.693	-€ 2.489.597	-€ 2.440.758	€ 48.839
Up: Confuciusbuurt	-€ 1.760.496	-€ 1.881.332	-€ 1.809.252	€ 72.080
Up: Slotermeerhof	-€ 569.197	-€ 608.265	-€ 631.506	-€ 23.241
Vp: Geuzenveld-Zuid	-€ 5.338.526	-€ 5.704.949	-€ 5.952.374	-€ 247.425
Up: Van Tijenbuurt	-€ 2.245.497	-€ 2.399.622	-€ 2.417.195	-€ 17.573
Up: Bekemabuurt	-€ 3.093.029	-€ 3.305.327	-€ 3.535.179	-€ 229.852
Totaal Geuzenveld-Slotermeer	-€ 7.668.219	-€ 8.194.546	-€ 8.393.132	-€ 198.586
Osdorp				
Vp: De Punt ✓	-€ 1.543.575	-€ 1.649.522	-€ 1.229.684	€ 419.838
Up: Hart Dijkgraafplein	-€ 1.543.575	-€ 1.649.522	-€ 1.229.684	€ 419.838
Vp: Meer en Oever ✓	-€ 9.827.828	-€ 10.502.386	-€ 9.041.734	€ 1.460.652
Up: Meer en Oever	-€ 9.827.828	-€ 10.502.386	-€ 9.041.734	€ 1.880.490
Vp: Osdorp Midden Noord ⁷⁴	-€ 5.062.725			
Up: Vranckendijcke	n.b.			
Up: Hoekenes	n.b.			
Totaal Osdorp	-€ 16.434.128	-€ 12.151.908	-€ 10.271.418	€ 1.880.490
Slotervaart				
Vp: Staalmanplein/Delflandpleinbuurt ✓	-€ 7.003.168	-€ 7.483.847	-€ 10.863.725	-€ 3.379.878
Up: Hart Staalmanplein	-€ 6.161.149	-€ 6.584.035	-€ 7.027.082	-€ 443.047
Up: Noordstrook	€ 611.015	€ 652.954	€ 650.843	-€ 2.111
Up: Hart Delflandplein	-€ 1.039.174	-€ 1.110.500	-€ 3.867.571	-€ 2.757.071

⁷⁴ Het vernieuwingsplan Osdorp Midden Noord valt niet meer onder de lumpsum-afspraken uit de raamovereenkomst. In het Lente-RAG 2009 neemt OGA dit vernieuwingsplan niet meer op in het overzicht.

Stadsdeel Vp = Vernieuwingsplan Up = Uitwerkingsplan	Lumpsum-bedrag raamovereenkomst (prijspeil januari 2007)	Lumpsum- bedragen raamovereenkomst (prijspeil 1-1- 2009)	RAG-saldo (Lente-RAG 2009) (prijspeil 1-1- 2009)	Saldo
Up: Zuidblok	-€ 413.860	-€ 442.266	-€ 619.915	-€ 177.649
<i>Vp: Overtoomse Veld ✓</i>	<i>-€ 12.055.869</i>	<i>-€ 12.883.352</i>	<i>-€ 11.970.691</i>	<i>€ 912.661</i>
Up: A10-strook	-€ 5.575.216	-€ 5.957.885	-€ 5.257.002	€ 700.883
Up: Midden Noord nieuwbouw	-€ 54.174	-€ 57.892	-€ 57.892	€ 0
Up: Andreasschoollocatie	€ 1.092.020	€ 1.166.974	€ 1.139.170	-€ 27.804
Up: Huygenslocatie	-€ 4.608.982	-€ 4.925.331	-€ 4.674.331	€ 251.000
Up: Postjesweg Noord	€ 187.984	€ 200.887	€ 200.270	-€ 617
Up: El Kadisha	-€ 107.346	-€ 114.714	-€ 36.147	€ 78.567
Up: Middengebied Noord	-€ 1.194.699	-€ 1.276.700	-€ 1.366.068	-€ 89.368
Up: Huize Patrimonium	€ 992.294	€ 1.060.403	€ 1.060.403	€ 0
Up: August Allebeplein	-€ 2.787.750	-€ 2.979.094	-€ 2.979.094	€ 0
Totaal Slotervaart	-€ 19.059.037	-€ 20.367.199	-€ 22.834.416	-€ 2.467.217
Totaal	-€ 52.752.223	-€ 50.952.309	-€ 51.566.759	-€ 614.450

Bron: Gemeente Amsterdam Ontwikkelingsbedrijf, Lente-RAG 2009, 25 juni 2009.

Bijlage 6 - Stand van zaken conclusies eerste rapportage

Conclusie mei 2008	Stand van zaken augustus 2009
1. Een integrale voortgangsrapportage over de voortgang van de stedelijke vernieuwing in Nieuw West ontbreekt.	Voor de jaren 2007 en 2008 is de voortgangsrapportage <i>Vernieuwing Nieuw West</i> opgesteld. Deze rapportage gaat voornamelijk in op het sociaaleconomisch kopprogramma en de fysieke vernieuwing. Informatie over de ruimtelijke vernieuwing en milieu ontbreekt.
2. Doelen sociaaleconomisch kopprogramma is nog onvoldoende meetbaar.	In juni 2008 is de <i>Focusnotitie, de koers voor Nieuw West</i> vastgesteld door de bestuurscommissie. De doelen hierin zijn zogenaamde –er doelen (meer, beter, minder). Daarmee is het sociaaleconomisch kopprogramma nog onvoldoende meetbaar.
3. Onduidelijkheid over aard besluiten BOP/Con en in hoeverre de gemeente hieraan gebonden is.	De status van de besluiten die de gezamenlijke vergadering van de bestuurscommissie en de corporaties nemen is niet verduidelijkt.
4. Kader voor bureau Koers Nieuw West om werkzaamheden uit te voeren ontbreekt.	Door het aanwijzen van het sociaaleconomisch kopprogramma, het instellen van de Bestuurscommissie Nieuw West, het vaststellen van het convenant Nieuw West en de bijzondere subsidieverordening is het kader voldoende aanwezig om werkzaamheden te kunnen uitvoeren.
5. Door het college was nog geen gehoor gegeven aan het verzoek van de gemeenteraad om een tijdpad op te stellen voor de te op te leveren monitorinformatie over de stedelijke vernieuwing in Nieuw West.	Het college heeft nog geen gehoor gegeven aan dit verzoek.
6. Het ontbreekt het Bestuurlijk Overleg Koers Nieuw West (BOK) aan een juridische basis.	Door het aanwijzen van het sociaal- economisch kopprogramma door de gemeenten en het vaststellen van het Instellingsbesluit Bestuurscommissie Nieuw West Nieuw West door het college van B&W bestaat voldoende juridische basis voor de Bestuurscommissie Nieuw West (voorheen BOK).

Conclusie mei 2008	Stand van zaken augustus 2009
7. DMO had nog geen notitie opgesteld over de omgang van de gemeente, corporaties en schoolbesturen bij de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed.	De notitie is niet opgesteld. Wel is in november 2008 door het college van B&W een <i>bestuursopdracht ontwikkeling maatschappelijk vastgoed</i> vastgesteld. DMO is hierbij ambtelijk de trekker. In augustus 2009 zijn nog geen voorstellen aan het college van B&W voorgelegd
8. BOK en DWI hadden nog niet afgestemd over de activiteiten voor werkgelegenheidsprojecten in Nieuw West.	DWI en bureau Koers Nieuw West hebben afstemming gerealiseerd voor de activiteiten in het kader van de werkgelegenheidsprojecten.
9. De gemeente had nog geen pakket aan maatregelen opgesteld ter bevordering van het ondernemerschap in Nieuw West.	De bevordering van het ondernemerschap is onderdeel van de actielijn 'Economie' van het sociaaleconomisch kopprogramma.
10. Voor het sociaaleconomisch kopprogramma moet de centrale stad € 32 miljoen beschikbaar stellen. Tot en met mei 2008 was de jaarlijkse bijdrage geregeld voor 2007 en 2008, voor 2009 en 2010 moest dit nog gebeuren.	Voor 2009 is € 7,4 miljoen beschikbaar gesteld. Voor 2010 moet de centrale stad nog € 13,8 miljoen bijdragen. Hiervoor is de dekking nog niet geregeld.
11. Het BOK had voor de verlening van subsidies € 16,9 miljoen aan verplichtingen geaccordeerd. In 2007 was bijna € 1 miljoen aan interventies uitgegeven. Voor het verlenen van subsidie was nog geen subsidieverordening vastgesteld.	<ul style="list-style-type: none"> • Op 1 januari 2009 is € 29,5 miljoen aan interventies vastgelegd en is bijna € 10 miljoen uitbetaald. • De gemeenteraad heeft op 1 oktober 2008 de Bijzondere Subsidieverordening Koers Nieuw West vastgesteld. Op 17 februari 2009 heeft het college van B&W nadere beleidsregels vastgesteld voor deze subsidieverordening.

Conclusie mei 2008	Stand van zaken augustus 2009
<p>12. Voor de stadsdelen was binnen het stimuleringsfonds volkshuisvesting op basis van de lumpsum-afspraken € 52,8 miljoen (prijspeil 1 januari 2007) gereserveerd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het beschikbare bedrag voor de stadsdelen bedraagt € 51,5 miljoen (prijspeil 1 januari 2009). In de gezamenlijke vergadering van bestuurscommissie en corporaties is bepaald dat het vernieuwingsplan Osdorp Midden Noord niet onder de afspraken in raamovereenkomst valt. Om die reden is het oorspronkelijk beschikbare bedrag naar beneden bijgesteld. • Stadsdeel Slotervaart heeft de berekeningswijze van het lumpsum-bedrag ter discussie gesteld bij OGA.
<p>13. Uit het stimuleringsfonds volkshuisvesting was als gevolg van de lumpsum-afspraken voor de stadsdelen nog € 45,6 miljoen (prijspeil 1 januari 2007) beschikbaar voor de corporaties. Om hier aanspraak op te maken moeten de corporaties een verdelingsvoorstel indienen dat moet worden goedgekeurd door het college van B&W.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het beschikbare bedrag voor de corporaties bedraagt € 46,5 miljoen (prijspeil 1 januari 2009). • De corporaties hebben nog geen verdelingsvoorstel ingediend dat is goedgekeurd door het college van B&W.
<p>14. Per 31 december 2007 waren nog geen middelen aanwezig in de Parkstadreserve</p>	<p>Per 31 december 2008 zijn er nog geen middelen aanwezig in de Parkstadreserve. Feitelijk staat de Parkstadreserve € 1 miljoen negatief.</p>
<p>15. Over de waarde waartegen maatschappelijk vastgoed tussen gemeente en corporatie wordt overgedragen vindt nog discussie plaats. Er waren hierover nog geen concrete afspraken gemaakt.</p>	<p>Op 12 december 2008 is in de gezamenlijke vergadering van de bestuurscommissie en de corporaties afgesproken dat ze naar aanleiding van de uitkomsten van de bestuursopdracht nadere procedurele afspraken zullen maken.</p>
<p>16. Een meerjarenoverzicht voor de projectvoorbereidingskosten en de bureaunkosten voor bureau Koers Nieuw West ontbreekt. Over de kostenbudgetten en over de financiële dekking daarvan dienen nog besluiten te worden genomen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Voor de projectvoorbereidingskosten heeft de bestuurscommissie een besluit genomen over de verdeling van het beschikbare ISV-budget. • Voor de bureaunkosten heeft de bestuurscommissie een begroting vastgesteld, waarin onderscheid is gemaakt tussen bureaunkosten en kosten voor programmamanagement. Er is echter geen meerjarenoverzicht vastgesteld.

Bijlage 7 - Begrippenlijst meetbaarheid

In dit onderzoek heeft de rekenkamer de kwaliteit monitorinformatie beoordeeld van het bij de raamovereenkomst *Integrale Gebiedsontwikkeling* behorende ontwikkelingsprogramma *Herziening Richting Parkstad 2015*. Een belangrijke aandachtspunt hierbij is de meetbaarheid van de beleidsdoelstellingen. In deze bijlage geven wij een toelichting van de begrippen die de rekenkamer heeft gehanteerd voor de beoordeling van de meetbaarheid van het ontwikkelingsprogramma, inclusief het sociaaleconomisch kopprogramma in hoofdstuk 3 *Beleidsmonitoren* hoofdstuk 6 *Zes dossiers beoordeeld*.

<p><i>Ambities en beoogde maatschappelijke effecten</i></p>	<p>Voor de 5 onderdelen van het ontwikkelingsprogramma <i>Herziening Richting Parkstad 2015</i> zijn de ambities omschreven in beoogde <i>maatschappelijke effecten</i>. Een voorbeeld van een beoogd maatschappelijk effect is de doelstelling van het sociaaleconomisch kopprogramma dat de bewoners van Nieuw West mede als gevolg na afloop van dit programma in december 2010 hun achterstanden hebben ingelopen op een aantal sociaaleconomische terreinen en zich daarmee op een gemiddeld <i>Normaal Amsterdams Peil</i> bevinden. In de zogeheten <i>focusnotitie, dé Koers voor Nieuw West</i> is voor alle 6 de actielijnen van het kopprogramma per actielijn het daarmee te bereiken maatschappelijke effect uitgewerkt. Een voorbeeld hiervan is de voor de actielijn <i>Integreren, Participeren en Werken</i> geformuleerde ambitie om ‘iedere volwassene vanaf 18 jaar te laten deelnemen aan het arbeidsproces, al dan niet betaald’.</p> <p>Met een beoogd maatschappelijk effect wordt dus op hoofdlijnen de richting aangegeven van de gewenste veranderingen in de samenleving. Om de inzet van het beleid te kunnen bepalen is het vervolgens het zaak dat de beoogde maatschappelijke effecten worden vertaald naar <i>meetbare</i> doelstellingen, in de vorm van <i>effectdoelstellingen</i> en <i>prestatiedoelstellingen</i>.</p>
---	---

<p><i>Effectdoelstellingen</i></p>	<p>Een <i>effectdoelstelling</i> geeft antwoord op de vraag ‘wat willen we met het beleid bereiken’ om de beoogde maatschappelijke effecten te behalen. Vaak zijn er voor een te behalen maatschappelijk effect (bijvoorbeeld het Normaal Amsterdams Peil) meerdere effectdoelstellingen geformuleerd. Effectdoelstellingen geven een nadere richting aan de met het gemeentelijke beleid beoogde maatschappelijke effecten. In de <i>focusnotitie, dé Koers voor Nieuw West</i>, zijn per actielijn effectdoelstellingen geformuleerd in de vorm van zogeheten <i>ER-doelen</i>. Bij deze ER-doelen gaat het om kwalitatieve doelstellingen die geformuleerd zijn in termen als ‘meer’ en ‘beter’. Daarmee wordt de richting aangegeven van de verbeteringen die op de actielijn worden nagestreefd om de bewoners van Nieuw West hun achterstanden te laten inlopen ten opzichte van het Normaal Amsterdams Peil brengen. Voor de actielijn <i>Integreren, Participeren en Werken</i> van het sociaaleconomisch kopprogramma zijn bijvoorbeeld de volgende effectdoelen (ER-doelen) geformuleerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hogere deelname van mannen en vrouwen aan emancipatie-/empowermenttrajecten. 2. Meer mannen en vrouwen die de Nederlandse taal adequaat beheersen. 3. Hogere participatie aan sociale activeringstrajecten van mensen die hieraan nog geen deel hebben genomen. 4. Beter doorgroei binnen de sociale activeringstrajecten door ketenbewaking. 5. Beter doorstroom van allochtonen naar betere banen.
<p><i>Prestatiedoelstellingen</i></p>	<p>Een prestatiedoelstelling is geformuleerd als een activiteit of inspanningsverplichting en geeft antwoord op de vraag ‘wat gaan we ervoor doen’. Prestatiedoelstellingen omschrijven met andere woorden de inspanningen van de bij de vernieuwingsoperatie betrokken partijen om de gestelde ambities te realiseren. Het gaat om afspraken over de te realiseren <i>output</i>, zoals bijvoorbeeld de afspraken die zijn gemaakt over de aantallen te bouwen woningen in het kader van de doelstellingen in het ontwikkelingsprogramma over de ‘vernieuwing van het wonen’ of bijvoorbeeld de activiteiten (aantallen cursussen, te bereiken aantallen deelnemers) die zullen worden uitgevoerd in het kader van de interventies van het sociaaleconomisch kopprogramma.</p>

<i>Meetbare doelstellingen</i>	<p>Doelstellingen zijn <i>meetbaar</i>, indien deze SMART zijn geformuleerd. Het is dan mogelijk om periodiek de voortgang op de gestelde doelen te beoordelen. SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Afgesproken, Realistisch en Tijdgebonden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Specifiek</i>: De doelstelling is concreet geformuleerd. Duidelijk is welke prestaties of effecten worden beoogd en op welke doelgroep het beleid zich richt. • <i>Meetbaar</i>: In de doelstelling of bij de indicatoren is de huidige situatie (nulsituatie) en streefwaarde ten aanzien van de te bereiken verandering aangegeven. • <i>Afgesproken</i>: De betrokken partijen hebben overeenstemming bereikt over de doelen. • <i>Realistisch</i>: Het ambitieniveau van de doelstelling is haalbaar, gelet op de formele en informele beïnvloedingsmogelijkheden van de gemeente en de beschikbare middelen. De rekenkamer heeft dit SMART niet beoordeeld of de beleidsdoelstellingen van de stedelijke vernieuwing realistisch zijn. • <i>Tijdgebonden</i>: De doelstelling/streefwaarde is voorzien van een tijdpad met tussendoelen en een einddatum. <p>Door middel van indicatoren kan worden gemeten of de beoogde doelstellingen ook worden gehaald.</p>
Effectindicator	<p>Een effectindicator is een getal waarmee een maatschappelijk effect wordt gemeten. De indicatoren die de dienst O + S heeft gebruikt om <i>Normaal Amsterdams Peil</i> te meten in de <i>Nulmeting</i> Koers Nieuw West uit 2007 en de <i>Staat van de aandachtswijken</i> uit 2007, zijn een voorbeeld van effectindicatoren. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om indicatoren als het aandeel werkenden (aandachtsgebied ‘werkloosheid’), het aandeel minima jonger dan 65 jaar (aandachtsgebied ‘welvaart’).</p>
Prestatie-indicator	<p>Een prestatie-indicator is een getal waarmee de te verrichten inspanningen worden gekwantificeerd. Prestatie-indicatoren geven informatie over de producten en diensten die in het kader van een interventie worden uitgevoerd.</p>
Consistentie	<p>Doelstellingen moeten in overeenstemming (<i>consistent</i>) zijn geformuleerd met het geldende beleidskader (de <i>focusnotitie</i> en het ontwikkelingsprogramma <i>Herziening Richting Parkstad 2015</i>). Dat wil zeggen: de effect- en prestatiedoelstellingen moeten logischerwijs voortvloeien uit de algemene doelstellingen en niet strijdig daarmee zijn.</p>

Bijlage 8 - Lijst van geraadpleegde personen

naam	organisatie
Mw. M. Andeweg	Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
Mw. C. Baeten	Dienst Wonen, afdeling stedelijke vernieuwing en woonbeleid
Mw. J. Bel	Stadsdeel Slotervaart
Dhr. E. Bouma	Stadsdeel Geuzenveld
Dhr. R. Breek	Stadsdeel Bos en Lommer
Mw. C. Brinkhuis	Bureau Koers Nieuw West
Mw. J. van den Broek	Stadsdeel Geuzenveld Slotermeer
Mw. S. Crock	Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
Mw. A. Haaker	Ontwikkelingsbedrijf Gemeente Amsterdam
Dhr. E. Langestraat	Woningbouwcorporatie Ymere
Dhr. E. Leferink	Woningbouwcorporatie Ymere
Mw. E. Lindeman	Dienst Onderzoek en Statistiek
Mw. H. Politiek	Dienst Wonen, afdeling stedelijke vernieuwing en woonbeleid
Dhr. K. Reilingh	Woningbouwcorporatie Ymere
Mw. M. Rohling	Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
Dhr. P. Ruijs	Bureau Koers Nieuw West
Dhr. B. Runhaar	Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
Mw. L. Sloot	Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
Dhr. J. Slot	Dienst Onderzoek en Statistiek
Mw. J. van Sloten	Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties
Mw. G. Somé	Stadsdeel Geuzenveld Slotermeer
Dhr. F. Verdurmen	Dienst Infrastructuur Verkeer en Vervoer
Dhr. J. van der Vliet	Stadsdeel Osdorp
Mw. G. Vredeveld	Stadsdeel Bos en Lommer
Mw. H. Wildenberg	Ontwikkelingsbedrijf Gemeente Amsterdam

Rekenkamer Amsterdam

Frederiksplein 1
1017 XK Amsterdam

telefoon 020 552 2897
fax 020 552 2943
info@rekenkamer.amsterdam.nl
www.rekenkamer.amsterdam.nl